T.C.
İSTANBUL NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARİ TASARIM (TEZLİ) YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KÜLTÜREL MİRAS BAĞLAMINDA İSTANBUL KARAKÖY KEMANKEŞ CADDESİ'NİN İŞLEVSEL DÖNÜŞÜMÜ: MİMARİ BİR ANALİZ (1904-2024)

Hilal KAVCI

Yüksek Lisans Tezi

İSTANBUL
Haziran 2025

KÜLTÜREL MİRAS BAĞLAMINDA İSTANBUL KARAKÖY KEMANKEŞ CADDESİ'NİN İŞLEVSEL DÖNÜŞÜMÜ: MİMARİ BİR ANALİZ (1904-2024)

Hilal KAVCI

T.C.
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı
Mimari Tasarım (Tezli) Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

ORCID ID: 0009-0008-4283-611X

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Soner ŞAHİN

İstanbul
Haziran 2025

KABUL VE ONAY

Hilal KAVCI tarafından hazırlanan "Kültürel Miras Bağlamında İstanbul Karaköy Kemankeş Caddesi'nin İşlevsel Dönüşümü: Mimari Bir Analiz (1904-2024)" başlıklı bu çalışma, 17 Haziran 2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi: **Dr. Öğr. Üyesi Nihan BÜYÜKAKMANLAR**_____
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

Jüri Üyesi: **Doç. Dr. Şükrü SÖNMEZER** _____
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Tez Danışmanı: **Prof. Dr. Soner ŞAHİN** _____
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

Jüri tarafından kabul edilen bu çalışmanın Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Enstitü Yönetim Kurulu;
Karar Tarihi :
Karar Numarası :

_____

Doç. Dr. Yeşim KAYA
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını tezimin/projemin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

17 Haziran 2025

_____

Hilal KAVCI

SAVUNMA ÖNCESİ ONAYLAR

BENZERLİK ONAYI	
Başlık	Kültürel Miras Bağlamında İstanbul Karaköy Kemankeş Caddesi'nin İşlevsel Dönüşümü: Mimari Bir Analiz (1904-2024)
Savunma Tarihi	17 Haziran 2025
Sayfa Sayısı	337
Benzerlik Yüzdesi (%)	%4
Taranan Program	iThenticate

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın kapak sayfası, giriş, özet, ana bölümler ve sonuç kısımlarından oluşan çalışmam için şahsım ve tez danışmanım/Enstitü Sorumlusu tarafından intihal tespit programında taraması yapılmıştır. Tez Danışmanımın gözetiminde tamamladığım çalışmamın azami benzerlik oranlarına göre intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci Hilal KAVCI	Danışman Prof. Dr. Soner ŞAHİN	Enstitü Sorumlusu

TEZDEN ÇIKARILAN YAYIN	
Yayın Künyesi	Kavcı, H. (2025). İstanbul Karaköy-Kemankeş Caddesi Kültürel Miras Yapılarının Yeniden İşlevlendirilmesi: Mimari Bir Analiz. Şahin, S. (Ed), 13. Uluslararası Mühendislik ve Teknoloji Yönetimi Kongresi Bildiri Kitapçığı içinde (ss. 440). İstanbul, Türkiye.
Yayın Türü	☐ Ulusal Hakemli Dergide Makale ☐ Uluslararası Hakemli Dergide Makale ☐ Ulusal Kongre/Sempozyumda Bildiri ☒ Uluslararası Kongre Sempozyumda Bildiri

	Enstitü Sekreteri	

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimi hazırlarken geçirdiğim bu yoğun süreçte, bana akademik yolculuğum boyunca rehberlik eden tez danışmanım Prof. Dr. Soner Şahin'e teşekkür ederim. Yönlendirmeleri ve değerlendirmeleri, çalışmamın şekillenmesine katkı sağlamıştır.

Tez sürecinde yanımda olduklarını hissettiren, sabırları ve destekleriyle beni motive eden aileme ve yakın dostlarıma içtenlikle teşekkür ederim.

Tüm zorluklara rağmen kararlılıkla yürütülen bu süreç, benim için önemli bir öğrenme deneyimi olmuştur.

Hilal KAVCI

Haziran, 2025

ÖZET

Hilal KAVCI

Kültürel Miras Bağlamında İstanbul Karaköy Kemankeş Caddesi'nin İşlevsel Dönüşümü: Mimari Bir Analiz (1904-2024)

Yüksek Lisans Tezi

İstanbul, 2025

İstanbul'un en eski yerleşimlerinden biri olan Karaköy, tarih boyunca geçirdiği sosyo-ekonomik ve fiziksel dönüşümlerle dikkat çeken bir semttir. Bu dönüşümler yalnızca bölgenin toplumsal yapısını değil, aynı zamanda mimari karakterini de derinden etkilemiştir. Semtin ana arterlerinden biri olan Kemankeş Caddesi, geçmişten günümüze birçok kültürel miras yapısına ev sahipliği yaparak bu dönüşüm sürecinin önemli bir tanığı olmuştur. Günümüzde bu yapılar, kentsel yaşamın dinamikleriyle bütünleşerek farklı işlevlerle yeniden kullanılmakta ve kent içinde yeni roller üstlenmektedir.

Tarihi yapılar, bir kentin belleğini ve kimliğini yansıtan temel bileşenler arasında yer alır. Ancak zamanla değişen yaşam koşulları ve kentleşme baskısı, bu yapıların atıl kalmasına, tahrip olmasına ya da yok olmasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda, mimari değer taşıyan tarihi yapıların korunarak yaşatılmasını sağlayan en etkili yöntemlerden biri, yeniden işlevlendirmedir. Yeniden işlevlendirme; yapının özgün mimari niteliklerine ve mekânsal bütünlüğüne saygı göstererek, ona güncel ihtiyaçlara uygun yeni bir işlev kazandırılması sürecidir. Böylece yapı hem korunmuş olur hem de kent yaşamına aktif biçimde katılarak sürdürülebilirlik kazanır.

Bu tez çalışması, kültürel miras niteliğindeki Karaköy Kemankeş Caddesi'nde yer alan yapıları yeniden işlevlendirme bağlamında inceleyerek, bu yapıların geçirdiği mimari ve işlevsel dönüşümleri analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, söz konusu dönüşümlerin hem fiziksel koruma açısından hem de işlevsel süreklilik açısından nasıl bir etki yarattığı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Kent-mimarlık ilişkisi, kültürel miras, yeniden işlevlendirme, Karaköy, Kemankeş Caddesi.

ABSTRACT

Hilal KAVCI

Functional Transformation of Kemankeş Street in Karaköy, Istanbul in the Context Cultural Heritage: An Architectural Analysis (1904-2024)

Master's Thesis

İstanbul, 2025

Karaköy, one of the oldest settlements in Istanbul, has undergone significant socio-economic and physical transformations throughout history. These transformations have profoundly influenced not only the social structure of the area but also its architectural character. As one of the main arteries of the district, Kemankeş Street has witnessed these changes over time and has become home to numerous cultural heritage buildings. Today, these structures are reintegrated into the urban fabric with new functions, assuming renewed roles within the city.

Historical buildings are among the key elements that reflect a city's memory and identity. However, changing living conditions and the pressures of urbanization often lead to the abandonment, deterioration, or even destruction of such structures. In this context, one of the most effective strategies for preserving historically and architecturally valuable buildings is adaptive reuse. Adaptive reuse refers to the process of assigning a new, contemporary function to a building while respecting its original architectural features and spatial integrity. This approach ensures the preservation of the structure while enabling its active participation in urban life, thus promoting sustainability.

This thesis aims to analyze the architectural and functional transformations of buildings located along Kemankeş Street in Karaköy through the lens of adaptive reuse cultural and heritage. The study evaluates how these transformations have contributed both to the physical conservation of the buildings and to their functional continuity within the urban context.

Keywords

Architecture–urban relationship, cultural heritage, adaptive reuse, Karaköy, Kemankeş Street.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY i
ETİK BEYAN ii
SAVUNMA ÖNCESİ ONAYLAR iii
TEŞEKKÜR iv
ÖZET v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER vii
ŞEKİLLER DİZİNİ ix
KISALTMALAR DİZİNİ xxiii
GİRİŞ 1
BİRİNCİ BÖLÜM: KENTSEL DEĞİŞİM VE KÜLTÜREL MİRAS YAPILARI 3
1.1. Kent ve Mimari 3
1.2. Kentsel Değişim, Kentleşme ve Sanayileşme 5
1.3. Kültür ve Kültürel Miras 7
1.3.1. Kültürel Miras Koruma Kavramı 9
1.3.2. Kültürel Miras Yapıları ve Kentsel Değişim 13
İKİNCİ BÖLÜM: MİMARLIK İŞLEV İLİŞKİSİ VE YAPILARDA İŞLEV DEĞİŞİKLİĞİ 15
2.1. Mimarlıkta İşlev Kavramı, Tarihsel Gelişimi ve Değişimi 15
2.1.1. İşlevin Mimari Tasarımdaki Önemi 16
2.1.2. Koruma Yöntemi Olarak Yeniden İşlevlendirme Kavramı 18
2.1.3. Yeniden İşlevlendirmeyi Gerektiren Faktörler 19
2.1.4. Yeniden İşlevlendirmenin Avantaj ve Dezavantajları 21
2.1.5. Yeniden İşlevlendirmede Uygun İşlev Seçimini Etkileyen Faktörler 23
2.1.6. İşlev Değişikliği İlkeleri ve Yasal Düzenlemeler ile Yasa ve Tüzüklerde Yeniden İşlevlendirmeye Yönelik Tespitler 24
2.1.7. Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmelerini Gerektiren Nedenler 25
2.2. Yapılarda İşlev Değişikliğinin Kültürel Miras Açısından Önemi 26
2.2.1. Dünyadan Örnekler ile Kültürel Miras Yapılarının Yeniden İşlevlendirilmesi ve Sürdürülebilirlik 29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: KARAKÖY KEMANKE CADDESİ VE İŞLEVSEL DÖNÜŞÜMÜ 34
3.1. Karaköy Bölgesi, Karaköy'ün Tarihsel ve İşlevsel Gelişimi 34

3.1.1. Bizans Dönemi Karaköy (395-1453) 35
3.1.2. Osmanlı Dönemi Karaköy (1453-1923) 39
3.1.3. Cumhuriyet Dönemi Karaköy (1923-) 43
3.2. Kemankeş Caddesi'nin Tarihsel Gelişimi 48
3.3. Kemankeş Caddesi'nin İşlevsel Dönüşümü 53
3.3.1. 101 Ada 55
3.3.2. 100 Ada 68
3.3.3. 93 Ada 78
3.3.4. 94 Ada 135
3.3.5. 78 Ada 173
3.3.6. 2217 Ada 198
3.3.7. 80 Ada 204
3.3.8. 77 Ada 223
3.3.9. 66 Ada 289
3.3.10. 2213 Ada 294
3.3.11. 64 Ada 299
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: DEĞERLENDİRME 308
4.1. Kemankeş Caddesi'nin İşlevsel Dönüşümünün Değerlendirmesi 308
4.2. Kemankeş Caddesi Kültürel Miras Yapılarının İşlevsel Dönüşüm Açısından Değerlendirilmesi 317
BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ 326
KAYNAKLAR 328

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Santral İstanbul 29
Şekil 2. Louvre Müzesi 30
Şekil 3. Bankside Elektrik Santrali 31
Şekil 4. New York High Line Park 32
Şekil 5. Elbphilharmonie Konser Salonu 33
Şekil 6. İstanbul'un Bilinen İlk Haritası, Buendelmonti, 1420 34
Şekil 7. Günümüz Karaköy Haritası ve Civar Semtler 35
Şekil 8. Bizans Dönemi Galata 35
Şekil 9. Cenevizliler'den Kalan (1485-1490) Galata Kulesi'nin Bilinen En Eski Tasviri 36
Şekil 10. Arap Camii 37
Şekil 11. Surp Krikor Lusavoriç Kilisesi 38
Şekil 12. İstanbul Surlarını Gösteren Gravür, Vavassore, 1550 39
Şekil 13. Karaköy Kılıç Ali Paşa Cami 40
Şekil 14. Andrea Han 41
Şekil 15. Karaköy Küçük Cedid Han 41
Şekil 16. Nordstern Han 42
Şekil 17. Kuyumcular Han 43
Şekil 18. Erken Cumhuriyet Dönemi Karaköy Meydanı Havadan Görüntüsü, 1937 44
Şekil 19. Suat Nirven Haritası'nda Maliye Caddesi Açılmadan Önceki Durum ve İstimlak Edilen Adalar 45
Şekil 20. Menderes Dönemi Yıkımları Sırasında Bir Gazete Haberi (Yunus Uysal Arşivi) 46
Şekil 21. Menderes Dönemi'nde Yıkılan Vedat Tek'in Vagon Li yapısı (SALT Arşivi). 46
Şekil 22. Karaköy Meydanı'nın Yıkım Çalışmaları Esnasında Ara Güler Tarafından Çekilmiş Bir Fotoğraf (Kuban, 1994). 46
Şekil 23. Karaköy, 1958 47
Şekil 24. Günümüzde Karaköy Kafeler ve Restoranlar 48
Şekil 25. İstanbul Modern Müzesi 48
Şekil 26. Kara Mustafa Paşa Cami, 1766 49
Şekil 27. Galata Surlarını Gösteren Harita 50
Şekil 28. Charles Eduard Goad , Pera ve Galata Plan Haritası, 1905 50

Şekil 29. Karaköy'ü Gösteren Pervititch Haritası, 1922-1945 51
Şekil 30. Henry Prost Projesi, Pera-Galata, 1940. 51
Şekil 31. Kemankeş Caddesi, 19. yy sonları 52
Şekil 32. Kemankeş Caddesi Erken Cumhuriyet, 1939 53
Şekil 33. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Yapı Adaları Ve Parselleri Gösteren Harita 55
Şekil 34. 101 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller 56
Şekil 35. Ziraat Bankasının Vaziyet Planı 57
Şekil 36. Ziraat Bankası Binasının Eski Bir Fotoğrafı 57
Şekil 37. 101 Ada 8 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 58
Şekil 38. 101 Ada 8 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 58
Şekil 39. 101 Ada 8 Parseldeki Yapının Deniz Cephesi 59
Şekil 40. Ziraat Bankasının 2013 Yılına Ait Fotoğrafı 60
Şekil 41. 101 Ada 8 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 60
Şekil 42. Merkez Hanın Vaziyet Planı 61
Şekil 43. 101 Ada 9 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 62
Şekil 44. 101 Ada 9 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 62
Şekil 45. Merkez Hanın Cephe Çizimi, 1996 63
Şekil 46. 101 Ada 9 Parseldeki Yapının İç Fotoğrafı, 1996 63
Şekil 47. 101 Ada 9 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 64
Şekil 48. 101 Ada 1 Parselde Yapının Vaziyet Planı 65
Şekil 49. 101 Ada 1 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 66
Şekil 50. 101 Ada 1 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 66
Şekil 51. 101 Ada 1 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Kemankeş Caddesi Üzerinden Güncel Fotoğrafı 67
Şekil 52. 100 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller 68
Şekil 53. 100 Ada 2 ve 23 Parselde Yapının Vaziyet Planı 70
Şekil 54. 100 Ada 23 ve 2 Parseldeki Yapının Goad Haritasındaki Yeri 71
Şekil 55. 100 Ada 23 ve 2 Parseldeki Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 71
Şekil 56. 100 Ada 23 ve 2 Parseldeki Yapıların 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 72
Şekil 57. 100 Ada 1 Parselde Yapının Vaziyet Planı 73
Şekil 58. 100 Ada 1 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 74
Şekil 59. 100 Ada 1 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 74
Şekil 60. 100 Ada 1 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 75

Şekil 61. Karaköy Mescidi'nin Taşınma Haberi 77
Şekil 62. 1958'de Yıktırılan Karaköy Mescidi Ve Çevresi (Solda) İle Mescidin D'Aronco Tarafından Yapılan Çizimi 78
Şekil 63. 93 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller 79
Şekil 64. 93 Ada 22 Parselde Yapının Vaziyet Planı 80
Şekil 65. 93 Ada 22 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 81
Şekil 66. 93 Ada 22 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 81
Şekil 67. 93 Ada 22 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 82
Şekil 68. 93 Ada 4 Parselde Yapının Vaziyet Planı 83
Şekil 69. 93 Ada 4 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 84
Şekil 70. 93 Ada 4 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 84
Şekil 71. Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden Fotoğrafı 85
Şekil 72. 93 Ada 4 Parseldeki yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 86
Şekil 73. 93 Ada 5 Parselde Yapının Vaziyet Planı 87
Şekil 74. 93 Ada 5 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 88
Şekil 75. 93 Ada 5 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 88
Şekil 76. Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden Fotoğrafı 89
Şekil 77. 93 Ada 5 Parseldeki yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı. 90
Şekil 78. 93 Ada 6 Parselde Yapının Vaziyet Planı 91
Şekil 79. 93 Ada 6 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 92
Şekil 80. 93 Ada 6 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 92
Şekil 81. 93 Ada 6 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 93
Şekil 82. 93 Ada 7 Parselde Yapının Vaziyet Planı 94
Şekil 83. 93 Ada 7 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 95
Şekil 84. 93 Ada 7 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 95
Şekil 85. 93 Ada 7 Parseldeki Yapının 2017 Yılına Ait Fotoğrafı 96
Şekil 86. 93 Ada 7 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 97
Şekil 87. 93 Ada 8 ve 9 Parselde Yapıların Vaziyet Planı 98
Şekil 88. 93 Ada 8 ve 9 Parsel Yapıların Goad Haritasındaki Yeri 99
Şekil 89. 93 Ada 8 ve 9 Parsel Yapıların Suat Nirven Haritasındaki Yeri 99
Şekil 90. 93 Ada 8 ve 9 Parseldeki Yapıların 2017 Yılına Ait Fotoğrafı 100
Şekil 91. 93 Ada 8 ve 9 Parseldeki Yapıların Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafları 101

Şekil 92. 93 Ada 10 ve 11 Parselde Yapıların Vaziyet Planı 103
Şekil 93. 93 Ada 10 ve 11 Parsel Yapıların Goad Haritasındaki Yeri 104
Şekil 94. 93 Ada 10 ve 11 Parsel Yapıların Suat Nirven Haritasındaki Yeri 104
Şekil 95. 93 Ada 10 Parseldeki Yapının 2017 Yılına Ait Fotoğrafı 105
Şekil 96. 93 Ada 11 Parseldeki Yapının 2017 Yılına Ait Fotoğrafı 106
Şekil 97. 93 ada 10 ve 11 Parseldeki Yapıların 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafları .. 107
Şekil 98. 93 Ada 12 Parselde Yapının Vaziyet Planı 108
Şekil 99. 93 Ada 12 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 109
Şekil 100. 93 Ada 12 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 109
Şekil 101. 93 Ada 12 Parseldeki Yapının 2017 Yılına Ait Fotoğrafı 110
Şekil 102. 93 Ada 12 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 111
Şekil 103. 93 Ada 13 Parselde Yapının Vaziyet Planı 112
Şekil 104. 93 Ada 13 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 113
Şekil 105. 93 Ada 13 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 113
Şekil 106. 93 Ada 13 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 114
Şekil 107. 93 Ada 13 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 115
Şekil 108. 93 Ada 13 Parseldeki Yapıya Ait Kesit Çizimleri 115
Şekil 109. 93 Ada 13 Parseldeki Yapının Rıhtım Cephesinden Fotoğrafı 116
Şekil 110. 93 Ada 14 Parselde Yapının Vaziyet Planı 117
Şekil 111. 93 Ada 14 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 118
Şekil 112. 93 Ada 14 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 118
Şekil 113. 93 Ada 14 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2017 Yılına Ait Fotoğrafı 119
Şekil 114. 93 Ada 14 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 119
Şekil 115. Uğurlu Han'ın Vaziyet Planı 120
Şekil 116. 93 Ada 15 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 121
Şekil 117. 93 Ada 15 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 121
Şekil 118. Uğurlu Han'ın Rıhtım Caddesi (Üstte) ve Kemankeş Caddesi (Altta) Cephe Çizimleri, 2020 122
Şekil 119. 93 Ada 15 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 123
Şekil 120. 93 Ada 15 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 124

Şekil 121. Seyahat Sağılığı Merkezi'nin Vaziyet Planı 125
Şekil 122. 93 Ada 16 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 125
Şekil 123. 93 Ada 16 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 126
Şekil 124. Seyahat Sağlığı Merkezi'ne Ait Fotoğraf, 1989 126
Şekil 125. Seyahat Sağlığı Merkezi'nin Kemankeş Caddesinden Fotoğrafı, 1991 127
Şekil 126. 93 Ada 16 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 128
Şekil 127. İstanbul Bölge Liman Başkanlığı'nın Vaziyet Planı 129
Şekil 128. 93 Ada 17 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 129
Şekil 129. 93 Ada 17 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 130
Şekil 130. İstanbul Bölge Liman Başkanlığı'nın Eski Fotoğrafları 131
Şekil 131. 93 Ada 17 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafları 132
Şekil 132. Eski Park Alanının Vaziyet Planı 133
Şekil 133. Eski Park Alanının Goad Haritasındaki Yeri 133
Şekil 134. Eski Park Alanının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 134
Şekil 135. Eski Park Alanının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafları 134
Şekil 136. 94 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller 135
Şekil 137. 94 Ada 14 Parselde Yapının Vaziyet Planı 136
Şekil 138. 94 Ada 14 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 137
Şekil 139. 94 Ada 14 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 137
Şekil 140. 94 Ada 14 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 138
Şekil 141. 94 Ada 14 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 138
Şekil 142. 94 Ada 139 Parselde Yapının Vaziyet Planı 140
Şekil 143. 94 Ada 139 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 140
Şekil 144. 94 Ada 139 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 141
Şekil 145. 94 Ada 139 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 142
Kaynak: Yandex Maps, 2011 142
Şekil 146. 94 Ada 139 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 142
Şekil 147. 94 Ada 140 Parselde Yapının Vaziyet Planı 143
Şekil 148. 94 Ada 140 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 144
Şekil 149. 94 Ada 140 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 144
Şekil 150. 94 Ada 140 Parseldeki Yapının 2017 Yılına Ait Fotoğrafı 145
Şekil 151. 94 Ada 140 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 145

Şekil 152. 94 Ada 10 Parselde Yapının Vaziyet Planı (Yaklaşık Olarak İşaretlenmiştir.) 146
Şekil 153. 94 Ada 10 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 147
Şekil 154. 94 Ada 10 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 147
Şekil 155. 94 Ada 10 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 148
Şekil 156. 94 Ada 10 Parseldeki Yapının 2013 Yılına Ait Fotoğrafı 149
Şekil 157. 94 Ada 10 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 150
Şekil 158. 94 Ada 9 Parselde Yapının Vaziyet Planı 152
Şekil 159. Konstantinopolis Haritası, Christoforo Buondelmonti, Yaklaşık 1420-1430 153
Şekil 160. İstanbul Haritası'nın detayı, Buondelmonti'nin Düsseldorf Kopyası, Yaklaşık 1480'ler 153
Kaynak: (Erkal, 2011) 153
Şekil 161. Matrakçı Nasuh'un 1537 Tarihli İstanbul Haritasından Detay 153
Şekil 162. Kurşunlu Mahzen'in 19. yüzyıl ortalarındaki hali, Sedat H. Eldem'in Restitüsyonuna Göre 155
Kaynak: Eldem, 1974 155
Şekil 163. Kurşunlu Mahzen ve Kurşunlu Mahzen köşkü Olarak Kullanımı, 1836 155
Şekil 164. Yeraltı Caminin Girişi 156
Şekil 165. Kurşunlu Mahzen'in Galata Gümrük Binası Olarak Kullanımı ve H. Meyer Tarafından 1824 Yılında Çizilen Kurşunlu Mahzen Köşkü 157
Şekil 166. 94 Ada 9 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 157
Şekil 167. 94 Ada 9 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 158
Şekil 168. Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'nün Eski Bir Fotoğrafı 158
Şekil 169. Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'ne Ait Cephe Çizimi 159
Şekil 170. 94 Ada 9 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 159
Şekil 171. 94 Ada 8 Parselde Yapının Vaziyet Planı 160
Şekil 172. 94 Ada 8 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 161
Şekil 173. 94 Ada 8 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 161
Şekil 174. 94 Ada 8 Parseldeki Yapının Eski Bir Fotoğrafı 162
Şekil 175. 94 Ada 8 Parseldeki Yapının Eski Bir Fotoğrafı, 2015 162
Şekil 176. 94 Ada 8 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 163
Şekil 177. Yapının Günümüz Cephe Düzenini Gösteren Çizim 163
Şekil 178. 94 Ada 7 Parselde Yapının Vaziyet Planı 165
Şekil 179. 94 Ada 7 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 165

Şekil 180. 94 Ada 7 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 166
Şekil 181. 94 Ada 7 Parsel Yapının Alman Mavileri Haritasındaki Yeri 166
Şekil 182. 94 Ada 7 Parseldeki Yapının Eski Bir Fotoğrafı, 2015 167
Şekil 183. 94 Ada 7 Parseldeki Yapının 2017 Yılına Ait Fotoğrafı, 2017 167
Şekil 184. Kazı Sırasında Ortaya Çıkarılan Sütunlar, 2020 168
Şekil 185. 94 Ada 7 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 168
Şekil 186. 94 Ada 141 Parselde Yapının Vaziyet Planı 169
Şekil 187. 94 Ada 141 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 170
Şekil 188. 94 Ada 141 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 170
Şekil 189. 94 Ada 141 Parseldeki Yapının 1989 Yılına Ait Fotoğrafı 171
Şekil 190. 94 Ada 141 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı ve Cephe Çizimi 172
Şekil 191. 94 Ada 141 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 172
Şekil 192. 78 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller 173
Şekil 193. 78 Ada 11 Parselde (Eski 78 Ada 2 Parsel) Yapının Vaziyet Planı 174
Şekil 194. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 2 Parsel) Yapının Goad Haritasındaki Yeri 175
Şekil 195. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 2 Parsel) Yapının Pervititch Haritasındaki Yeri 175
Şekil 196. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 2 Parsel) Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 176
Şekil 197. Lloyd Triestino Tabelası, tarihi belirsiz 176
Şekil 198. Merkez Rıhtım Han'a ait İTO Kayıtları 177
Şekil 199. Merkez Rıhtım Han'ın Fotoğrafı, tahmini 1930-1950 arası 178
Şekil 200. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 2 Parsel) Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 179
Şekil 201. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 2 Parsel) Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 180
Şekil 202. 78 Ada 11 Parselde (Eski 78 Ada 3 Parsel) Yapının Vaziyet Planı 181
Şekil 203. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 3 Parsel) Yapının Goad Haritasındaki Yeri 182
Şekil 204. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 3 Parsel) Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 182
Şekil 205. Karaköy Yolcu Salonu İnşası İçin İlan 182
Şekil 206. Yolcu Salonunun Eski Bir Fotoğrafı 183
Şekil 207. Yolcu Salonuna Ait Rebii Gorbon Cephe Eskizleri 184

Şekil 208. Yolcu Salonunun Yıkılmadan Önceki Son Hali, Rıhtım Cephesi 184
Şekil 209. Yolcu Salonu Kemankeş Caddesi Cephesi 184
Şekil 210. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 3 Parsel) Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 185
Şekil 211. 78 Ada 11 Parselde (Eski 78 Ada 4 Parsel) Yapının Vaziyet Planı 187
Şekil 212. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 4 Parsel) Yapının Goad Haritasındaki Yeri 187
Şekil 213. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 4 Parsel) Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 188
Şekil 214. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 4 Parsel) Yapının 2015 Yılına Ait Fotoğrafı 188
Şekil 215. Yapıya Ait Detaylar, 2020 189
Şekil 216. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 4 Parsel) Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 190
Şekil 217. 78 Ada 11 Parselde (Eski 78 Ada 5 Parsel) Yapının Vaziyet Planı 191
Şekil 218. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 5 Parsel) Yapının Goad Haritasındaki Yeri 192
Şekil 219. 78 Ada 11 Parsel (78 Ada 5 Parsel) Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 192
Şekil 220. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 5 Parsel) Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 193
Şekil 221. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 5 Parsel) Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 193
Şekil 222. 78 Ada 11 Parselde (Eski 78 Ada 6 ve 7 Parsel) Yapının Vaziyet Planı 194
Şekil 223. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 6 ve 7 Parsel) Yapının Goad Haritasındaki Yeri 195
Şekil 224. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 6 ve 7 Parsel) Yapının Pervitith Haritasındaki Yeri 195
Şekil 225. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 6 ve 7 Parsel) Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 196
Şekil 226. Karaköy Gümrük Depoları Cadde Cephesi, 2007 196
Şekil 227. Karaköy Gümrük Depoları Deniz Cephesi, 2007 197
Şekil 228. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 6 Parsel) yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 197
Şekil 229. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 6 ve 7 Parsel) Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 198
Şekil 230. 2217 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller 199
Şekil 231. 2217 Ada 7 Parselde Yapının Vaziyet Planı 200

Şekil 232. 2217Ada 7 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 200
Şekil 233. 2217 Ada 7 Parsel Yapının Pervititch Haritasındaki Yeri 201
Şekil 234. 2217 Ada 7 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 201
Şekil 235. 2217 Ada 7 Parselde Boş Arsanın Otopark Kullanımını Gösteren Fotoğraf 202
Şekil 236. 2217 Ada 7 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 202
Şekil 237. 2217 Ada 7 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı 203
Şekil 238. 2217 Ada 7 Parseldeki Yapının 2025 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 203
Şekil 239. 80 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller 204
Şekil 240. 80 Ada 14 Parselde Yapının Vaziyet Planı 205
Şekil 241. 80 Ada 14 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 206
Şekil 242. 80 Ada 14 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 206
Şekil 243. 80 Ada 14 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 207
Şekil 244. 80 Ada 14 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 207
Şekil 245. 80 Ada 25 Parselde Yapının Vaziyet Planı 209
Şekil 246. 80 Ada 25 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 210
Şekil 247. 80 Ada 25 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 210
Şekil 248. 80 Ada 25 Parseldeki Yapının 2025 yılına Ait Güncel Fotoğrafı 211
Şekil 249. 80 Ada 23 Parselde Yapının Vaziyet Planı 212
Şekil 250. 80 Ada 23 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 213
Şekil 251. 80 Ada 23 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 213
Şekil 252. 80 Ada 23 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 214
Şekil 253. 80 Ada 23 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 214
Şekil 254. 80 Ada 20 Parselde Yapının Vaziyet Planı 216
Şekil 255. 80 Ada 20 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 217
Şekil 256. 80 Ada 20 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 217
Şekil 257. 80 Ada 20 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı 218
Şekil 258. 80 Ada 20 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 218
Şekil 259. 80 Ada 21 Parselde Yapının Vaziyet Planı 220
Şekil 260. 80 Ada 21 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 220
Şekil 261. 80 Ada 21 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 221
Şekil 262. 80 Ada 21 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı 222
Şekil 263. 80 Ada 21 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 222
Şekil 264. 77 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller 223

Şekil 265. Liman Ticaret Han'ın Vaziyet Planı 224
Şekil 266. 77 Ada 63 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 225
Şekil 267. 77 Ada 63 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 225
Şekil 268. Liman Ticaret Han'ın 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 226
Şekil 269. 77 Ada 63 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 227
Şekil 270. İktisat Han'ın Vaziyet Planı 228
Şekil 271. 77 Ada 46 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 228
Şekil 272. 77 Ada 46 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 229
Şekil 273. 77 Ada 46 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 229
Şekil 274. 77 Ada 46 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı 230
Şekil 275. 77 Ada 46 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 231
Şekil 276. 77 Ada 8 Parselde Yapının Vaziyet Planı 232
Şekil 277. 77 Ada 8 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 232
Şekil 278. 77 Ada 8 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 233
Şekil 279. 77 Ada 8 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı 234
Şekil 280. 77 Ada 8 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 234
Şekil 281. 77 Ada 7 Parselde Yapının Vaziyet Planı 235
Şekil 282. 77 Ada 7 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 236
Şekil 283. 77 Ada 7 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 236
Şekil 284. 77 Ada 7 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 237
Şekil 285. 77 Ada 7 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı 237
Şekil 286. 77 Ada 7 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 238
Şekil 287. 77 Ada 62 Parselde Yapının Vaziyet Planı 239
Şekil 288. 77 Ada 62 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 240
Şekil 289. 77 Ada 62 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 241
Şekil 290. 77 Ada 59 Parselde Yapının Vaziyet Planı 242
Şekil 291. 77 Ada 59 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 243
Şekil 292. 77 Ada 59 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 243
Şekil 293. 77 Ada 59 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Mumhane Caddesi Üzerinden Fotoğrafı 244
Şekil 294. 77 Ada 59 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Kemankeş Caddesi Üzerinden Fotoğrafı 244
Şekil 295. 77 Ada 59 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Kemankeş Caddesi Üzerinden Fotoğrafı 245
Şekil 296. 77 Ada 59 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Bilgilendirme Tabelası 245

Şekil 297. 77 Ada 59 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Kemankeş Caddesi Üzerinden Güncel Fotoğrafı 247
Şekil 298. Hüdavendigar Han'ın Vaziyet Planı 248
Şekil 299. 77 Ada 61 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 249
Şekil 300. 77 Ada 61 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 249
Şekil 301. 77 Ada 61 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı 250
Şekil 302. 77 Ada 61 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 250
Şekil 303. Fransız Geçidi Ticaret Merkezi'nin Vaziyet Planı 251
Şekil 304. 77 Ada 3 ve 26 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 252
Şekil 305. 77 Ada 3 ve 26 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 253
Şekil 306. Yapının Yenilenmeden Önceki Hali, Tahmini 19.yy Başı. 253
Şekil 307. Sol Tarafta Zemin Kat Planı ve Sağ Tarafta Birinci Kat Planı 254
Şekil 308. Sol Tarafta Kemankeş Cad. Görünüş ve Sağ Tarafta Mumhane Cad. Görünüş 254
Şekil 309. 77 Ada 3 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 255
Şekil 310. 77 Ada 2 Parselde Yapının Vaziyet Planı 256
Şekil 311. 77 Ada 2 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 257
Şekil 312. 77 Ada 2 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 257
Şekil 313. 77 Ada 2 Parseldeki Yapının (Voyvoda Karakolu) Eski Bir Fotoğrafı 258
Şekil 314. 77 Ada 2 Parseldeki Yapının (Voyvoda Karakolu) 2010 Yılına Ait Fotoğrafı 258
Şekil 315. 77 Ada 2 Parseldeki Yapının 2021 Yılına Ait İç Mekan Fotoğrafları, 2021 259
Şekil 316. 77 Ada 2 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 260
Şekil 317. 77 Ada 64 Parselde Yapının Vaziyet Planı 261
Şekil 318. 77 Ada 64 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 262
Şekil 319. 77 Ada 64 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 262
Şekil 320. 77 Ada 64 Parseldeki Yapıların 2009 Yılına Ait Fotoğrafı 263
Şekil 321. 77 Ada 64 Parseldeki Yapının Silüeti 264
Şekil 322. 77 Ada 64 Parseldeki Yapının Mumhane Caddesinden İnşaatı 264
Şekil 323. 77 Ada 64 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 265
Şekil 324. Tahir Han'ın Vaziyet Planı 266
Şekil 325. 77 Ada 57 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 267
Şekil 326. 77 Ada 57 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 267
Şekil 327. Tahir Han Orijinal Kat Planı, 1934 (Solda) ve Rölövesi, 2007 (Sağda) 268

Şekil 328. Tahir Han'ın Silüeti 268
Şekil 329. 77 Ada 57 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 269
Şekil 330. 77 Ada 65 Parselde (Eski 77 Ada 56 Parsel) Yapının Vaziyet Planı 270
Şekil 331. 77 Ada 65 Parsel (Eski 77 Ada 56 Parsel) Yapının Goad Haritasındaki Yeri 271
Şekil 332. 77 Ada 65 Parsel (Eski 77 Ada 56 Parsel) Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 271
Şekil 333. 77 Ada 65 Parseldeki (Eski 77 Ada 56 Parsel) Yapının 2015 Yılına Ait Fotoğrafı 272
Şekil 334. 77 Ada 65 Parseldeki (Eski 77 Ada 56 Parsel) Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 273
Şekil 335. 77 Ada 45 Parselde Yapının Vaziyet Planı 274
Şekil 336. 77 Ada 45 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 275
Şekil 337. 77 Ada 45 Parsel Yapının Pervititch Haritasındaki Yeri 275
Şekil 338. 77 Ada 45 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 276
Şekil 339. 77 Ada 45 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 276
Şekil 340. 77 Ada 45 Parseldeki Yapının 2018 Yılına Ait Fotoğrafı 277
Şekil 341. 77 Ada 45 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 278
Şekil 342. Güllüoğlu'nun Yer Aldığı Sağlık Han'ın Kesit Çizimleri 278
Şekil 343. 77 Ada 41 Parselde Yapının Vaziyet Planı 279
Şekil 344. 77 Ada 41 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 280
Şekil 345. 77 Ada 41 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 280
Şekil 346. Frank Han İnşa Edilmeden Önce Aynı Yerde Yer Alan Yapı, Tahmini 1920 281
Şekil 347. Frank Han, Tahmini 1950'lerin Sonuna Tarihlenen Devam Eden Yol Genişletme Projesini Gösteriyor 281
Şekil 348. Frank Han, Tahmini 1950'ler 282
Şekil 349. Frank Han ve Çevresi, 1970'ler 282
Şekil 350. Frank Han'ın 2011 Yılına Ait Arka Cephe ve (Sol) Ön Cephe (Sağ), 2011 283
Şekil 351. Frank Han Vaziyet Planı ve Kesit Çizimi, 2011 283
Şekil 352. 77 Ada 41 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı 284
Şekil 353. 77 Ada 40 Parselde Yapının Vaziyet Planı 285
Şekil 354. 77 Ada 40 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri 286
Şekil 355. 77 Ada 40 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 286
Şekil 356. 77 Ada 40 Parseldeki Yapı, Tahmini 1950'lerin Sonuna Tarihlenen Devam Eden Yol Genişletme Projesini Gösteriyor 287

Şekil 357. 77 Ada 40 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 287
Şekil 358. 77 Ada 40 Parseldeki Yapının 2022 Yılına Ait Fotoğrafı 288
Şekil 359. 77 Ada 40 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı.....289
Şekil 360. 66 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parsel.....290
Şekil 361. 66 Ada 1 Parselde Yapının Vaziyet Planı.....291
Şekil 362. 66 Ada 1 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri.....291
Şekil 363. 66 Ada 1 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri 292
Şekil 364. 66 Ada 1 Parseldeki Yapı, Tahmini 1950'lerin Sonuna Tarihlenen Devam Eden Yol Genişletme Projesini Gösteriyor.....292
Şekil 365. 66 Ada 1 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı.....293
Şekil 366. 2213 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller 294
Şekil 367. 2213 Ada 15 Parselde Yapının Vaziyet Planı.....295
Şekil 368. 2213 Ada 15 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri.....296
Şekil 369. 2213 Ada 15 Parsel Yapının Pervititch Haritasındaki Yeri 296
Şekil 370. 2213 Ada 15 Parseldeki Yapı, Tahmini 1950'lerin Sonuna Tarihlenen Devam Eden Yol Genişletme Projesini Gösteriyor.....297
Şekil 371. 2213 Ada 15 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 297
Şekil 372. 2213 Ada 15 Parseldeki Yapının 2020 Yılına Ait Fotoğrafı 298
Şekil 373. 2213 Ada 15 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı.....298
Şekil 374. 64 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller 299
Şekil 375. 64 Ada 3 Parselde Yapının Vaziyet Planı.....300
Şekil 376. 64 Ada 3 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri.....301
Şekil 377. 64 Ada 3 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 302
Şekil 378. 64 Ada 3 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı.....303
Şekil 379. 64 Ada 3 Parseldeki İnşaat Halindeki Yapıya Ait Bilgilendirme Levhası, 2024.....303
Şekil 380. 64 Ada 2 Parselde Yapının Vaziyet Planı.....304
Şekil 381. 64 Ada 2 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri.....305
Şekil 382. 64 Ada 2 Parsel Yapının Pervititch Haritasındaki Yeri.....305
Şekil 383. 64 Ada 2 Parseldeki Yapı, Tahmini 1950'lerin Sonuna Tarihlenen Devam Eden Yol Genişletme Projesini Gösteriyor.....306
Şekil 384. 64 Ada 2 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı 306
Şekil 385. 64 Ada 2 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı.....307
Şekil 386. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Yapı Adaları Ve Parselleri Gösteren Harita 308

Şekil 387. Kemankeş Caddesi Üzerindeki İnşaat Halinde, Boş Arsa Durumunda, Tadilat Aşamasında ve Boş Binalar 309
Şekil 388. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Halihazırda Kullanılmakta Olan Yapıların Kullanım Durumu 310
Şekil 389. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Halihazırda Kullanılmakta Olan Yapıların Kullanım Durumu 311
Şekil 390. Kemankeş Caddesi Üzerinde Bulunan Tüm Parsellerdeki Tespit Edilebilen İlk İşlevlerin Dağılımı 312
Şekil 391. Kemankeş Caddesi Üzerinde Bulunan Tüm Ada Parsellerdeki Yapıların 1904 Goad Haritasına Göre İşlevleri 313
Şekil 392. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Halihazırda Kullanılmakta Olan Yapıların İşlevsel Süreklilik Durumu 314
Şekil 393. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Halihazırda Kullanılmakta Olan Yapıların İşlevsel Süreklilik Durumu 315
Şekil 394. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Yapıların İşlev Değişikliği Yoğunluk Dağılımı 316
Şekil 395. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Yapıların İşlev Değişikliği Yoğunluk Dağılımı 316
Şekil 396. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Yapıların İşlev Değişikliği Yoğunluğu 317
Şekil 397. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapıların Gösterimi 318
Şekil 398. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapı Olan Tadilat Aşamasındaki, Boş Bina Durumunda Olan ve Günümüzdeki İşlev Durumu 319
Şekil 399. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapı Yapıların Günümüzdeki İşlev Durumu 320
Şekil 400. Kemankeş Caddesi Üzerinde Bulunan Tescilli Yapıların Daha Önceki İşlevlerinin Dağılımı 321
Şekil 401. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapıların Daha Önceki İşlevleri 321
Şekil 402. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapıların İşlevsel Süreklilik Durumu 322
Şekil 403. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapıların İşlevsel Süreklilik Durumunun Gösterimi 323
Şekil 404. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapıların İşlev Değişikliği Yoğunluk Dağılımı 325
Şekil 405. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapıların İşlev Değişiklik Yoğunluğu 325

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma	Açıklama
ÇEKÜL	Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi)
İ.B.B. KUDEB Bürosu	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu
İ.B.B. KUDEB Bürosu	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu
İPKB	İstanbul Proje Koordinasyon Birimi
İSMEP	İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi
KMKD	Kültürel Mirası Koruma Derneği
KORDER	Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği
K.V.T.V.K.Y.K	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu
M.Ö.	Milattan Önce
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

GİRİŞ

Bu çalışma, Karaköy'ün Kemankeş Caddesi üzerinde konumlanan kültürel miras yapılarına odaklanarak, kentsel dönüşüm süreçlerinin bu yapılar üzerindeki etkilerini ve yeniden işlevlendirme uygulamalarının mimari düzeydeki yansımalarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışma, yeniden işlevlendirme uygulamalarının, tarihî yapıların korunması ve kentsel belleğin sürdürülmesi açısından ne ölçüde etkili olduğunu irdeleyerek; kültürel süreklilik ve sürdürülebilir kentleşme hedeflerine katkı sağlayacak bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir.

Araştırma dört ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, kentleşme olgusu bağlamında mimarlık ve kent ilişkisi ele alınarak, kentsel dönüşüm kavramı açıklanmış ve bu dönüşümün kültürel miras yapıları üzerindeki etkileri tartışılmıştır. İkinci bölümde ise, mimarlık disiplininde işlev kavramının tarihsel arka planı ve dönüşen işlevlere yönelik kuramsal yaklaşımlar aktarılmış; ayrıca işlev değişikliği süreçlerine yön veren ulusal ve uluslararası yasal çerçeveler ile uygulama örnekleri değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde, Karaköy semtinin ve özel olarak Kemankeş Caddesi'nin tarihsel katmanları irdelenmiş; yapı adaları ölçeğinde yürütülen mekânsal analizler doğrultusunda, cadde üzerindeki yapılarda gözlemlenen işlevsel dönüşümler ortaya konmuştur. Bu noktada, caddenin tamamı bir kültürel miras değeri olarak kabul edilmiş ve sadece bugünkü tescilli yapılar değil, cadde üstündeki tüm yapılar ele alınarak bir inceleme yapılmıştır. Son bölümde ise, ele alınan yapı adaları mimari nitelikleri ve işlevsel süreklilikleri bakımından bütüncül bir bakışla değerlendirilmiş; elde edilen bulgular doğrultusunda alana ilişkin genel sonuçlara ulaşılmıştır. Bu değerlendirmeler genelde tüm caddenin miras değeri ve dönüşümü üzerine, özelde ise buradaki tescilli yapılar üzerine yapılmıştır.

Tez sürecinde yürütülen analizlerde, tarihsel yapılaşma dokusunun izini sürebilmek adına başlıca dört temel harita kaynağından yararlanılmıştır. İlk olarak, 20. yüzyılın başlarında Charles Edouard Goad tarafından hazırlanan ve kentteki yapı stoğunu sigorta odaklı belgelerken önemli bilgiler sunan 1904–1906 tarihli haritalar kullanılmıştır. Ardından, 1922-1945 yılları arasında Jacques Pervititch'in çizdiği, detaylı parsel verileri ve yapı işlevlerine dair önemli bilgiler sunan "Pervititch Haritaları" izlemiştir. Pervititch serisinin devamı niteliğinde kabul edilen ve 1946-1950 yılları arasında Suat Nirven tarafından hazırlanan Nirven Haritaları da alanın savaş sonrası dönemine ilişkin özgün bilgiler sağlamaktadır. Ayrıca, 1913-1914 yıllarında hazırlanmış olan ve "Alman Mavileri"

olarak bilinen haritalar da ölçüsel destek ve kent morfolojisine dair katkılar sunması bakımından belirli ölçüde kaynak olarak değerlendirilmiştir. Son olarak ise İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun arşivinden yararlanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM: KENTSEL DEĞİŞİM VE KÜLTÜREL MİRAS YAPILARI

1.1. Kent ve Mimari

Kentler, yüzyıllar boyunca insanlığın sığındığı, gelişip büyüdüğü ve medeniyetlerin beşiği olmuş yerleşim alanlarıdır. Şirvan (2023) tarafından belirtildiği üzere bu yerleşim birimleri asırlardır insanların yaşamlarını sürdürdükleri merkezler olmuştur. Tarih boyunca kentleşme sürecinin izleri, M.Ö. 6000'lere kadar uzanmaktadır. Bu dönemde ilk kentleşme örnekleri görülmeye başlanmış, M.Ö. 4000'li yıllarda ise daha sistemli ve tanımlanabilir bir kent dokusu gelişmiştir. Çan (2010), bu erken dönem kentlerini, yapı yoğunluğu yüksek olmakla birlikte küçük ölçekli köy ve kasabalardan çok farklı olmayan yerleşim alanları olarak değerlendirmektedir.

Araştırmalar, ilk kentleşmenin Mezopotamya ve Mısır gibi yerlerde ortaya çıktığını ortaya koyuyorlar (Ökmen, 2010). Kentleşmelerin ortaya çıkmasıyla birlikte insanlık, Pustu (2006)'nın sözleriyle ilkelliği geride bırakarak düzensiz toplumdan düzenli topluma geçmiştir. Bu geçiş sosyal, ekonomik ve kültürel dinamiklerin merkezi haline gelen kentlerin oluşumuyla yakından ilişkilidir. Bu tarihsel ve tanımsal çerçevenin hareketiyle birlikte, şehirlerin sadece fiziksel mekânlar olmadığını ve sosyal ilişkilerin, kültürel faaliyetlerin, ekonomik faaliyetlerin yoğunlaştığı, hareketli ve sürekli de değişim içindeki yerler olduğu söylenebilir. Kentler, insan gruplarının birlikte yaşadığı, etkileşimde bulunduğu ve birlikte bir medeniyet kurduğu karma yapılar olarak düşünülebilir.

Kent kavramı için kullanılan bazı ifadelere bakmak yararlı olacaktır. Türk Dil Kurumu'na göre kent, tarımsal üretimin bulunmadığı; nüfusun büyük bölümünün ticaret, sanayi ya da yönetim gibi alanlarda faaliyet gösterdiği yerleşim birimi olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, kentlerin ekonomik ve sosyal yapılarının tarımdan ziyade diğer sektörlere dayandığını ve bu sektörlerin kent yaşamının temelini oluşturduğunu vurgular (Türk Dil Kurumu). Kent kavramı, genellikle belirli bir uygarlığa ait fiziksel, sosyal ve kültürel ilişkileri somut biçimde barındıran bir yer ya da yerleşim alanı olarak değerlendirilir. Kent, kentli bireylerin yaşam alanı olarak şekillenen; tarıma dayalı olmayan üretimin gerçekleştiği, üretim süreçlerinin denetlendiği ve dağıtımın organize edildiği, böylece belirli bir üretim biçiminin yarattığı ilişkiler çerçevesinde zamanla çeşitlenen ve bütünleşen bir yerleşim biçimidir (Kartal, 1978). Şehirleri "Kendi tipte işgücü ve üretim tarzı, toplumsal organizasyon ve düzene, yerleşik kültür ve değerlere" şeklinde

tanımlayan Sencer (1979), bu tanım yoluyla kentlerin sadece ekonomik işlevler olan merkezler olmadıkları, aynı zamanda zengin kültürel ve sosyal hayatın merkezi de olduklarını ifade etmektedir. Hasol (2002) ise kent tanımı için tarımdışı üretimin, üretim araçlarının ve nüfusun yoğunlaşmasının yanı sıra, bir örnek olmama ve bütünleşme derecelerinin yükselmiş olmasının gerekliliğine işaret etmektedir. Bu, kentlerin birbirinden farklı ve kendi içinde bütünleşik topluluklar olduğunu gösterir.

Bender ve Çınar (2007) kent teorisinin, kentlerin ve kentsel deneyimin resmi tanımını yapma çabasına dikkat çekmektedir. Geçmişte kent ve kır ayrımının net olduğu dönemlerde, kentlerin sınırları daha belirgin iken, günümüzde kentlerin sınırları sosyal ve ekonomik ilişkilerle daha da genişlemiştir. Bu yaklaşım, kentlerin yalnızca fiziksel yapılardan ibaret olmadığını; aynı zamanda sosyal ve ekonomik etkileşimlerin de kent olgusunu biçimlendirdiğini ortaya koymaktadır.

Hugo (1996), kentleri bir kitap gibi görerek, onları halk mimarisi aracılığıyla anlamayı önermektedir. Halk mimarisinin barındırdığı çeşitlilik, yenilik, özgünlük, zenginlik ve hareketlilik; kente estetik ve kültürel bir derinlik kazandırır. Bu unsurlar, kentlerin yalnızca yaşam alanı değil, aynı zamanda sanatsal ve kültürel birer yapıt olduğunu ortaya koyar.

Kent;

- Başkent, il veya ilçe merkezi gibi belirli yönetsel sınır ölçütlerine göre,
- Bazı araştırmacıların esas aldığı, mekânda insan topluluklarının yoğunluk derecesine göre,
- Sanayi, liman, ticaret, turizm, maden, üniversite gibi işgücü ve üretim odaklı ekonomik kriterlere göre ekonomistler tarafından,
- Yerleşim alanlarının belirli nüfuslara hizmet eden donatılarla donatılması, bu unsurların kentsel organizasyon içinde dengeli bir biçimde yerleştirilmesi gibi planlama ölçütlerine göre sınıflandırılabilir (Özer, 1998).

Bu çeşitli tanımlar ve yorumlamalar ışığında, kentlerin sadece ekonomik merkezler olmadığı, aynı zamanda kültürel, sosyal ve estetik değerlerin yoğunlaştığı, insanların bir arada yaşadığı ve etkileşimde bulunduğu karmaşık yapılardır. Kentler, insanlık tarihinde önemli bir yer tutar ve toplumların gelişiminde kritik rol oynar. Bu nedenle, kentleri

anlamak, onların dinamik yapısını ve insan üzerindeki etkilerini kavramak, sürdürülebilir ve yaşanabilir kentler yaratma yolunda önemli bir adımdır.

Mimari bakış açısıyla kent; sosyal, ekonomik ve kültürel dinamiklerin harmanlandığı, binalar, yollar, köprüler, parklar gibi farklı yapıların oluşturduğu, çok katmanlı bir organizasyondur. Her kentin kendine has bir dokusu, tarihi, mimari üslubu ve kültürel mirası bulunur. Bu özellikler, kentin kişiliğini ve özelliğini ortaya koyar. Mimari bakış açısıyla kent, yalnızca fiziksel yapıların bütünü değildir; ayrıca bu yapıların birbirleriyle ve çevreyle kurduğu ilişkileri, mekansal düzenini ve bu düzenin insan davranışlarına olan etkisini de içerir. Kentler, insanların birlikte yaşadıkları, çalıştıkları, sosyalleştikleri ve kültürel etkinliklere iştirak ettikleri dinamik mekanlardır. Bu mekanlar, mimari ve planlama süreçlerinde, insan gereksinimlerine ve çevresel sürdürülebilirlik prensiplerine göre tasarlanır.

Kent ve mimarlık birbirinden ayrı düşünülemez, çünkü mimari, kentin fiziksel çehresini belirler. Kent, mimarlık eserleri aracılığıyla kimlik kazanır ve bu kimlik, mimarlık sayesinde şehir sakinlerine ve ziyaretçilere iletilir. Öte yandan kent, mimarlık projeleri için bir sahne ve bağlam sağlar. Bu iki kavram arasındaki etkileşim, şehir planlaması, kentsel tasarım ve mimari projelerin başarılı bir şekilde hayata geçirilmesini gerektirir. Kent ve mimarlık, birlikte çalışarak sürdürülebilir, estetik ve kullanıcı dostu mekanlar yaratma hedefine yönelik önemli bir işbirliği içindedir.

1.2. Kentsel Değişim, Kentleşme ve Sanayileşme

Kentleşme, kentsel değişim ve kent süreci, modern toplumların yapısal ve fonksiyonel dönüşümünde kilit rol oynayan mimarlık ve şehircilik disiplinlerinin odak noktalarıdır. Bu süreçler, kentlerin evrimini şekillendiren fiziksel, sosyal ve ekonomik yapılar üzerinde meydana gelen değişiklikleri kapsar. Özalp ve Arslan (2010) tarafından belirtildiği üzere, kentler çeşitli çevresel, fiziksel ve sosyo-ekonomik faktörlerin etkisi altında gelişim göstermektedir. Lefebvre (1991) ise, mekânın ve yaşamın birbirini karşılıklı olarak nasıl dönüştürebileceğine dair önemli bir perspektif sunar. Parker ve Richards (1994), yapılı çevrenin hem toplumsal müdahaleyi şekillendiren bir araç olduğunu hem de bu müdahalenin bir sonucu olarak ortaya çıktığını belirtir; böylece insanlar ile yapılı çevre arasında karşılıklı ve dönüşümlü bir ilişkiye dikkat çekerler.

Kentler, zamanla sabit kalmaz, Ant (2018)'ın ifade ettiği gibi, içlerinde barındırdıkları unsurların ihtiyaç ve isteklerine yanıt vererek veya bu istekleri yansıtarak değişir ve

evrimleşirler. Bu süreç, kentsel mekanların yeniden kavramsallaştırılmasıyla daha da netleşir. Ulu ve Karakoç (2004) tarafından belirtilen üzere, ülkemizdeki toplumsal ve mekânsal değişim, Osmanlı döneminde batılılaşma hareketi ile başlayıp, Cumhuriyet'in ilanıyla çağdaşlaşma sürecine evrilmiştir.

Bu tarihsel arka plan, kentleşme ve kentsel dönüşüm süreçlerinin sadece mekânsal ve fiziksel değişimlerle sınırlı olmadığını, aynı zamanda sosyal ve kültürel dinamiklerin de bu süreçlerde belirleyici olduğunu göstermektedir. Günümüzde kentleşme, sadece şehirlerin genişlemesi ve nüfus artışı olarak değil, aynı zamanda kentlerin kalitesinin, yaşanabilirliğinin ve sürdürülebilirliğinin artırılması çabaları olarak da anlaşılmaktadır.

Ayrıca; kentleşme süreci, kentlerin kuruluşundan bugüne değişim ve dönüşümünü ifade eder. Tekkanat ve Türkmen (2018) tarafından belirtilen gibi, kentler zaman içinde genişleyerek, daralarak ve çeşitli inşa ve yıkım süreçleriyle evrimleşmiştir. Bu dönüşüm, tarım ve sanayi devrimleri gibi tarihsel kırılma noktalarında farklı süreçlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Keleş (2002), kentleşmeyi sanayileşme ve ekonomik kalkınmayla birlikte ortaya çıkan, kentlerin sayıca çoğalması ve mevcut kentlerin büyümesi süreci olarak tanımlar. Bununla birlikte, bu sürecin toplumsal yapıda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma gibi değişimleri de beraberinde getirdiğini vurgular.

Weber (2010) kentleşmeyi, nüfus yığılmasının artışı ve bazı yığılma noktalarının büyümesi olarak tanımlayarak, kentlerin büyümesi ve çoğalmasıyla devam eden bir olgu olarak ele alır.

Çakır'a (2007) göre, kentleşme olgusu; kırsal alanlardan kentlere yönelik göç hareketleri, nüfus artışı ve mekânsal genişleme ile birlikte, toplumsal, ekonomik, kültürel ve davranışsal yaşam biçimlerinde meydana gelen dönüşümlerle şekillenmektedir. Kentleşme süreci aynı zamanda, tarım sektöründeki yapısal değişiklikler, iş gücünün sanayi sektörüne yönelmesi ve kentlerin hem nüfus hem de fiziksel alan açısından büyümesiyle doğrudan ilişkilidir. Kentleşmeyi ve kentin gelişimini etkileyen politikalar, ulusal kalkınma için önemli araçlardır. Cumhuriyet döneminde imar faaliyetlerinin hızlandığı, 1933 tarihinde yürürlüğe giren 2290 sayılı "Belediye Yapı ve Yollar Kanunu" ile kent planlaması ve imar faaliyetlerinin düzenlendiği kaydedilmektedir (Çay ve Kandemir, 2022). Böylece, kentleşme süreci, tarihsel dönemler boyunca çeşitli dönüşümlerden geçmiş, ekonomik, sosyal ve kültürel dinamiklerin etkisi altında kentlerin şekillenmesine katkıda bulunmuştur. Bu süreç, günümüzde de devam eden kentsel

dönüşüm ve yenileme projeleriyle, kentlerin sürdürülebilir ve yaşanabilir hale gelmesi için önemli bir yol haritası sunmaktadır.

Kentleşme süreci, sanayileşmenin etkisiyle hız kazanmış ve bu hızlanma, şehirlerin hem fiziksel görünümünde hem de toplumsal kimliğinde köklü değişikliklere yol açmıştır. Toplumun yaşam biçimi ve alışkanlıklarındaki dönüşümle birlikte, kültürel yapıda da gözle görülür bir değişim başlamış, bu durum kentlerin mekânsal düzenlemelerine doğrudan yansımıştır. Bu dönüşüm yalnızca kültürel ya da sosyal çerçevede kalmamış; şehirlerin üstlendiği yeni işlevler ve bu işlevlerin gerektirdiği fiziksel altyapılar, kentsel planlama açısından da yeni gereksinimleri ortaya koymuştur. Üniversiteler, hastaneler, eğitim kurumları, ticaret ve konut alanları, altyapı sistemleri ve alışveriş merkezleri gibi pek çok yapılı çevre öğesi bu değişime paralel olarak yeniden şekillendirilmiş ve geliştirilmeye devam edilmektedir. Tüm bu yapısal dönüşümler sonucunda kentler, geçmiştekinden farklı, yeni bir kimlik ve karakter kazanmaktadır (Eminağaoğlu, 2023).

Sonuç olarak, sanayileşme kentleşme sürecini derinden etkilemiş, kentlerin fiziksel ve sosyal yapısında dönüşümlere yol açmıştır. Bu dönüşümler, kentlerin gelişiminde yeni yönelimler belirlemiş ve modern kentlerin oluşumunu şekillendirmiştir. Bu bağlamda, kentleşme ve sanayileşme, günümüzde kentlerin karşı karşıya olduğu zorluklara ve fırsatlara yanıt verme kapasitelerini artıran temel dinamikler olarak önemini korumaktadır.

1.3. Kültür ve Kültürel Miras

Kültür kavramı, toplumların kendine has özelliklerini ve değerlerini gelecek kuşaklara aktarma biçimlerini ifade eder. Bu, insanlık tarihinde oluşturulan ve anlamlandırılan bir değerler ve önemler sistemi olarak görülür. İnsanların hem bireysel hem de kolektif yaşantılarını şekillendiren, düzenleyen ve anlamlandıran inançlar ve gelenekler bütünüdür. Türk Dil Kurumu tanımına göre ise, kültür; tarihin ve toplumsal evrimin içinde insanlar tarafından üretilen tüm maddi ve manevi varlıkların yanı sıra, bu varlıkları yaratma ve sonraki kuşaklara aktarma sürecinde kullanılan araçların toplamıdır. Bu, insanın hem doğal hem de toplumsal çevresine olan hakimiyetinin bir göstergesidir.

Ayrıca kültür; bir toplumun zamanla biriktirdiği bilgi, değer, inanç sistemi, gelenek ve görenekler ile şekillenir. Aynı zamanda mimariye bakışını, toplumsal kimliğini ve millî karakterini de yansıtan önemli bir unsurdur (Kaplan, 1999).

Özlem'e (2018) göre kültür, geçmişten günümüze insanlığın tarihsel ve toplumsal gelişiminde etkili olan maddi ve manevi tüm değerleri kapsayan bir kavramdır. Bu değerlerin nesilden nesile aktarılması ise "miras" olarak adlandırılmaktadır. Kültürel miras, toplulukların geçmişten gelen ortak hafızasını yansıtan, birlik ve dayanışma hislerini pekiştiren, tarihin derinliklerinden süzülüp gelen bilgi ve adetlerin sürdürülmesini sağlayan, yarının inşasına ışık tutan önemli değerler bütünüdür. Bu miras, geçmiş ile günümüz arasında köprü kurar, yaşadığımız kültürün ve dünyanın temellerini atar; aynı zamanda manevi bir zenginlik olarak insan yaşamına değer katar. Gelecek nesiller için güçlü bir referans noktası oluşturan kültürel miras, toplumların kimliklerini koruyup geliştirmelerinde kilit rol oynar (İPKB, 2018).

Kültürel miras; kimliğimizi, kültürümüzü ve tarihsel geçmişimizi yansıtan somut ve soyut tüm değerleri kapsar. Tarihî kent dokuları, anıtsal yapılar, arkeolojik alanlar ve kültürel peyzajlar bu mirasın somut boyutunu oluştururken; dil, gelenek, dans, müzik ve ritüeller gibi yaşayan fakat fiziksel olmayan unsurlar ise somut olmayan kültürel mirasın örnekleridir. UNESCO, ICOMOS ve benzeri uluslararası kuruluşların hazırladığı sözleşmelerde kültürel miras; somut, somut olmayan, sualtı ve doğal miras olmak üzere çeşitli kategorilerde ele alınmıştır. Somut kültürel miras, taşınabilir ve taşınamaz olarak ikiye ayrılır. Tablolar, heykeller, sikkeler, el yazmaları ve arkeolojik objeler taşınabilir kültürel miras kapsamındayken; anıtlar, arkeolojik sit alanları ve tarihî kent dokuları taşınamaz kültürel mirası oluşturur. Sualtı kültürel mirası; batıklar, sualtı kalıntıları ve tarihî sualtı yerleşimlerini içerir. Somut olmayan kültürel miras ise sözlü anlatımlar, sahne sanatları ve ritüel pratikler gibi yaşatılan kültürel ögeleri kapsar. Doğal miras ise kültürel anlam taşıyan doğal sit alanları, kültürel peyzajlar ve fiziksel, biyolojik ya da jeolojik oluşumları içine alır (Öksüz Kuşçuoğlu ve Taş, 2017).

Erkal (2010), kültürel mirası; insanlığın tarih boyunca biriktirip geliştirdiği ve kuşaktan kuşağa aktararak günümüze ulaştırdığı değerli bir birikim olarak tanımlamaktadır. Ayrıca bu mirasın, taşıdığı özellikler açısından somut ve somut olmayan biçimlerde sınıflandırıldığını belirtmektedir. Somut kültürel miras, fiziksel olarak var olan ve maddi nitelikler taşıyan unsurları kapsar (Özlü, 2024). Tarihî yapılar, anıtlar, arkeolojik alanlar, sanat eserleri, kitaplar, el yazmaları gibi öğeler bu kapsamda değerlendirilir. Bu doğrultuda, saraylar, camiler, kiliseler, tapınaklar ve geleneksel evler gibi yapılarla birlikte; heykeller, tablolar ve yazılı belgeler, ayrıca eski kent dokuları ve arkeolojik kazı alanları somut kültürel mirasın temel bileşenleri arasında yer alır. Genellikle belirli bir

mekâna bağlı olarak varlık gösteren bu miras türü, ait olduğu yerin tarihsel sürecini, sanatsal yönlerini, mimarisini ve teknolojik gelişmişliğini yansıtır. Aynı zamanda taşınabilir ve taşınamaz kültürel miras şeklinde iki alt başlıkta ele alınır.

Tarih boyunca insanlar, kültürel mirasın yalnızca geçmişi yansıtmadığını, aynı zamanda geleceğe uzanan bir köprü işlevi gördüğünü fark etmişlerdir. Bu miras, toplumların ortak belleğini oluştururken, bireyler arasında tarihsel ve duygusal bağların güçlenmesine de katkı sağlar. Kültürel miras; bilgi, sanat, gelenek ve yaşam tarzı gibi unsurların nesiller boyunca birikmesiyle meydana gelir ve bu birikim, toplumların manevi zenginliğini artıran önemli bir kaynaktır.

Kültürel mirasın korunması, yalnızca bugünün değil, gelecekteki kuşakların da bu değerlere erişimini mümkün kılar. İnsanlık tarihinin farklı dönemlerinde ortaya çıkan uygarlıklar tarafından yaratılmış ve yüzyıllar boyunca korunmuş olan yapılar, sanat eserleri ve diğer kültürel varlıklar bu mirasın somut örnekleridir. Ancak bu değerlerin kalıcılığı her zaman garanti altında değildir. Doğal afetler, savaşlar, ilgisizlik ve modern kentleşme süreçleri gibi çeşitli tehditler, kültürel mirasın sürekliliğini riske atabilir.

Özellikle hızlı sanayileşme ve kontrolsüz şehirleşme, bu mirasın yok olma tehlikesini daha da artırmaktadır. Doğal etkenler arasında sıcaklık ve nem değişimleri, rüzgâr, yağış gibi meteorolojik olaylar kültürel varlıkların yapısını olumsuz etkileyebilirken; bitki kökleri, hayvan zararları ve doğal afetler de fiziksel tahribata neden olabilir. Öte yandan, insan eliyle gerçekleşen tehditler arasında ihmal, vandalizm, savaş, terör eylemleri, hırsızlık ve yağmalama yer alır. Ayrıca, plansız kent büyümeleri ve kentsel dönüşüm projeleri de miras alanlarını tehdit eden önemli faktörlerdendir.

Sonuç olarak, kültürel miras bir toplumun geçmişiyle bugünü arasında bir köprü kurar ve gelecek kuşaklara aktarılması gereken kıymetli bir hazinedir. Bu mirasın korunması ve yaşatılması; sadece tarihsel zenginliğin değil, aynı zamanda toplumun özgün kimliğinin, bağımsızlığının ve kültürel bütünlüğünün devamı açısından da hayati bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, kültürel mirası koruma kavramı kaçınılmaz bir gereklilik olarak karşımıza çıkar.

1.3.1. Kültürel Miras Koruma Kavramı

Kültürel mirasın, içinde barındırdığı estetik ve bilimsel kıymetin yanı sıra, insanlık için ortak bir değer olarak görülmesi ve bu yüzden korunması gerektiği düşüncesi öne

çıkmaktadır. Dünya Miras Sözleşmesi'nin giriş bölümünde, kültürel ve doğal mirasın her bir unsurunun zarar görmesi veya kaybolması durumunda, tüm insanlık için büyük bir kayıp olacağı; bu mirasın parçalarının olağanüstü bir değere sahip olduğu ve bu sebeple tüm insanlığın mirası olarak korunması gerektiği ve kültürel ve doğal mirasın muhafazasının, tüm uluslararası topluluğun sorumluluğu olduğu ifade edilmektedir. UNESCO'nun 2001 yılında yayımladığı kültürel çeşitlilik bildirgesinde ise, kültürel mirasın yaratıcılığın bir kaynağı olarak tanımlandığı ve bu mirasın her yönüyle korunması, geliştirilmesi ve genişletilmesi gerektiği belirtilmiş; böylece gelecek nesillere aktarılacak olan bu mirasın, yaratıcılığı her yönüyle destekleyeceği ve kültürler arası etkili bir iletişimi teşvik edeceği vurgulanmıştır (Öksüz Kuşçuoğlu ve Taş, 2017).

Kültürel mirasın korunması, Türkiye'de ve dünya genelinde önemli bir konudur. Türkiye'deki kültürel mirasın korunması için yapılan bazı çalışmalar şunlardır:

- Kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmalar, özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından etkin biçimde yürütülmektedir. Bu kapsamda, tarihi yapıların tespiti, tescili, onarımı ve envanterinin çıkarılması gibi uygulamalar hayata geçirilmektedir. Bakanlık aynı zamanda UNESCO ile ortaklaşa yürüttüğü çalışmalarla Dünya Mirası Listesi'ne adaylık süreçlerini yönetmekte; arkeolojik kazılar ile sit alanlarının korunmasını planlamakta ve müze temelli eğitim programlarıyla kamuoyunda farkındalık oluşturmaya çalışmaktadır. Hem kamu hem de özel mülkiyete ait kültür varlıklarının sürdürülebilir şekilde korunabilmesi için maddi destek ve uzmanlık desteği de sunulmaktadır.

-İstanbul Proje Koordinasyon Birimi (İPKB) tarafından yürütülen İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi (İSMEP) kapsamında, kültürel mirasın korunması için literatür taraması, saha çalışmaları, restitüsyon projeleri, sismik risk değerlendirmesi ve zarar azaltma önlemleri gerçekleştirilmektedir (ipkb.gov.tr).

- UNESCO Dünya Miras Komitesi, kültürel ve doğal mirasın korunmasının önemini anlatan eğitim programları ve kampanyalar düzenlemektedir. Bu çalışmalar, yerel toplulukların miras alanlarının korunmasındaki rolünü vurgularken, genel kamuoyunun bu konudaki farkındalığını ve bilgisini artırmayı hedeflemektedir.

- Türkiye'de, ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi) öncülüğünde bir dizi kurum, kültürel mirasın geleceğe taşınması için çeşitli önlemler almaktadır. Bu önlemler

arasında, olası tehlikelere karşı hazırlıklı olma, etkili yönetim planları geliştirme, turizmin dengeli bir biçimde yönlendirilmesi ve ziyaretçi akışının düzenlenmesi bulunmaktadır.

Türkiye'de kültürel mirasın korunması için birçok kuruluş ve vakıf faaliyet göstermektedir. Bu alanda örnek çalışmalardan bazıları da şunlardır:

Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği (KORDER): KORDER, koruma ve restorasyon alanında uzmanlaşmış profesyonelleri bir araya getiren bir dernektir. Eski eserlerin korunması, belgelenmesi ve restore edilmesi konularında çalışmalar yapmaktadır (Dağıstan, 2005).

Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL): Doğal ve kültürel mirası koruma amacıyla 1990 yılında kurulan ÇEKÜL, çevre ve kültür değerlerinin korunması, tanıtılması ve sürdürülebilirliği için projeler yürüten bir vakıftır. Kentlerin tarihi dokusunu koruma, yeşil alanları geliştirme ve toplum bilincini artırma gibi alanlarda çalışmalar yapmaktadır (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı, wikipedia.org).

Türk Kültür ve Miras Vakfı: Türk kültür ve mirasının korunması, muhafazası ve tanıtımı için fon ayıran ve bu alanda uzmanların yetiştirilmesini destekleyen bir vakıftır (Türk Devletleri Teşkilatı, turkicstates.org).

Türk Arkeoloji ve Kültürel Miras Vakfı: Kültürel mirasın korunması, yönetilmesi ve geliştirilmesi amacıyla kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapabilen ve bu doğrultuda projeler geliştirebilen bir kuruluştur.

Kültürel Mirası Koruma Derneği (KMKD): KMKD, kültürel mirasın korunması, belgelenmesi ve kapasite gelişimi alanlarında faaliyet gösterir (Aygün, 2011).

Kültürel mirasın korunması, çeşitli nedenlerle önemlidir:

Tarihsel Miras ve Kimlik Oluşumu: Kültürel miras, bir toplumun geçmişte benimsediği yaşam biçimlerini, sanatsal ifadelerini, inanç sistemlerini ve toplumsal yapısını yansıtır. Bu miras sayesinde toplumlar, kendi geçmişlerini anlamlandırabilir ve kimliklerini tanımlayabilir. Geçmişten günümüze ulaşan eserler, bireylerin ve toplulukların tarihsel kökleriyle bağ kurmasına olanak tanır; bu bağ ise kimlik bilincinin güçlenmesinde önemli bir rol oynar.

Eğitimdeki Rolü ve Bilimsel Araştırmalar: Kültürel miras hem eğitim alanında hem de akademik araştırmalarda eşsiz bir kaynak niteliği taşır. Arkeolojik buluntular, tarihî

belgeler ve sanatsal yapıtlar, geçmiş uygarlıkların yaşam tarzları, teknolojik düzeyleri ve toplumsal yapıları hakkında önemli veriler sunar. Bu veriler sayesinde, günümüz insanı hem kendi kültürel geçmişini hem de farklı toplumların kültürlerini daha iyi kavrama imkânı bulur.

Ekonomik Katkı ve Turizm: Kültürel miras, turizm sektörünün gelişmesinde başlıca etkenlerden biridir. Tarihî alanlar, müzeler ve sanat galerileri hem yerli hem de yabancı turistlerin ilgisini çeker. Bu durum, özellikle yerel düzeyde ekonomik hareketliliği artırırken, aynı zamanda yeni iş alanlarının oluşmasına da katkı sağlar.

Sanatsal ve Estetik Değer: Kültürel miras, bireylerin estetik duyarlılıklarını geliştirirken, sanatın farklı biçimlerine ilham kaynağı olur. Tarihî mimari yapılar, heykeller, tablolar ve benzeri sanat eserleri, insanların estetik dünyasını zenginleştirir.

Kültürel mirasın korunması için uygulanan yöntemler ve stratejiler şunları içerir:

Yasal Koruma ve Anlaşmalar: Kültürel mirasın korunması, hem ulusal düzeyde yürürlüğe konan yasalar hem de uluslararası anlaşmalar aracılığıyla güvence altına alınmaktadır. UNESCO'nun Dünya Mirası Listesi gibi uluslararası girişimler, dünya genelindeki kültürel ve doğal alanların korunmasına yönelik ortak çabaları destekleyerek bu alandaki farkındalığı artırmaktadır (Özlü, 2024).

Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları: Tarihi yapılar ve sanat eserleri, uzman restoratörler ve konservatörler tarafından dikkatlice onarılır ve korunur. Bu süreç, eserlerin orijinal durumuna sadık kalınarak yapılır ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlar.

Toplumsal Bilinç ve Eğitim: Kültürel mirasın sağlıklı biçimde korunabilmesi, toplumun bu konudaki farkındalığının artmasına bağlıdır. Eğitim yoluyla yürütülen projeler ve kamuya yönelik bilinçlendirme kampanyaları, bireylerin kültürel mirasın taşıdığı değeri kavramalarına ve bu mirasın korunmasına aktif olarak katkı sunmalarına olanak tanır.

Sürdürülebilir Yönetim ve Planlama: Kültürel miras alanlarının sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi, bu alanların gelecek nesiller için korunmasını sağlar. Bu, çevresel etkilerin azaltılması, yerel toplulukların katılımı ve ekonomik faydaların dengelenmesini içerir.

Mimari mirasın çağdaş yaşamla entegrasyonu, kültürel devamlılığın temelini oluşturur ve bu süreklilik, koruma faaliyetlerinin sürekliliği ile sağlanabilir. Koruma, eserlerin özgün formunu, kimliğini, estetik değerini, içerdiği anlamı ve tarihsel önemini koruyarak, bu

değerleri taşıyan varlıkların fiziksel olarak muhafazasını, bozulmaları önleyici tedbirleri ve gerekli onarımları kapsayan bir süreçtir (Asatekin, 2004). Tarihi yapılar ve mekanlar üzerindeki bu koruma ve kullanım dengesi, bu değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını amaçlayan koruma çalışmalarının odak noktasını oluşturur (Resuloğlu, 2005). 1982 yılında kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 63. maddesi, devletin tarihi, kültürel ve doğal mirasın korunmasını garanti altına aldığını ve bu yönde gerekli destekleyici ve teşvik edici önlemleri alacağını taahhüt etmektedir. Bu maddeye göre, tarihi alanların korunması, kanuni bir zorunluluktur.

1.3.2. Kültürel Miras Yapıları ve Kentsel Değişim

Kültürel miras yapıları, sadece estetik ve tarihi değerleriyle değil, aynı zamanda insanlık tarihinin ve kültürlerin çeşitliliğinin canlı tanıkları olarak da önem taşır. Onlar, geçmişin izlerini taşıyan ve geleceğe ışık tutan değerli miraslardır. Her bir yapı, kendi coğrafyasının ve döneminin özelliklerini taşır ve insanlık tarihine ışık tutar.

Kültürel miras, toplumun geçmişine ait somut bir belge niteliği taşıdığı için tarihsel bir önem arz eder ve bu tarihsel boyut, mirasın temel bileşenlerinden biridir. Eğer kültürel miras, ait olduğu toplumun estetik ya da mimari anlamda değerli bir ürünü niteliğindeyse ya da belirli bir tekniğin özgün bir örneğini barındırıyorsa, korunması gereken bir varlık olarak değerlendirilir. Başlangıçta bu değerlendirme öznel bir yaklaşım gibi görünse de; mimarlık, şehir planlama, mimarlık tarihi ve sanat tarihi gibi disiplinlerin bilimsel ölçütleri doğrultusunda incelendiğinde, geçerliliği olan sonuçlara ulaşmak mümkündür (Daifuku, 1979).

Kentsel değişim sürecinde kültürel miras yapıları da etkilenir. Kentsel değişim, özellikle büyük kentlerde artan nüfus, ekonomik gelişmeler ve modern yaşam ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleşen fiziksel dönüşüm süreçlerini tanımlar. Ancak bu dönüşüm süreci, çoğu zaman kültürel miras yapılarını geri planda bırakır. Yeni yapılaşmalar, tarihî dokunun bulunduğu alanlara yönelirken; tescilli yapılar ya atıl duruma düşer ya da yıkım riskiyle karşı karşıya gelir. Özellikle hızlı ve plansız yürütülen kentsel dönüşüm projeleri, tarihî kimliğin silikleşmesine ve mekânsal belleğin zarar görmesine neden olur.

Bu durumda kültürel mirasın korunması ve yaşatılması kavramları devreye girer. Kültürel mirasın özgün işleviyle veya işlev değişikliği ile kullanılabilirliği, bu mirasa kullanım ve

ekonomik değer katar. Bu da mimari yapılarda işlev değişikliği konusunu ortaya çıkarır. Bu konu ikinci bölümde detaylı bir şekilde ele alınmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM: MİMARLIK İŞLEV İLİŞKİSİ VE YAPILARDA İŞLEV DEĞİŞİKLİĞİ

2.1. Mimarlıkta İşlev Kavramı, Tarihsel Gelişimi ve Değişimi

Mimarlıkta işlev kavramı, uzun yıllar boyunca hem modern hem de eski bir kavram olarak kabul edilmiştir. Özellikle, Vitruvius'un utilitas kavramına dayandırılarak tarihsel bir temel kazandırılan bu kavram, farklı zamanlarda farklı şekillerde ele alınmıştır (Salman, 2008). Vitruvius'un utilitas kavramı, bir yapının kullanıcı ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde işlemesi gerektiğini vurgular, dolayısıyla mimari tasarımda işlevselliği, kullanım amacına uygunluk üzerinden tanımlar.

18. yüzyıldan itibaren mimarlık, yalnızca inşa etme sürecinin ötesine geçerek, kavramsal bir disiplin haline gelmiştir. Bu gelişme, işlev kavramının modern mimarlık içinde yeni anlamlar kazanmasına neden olmuştur (Anay ve Özten, 2011).

Kavramlara geri dönmek ve onları yeniden değerlendirmek, düşünsel üretim sürecinde önemli bir rol oynar. Kavramların anlamlarının zamanla değişebileceği gerçeğini göz ardı etmemek gereklidir (Erlhoff ve Marshall, 2008). Ancak, işlev kavramı gibi bazı temel kavramlar, mimarlık disiplini tarafından sabit ve evrensel olarak kabul edilmeye devam etmiştir (Anay ve Özten, 2011). İşlev kavramının anlamı 20. yüzyılda, 18. ve 19. yüzyıllara kıyasla oldukça farklı bir hale gelmiştir. Ancak, mimarlık disiplini, bu kavramı antik dönemden bu yana sabit bir anlama sahipmiş gibi ele almayı sürdürmektedir (Isozaki, 2010).

Bu tartışma, Fransız rasyonalistleri tarafından mimarlık alanında hafif bir şekilde ele alınmış olsa da işlev ve biçim ilişkisine dair en ciddi tartışma, Louis H. Sullivan'ın "biçim işlevden doğar" mottosuyla başlamıştır. Sullivan, bu söylemi organik teoriye dayandırarak, kavramı biyolojiden ödünç almıştır (Anay ve Özten, 2011). Biçimin işlevi takip ettiğini savunanların yanı sıra, işlevin biçimi takip ettiğini düşünenler veya ikisinin aynı olduğunu savunanlar da olmuştur. Tüm bu farklı düşünce akımlarına rağmen, bu tartışmaların ortak noktası biçim ve işlev arasındaki mutlak ilişkinin kabul edilmesidir (Anay ve Özten, 2011).

Le Corbusier'nin "ev yaşanacak bir makinedir" ifadesi, rasyonalist mimarlık yaklaşımını en iyi özetleyen söylemlerden biridir. Örneğin, Le Corbusier'nin tasarladığı Maison Dom-Ino yapısı, pilotiler üzerinde duran ve iki döşemeden oluşan bir prototiptir. Bu yapı, çevresiyle ilişkisiz bir şekilde dünyanın herhangi bir yerinde uygulanabilecek bir

modeldir. Le Corbusier'nin tasarımlarında, çevresel koşullardan bağımsız ve kendi içinde işleyen bir makine olarak binalar öne çıkmıştır (Isozaki, 2010).

Modern mimarlık kuramcıları, işlevselliği temel alan tasarım anlayışlarıyla insanın mekânla kurduğu ilişkiyi sistematik bir yapıya oturtmaya çalışmıştır. Ancak bu yaklaşım, insanın bireysel ve duygusal ihtiyaçlarını göz ardı ederek onu standartlaştırır; adeta mekanik bir varlık gibi ele alır (Anay ve Özten, 2011).

Özetle, işlev kavramı mekânsal pratiklerin çok katmanlı ve değişken doğasını belirli bir düzene oturtur. Ancak bu düzenleyici rol, zamanla tasarımı sınırlandırıcı bir etkiye dönüşebilir. Bu nedenle, işlev odaklı yaklaşımlardan uzaklaşmak ve tasarımı daha özgür bir zeminde ele almak, mimari ifade açısından daha anlamlı hale gelir.

2.1.1. İşlevin Mimari Tasarımdaki Önemi

Mimarlık, temelinde işlevsellik ve estetik dengesi ile var olur. Bir yapının işlevi, sadece kullanım amacına yönelik değil, aynı zamanda kullanıcı deneyimi ve çevresi ile olan ilişkisi ile de ilgilidir. 21. yüzyıl mimarlığında işlev kavramı, sürdürülebilirlik, esneklik ve toplumsal ihtiyaçlar çerçevesinde yeniden ele alınmıştır. İşlev, yapının fiziksel kullanımının ötesinde sosyal ve kültürel bağlamları da içermelidir (Groat ve Wang, 2013).

Bir yapının işlevi, tasarım sürecinde büyük bir rol oynar çünkü bina sadece estetik bir obje değil, aynı zamanda insan ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılan bir araçtır. İşlev, yapının kullanıcılarına nasıl hizmet edeceği ve mekânın nasıl kullanılacağı konularında temel belirleyici unsurdur (Groat ve Wang, 2013). Bu nedenle işlev, yalnızca pratik gereksinimlere yanıt vermekle kalmaz, aynı zamanda tasarımı yönlendirir ve mekânın kurgusunu kullanıcı deneyimiyle birlikte şekillendirir.

Kamusal yapılar, işlevsel tasarımın en önemli uygulama alanlarından biridir. Kamusal alanların işlevselliği, kullanıcıların mekânla olan etkileşimini doğrudan etkiler. Eğitim yapıları, müzeler ve kütüphaneler gibi kamusal binalar, toplumun kültürel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmalıdır (Kaya, 2023).

Esnek mimari tasarımlar, yapıların zaman içinde değişen ihtiyaçlara ve işlevlere uyum sağlayabilmesi açısından günümüz mimarlık pratiğinde önemli bir ilke haline gelmiştir. Değişen yaşam koşulları, teknolojik gelişmeler ve sürdürülebilirlik hedefleri, özellikle ofis ve konut projelerinde esnek iç mekân çözümlerini ön plana çıkarmaktadır. Bu

yaklaşım, yapıların kullanım ömrünü uzatırken hem ekonomik hem de çevresel açıdan avantaj sağlar. Schneider ve Till'e (2007) göre, büyük ölçekli projelerde esnekliğin mimari tasarımın ayrılmaz bir parçası haline gelmesi, gelecekteki olası işlev değişikliklerine hazırlıklı olmayı mümkün kılar.

İşlevselliğin mimari tasarımdaki önemi, sürdürülebilirlik kavramıyla da yakından ilişkilidir. Sürdürülebilir mimarlık, sadece enerji verimliliği ve çevresel etki açısından değil, aynı zamanda yapıların işlevsel olarak uzun ömürlü olmasını sağlamak amacıyla da önem taşır. Yapıların işlevsel gereksinimlere uygun bir şekilde tasarlanması, enerji tüketimini azaltarak sürdürülebilirliğe katkıda bulunur. Özellikle yeniden işlevlendirme projeleri, eski yapıların yeni kullanım amaçlarına adapte edilmesi yoluyla sürdürülebilirlik açısından önemli fırsatlar sunar (Langston, 2012).

Kentsel tasarımda da işlevin önemi belirgindir. Kent içinde yer alan yapılar, kamusal hizmetleri en iyi şekilde sunmak amacıyla tasarlanmalıdır. Eğitim yapıları, hastaneler, müzeler ve kamu binaları gibi yapıların işlevselliği, kullanıcılara rahat ve verimli bir deneyim sunmayı hedefler. Bu tür yapılar, toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde organize edilmelidir. İşlevsellik, bu tür kamusal mekânların topluma katkısını artıran temel bir unsur olarak görülmektedir (Kuban, 2000).

Sonuç olarak, mimarlıkta işlev kavramı, sadece yapıların belirli bir amaca hizmet etmesiyle sınırlı kalmaz; aynı zamanda toplumsal, kültürel ve çevresel bağlamları da içeren geniş bir anlam dünyasına sahiptir. 21. yüzyıl mimarlık anlayışında işlev, esneklik ve sürdürülebilirlik unsurlarıyla birlikte ele alınmakta, kullanıcıların değişen ihtiyaçlarına cevap verecek mekânlar yaratılmaktadır. İşlev, mimarlıkta sadece tasarım sürecini değil, yapıların uzun ömürlü ve sürdürülebilir olmasını sağlayan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tarihi yapılar, geçmiş ile günümüz arasında bir bağ kurarak, bugünkü toplumların sağlam temeller üzerine inşa edilmesine katkı sunan önemli eserlerdir. Bu yapılar, geçmiş toplumların kültürel değerlerini, yaşam tarzlarını ve ekonomik yapılarını yansıtır. Ancak zamanla, çeşitli nedenlerden dolayı, işlevlerini kaybedip günümüz yaşamına ayak uyduramayabilirler. İşlevini yitiren bu yapılara yeni bir fonksiyon kazandırılması ise "yeniden işlevlendirme" olarak adlandırılan bir süreçle gerçekleşir. Bu konu diğer maddelerde kapsamlı bir şekilde anlatılmaktadır.

2.1.2. Koruma Yöntemi Olarak Yeniden İşlevlendirme Kavramı

Tarih boyunca ele alınan koruma anlayışı, bir yapıyı yalnızca fiziksel olarak korumaktan öte, onu toplumun bir parçası haline getiren ve çevresiyle bir bütün olarak ele alan, daha dinamik ve katılımcı bir yaklaşıma evrilmiştir. Yeniden işlevlendirme de bu geniş kapsamlı koruma yöntemlerinden biri olarak kabul edilmiştir (Kuban, 2018).

Tarihi yapıların, mevcut sosyo-ekonomik koşullara ve yeni işlevlerine uyum sağlayamaması durumunda çeşitli zorluklar ortaya çıkabilmektedir (Göçer, 2003). Eski işlevlerini kaybeden yapılar, modern ihtiyaçlara uygun hale getirilmediklerinde kullanılmaz duruma gelmekte ve zamanla yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır (Büyükarslan ve Güney, 2013). Douglas (2006), yeniden işlevlendirmeyi, kullanılmayan veya terk edilmiş yapıların harabeye dönüşmesini ve nihai yıkımlarını önlemeyi amaçlayan uzun vadeli bir koruma stratejisi olarak tanımlar.

Her kültürel varlık, tüm insanlığın ortak mirasıdır ve bu yapıların kaybı, yalnızca yerel değil evrensel bir değer kaybı anlamına gelir. Bu nedenle, kültürel mirası korumak ve gelecek kuşaklara aktarmak ortak bir sorumluluktur. Yeniden işlevlendirme, teknolojik gelişmeler ve toplumların değişen yaşam biçimleri nedeniyle işlevsiz kalan tarihi yapıların bugünün ihtiyaçlarına uygun şekilde kullanıma kazandırılmasında etkili bir yöntemdir.

Tarihi yapıların korunması ve işlev kazandırılması sayesinde kentsel süreklilik sağlanmakta, toplumda tarih bilinci oluşmakta ve yapılar çöküntü alanlarına dönüşmeden yaşatılabilmektedir (Uğursal, 2011). Aksi takdirde, kullanım dışı kalan yapılar zamanla ihmal edilmekte ve yok olma riski taşımaktadır. Bu bağlamda, işlev kazandırma yaklaşımı, yapıların hem fiziksel hem de toplumsal açıdan yaşatılması için kritik önemdedir.

Sonuç olarak, tarihi yapıların korunması ve yeniden işlevlendirilmesi; kültürel mirasın sürdürülebilirliğini sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda bu yapıların ekonomik ve toplumsal değerlerinin de yeniden tanımlanmasına olanak tanımaktadır. Yeniden işlevlendirme, söz konusu yapıların çağdaş yaşama entegre edilerek sağlıklı bir biçimde kullanılmasını mümkün kılan önemli bir koruma stratejisidir (Ahunbay, 2019).

2.1.3. Yeniden İşlevlendirmeyi Gerektiren Faktörler

Toplumların zamanla değişen yaşam koşulları, ihtiyaçları ve gereksinimleri, birçok tarihi yapının özgün işlevini yitirmesine neden olmaktadır. Bu kullanımdan düşen yapılar, özgün işlevlerine uygun şekilde korunabileceği gibi, yeni bir işlev kazandırılarak da korunabilir. Kültürel mirasın korunması ve sağlıklı bir şekilde gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için bu yapıların farklı işlevlerle yeniden kullanılması giderek daha fazla zorunluluk haline gelmiştir. Bu bağlamda, yeniden işlevlendirme yöntemi, tarihi yapıların ve bu yapıların içerdiği kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır (Bayır, 2014).

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi sürecinde karşılaşılan en büyük sorunlardan biri, yapı çevresindeki kültürel dokunun zamana bağlı olarak değişim göstermesidir. Gelecek kuşaklara bu kültürel mirasın doğru bir şekilde aktarılabilmesi, geçmiş ve günümüzün kültürel birikiminin doğru bir biçimde anlaşılması ile mümkündür. Bu çerçevede, günümüz sosyokültürel yaşamının ihtiyaçlarının ve gereksinimlerinin titizlikle analiz edilmesi gerekmektedir. Bu analizler doğrultusunda elde edilecek bilgiler, tarihi yapıların ve bulundukları çevrenin üstleneceği sosyokültürel misyonu doğru biçimde belirlemek için kritik öneme sahiptir (Yüce Aşkun ve Büken Cantimur, 2012).

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesini zorunlu kılan nedenler genel olarak üç ana başlık altında toplanabilir. Bunlar; tarihsel ve kültürel nedenler, ekonomik nedenler ve çevresel nedenler olarak sıralanabilir (Korkut, 2019).

Tarihsel ve Kültürel Nedenler:

Tarihi yapılar, bir toplumun kültürel mirasını, mimari özelliklerini ve geçmiş yaşam biçimlerini yansıtan somut belgelerdir. Bu yapıların korunması, kültürel kimliğin sürdürülmesi ve gelecek nesillere aktarılması için elzemdir. Bu yaklaşım hem kültürel mirasın korunmasını sağlar hem de çevresel sürdürülebilirliği destekler (Yağan Köylü, 2023).

Yeniden işlevlendirme, kullanılmayan veya işlevini yitirmiş tarihi yapıların modern ihtiyaçlara uygun hale getirilerek topluma kazandırılmasını sağlar. Örneğin, İstanbul'daki Sultanahmet Cezaevi'nin otel olarak yeniden işlevlendirilmesi, yapının tarihsel değerinin korunarak günümüz ihtiyaçlarına hizmet etmesine olanak tanımıştır (Korkut ve Erarslan, 2020).

Ekonomik Nedenler:

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi, ekonomik açıdan önemli avantajlar sunmaktadır. Atıl durumda kalan veya işlevini yitirmiş yapıların restorasyonu ve yeni işlevlerle donatılması, bu yapıların ekonomik değerini artırır ve yerel ekonomiye katkı sağlar. Özellikle turizm sektöründe, tarihi yapıların otel, müze veya kültürel merkezler olarak kullanılması, bölgeye gelen ziyaretçi sayısını artırarak ekonomik canlılık yaratır. Örneğin, Venedik'teki eski un fabrikasının otele dönüştürülmesi hem yapının korunmasını sağlamış hem de ekonomik kazanç elde edilmesine imkan tanımıştır (Çetin, 2021).

Örneğin, Kastamonu kent merkezinde yeniden işlevlendirilen sivil mimari örnekleri, turistik işletmeler olarak kullanılarak yerel ekonomiye katkı sağlamıştır (Tanrısever, Saraç ve Aydoğdu, 2016).

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi, gayrimenkul değerlerini de olumlu etkiler. Restore edilen ve yeni bir işleve kavuşan yapılar, bulundukları bölgenin çekiciliğini artırır ve çevresindeki mülklerin değerini yükseltir. Bu durum, yatırımcılar ve mülk sahipleri için ek ekonomik faydalar sağlar. Özellikle kentsel dönüşüm projelerinde, tarihi yapıların korunarak yeniden işlevlendirilmesi, bölgenin genel değerini artıran önemli bir faktördür.

Kültürel mirasın korunması ve tanıtılması, turistlerin ilgisini çeker ve bölgeye olan talebi artırır. Bu da yerel işletmelerin gelirlerini artırır ve ekonomik kalkınmaya destek olur. Ayrıca, tarihi yapıların turistik amaçlarla kullanılması, kültürel değerlerin tanıtılmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına katkıda bulunur.

Çevresel Nedenler:

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi, çevresel sürdürülebilirlik açısından da önemli bir rol oynar. Mevcut yapıların değerlendirilmesi, yeni inşaatların getireceği çevresel yükü azaltır. Ayrıca, tarihi yapıların enerji verimliliği artırılarak çevresel etkileri minimize edilebilir. Bu yaklaşım hem kültürel mirasın korunmasını sağlar hem de çevresel sürdürülebilirliği destekler (Yağan Köylü, 2023).

Yeniden işlevlendirme, yapıların ömrünü uzatarak atık miktarını azaltır. Yeni bir bina inşa etmek yerine mevcut bir yapının adaptasyonu, inşaat atıklarının ve enerji tüketiminin azalmasına katkı sağlar. Bu da çevresel ayak izinin küçülmesine ve ekosistemin korunmasına destek olur. Ayrıca, tarihi yapıların korunması, kentsel alanlarda yeşil alanların ve doğal habitatların korunmasına da katkıda bulunur.

2.1.4. Yeniden İşlevlendirmenin Avantaj ve Dezavantajları

Yapıları yeni bir işlevle yeniden kullanmanın çeşitli avantaj ve dezavantajları vardır. Douglas (2006), bir binayı yeni bir işleve uyarlamanın beş önemli avantajını şu şekilde sıralamaktadır:

Ekonomik Avantaj:

Var olan bir yapının yeniden kullanımı, binayı tamamen yıkıp yeniden yapmaktan çok daha düşük maliyetlidir. Yıkım süreci, sadece maliyetli olmakla kalmaz, aynı zamanda tehlikeli ve israf edici olabilir. Ayrıca, yıkım sırasında zeminin hasar görmesi durumunda yapılacak onarımlar da oldukça pahalıya mal olabilir. Bu yüzden, mevcut yapıyı yeniden kullanmak ekonomik olarak daha avantajlıdır (Kaya,2023).

Teknik Avantaj:

Bir yapıya yeni bir işlev kazandırırken, yapının mevcut yapısal özellikleri korunarak minimum müdahale ile kullanılabilir. Yeni işlevin doğru seçilmesi durumunda yapının depolama alanı ve çalışma alanı olarak yeterli olduğu görülebilir. Bu da mal sahibine, yapının mevcut donanımlarından yararlanma olanağı sunarak, yeni ekipman satın alma ve kurulum maliyetlerini ortadan kaldırır (Yırcalı,2019).

Mekansal Avantaj:

Mevcut bir yapının sunduğu arsa payı, önerilen yeni bir bina için izin verilen alanın üzerinde olabilir. Böyle bir durumda yapı sahibi, mevcut taban alanından maksimum şekilde faydalanma şansına sahip olur. Bu da özellikle büyük şehirlerde arsa alanlarının kısıtlı olduğu durumlarda önemli bir avantaj sağlar (Kaya, 2023).

Çevresel Avantaj:

Bir bina dikkatlice ve özenle uyarlanırsa, yenilenmiş hali eskisinden daha iyi bir görünüm kazanabilir. Sürdürülebilirlik açısından bakıldığında, tarihi binalar kalın duvarları, küçük pencereleri ve doğal aydınlatma ile havalandırmaları sayesinde enerji tasarrufu sağlar. Böylece enerji tüketimi azalır ve bina daha çevre dostu hale gelir. Ayrıca, yeni malzemelerin üretimi ve taşınması sırasında harcanacak enerji miktarı da önemli ölçüde düşer. Yıkım yapılmadığı için çevre kirliliği ve atık miktarı da en aza indirilir (Küçük, 2022).

Sosyal Avantaj:

Douglas (2006), Scottish Civic Trust (1981)'den aktararak, bir sokağın karakterini korumanın en iyi yolunun binaları uyarlamak olduğunu savunur. Eski binaların ayırt edici özellikleri, insanların kendilerini güvende hissetmelerine katkı sağlar. Bu tür yapılar, mimari, kültürel ve tarihi açıdan da değer taşır. Gelişmiş ülkelerde binalara yeni işlevler kazandırılması giderek önem kazanmaktadır. Sosyal avantajları ölçmek kolay olmasa da işlevsiz kalan endüstri binalarının adaptasyonu ile açıklanabilir. Bu tür binalar, terk edilmiş kentsel alanlara yeniden hayat kazandırabilir ve geleneksel endüstrinin kaybı nedeniyle zor durumda kalan toplumlara umut verebilir. Özellikle eski depoların öğrenci konutlarına dönüştürülmesi, kent merkezlerinin canlandırılmasına ve genç nüfusun merkeze çekilmesine katkıda bulunabilir. Ayrıca, prestijli mimari yapılar iyi planlanmış bir uyarlama ile sahiplerine sosyal ve ekonomik kazanç sağlayabilir (Yüce Aşkun ve Büken Cantimur, 2012).

Yapıların yeni bir işleve uyarlanması, mevcut binaların korunması ve değerlendirilmesi açısından önemli avantajlar sunarken, bazı dezavantajları da beraberinde getirebilir. Bu süreçte karşılaşılan başlıca dezavantajlar aşağıdaki gibidir:

Yapısal ve Teknik Sınırlamalar:

Mevcut bir binanın yeni bir işleve uyarlanması sırasında, yapının orijinal tasarımı ve inşaat teknikleri, yeni kullanımın gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalabilir. Özellikle eski binalarda, günümüzün modern tesisat, elektrik ve mekanik sistemlerini entegre etmek zor olabilir. Bu durum, ek maliyetlere ve teknik zorluklara yol açabilir. Örneğin, endüstri yapılarının yeniden işlevlendirilmesi sürecinde, mevcut mekânsal özellikler ve plan şeması, yeni işlevin gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalabilir ve bu da yapıda büyük müdahaleleri gerektirebilir (Öztürk ve Koramaz, 2020).

Yasal ve Düzenleyici Engeller:

Tarihi veya korunması gereken binaların yeniden işlevlendirilmesi, çeşitli yasal kısıtlamalar ve düzenlemelerle karşılaşabilir. Mevcut yönetmeliklere uyum sağlamak, ek maliyet ve zaman gerektirebilir. Örneğin, tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi sürecinde, yapının mimari özelliklerine ve mekânsal kurgusuna uygun müdahaleler yapılması gerektiği için, yasal süreçler ve izinler zaman alıcı olabilir (Gülhan, 2021).

Ekonomik Maliyetler:

Yeniden işlevlendirme projeleri, beklenenden daha yüksek maliyetlere neden olabilir. Özellikle yapının mevcut durumu kötü ise, restorasyon ve güçlendirme çalışmaları

maliyetleri artırabilir. Ayrıca, modern kullanım gereksinimlerine uyum sağlamak için yapılacak eklemeler ve değişiklikler, bütçeyi zorlayabilir.

Tasarım ve Estetik Zorluklar:

Mevcut bir binanın yeni bir işleve uyarlanması, tasarım ve estetik açıdan zorluklar doğurabilir. Orijinal mimari özelliklerin korunması ile yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler arasında bir denge kurmak her zaman kolay olmayabilir. Bu durum hem mimari bütünlüğün korunmasını zorlaştırabilir hem de yeni kullanımın verimliliğini etkileyebilir. Örneğin, tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi sürecinde, yapının mimari özelliklerine ve mekânsal kurgusuna uygun müdahaleler yapılması gerektiği için, tasarım sürecinde zorluklar yaşanabilir (Gülhan, 2021).

Kullanıcı Memnuniyeti ve İşlevsellik:

Yeniden işlevlendirilen binalar, her zaman yeni kullanıcıların beklentilerini ve ihtiyaçlarını tam olarak karşılamayabilir. Özellikle mekânsal düzenlemeler ve altyapı sistemleri, yeni işlev için ideal olmayabilir. Bu da kullanıcı memnuniyetsizliğine ve işlevsellik sorunlarına yol açabilir. Örneğin, endüstri yapılarının yeniden işlevlendirilmesi sürecinde, mevcut mekânsal özellikler ve plan şeması, yeni işlevin gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalabilir ve bu da kullanıcı memnuniyetsizliğine yol açabilir (Öztürk ve Koramaz, 2020).

2.1.5. Yeniden İşlevlendirmede Uygun İşlev Seçimini Etkileyen Faktörler

Bir yapıya kazandırılacak yeni işlev, yapının mekânsal düzenini şekillendiren önemli bir faktördür. Bu nedenle, uygun işlev seçimi, mekâna yapılacak müdahaleler bağlamında dikkatle değerlendirilmelidir. Yapıya yeni bir işlev kazandırmadan önce, binanın bulunduğu çevrenin ihtiyaçları ve mekânın hangi işlevi daha iyi karşılayabileceği incelenmelidir. Verilecek yeni işlevin, yapının orijinal işlevine çok uzak olmaması, mekânsal müdahaleleri minimum seviyede tutmak adına önemlidir (Kocabıyık, 2014). Eski bir yapıya yeni işlev kazandırma sürecinde, tasarımcılar için uygun işlev seçimini etkileyen faktörler, Altınoluk (1998) tarafından dört başlık altında ele alınmıştır: binanın mekânsal yapısı, hacim boyutları, işlevsel düzeni ve yapının bulunduğu konum. Bu faktörler, yeni işlevin yapıya uygun şekilde entegre edilmesi sürecinde kritik bir rol oynar.

2.1.6. İşlev Değişikliği İlkeleri ve Yasal Düzenlemeler ile Yasa ve Tüzüklerde Yeniden İşlevlendirmeye Yönelik Tespitler

İşlev değişikliği uygulamalarına başlamadan önce, müdahale sınırlarının net bir şekilde belirlenmesi önemlidir. Yapılacak müdahalelerin, yapının mimari ve estetik niteliklerini kalıcı olarak değiştirebilecek uygulamalardan kaçınması ve geri dönüşü olmayan değişikliklerden uzak durulması gerekmektedir (Uğursal, 2011). Mevcut yapının özellikleri korunarak, yapıdan en yüksek seviyede faydalanılması sağlanmalıdır.

Tarihi yapıları koruma ve yeniden işlevlendirme anlayışını içeren yasal düzenlemelere bakıldığında, yapılan müdahalelerin geri dönülebilir olması hedeflenmiştir. İşlev değişikliği uygulamaları hem ulusal hem de uluslararası düzeyde yaygınlaşmaktadır. Dünya'da ve Türkiye'de işlev değişikliği kavramını şekillendiren kuramlar ve yasal düzenlemeler şu şekildedir:

Dünya'daki Yasal Düzenlemelerde, işlev değişikliği kavramı, ilk kez 1931 tarihli Carta Del Restauro belgesinde dile getirilmiştir. Bu belgenin 7. maddesinde, "Bir anıtı güçlendirmek için kısmi veya tam eklemeler yapılması gerekiyorsa, yeni unsurların sade ve yapısal düzeni yansıtır şekilde olması gerektiği belirtilmiş ve benzer üsluplardaki eklemelerin ancak mevcut çizgileri devam ettirerek kabul edilebileceği" ifade edilmiştir (Uğursal, 2011).

1964 yılında yayımlanan Venedik Tüzüğü'nün 5. maddesi, tarihi yapıların yeni bir toplumsal işlev için kullanılmasının teşvik edilebileceğini ancak bu süreçte yapının orijinal planının ve süslemelerinin değiştirilmemesi gerektiğini belirtmiştir (İ.B.B. KUDEB, 2009-2011). 1985'te imzalanan Avrupa Mimari Mirasın Korunması Sözleşmesi ise tarihi yapıların, çağdaş ihtiyaçlara uygun şekilde yeniden işlevlendirilmesini desteklemekte ve bu yaklaşımın koruma sürecindeki önemini vurgulamaktadır (İ.B.B. KUDEB, 2009-2011).

1999 yılında kabul edilen Icomos Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü, tarihi yapıların yeni işlevlere uyarlanırken, bütünlük ve karakterlerinin korunması gerektiğini belirtir. Bu belgede, yapıların yeniden kullanımda kabul edilebilir bir yaşam standardına getirilmesinin yanı sıra, yapının özgün biçimi ve bütünlüğüne saygı duyulması gerektiği vurgulanmaktadır (İ.B.B. KUDEB, 2009-2011).

Türkiye'deki Yasal Düzenlemelerde ise, Türkiye'de tarihi yapılarda işlev değişikliği, ilk olarak Tanzimat Dönemi'nden sonra uygulanmaya başlamıştır. Bu alandaki ilk örneklerden biri, Çini köşkün, Arkeoloji müzesine çevrilmesi (Uğursal, 2011).

2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, tarihi yapıların işlev değişikliği ile korunmasına yönelik açık kriterler belirlememektedir. Ancak bu yasa, kamu kurumları tarafından tescilli taşınmaz kültür varlıklarının, koruma kurulları tarafından belirlenen işlevlerde kullanılabileceğini ifade etmektedir (K.V.T.V.K.Y.K, 2009). Ayrıca, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 660 sayılı ilke kararında, yeni işlev verilecek yapılarda yapılacak eklemelerin tarihi yapıyla bütünleşmesi gerektiği belirtilmektedir (K.V.T.V.K.Y.K, 2009)

2.1.7. Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmelerini Gerektiren Nedenler

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi, modern koruma anlayışının önemli bir parçasıdır. Bu yaklaşım, işlevini yitirmiş ve çağın gereksinimlerine cevap veremeyen yapıların korunarak, yok olmaktan kurtarılmasını sağlar. Yapılara sürekli bakım ve onarım uygulanarak, bu yapıların kentsel yaşamın bir parçası olarak varlıklarını sürdürmeleri amaçlanır (Uğursal, 2011).

Yapıların yeniden işlevlendirilmesi, oldukça titiz bir süreci gerektirir. Müdahalenin sınırları net bir şekilde belirlenmeli ve yapıların mimari özelliklerine zarar vermeyecek, geri dönülemez müdahalelerden kaçınılmalıdır (Erlhoff ve Marshall, 2008). Yapının özellikleri korunarak, mümkün olan en yüksek kullanım sağlanmalıdır. Bu süreçte önemli olan, tarihi yapının özgün karakterini bozmadan yeni bir işlev kazanmasıdır (Anay ve Özten, 2011).

Tarihi yapılar genellikle içsel ve dışsal müdahaleler sonucunda yeniden işlevlendirmeye ihtiyaç duyarlar. İçsel müdahaleler, kullanıcıların değişen ihtiyaçları ve yaşam şekillerine göre yapılan değişikliklerdir. Bu tür müdahaleler, bazen bilinçsiz bir şekilde dokuya zarar verebilir ve yapının bozulmasına yol açabilir (Ahunbay, 2019). Dışsal müdahaleler ise, rant talepleri veya planlama kararları ile şekillenir. Bu müdahaleler, yerel yönetimlerin kararlarına dayalı olarak tarihi dokunun zarar görmesine neden olabilir (Isozaki, 2010). Özellikle sit alanları içinde kalan yapılar, koruma-geliştirme politikaları kapsamında ele alınarak, uygun müdahalelerle işlevlendirilirler (Anay ve Özten, 2011).

İçsel ve dışsal müdahaleler sonucu, tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi gereksinimi doğar. Bu gereksinimler genellikle sosyo-kültürel değişimler, ekonomik nedenler ve çevresel faktörlerle ilişkilidir (Anay ve Özten, 2011). Bu süreçte önemli olan, yapının tarihsel değerinin korunması ve yeniden kullanıma uygun hale getirilmesidir. Yeniden işlevlendirme, yalnızca yapının fiziksel varlığını korumakla kalmaz, aynı zamanda yapının toplumla etkileşimini sürdürerek kültürel ve ekonomik katkı sağlamasına da olanak tanır (Işıker, 2015).

Yeniden işlevlendirme sürecinde, müdahalelerin yapı ve çevresiyle uyumlu olması gerekmektedir. Özellikle mimari özelliklere zarar vermeyen ve yapının tarihsel değerini koruyan uygulamalar tercih edilmelidir (Uğursal, 2011). Bu süreçte, yapıların çağdaş gereksinimlere uygun hale getirilmesi, kültürel sürekliliğin korunması açısından önemlidir (Anay ve Özten, 2011). Ayrıca, yapıların ekonomik olarak değerlendirilmesi ve kentsel yaşamla bütünleşmesi, yeniden işlevlendirme süreçlerinin başarılı olmasını sağlayan faktörler arasındadır (Salman, 2008).

Sonuç olarak, tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi, onların kentsel yaşamın bir parçası olarak varlıklarını sürdürmesini sağlar. Bu süreçte, yapının tarihsel, kültürel ve estetik değerlerinin korunarak, yeni işlevlerle donatılması önemlidir. Yeniden işlevlendirme, yalnızca bir koruma müdahalesi değil, aynı zamanda geleceğe yönelik bir kültürel aktarım aracıdır (Anay ve Özten, 2011).

2.2. Yapılarda İşlev Değişikliğinin Kültürel Miras Açısından Önemi

Venedik Tüzüğü'nün 5. Maddesi, tarihi yapıların işlev değişikliği durumunda uyulması gereken ilkeleri net bir şekilde ifade eder. Maddede, "Anıtların korunması, onları herhangi bir toplumsal amaçla kullanarak kolaylaştırılabilir. Ancak bu süreçte yapının planı ya da bezemeleri değiştirilmemeli ve yeni işlevin gerektirdiği düzenlemeler bu sınırlar içinde tasarlanmalıdır" denilmektedir (Ahunbay, 2019). Bu yaklaşım, tarihi yapıların yeni işlevlerle değerlendirilmesi sürecinde, orijinal kimliklerinin korunmasını öncelikli bir hedef olarak belirler.

Kelime anlamı itibarıyla işlev değişikliği, İngilizce'de "adaptive reuse" terimiyle ifade edilir. Bu kavram, Türkçeye Doğan Hasol tarafından "yeni işlevle kullanım" olarak çevrilmiştir (Hasol, 2003). Yeniden işlevlendirme uygulamaları, sadece yapıların fiziksel varlıklarını sürdürülebilir kılmakla kalmaz, aynı zamanda ekonomik faydalar yaratır ve sosyal dokuyu güçlendirir. Özellikle tarihi yapılar, toplumsal hafızada özel bir yer

edinerek, bulundukları çevreye kimlik kazandırır ve yerel aidiyet duygusunu pekiştirir. Bununla birlikte, kullanım dışı kalan ve zamanla yok olma tehdidi altında bulunan yapıların sadece fiziksel varlıkları değil, toplumsal ve kültürel değerleri de kaybolma riski taşır. Başarılı bir işlev değişikliği projesi, yapının korunmasını sağlayarak kentsel ve kültürel gelişime de katkıda bulunabilir. Bir yapının toplumsal önemi, bulunduğu çevre ve hizmet ettiği toplulukla doğrudan ilişkilidir (Lewis, 2013).

Dünyada hızla ilerleyen kentleşme süreci, plansız yapılaşma, kimliksiz yerleşim alanları ve çevresel olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Geçmişle ve gelecekle bağları kopmuş, plansız bir şekilde inşa edilen bu yapıların aksine, kent merkezlerinde yer alan tarihi yapılar, kent kimliğinin ve hafızasının en önemli unsurlarından biri olmaya devam etmektedir. Ancak, değişen sosyal ve ekonomik koşullar nedeniyle, bu yapıların birçoğu fonksiyonel rollerini kaybederek atıl hale gelme riskiyle karşı karşıya kalmıştır. Buna rağmen, tarihi yapıların özgün kimliğini koruma gerekliliği hem toplumsal hem de kültürel miras açısından her geçen gün daha büyük bir önem kazanmaktadır (Enlil, 1992).

Tarihte, işlevini kaybeden yapıların farklı amaçlarla yeniden değerlendirilmesi sık karşılaşılan bir durumdur. Ancak bu uygulamanın, koruma kavramları çerçevesinde bir restorasyon yöntemi olarak ele alınması ve bilimsel bir yaklaşımla uygulanmaya başlanması, 19. yüzyıldaki Sanayi Devrimi ile ortaya çıkmıştır. Bu dönemde yapılan teorik çalışmalar, işlev değişikliği uygulamalarını daha sistematik hale getirmiştir. Çağdaş restorasyon anlayışının temel ilkeleri arasında, yapıların sürekliliğini sağlamak ve bu süreçte en uygun işlevi belirlemek yer alır.

Yapılarda işlev değişikliği, aktif ve pasif olarak iki ana başlık altında incelenebilir. Pasif işlevlendirme, yapının müzeye dönüştürülerek korunması anlamına gelirken; aktif işlevlendirme, yapının modern ihtiyaçlara uygun olarak günlük yaşama dahil edilmesini ifade eder. Aktif işlev kazandırma yöntemleri, özellikle yapının mekânsal ve teknik gereksinimlerini geliştirerek daha etkin bir kullanım sağlar. Bu uygulamalar, yapının sürekli bakım ve onarımla desteklenmesini gerektirir (Douglas, 2002).

Türkiye'de yeniden işlevlendirme uygulamaları, Cumhuriyet'in erken dönemlerinden itibaren tarihî yapıların kamusal yaşama kazandırılması yönünde somut adımlarla gelişmeye başlamıştır. Bu yaklaşımın erken örneklerinden biri, Topkapı Sarayı'nın bir kısmının restore edilerek 1924 yılında müze olarak halka açılmasıdır. Bu uygulama, yapının geçmişteki yönetimsel ve özel kullanım işlevinden ayrılarak, kültürel miras olarak kamusal bir işleve büründürülmesi açısından önemlidir. Benzer şekilde,

Dolmabahçe Sarayı da 1927 yılında ziyarete açılmış, 1932 yılından itibaren ise çeşitli bilimsel ve kültürel etkinliklere ev sahipliği yaparak farklı bir kullanım kimliği kazanmıştır (Uğursal, 2011). Bu örnekler, Türkiye'de tarihî yapıların çağdaş işlevlerle yaşatılmasına yönelik bilinçli uygulamaların erken dönemlerde başladığını göstermektedir.

Yeniden işlevlendirme, yalnızca büyük ölçekli kamusal yapılar için değil, farklı yapı türlerinin sürekliliği açısından da kritik bir yöntem olarak değerlendirilmektedir. Ahunbay (2019), "Hamam, kervansaray, tekke, manastır gibi özgün işlevlerini sürdüremeyen yapı türleri, farklı amaçlarla kullanılarak hayatta kalabilir. Konut ya da otel gibi günümüzde de işlevini sürdürebilen yapılar ise modern standartlara uyum sağlayamadıkları takdirde terk edilme ve harap olma riski taşır" diyerek, yeniden işlevlendirme uygulamalarının bu yapılar için önemli bir çözüm olduğunu belirtmiştir.

Gelecekte, yapıların işlev değişikliği stratejileri daha da önem kazanacaktır (Plevoets ve Van Cleempoel, 2019). Kentleşme ve nüfus artışı gibi faktörler, mevcut yapı stokunun etkin ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, kültürel mirasın korunması ve yeni nesillere aktarılması için işlev değişikliği kritik bir rol oynayacaktır.

Tarihi yapılar, yeni işlevleriyle toplumsal katılımı artırır ve sosyal sürdürülebilirliğe katkıda bulunur (Yung ve Chan, 2012). Örneğin, High Line Park hem yerel halkın hem de turistlerin kullanımına açık bir kamusal alan olarak sosyal etkileşimi teşvik etmektedir.

İşlev değişikliğinin başarısı, genellikle politika ve düzenlemelerin destekleyici olmasına bağlıdır. Hükümetler ve yerel yönetimler, teşvikler ve esnek mevzuat aracılığıyla bu tür projeleri kolaylaştırabilir. Ayrıca, toplumun katılımı ve paydaşların iş birliği de sürecin etkinliğini artırır.

Yapı için gerekli kaynakların belirlenmesi, yeniden işlevlendirme sürecinin maliyet analizlerinin yapılması ve yapılabilirlik etütlerinin gerçekleştirilmesi kritik aşamalardır. Bu çalışmaların ardından, tasarımcı tarafından alınacak kararlar, hem yapının estetik ve tarihsel değerini korumalı hem de işlevsel gerekliliklere uygun çözümler sunmalıdır (Altınoluk, 1998). Doğru analiz edilmemiş verilerle oluşturulan projeler, hem yapının tarihsel kimliğine zarar verebilir hem de yeni işlevlerin sağlıklı bir şekilde uygulanmasını engelleyebilir. Bu nedenle, karar alma sürecinden uygulama aşamasına kadar her adımda detaylı ve titiz bir yaklaşım sergilenmelidir.

Geleceğe yönelik olarak, işlev değişikliği kültürel mirasın korunması ve kültürel değerlerin devamlılığı için vazgeçilmez bir araç olmaya devam edecektir. Kentleşme ve değişen sosyal ihtiyaçlar, bu yaklaşımın önemini daha da artırmaktadır (Plevoets ve Cleempoel, 2019).

Sonuç olarak, işlev değişikliği kültürel mirasın korunması ve kültürel değerlerin devamlılığı açısından çok yönlü bir katkı sağlar. Fiziksel, ekonomik, sosyal ve çevresel faydaları bir araya getirerek, tarihi yapıların yaşayan birer miras olarak sürdürülmesini mümkün kılmaktadır.

2.2.1. Dünyadan Örnekler ile Kültürel Miras Yapılarının Yeniden İşlevlendirilmesi ve Sürdürülebilirlik

Önemli bazı yapıların yeniden işlevlendirilmesi, yukarıda bahsedilen yaklaşımların başarılı örneklerini oluşturur. Örneğin, başarılı bir işlev değişikliği örneği olarak, İstanbul'daki Silahtarağa Elektrik Santrali'nin Santral İstanbul kültür ve sanat merkezine dönüştürülmesi gösterilebilir. Bu proje, yapının endüstriyel mirasını korurken, eğitim ve kültürel faaliyetlere ev sahipliği yaparak topluma kazandırmıştır (Bilgi Üniversitesi, 2021). Böylece, kültürel değerlerin devamlılığına ve mirasın korunmasına önemli bir katkı sağlanmıştır.

Şekil 1. Santral İstanbul

Kaynak: Bilgi Üniversitesi, 2021

Bir diğer örnek, Paris'teki Louvre Müzesi başlangıçta 12. yüzyılda bir kale olarak inşa edilmiş, daha sonra kraliyet sarayı olarak kullanılmıştır. Fransız Devrimi sırasında, 1793 yılında müzeye dönüştürülerek halka açılmıştır (Louvre Museum, 2021). Bu dönüşüm, yapının mimari ve tarihi değerlerini korurken, onu dünyanın en büyük ve en çok ziyaret edilen müzelerinden biri haline getirmiştir.

Şekil 2. Louvre Müzesi

Kaynak: Louvre Museum, 2025

Benzer bir şekilde, Londra'daki Tate Modern müzesi de yeniden işlevlendirme sürecinin başarılı bir örneğidir. Eski bir elektrik santrali olan Bankside Elektrik Santrali, 1947 ile 1981 yılları arasında faaliyet göstermiş ve daha sonra atıl duruma düşmüştür (Tate, 2021). 2000 yılında, İsviçreli mimarlar Herzog ve de Meuron tarafından tasarlanan projeyle modern sanat müzesine dönüştürülmüştür. Binanın endüstriyel mimarisi korunarak, iç mekânları çağdaş sanat eserlerinin sergilenmesi için uygun hale getirilmiştir. Tate Modern, açılışından bu yana yılda ortalama 5 milyon ziyaretçi çekerek, Londra'nın kültürel ve ekonomik yaşamına önemli katkılarda bulunmaktadır (Kariptaş, 2019).

Şekil 3. Bankside Elektrik Santrali

Kaynak: Tate, 2025

New York'taki High Line Park ise kentsel alanların sürdürülebilirlik ve toplumsal etkileşim açısından nasıl yeniden işlevlendirilebileceğine dair etkileyici bir örnektir. Başlangıçta 1930'larda inşa edilen ve Manhattan'ın batı yakasında yük trenleri için kullanılan yükseltilmiş bir demiryolu hattı olan High Line, 1980'lerde kullanılmaz hale gelmiştir (Friends of the High Line, 2020). Yerel halkın ve aktivistlerin çabalarıyla yıkılmaktan kurtarılan yapı, 2009 yılında yükseltilmiş bir kentsel parka dönüştürülmüştür. Peyzaj mimarları James Corner Field Operations ve mimarlık firması Diller Scofidio + Renfro tarafından tasarlanan park, doğal bitki örtüsü ve kamusal alanlarıyla yılda milyonlarca ziyaretçiyi ağırlamaktadır. High Line, çevresindeki bölgede gayrimenkul değerlerini artırmış ve sosyal etkileşimi teşvik etmiştir.

Şekil 4. New York High Line Park

Kaynak: The High Line, 2025

Almanya'nın Hamburg kentindeki Elbphilharmonie Konser Salonu da yeniden işlevlendirme ve modern mimarinin birleştiği etkileyici bir örnektir. Eski bir kakao, çay ve tütün deposu olan Kaispeicher A, 1960'larda inşa edilmiştir (Elbphilharmonie, 2021). Herzog ve de Meuron tarafından tasarlanan proje ile bu yapı, 2017 yılında dünyanın en gelişmiş akustiğine sahip konser salonlarından biri haline getirilmiştir. Orijinal tuğla cephe korunarak üzerine cam bir yapı eklenmiş ve binanın yüksekliği 110 metreye ulaşmıştır. Elbphilharmonie, Hamburg'un siluetine yeni bir ikon katarken, kültürel yaşamı da zenginleştirmiştir.

Şekil 5. Elbphilharmonie Konser Salonu

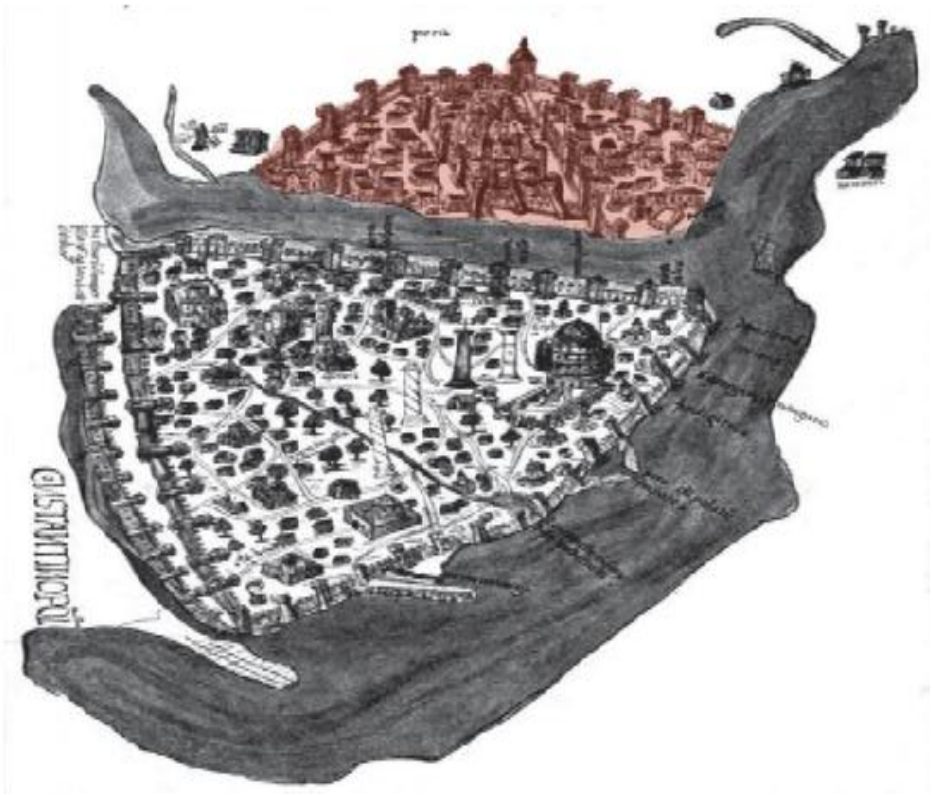
Kaynak: Elbphilharmonie, 2025

Sonuç olarak, kültürel miras yapılarının yeniden işlevlendirilmesi, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada önemli bir araçtır. Dünyaca ünlü yapıların başarılı dönüşüm projeleri, bu yaklaşımın ekonomik, sosyal ve çevresel faydalarını gözler önüne sermektedir. Doğru planlama ve uygulama ile bu yapılar geleceğe taşınarak, kültürel değerlerin devamlılığına ve sürdürülebilirliğe katkı sağlayacaktır. Bu süreç, geçmiş ile gelecek arasında bir köprü kurarak, toplumların kültürel zenginliklerini korumasına ve geliştirmesine olanak tanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: KARAKÖY KEMANKE CADDESİ VE İŞLEVSEL DÖNÜŞÜMÜ

3.1. Karaköy Bölgesi, Karaköy'ün Tarihsel ve İşlevsel Gelişimi

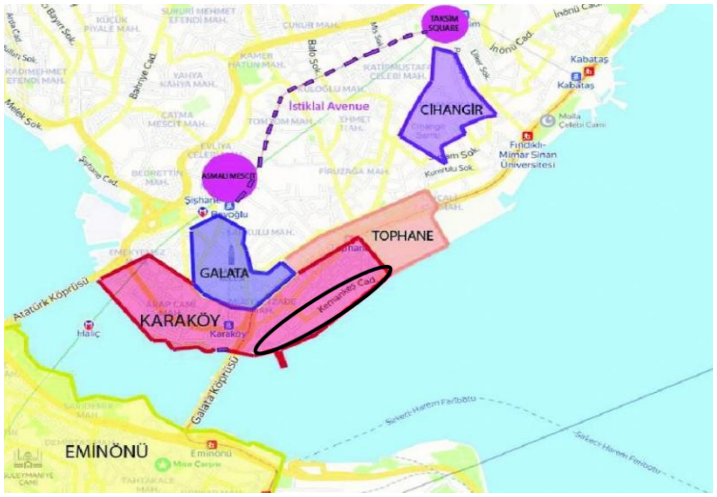
Karaköy, İstanbul'un tarihsel, kültürel ve ticari açıdan en önemli bölgelerinden biridir. Stratejik konumu nedeniyle tarih boyunca bir liman ve ticaret merkezi olarak öne çıkmış, Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde farklı uygarlıkların etkisi altında şekillenmiştir (Freely ve Freely, 2011). Günümüzde ise finans, turizm ve kültürel faaliyetlerin merkezi konumunda olan bölge, geçmişten günümüze birçok dönüşüm geçirmiştir.

Şekil 6. İstanbul'un Bilinen İlk Haritası, Buendelmonti, 1420

Kaynak: Beyoğlu Haritaları Sergi Kataloğu; Yaşar, D. (2017).

(Galata, Karaköy Bölgesi renklendirilmiş)

Şekil 7. Günümüz Karaköy Haritası ve Civar Semtler

Kaynak: https://www.researchgate.net/figure/Karakoey-Karakoey-has-been-one-of-the-most-important-centers-of-Istanbul-throughout-history_fig3_353745054

(Kemankeş Caddesi siyah çerçeve ile işaretlenmiştir.)

3.1.1. Bizans Dönemi Karaköy (395-1453)

Bizans Dönemi, İstanbul'un tarihi dokusunda kritik bir rol oynamıştır. İstanbul'da mimari ve sivil yerleşke açısından ilk büyük girişimler Doğu Roma İmparatorluğu ile başlamıştır. Karaköy bölgesi de Bizans dönemi için ticari ve askeri önem barındıran alanlardan biri olmuştur. O dönemde, bölge özellikle Haliç'in korunaklı kıyıları sayesinde etkin bir liman ve donanma tershanesi olarak işlev görmüş, ticaret ve kültürel etkileşim açısından stratejik bir merkez haline gelmiştir (Freely ve Freely, 2011).

Şekil 8. Bizans Dönemi Galata

Kaynak: https://sehirplanlama.ibb.istanbul/beyoglu-arsivi-haritalar/

Bizans İmparatorluğu döneminde, Karaköy'ün mimari yapısı, askeri savunma ve ticari ihtiyaçları karşılamak üzere inşa edilen yapılarla belirginleşmiştir. Bölgedeki surlar, kuleler ve geçitler, Bizans'ın askeri stratejisinin ve mimari üslubunun izlerini taşımaktadır. Özellikle 13. yüzyılda Cenevizliler tarafından inşa edilen Galata Kulesi, Bizans döneminde yapılsa da sonraki dönemlerde bölgenin savunmaya yönelik işlevlerini devam ettirmesi açısından büyük öneme sahiptir (Mansel, 1995). Bu yapı hem askeri bir simge hem de mimari bir referans noktası olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 9. Cenevizliler'den Kalan (1485-1490) Galata Kulesi'nin Bilinen En Eski Tasviri

Kaynak: https://journals.openedition.org/memini/docannexe/image/1392/img-11.png

Ayrıca, Bizans döneminde Karaköy çevresinde inşa edilen dini yapılar da bölgenin mimari mirasına önemli katkılar sağlamıştır. Dönemin bazilika tarzında inşa edilen yapıları hem estetik hem de işlevsel açıdan öne çıkmış; toplumsal yaşamın merkezinde yer almışlardır. Bu yapılar, dönemin inanç sistemini ve toplumsal değerlerini yansıtan mimari detaylara sahip olup, Karaköy'ün tarihsel gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır (Freely ve Freely, 2011).

Örneğin; Karaköy'de Haliç'in Galata yakasında yer alan Arap Camii, özgününde Bizans dönemine ait bir kilise yapısına dayanmakta olup, tarihsel süreçte çeşitli işlevsel ve

yapısal dönüşümler geçirmiştir. Yapının, 716-717 yıllarında İstanbul'u kuşatan Arap orduları tarafından inşa edildiği yönünde bir efsane bulunsa da, bu görüş tarihsel belgelerle doğrulanmamaktadır. Gerçekte, yapının bulunduğu alanda önce Bizans dönemine ait bir kilisenin yer aldığı, sonrasında ise 13. yüzyılda Latin idaresinde Galata'nın Cenovalılar tarafından yönetildiği dönemde Dominiken tarikatı tarafından San Paolo ve San Domenico adlarıyla anılan bir kilise ve manastırın inşa edildiği bilinmektedir. 1475 yılına doğru ise, İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmed döneminde yapı camiye çevrilmiş ve Endülüs'ten göç eden Arapların bu bölgeye yerleşmesiyle "Arap Camii" adı kullanılmaya başlanmıştır. Yapı, III. Mehmed, I. Mahmud ve Adile Sultan gibi farklı dönemlerdeki Osmanlı hanedan üyeleri tarafından birçok kez onarımdan geçirilmiştir. Özellikle 1734 yılında Saliha Sultan tarafından yapılan büyük çaplı restorasyonda yapıya şadırvan ve barok üsluplu mimari öğeler eklenmiştir. 19. yüzyılda yapılan çalışmalarda ise Bizans freskleri, gotik mimariye ait pencere ve tonoz izleri ile mezar taşları ortaya çıkarılmış; bu unsurlar yapının çok katmanlı tarihine ışık tutmuştur. Mimari olarak dikdörtgen planlı ve gotik üsluplu olan yapının en dikkat çekici öğelerinden biri, çan kulesinden minareye dönüştürülen kare kesitli yapıdır. Bu minare biçimi Şam'daki Emeviye Camii'ni andırmakta olup, caminin Araplarla ilişkilendirilmesine zemin hazırlayan efsaneleri güçlendirmiştir. İç mekânda yer alan kaburgalı tonozlar, gotik mimarinin karakteristik izlerini taşımaktadır (Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1994).

Şekil 10. Arap Camii

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Arap_Camii

Bir diğer örnek; Surp Krikor Lusavoriç Kilisesi Ceneviz yönetimindeki Galata'da (Karaköy) Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'nun başkenti İstanbul'da inşa edilmiş olan en eski Ermeni Kilisesi'dir. Bugün kilise, Türkiye'de İstanbul iline bağlı Beyoğlu ilçesi Karaköy semtinde Kemeraltı Caddesi 'nde ibadete açık bulunmaktadır (tr.wikipedia.org).

Şekil 11. Surp Krikor Lusavoriç Kilisesi

Kaynak: https://www.neredekal.com/surp-krikor-lusavoric-kilisesi-gezilecek-yer-detay/

Modern arkeolojik çalışmalar ve restorasyon projeleri, Bizans dönemine ait kalıntıların gün yüzüne çıkarılmasını sağlamış; bu çalışmalar sayesinde Karaköy'ün mimari ve tarihi önemi daha detaylı bir şekilde analiz edilebilmiştir. Özellikle savunma yapıları ile dini binaların mimari özellikleri, Bizans'ın hem askeri hem de kültürel değerlerini günümüze taşımakta, bölgenin tarihsel zenginliğini ortaya koymaktadır (Mansel, 1995). Bizans dönemine ait yapılar ve mimari unsurlar, Karaköy'ün sadece bir ticaret merkezi değil, aynı zamanda zengin bir kültürel ve mimari mirasın taşıyıcısı olduğunu göstermekte

3.1.2. Osmanlı Dönemi Karaköy (1453-1923)

Osmanlı Dönemi, İstanbul'un ekonomik, kültürel ve mimari dokusunda büyük dönüşümlerin yaşandığı bir dönem olarak öne çıkmaktadır. Osmanlı hâkimiyeti altında, bölgenin stratejik konumu hem deniz hem de kara ticaretinin gelişimine önemli katkılar sağlamış; böylece Karaköy, uluslararası ticaret yolları üzerinde kilit bir nokta haline gelmiştir (Kara, 2006).

Şekil 12. İstanbul Surlarını Gösteren Gravür, Vavassore, 1550

Kaynak: Müller, 2003 ve Bilal, E. (2019).

(Galata/Karaköy çevresi çerçeve ile gösterilmiştir.)

Ticari faaliyetlerin artışıyla birlikte, Osmanlı mimarisi de Karaköy'de kendini belirgin bir şekilde göstermiştir. Bu dönemde inşa edilen camiler, imaretler, hanlar ve çarşılar hem dini hem de sosyal yaşamın merkezleri olarak hizmet vermiştir. Özellikle 16. yüzyılda başlayan imar faaliyetleri, Karaköy'ün yapılaşma sürecinde klasik Osmanlı mimarisinin tipik unsurlarını ön plana çıkarmıştır. Bu mimari özellikler, sadece estetik bir değer katmakla kalmamış, aynı zamanda yapıların işlevselliğini de artırmıştır (Öztürk, 2009).

Örneğin; Kılıç Ali Paşa tarafından inşa ettirilen Kılıç Ali Paşa Cami 1580 yılında yapımına başlanarak 1587 yılında tamamlanmıştır. Caminin mimarı, Osmanlı mimarisinin en büyük temsilcilerinden biri olan Mimar Sinan'dır. Bu yapı, Sinan'ın meslek hayatının son dönemlerinde ortaya koyduğu önemli eserlerden biri olarak kabul edilmektedir (Oğuz, 2017).

Mimari açıdan klasik Osmanlı cami yapısının karakteristik özelliklerini taşıyan Kılıç Ali Paşa Camii, merkezi büyük bir kubbe ile örtülmüş olup, yapının çevresinde yarım kubbeler yer almaktadır. İç mekân tasarımında, dönemin sanat anlayışını yansıtan İznik çinileri, zarif süslemeler ve sanatsal hat çalışmaları dikkat çekmektedir. Caminin yakınında, Kılıç Ali Paşa tarafından yaptırılan bir hamam ve medrese de bulunmaktadır.

Şekil 13. Karaköy Kılıç Ali Paşa Cami

Kaynak: https://kulturelmiras.ibb.istanbul/kilic-ali-pasa-kulliyesi/

Bunun yanı sıra, Osmanlı döneminde Batı ile kurulan ticari ilişkiler, Karaköy'ün mimari yapısında yenilikçi uygulamaların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Ticaretin canlanmasıyla birlikte, bölge çevresinde iş hanları inşa edilmiş; bu yapılar hem işlevsellikleri hem de mimari tarzlarıyla öne çıkmıştır. Özellikle, yerel mimarinin geleneksel unsurları ile Batılı mimarinin etkilerinin birleşimi, Karaköy'de hibrit bir yapılaşma modeline yol açmıştır (Yılmaz, 2004, s. 50).

Hanlardan bazıları Andrea Han; L biçiminde bir plana sahip olup kesin inşa tarihi bilinmemektedir. 19. yüzyılın başlarında, Kudüs ve Aynoroz'a seyahat eden Ortodoks hacılar için bir konaklama mekânı olarak inşa edilmiştir. Han, ismini Aynoroz'daki Aya Andrea'dan almıştır (Ceco, 2012).

Şekil 14. Andrea Han

Kaynak: İstanbul'un 100 Hanı (Ceco, 2012

Karaköy Küçük Cedid Han; 1894-1905 yılları arasında inşa edilmiş olup, 86 metrekarelik bir alan üzerine kagir yapı tekniği ile inşa edilmiştir. Avlusu bulunmayan bu yapı, döneminin mimari özelliklerini yansıtmaktadır (Ceco, 2012).

Şekil 15. Karaköy Küçük Cedid Han

Kaynak: İstanbul'un 100 Hanı (Ceco, 2012)

Nordstern Han; Karaköy'de, Tünel'in karşısında ve cadde başında yer alan hanın bir görüşe göre 1889 yılında İtalyan bir mimar tarafından inşa ettirildiği öne sürülmektedir. Yapının mimarının İtalyan olabileceği düşüncesi, binanın Geç Gotik'ten Rönesans'a geçiş özellikleri taşıyan İtalya'daki Palazzo Spannocchi yapısına benzerlik göstermesinden kaynaklanmaktadır. 1928 yılında bu yapı, Nordstern Umumi Sigortalar Şirketi'ne satıldığında, alt katında bulunan dükkânlardan biri Baylan Pastanesi'ne, diğer ikisi ise Banco Di Roma'ya kiralanmıştır. 1994 yılında han, sahibi olan Nordstern Anonim Şirketi tarafından restore edilmiştir (Ceco, 2012).

Şekil 16. Nordstern Han
Kaynak: İstanbul'un 100 Hanı (Ceco, 2012).

Kuyumcular Han; Karaköy Yenicami Mahallesi'nde, Tersane Caddesi ile Kuyumcu Tahir Sokak'ın kesiştiği köşede yer alan yapı, klasik Osmanlı han mimarisine uygun olarak kesme taş kullanılarak inşa edilmiş kagir bir yapıdır. Üç katlı ve sade bir yapı olan hanın kim tarafından ve hangi tarihte inşa edildiğine dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak, 1880 tarihli ticaret yıllıklarında ismine rastlanmamasına karşın, 1889 tarihli yıllıklarda yer alması, yapının 1880 ile 1889 yılları arasında inşa edildiğini düşündürmektedir (Ceco, 2012).

Şekil 17. Kuyumcular Han

Kaynak: İstanbul'un 100 Hanı (Ceco, 2012).

Ayrıca, Osmanlı döneminde uygulanan imar stratejileri, Karaköy'ün hem ticari hem de kültürel yapısını şekillendirmiştir. Şehir planlaması kapsamında, Karaköy'deki yapılar arasında işlevsel bir uyum sağlanmaya çalışılmış; bu da bölgenin yerel halk ve yabancı ziyaretçiler için cazibe merkezi haline gelmesine katkıda bulunmuştur (Demir, 2008: Öztürk, 2009).

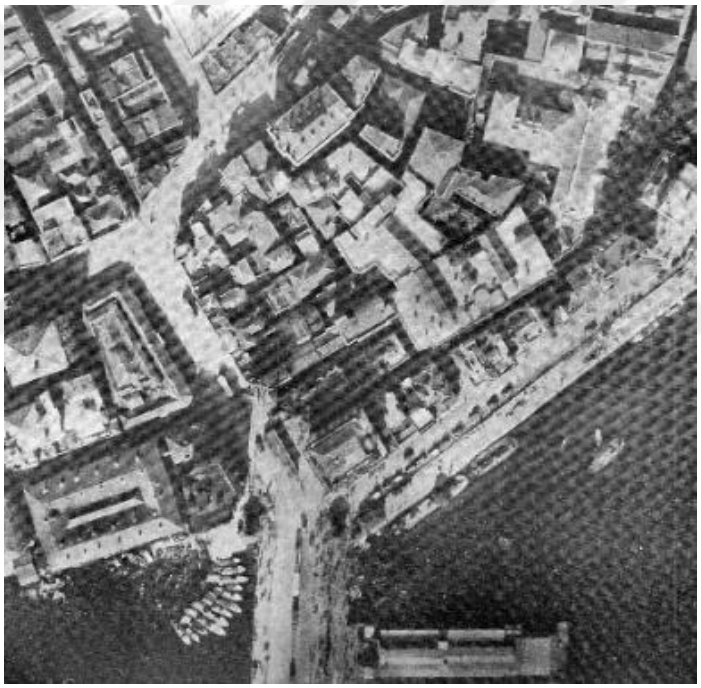
3.1.3. Cumhuriyet Dönemi Karaköy (1923-)

Cumhuriyet Dönemin Türkiye'nin modernleşme sürecinde kritik bir eşik olup, bu dönemde gerçekleştirilen kentsel dönüşüm projeleri, kentlerin fiziksel yapısında ve kültürel kimliğinde köklü değişimlere neden olmuştur. Özellikle Adnan Menderes'in başbakanlığını yürüttüğü ve literatürde "Menderes Yıkımları" olarak anılan geniş kapsamlı imar faaliyetleri, özellikle İstanbul'un tarihi bölgelerinde yıkıcı etkiler bırakmıştır.

Menderes Yıkımları, 1950'li yıllarda Demokrat Parti iktidarı döneminde gerçekleştirilen geniş çaplı kentsel dönüşüm projeleridir. Bu projelerin temel hedefi, şehirlerin modernleştirilmesi, ulaşım altyapısının genişletilmesi ve mevcut kentleşme sorunlarının giderilmesi olarak ifade edilmiştir. Ancak, bu süreçte özellikle İstanbul'un tarihi ve kültürel mirası ciddi şekilde zarar görmüş, geleneksel kent dokusu ile özgün mimari

yapılar yerini geniş caddelere ve modern binalara bırakmıştır (Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1994).

Karaköy'de 1950'li yıllarda gerçekleştirilen Menderes Yıkımları sürecinde bölgenin özgün kentsel dokusu büyük ölçüde değişime uğramıştır. Bu dönüşüm kapsamında dar sokaklar genişletilmiş, birçok tarihi yapı yıkılarak yerine modern binalar inşa edilmiştir. Yıkılan yapılar arasında Karaköy Mescidi, Havyar Han, Borsa Han, Patrikiadis Han, Noradunkyan Han, Kevork Bey Hanı, Manukoğlu Hanı, Vagon Li Binası, Mehmet Ali Paşa Hanı gibi önemli yapılar yer almaktadır. Gerçekleştirilen bu yıkımlar, bölgenin tarihî kimliğini büyük ölçüde dönüştürerek kentsel dokuda geri döndürülemez değişimlere neden olmuştur (Okyay, 2015).

Şekil 18. Erken Cumhuriyet Dönemi Karaköy Meydanı Havadan Görüntüsü, 1937

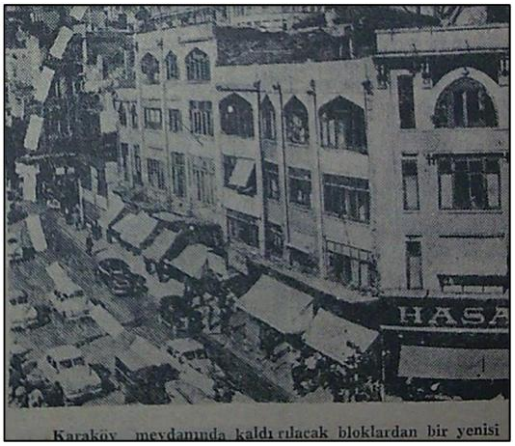
Kaynak: https://zaferakay.blogspot.com/2014/04/normal-0-21-false-false-false-tr- x-none.html

Şekil 19. Suat Nirven Haritası'nda Maliye Caddesi Açılmadan Önceki Durum ve İstimlak Edilen Adalar

Kaynak: Okyay, G. (2015).

Bu dönüşüm sürecinde, Raimondo D'Aronco tarafından 1903 yılında inşa edilen Küçük Merzifonlu Mescidi de dahil olmak üzere pek çok tarihi yapı yıkılmıştır. Aynı zamanda, Tophane'den Kemeraltı Caddesi'ne uzanan ana yol genişletilmiş ve bu yola dik olacak şekilde yeni bir ana arter olan Maliye Caddesi oluşturulmuştur (Gönül ve Gürsel, 2016).

Şekil 20. Menderes Dönemi Yıkımları Sırasında Bir Gazete Haberi (Yunus Uysal Arşivi)

Kaynak: Okyay, G. (2015)

Şekil 21. Menderes Dönemi'nde Yıkılan Vedat Tek'in Vagon Li yapısı (SALT Arşivi).

Kaynak: Okyay, G. (2015)

Şekil 22. Karaköy Meydanı'nın Yıkım Çalışmaları Esnasında Ara Güler Tarafından Çekilmiş Bir Fotoğraf (Kuban, 1994).

Kaynak: Okyay, G. (2015).

Şekil 23. Karaköy, 1958

Kaynak: Eski İstanbul Fotoğrafları Arşivi
(https://www.eskiistanbul.net/?sayfa=374)

Menderes Dönemi'nde gerçekleştirilen kentsel dönüşüm sürecinin en büyük etkilerinden biri, günümüzde Tophane Meydanı'nda belirgin bir şekilde gözlemlenebilmektedir. Can (1994), bu meydanı 19. yüzyılda deniz yoluyla şehre gelen yabancı devlet yetkililerinin karşılandığı, diplomatik ve askeri törenlerin düzenlendiği, düzenli ve sembolik bir alan olarak tanımlamaktadır. Ancak, Meclis-i Mebusan aksının oluşturulması amacıyla yürütülen istimlak çalışmaları ve Tophane Kışlası gibi önemli yapıların yıkılması, Tophane-i Amire'nin meydanla olan bağlantısını koparmış ve alanın tarihî bütünlüğünü zedelemiştir. Bu süreç, meydanın özgün kimliğini ve mimari karakterini zayıflatmış, tarihî bağlamından uzaklaşmasına neden olmuştur (Okyay, 2015).

1950'lerden itibaren başlayan kentsel dönüşüm projeleriyle birlikte, Karaköy bölgesi iş merkezleri ve bankaların yoğunlaştığı bir alan haline gelmiştir (Göktürk, 2013). Özellikle 2000'li yıllarda gerçekleştirilen restorasyon çalışmaları ve kültürel yatırımlar sayesinde Karaköy, sadece finans ve ticaret açısından değil, aynı zamanda bir turizm ve sanat merkezi olarak da dikkat çekmektedir. 2000'lerden itibaren sanat galerileri, kafe ve restoranlarla bölgenin sosyal dokusu yeniden şekillendirmeye başlamıştır (Karpat, 2001). İstanbul Modern Sanat Müzesi ve benzeri girişimler, bölgenin kültürel yapısının yeniden canlanmasına katkı sağlamıştır.

Şekil 24. Günümüzde Karaköy Kafeler ve Restoranlar

Kaynak: https://www.pursuitofart.com/blog/karakoy-walking-tour

Şekil 25. İstanbul Modern Müzesi

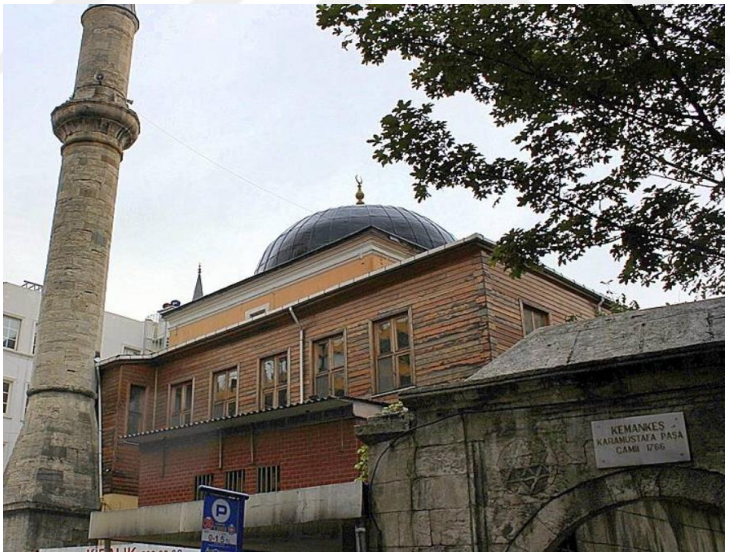
Kaynak: https://galataport.com/tr/kultur- sanat/istanbul-modern

3.2. Kemankeş Caddesi'nin Tarihsel Gelişimi

Kemankeş Caddesi, adını 16. yüzyılın sonları ve 17. yüzyılın başlarında yaşamış olan Sadrazam Kemankeş Kara Mustafa Paşa'dan almaktadır. Galata surlarının dışına, dolgu alan üzerine oluşturulan Kemankeş Caddesi, Karaköy Meydanı'ndan başlayarak Tophane yönüne uzanan tarihi bir caddedir. Güneybatıdan kuzeydoğuya doğru yaklaşık 750 metre uzunluğunda olup, deniz kıyısına paralel bir şekilde ilerler. Cadde, Osmanlı döneminde askeri ve ticari yaşamın iç içe geçtiği bir alan olarak önem kazanmış ayrıca ekonomik faaliyetlerin merkezi haline gelmiştir (Aydın, 2010).

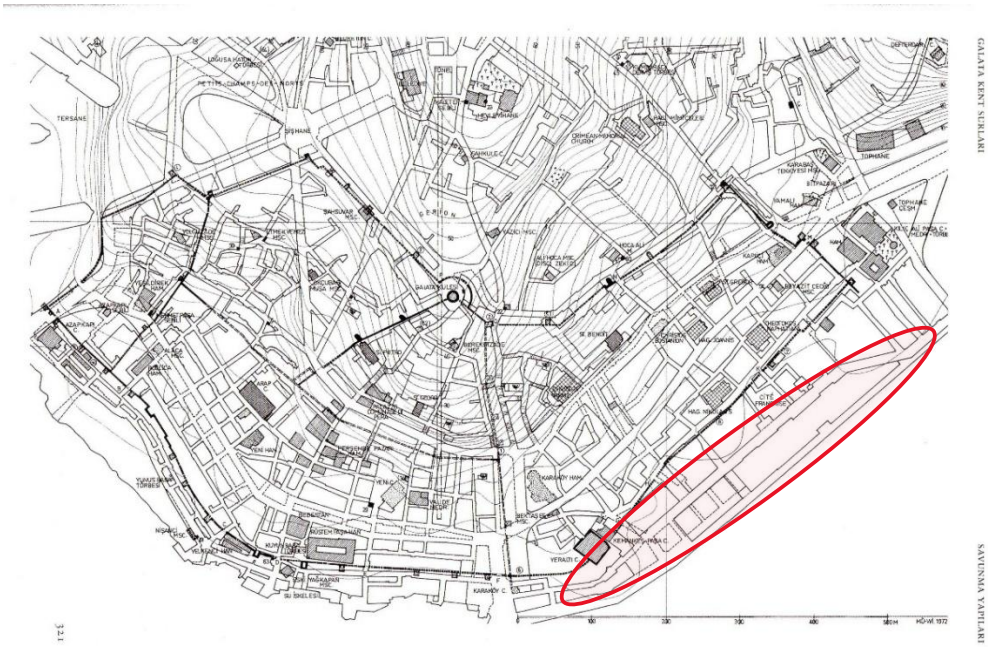
Önemli yapılardan biri olan; Kara Mustafa Paşa Camii, Kemankeş Kara Mustafa Paşa olarak bilinen Osmanlı devlet adamının adını taşımaktadır. Camii, Karaköy'de Kemankeş

Caddesi ile Eski Gümrük Sokağı'nın kesişiminde yer almakta olup, 17. yüzyılda sadrazamlık yapmış olan Kemankeş Kara Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır. Kâtip Çelebi'nin *Fezleke* adlı eserine göre, cami 1642 yılında, Santa Antonia Latin Kilisesi'nin bulunduğu arsa üzerine inşa edilmiştir. Yapı, 1660, 1680 ve 1731 yıllarındaki Galata yangınlarından etkilenmiş ve çeşitli dönemlerde onarımlar görmüştür. 1772 tarihli ihya kitabesiyle belgelenmiş olan cami, bünyesindeki sıbyan mektebi, altındaki çeşme ve cami avlusundaki yapılar ile birlikte bir külliye karakteri taşımaktadır. Kare planlı harim kısmı sekiz kemer üzerine oturan kubbe ile örtülüdür; geçiş tromplarla sağlanmıştır. Son cemaat yeri ahşap döşemeli, L şeklindedir ve pencerelerle doğal ışık almaktadır. İç mekân, kalem işi süslemelerle bezenmiştir; mihrap çevresinde palmet ve kıvrık dal motifleri, kubbede ise ayet yazılı friz ve madalyonlar yer almaktadır. Minber ve vaaz kürsüsü ahşap malzemelidir. Minare, kare kaideli ve yivli gövdelidir, tek şerefelidir. Caminin doğusunda bitişik nizamda dükkânlar bulunmaktadır (Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1994). Cami ve çevresinde bulunan yapılar, Kara Mustafa Paşa'nın İstanbul'daki mimari ve tarihi mirasını yansıtmaktadır.

Şekil 26. Kara Mustafa Paşa Cami, 1766

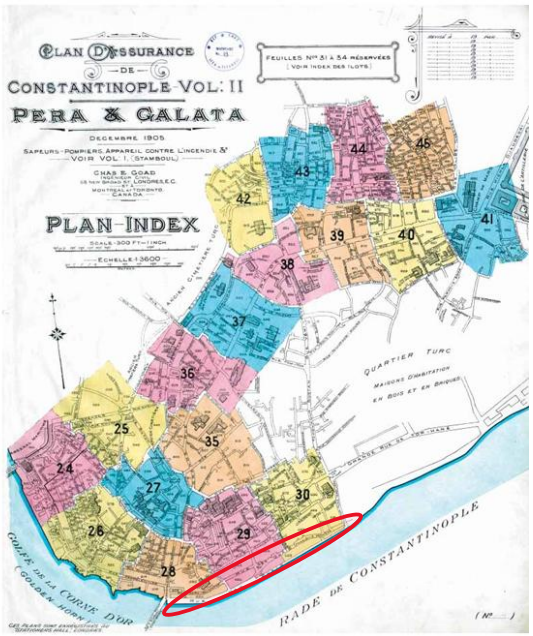
Kaynak: https://www.turkiyenintarihieserleri.com/?oku=3148

Şekil 27. Galata Surlarını Gösteren Harita

Kaynak: Müller W. (1977). Bildlexikon zur Topographie Istanbuls.

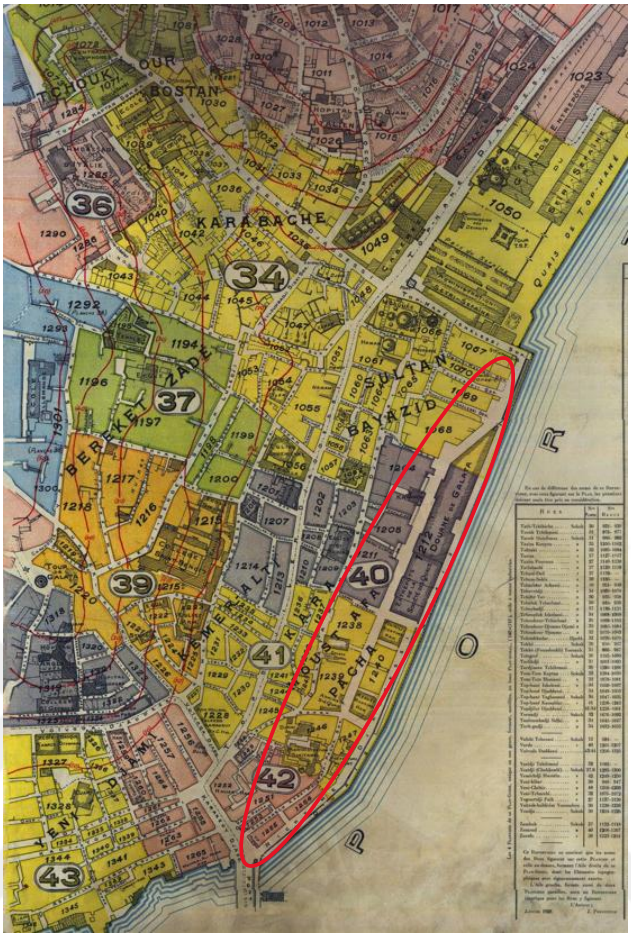
(Kemankeş Caddesi kırmızı ile işaretlenmiştir.)

Şekil 28. Charles Eduard Goad , Pera ve Galata Plan Haritası, 1905

Kaynak: http://bellek.beyoglu.bel.tr/download/Harita_sergisi_Katalog.pdf

(Kemankeş Caddesi kırmızı ile işaretlenmiştir.)

Şekil 29. Karaköy'ü Gösteren Pervititch Haritası, 1922-1945

(Kemankeş Caddesi çerçeve ile işaretlenmiştir.)

Şekil 30. Henry Prost Projesi, Pera-Galata, 1940.

Kaynak: http://bellek.beyoglu.bel.tr/download/Harita_sergisi_Katalog.pdf

Caddenin kıyıya yakın oluşu, zamanında İstanbul'un gümrük kapılarından birinin burada teşekkül etmesini doğurmuş, caddenin şekillenmesinde önemli bir unsur oluşturmuştur. Yine kıyı emniyeti ve sağlığı konusunda resmi binalar da bu bölgede konumlanmıştır. Tarihsel kayıtlara göre, Kemankeş Caddesi o dönem yerli ve yabancı tüccarların, esnafın ve zanaatkârların buluşma noktası olarak işlev görmüştür. Caddede yer alan hanlar, çarşılar ve küçük dükkânlar, dini yapılar dönemin ekonomik canlılığını ortaya koyarken, aynı zamanda sosyal ve kültürel etkileşimin de merkezinde yer almıştır. Bu yapılar, Osmanlı döneminin kent yapısının önemli örnekleri olarak kabul edilmektedir (Baran, 2014).

Şekil 31. Kemankeş Caddesi, 19. yy sonları

Kaynak: https://yapidergisi.com/karakoyde-kulturel-degisim-ve-mekansal-farklilasma/

Cumhuriyet Dönemi'ne geçiş süreciyle birlikte, Kemankeş Caddesi'nin fonksiyonunda ve fiziksel yapısında köklü değişimler yaşanmıştır. Modernleşme ve kentsel dönüşüm projeleri çerçevesinde, bölgedeki yapıların kullanımına yönelik çalışmalar başlatılmış; geleneksel hanlar ve dükkânlar, modern sosyal ve kültürel mekânlara dönüştürülmüştür. Bu süreçte, artan deniz trafiği ve yolcu taşımacılığına yanıt vermek amacıyla, Karaköy Rıhtımı boyunca ulaşım altyapısını güçlendirme ihtiyacı doğmuş; bu kapsamda 1940 yılında Karaköy Yolcu Salonu inşa edilmiştir. Modernist üslupta tasarlanan bu yapı, yalnızca bir ulaşım yapısı olarak değil, aynı zamanda Kemankeş Caddesi'nin kamusal alan niteliğini dönüştüren simgesel bir odak olarak da işlev görmüş; caddenin sahil ile bütünleşmesini ve çevresindeki yapılaşmanın yeniden şekillenmesini beraberinde getirmiştir.

1950’li yıllarda, Adnan Menderes'in öncülüğünde gerçekleştirilen yıkım faaliyetleri kapsamında, İstanbul’un birçok tarihi bölgesinde olduğu gibi, Kemankeş Caddesi'nde de belirli yıkımlar gerçekleştirilmiş ve bölgenin geleneksel dokusunda kayıplar meydana gelmiştir. Bununla birlikte, ilerleyen dönemlerde tarihi mirasın korunmasına yönelik bilinç artmış; günümüzde caddede devam eden ticari faaliyetlerin yanı sıra sanat galerileri, butik mağazalar, kafeler ve restoranlar gibi çeşitli mekânlar yer almaktadır (Çelik, 2018).

Şekil 32. Kemankeş Caddesi Erken Cumhuriyet, 1939
Kaynak: https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/211107

Günümüz İstanbul’unda Kemankeş Caddesi, sadece geçmişin izlerini taşıyan bir alan değil, aynı zamanda dinamik kentsel yaşamın da aktif bir parçası olarak öne çıkmaktadır. Arkeolojik çalışmalar ve tarihsel belgeler, caddenin Osmanlı dönemindeki askeri ve ticari işlevlerinden, Cumhuriyet dönemindeki restorasyon ve modernleşme hamlelerine kadar uzanan geniş bir evrim sürecine sahip olduğunu göstermektedir. Bu tarihsel dönüşüm, Kemankeş Caddesi'ni İstanbul'un zengin kültürel ve mimari mirasının yaşayan örneklerinden biri haline getirmiştir (Doğan, 2011).

3.3. Kemankeş Caddesi’nin İşlevsel Dönüşümü

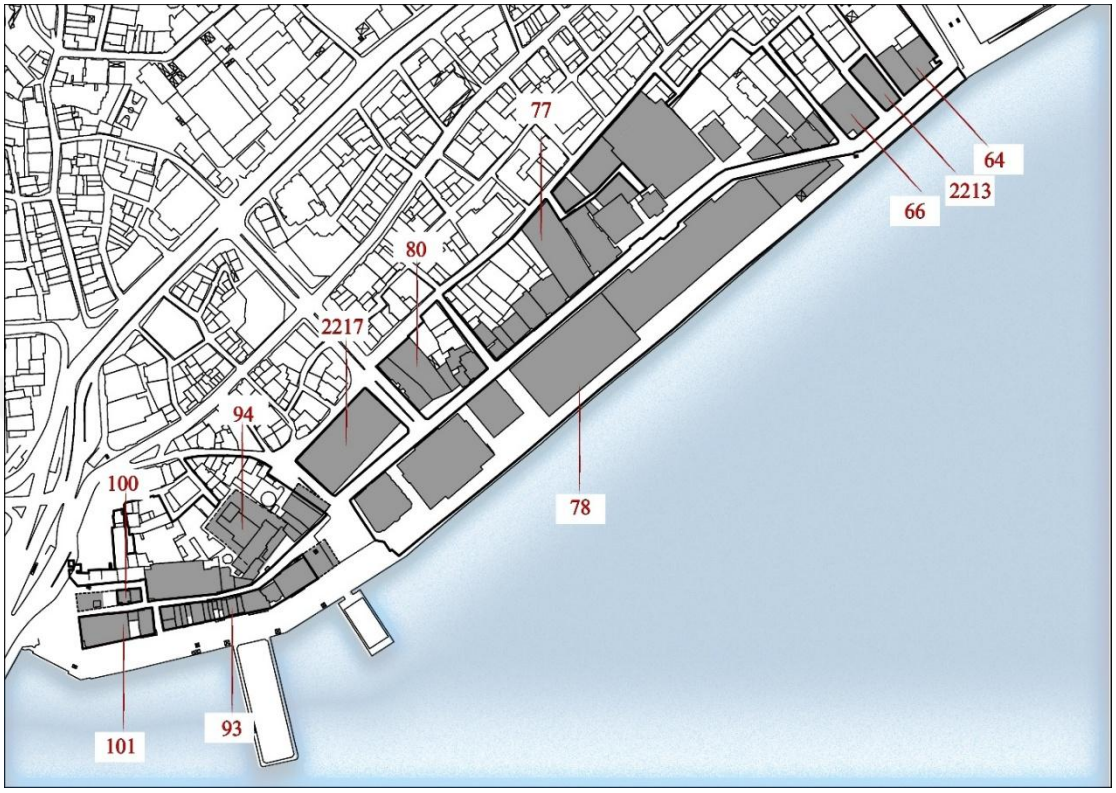
Bu çalışmanın inceleme alanı, İstanbul’un Beyoğlu ilçesinde yer alan Karaköy semtindeki Kemankeş Caddesi üzerindeki yapıları kapsamaktadır. Analiz, caddenin ucundaki Karaköy Meydanına açılan Ziraat Bankası binası ile başlayıp doğu ucundaki Tophane Meydanı tarafındaki Zihni Han ile son bulan güzergâh boyunca sıralanan

yapıların mimari ve işlevsel dönüşümüne odaklanmaktadır. Çalışmanın zaman aralığı 1904 yılından 2024 yılına kadar uzanmakta olup, yüz yirmi yıllık bu süreçte yapıların geçirdiği fiziksel değişimler, işlevsel dönüşümler ve çevresel bağlamları; yerinde incelemeler, tarihsel belgeler ve haritalar ışığında değerlendirilmiştir. İncelemenin daha iyi anlaşılabilmesi için, yapılar bulundukları yapı adalına göre gruplandırılarak ele alınmıştır.

Tez kapsamında yürütülen analizlerde başlıca dört temel harita kaynağından yararlanılmıştır. Bunlardan ilki, 1904-1906 yılları arasında Charles Edouard Goad tarafından hazırlanmış olan ve literatürde "Goad Haritaları" olarak anılan İstanbul Sigorta Haritaları'dır (Giray Küçük ve Mazlum, 2017) Bunu, 1922-1945 yılları arasında Jacques Pervititch'in çizdiği, detaylı parsel verileri ve yapı işlevlerine dair önemli bilgiler sunan "Pervititch Haritaları" izlemiştir. Pervititch serisinin devamı niteliğinde kabul edilen ve 1946-1950 yılları arasında Suat Nirven tarafından hazırlanan Nirven Haritaları da alanın savaş sonrası dönemine ilişkin özgün bilgiler sağlamaktadır. Ayrıca, 1913-1914 yıllarında hazırlanmış olan ve "Alman Mavileri" olarak bilinen haritalar da ölçüsel destek ve kent morfolojisine dair katkılar sunması bakımından belirli ölçüde kaynak olarak değerlendirilmiştir. Son olarak ise İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu arşivinden yararlanılmıştır.

Goad haritası incelendiğinde, o dönemde cadde adının Rue Kara-Moustapha (Kara Mustafa Sokağı) olarak geçtiği görülmektedir. Bu aks, günümüzde The Peninsula Hotel olarak hizmet veren yapının bulunduğu noktaya kadar uzanmakta olup, bu bölgenin adı ise Rue des Quais (Rıhtımlar Sokağı) olarak kaydedilmiştir. Daha geç tarihli Suat Nirven haritalarında ise caddenin tamamı, günümüzde de olduğu gibi "Kemankeş Caddesi" adıyla anılmaktadır. Bu bağlamda, çalışma alanının zaman içerisindeki isimsel ve işlevsel dönüşümleri de detaylı biçimde izlenmiştir.

Parseller anlatılırken önce yapı hakkında özet tablo verilmiş, sonra detaylı açıklamalar ve yapının geçirdiği dönüşümler hakkında bilgiler verilmiştir. Birbirine yakın küçük parseller ya da birbiri ile ilintili yapılar bir arada ele alınmıştır.

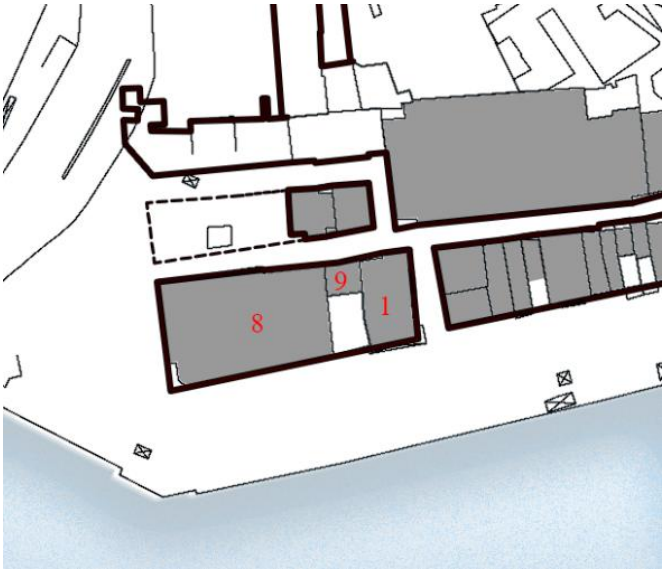
Şekil 33. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Yapı Adaları Ve Parselleri Gösteren Harita

(Kemankeş Caddesi üzerinde bulunan yapılar gri renkte gösterilmiştir.)

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

3.3.1. 101 Ada

101 ada üzerinde yer alan ve Kemankeş Caddesi'ne cephesi bulunan üç parsel mevcuttur: 8, 9 ve 1 numaralı parseller. Bu parsellerden 8 ve 1 numaralı olanlar tescillidir. Ayrıca, söz konusu 8 ve 1 numaralı parseller Kemankeş Caddesi'ne bakan cephelerine olmasına karşın Rıhtım Caddesi'ne kayıtlıdır.

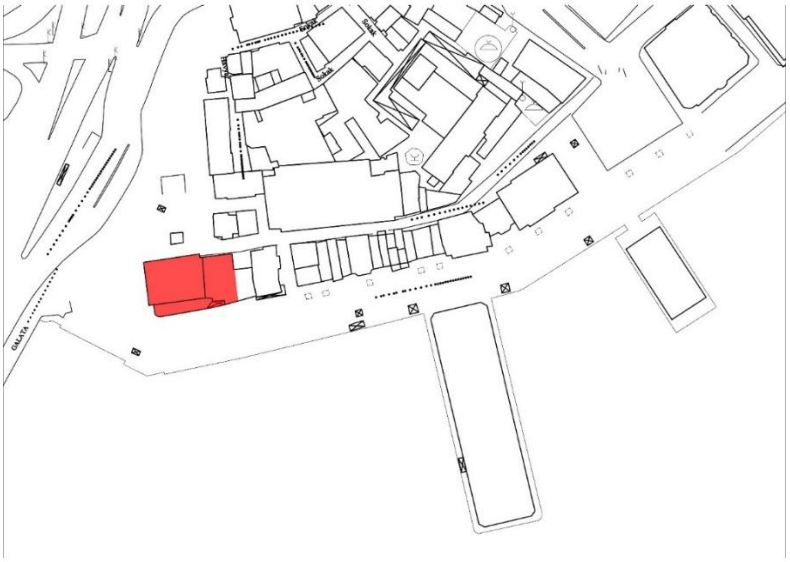
Şekil 34. 101 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

101 Ada 8 Parsel- T.C. Ziraat Bankası

Yapı Adı/Adları	Wienner Bank Verein-T.C. Ziraat Bankası
Ada/Parsel	101/8
Kapı No	1 (Rıhtım Caddesi)
Yapım Tarihi	1912-1914
Mimarı/Yaptıran	Alexander Von Neumann ve Ernst Gotthilf
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Tadilatta

Karaköy, Kemankeş Karamustafa Paşa Mahallesi'nde bulunan tescilli yapı, Rıhtım Caddesi üzerinde yer almaktadır ve 101 ada, 8 parselde konumlanmıştır. Yapı alanı 675,46 m² olup, kapı numarası 1'dir.

Şekil 35. Ziraat Bankasının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

1906 yılına tarihlenen sigorta haritaları, bu lokasyonda önceden Credit Lyonnais'e ait bir yapının bulunduğunu göstermektedir. Bu bilgiye dayanarak, binanın 1906 sonrası ve 1910-1912 yılları arasında inşa edildiği düşünülmektedir (ÇEKÜL Vakfı, 2021).

Şekil 36. Ziraat Bankası Binasının Eski Bir Fotoğrafı

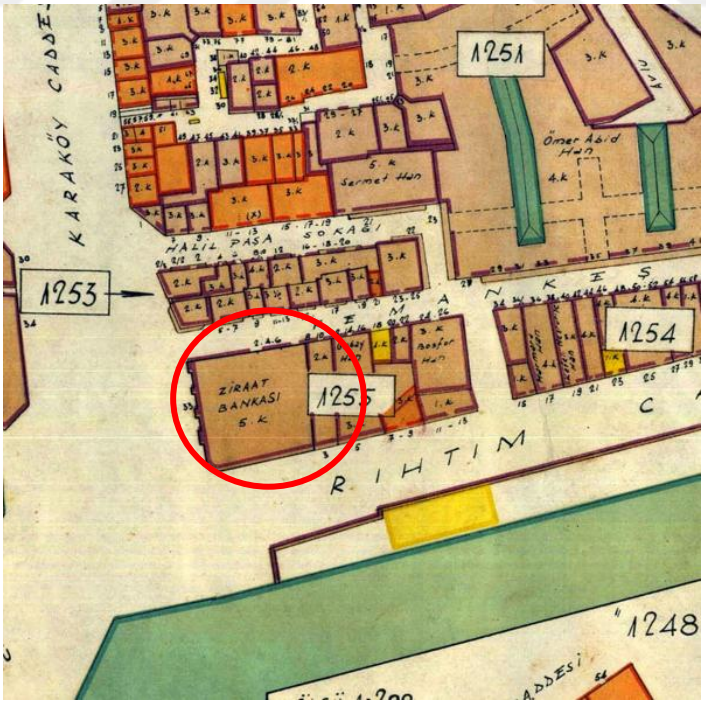
Kaynak: SALT Arşivi

Goad haritaları incelendiğinde, yapı üzerinde "Crédit Lyonnais" isminin görüldüğü belirtilmiştir. Suat Nirven haritasında yapı, Ziraat Bankası olarak işaretlenmiştir. Ayrıca

yapının günümüzdeki forumuna göre Suat Nirven haritasında Ziraat Bankasının yanında 2 katlı bir bina ve Gabay Han da yer almaktadır. Yani bu yapıların yıkılıp yerine Ziraat Bankası ek binalarının yapıldığı anlaşılmaktadır.

Şekil 37. 101 Ada 8 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 38. 101 Ada 8 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Bina, başlangıçta Avusturyalı Wienner Bank Verein için banka binası olarak tasarlandı. Mimarların Alexander Von Neumann ve Ernst Gotthilf olduğu düşünülmekle birlikte bu

bilgi kesin değildir. Bina, tarih içinde çeşitli işlev değişiklikleri yaşamıştır. İlk olarak Wienner Bank Verein için inşa edilen yapı, daha sonra Fransız Banque Française des Pays Orient'e ve ardından Tütün Rejisine devredilmiştir. 1944 yılı itibarıyla, Ziraat Bankası'nın Karaköy Şubesi olarak hizmet vermeye başlamıştır (ÇEKÜL Vakfı, 2021)

Şekil 39. 101 Ada 8 Parseldeki Yapının Deniz Cephesi
Kaynak: http://wienerbankvereinistanbulbuilding.com/

1975 yılında, Prof. Dr. Nezih Eldem'in kazandığı yarışma projesi doğrultusunda, yapı üzerinde yenileme, değişiklikler ve ek bina inşası gerçekleştirilmiştir. Bu ek bina Suat Nirven haritasında Gabay Han'a denk gelmektedir. Döneminin öne çıkan uygulamalarından biri olan bu müdahaleler sayesinde, bina içerisinde banka holü ve memur servislerinin bulunduğu zemin ve asma katlar genişletilmiş, ek yapıdaki diğer katlar ise özgün yapıda yer alan pasif servis alanlarını büyütmek amacıyla düzenlenmiştir (Giray ve Eldem, 1975).

2013 yılında yapılan incelemelerde, beş katlı binanın zemin kat ticari amaçlar için kullanılmakta, üst katlar ise bankacılık işlemleri için ayrıldığı görülmektedir. Neoklasik stilin belirgin özellikleri arasında, geniş pencereler, iyonik sütunlar ve alınlıklar bulunur. Yapının dış yüzeyinde ağırlıklı olarak kesme taş kullanılmıştır.

Şekil 40. Ziraat Bankasının 2013 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Fotoğraflar, 2013

Günümüzde yapı, kapsamlı bir tadilat sürecindedir. Yapı, restorasyon çalışmaları nedeniyle iskeleler ve koruyucu örtülerle çevrili bir şekilde korunmaktadır. Karaköy'deki bu yapı, mimari özellikleri ve geçmişiyle İstanbul'un kültürel mirası olarak önemli bir yer tutmaktadır. Korunması ve restore edilmesi, bu tarihi değerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak açısından önemlidir.

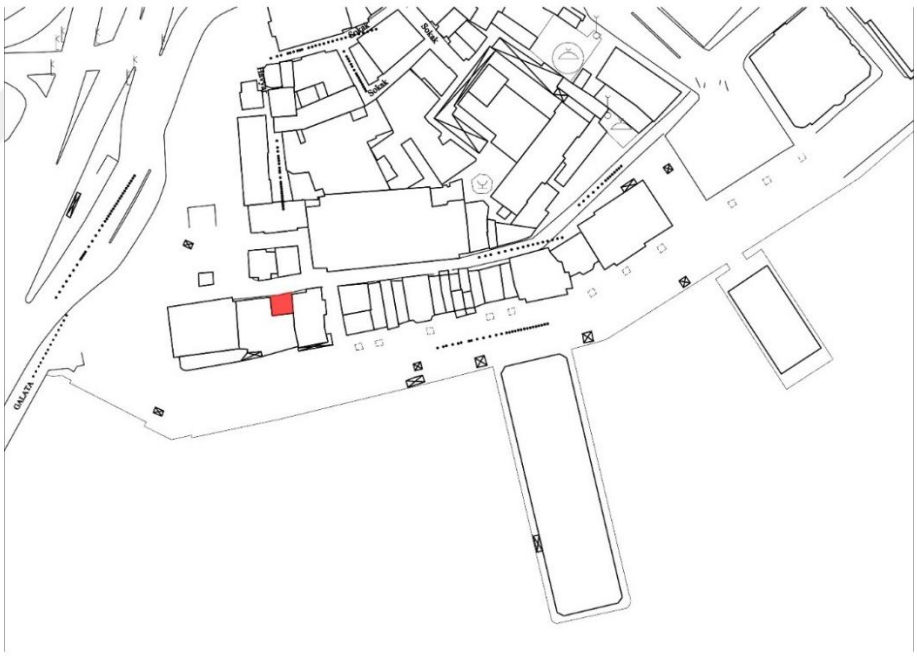

Şekil 41. 101 Ada 8 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

101 Ada 9 Parsel- Merkez Han

Yapı Adı/Adları	Merkez Han
Ada/Parsel	101/9
Kapı No	4
Yapım Tarihi	20. yy Sonları
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)
Güncel İşlevi	Ticaret (Ofis)

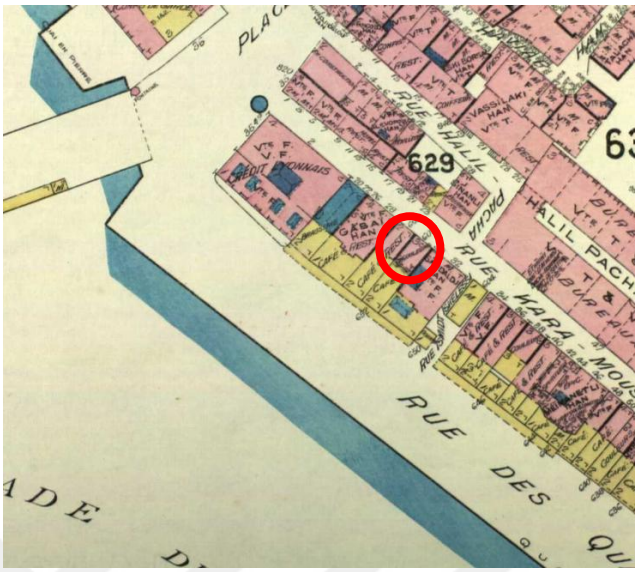
Karaköy, Kemankeş Caddesi'nde yer alan ve Merkez Han olarak kayıtlı yapı, tescilli değildir. 101 ada 9 parselde bulunan yapının taban alanı 43,44 m² olup kapı numarası 4'tür.

Şekil 42. Merkez Hanın Vaziyet Planı

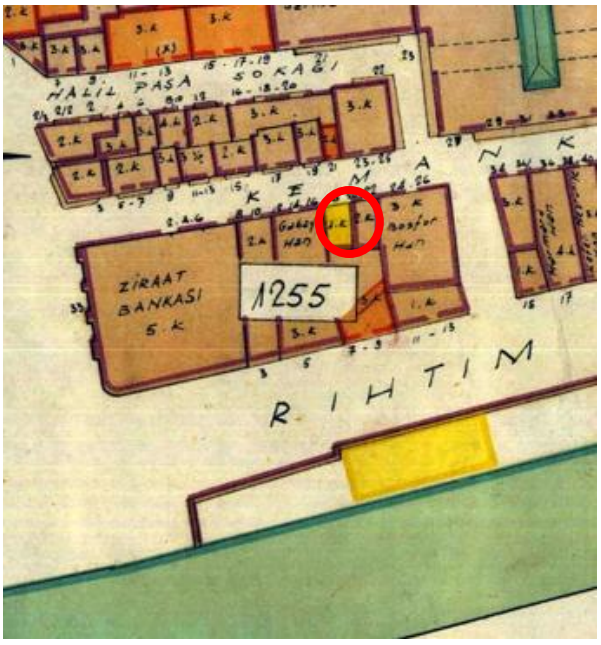
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritası incelendiğinde, yapının kafe olarak işaretlendiği, ayrıca bugünkü parsel sınırları içinde iki yapıdan oluştuğu görülmektedir. Bu bilgiler, yapının geçmişte de ticari amaçla kullanıldığını doğrulamaktadır.

Şekil 43. 101 Ada 9 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Suat Nirven haritasında ise 1 katlı ve 2 katlı iki kagir yapı olduğu görülmektedir. Formu ise Goad haritası ile aynı görünmektedir. Muhtemelen aynı yapıların bu dönemde de yerinde var olduğu bilgisi çıkarılabilir.

Şekil 44. 101 Ada 9 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Parselin; 1995 yılına ait İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu belgelerinde başlangıçta 6 ve 7 numaralı parseller olarak kayıtlıdır. Goad ve Suat Nirven haritalarında da iki ayrı yapı görünmektedir. Arsa sahibinin yaptığı tevhit başvurusu sonucunda, parseller birleştirilerek 101 ada 9 parsel oluşturulmuştur. Aynı yıl, var olan yapıların yıkımı için başvuruda bulunulmuş ve ilgili kuruldan onay alınmıştır. 1996 yılında ise yeni yapı önerileri kurul ile paylaşılmış, sit alanı içerisinde bulunması sebebiyle özellikle cephe tasarımı konusunda dikkatli bir değerlendirme süreci yürütülmüştür. Bitişik parsellerde yer alan 101 ada 1 ve 8 parseldeki tescilli yapıların cephe oranlarına uygun olacak şekilde 1996 yılında önerilen cephe tasarımı kurul tarafından onaylanmıştır. Bu veriler doğrultusunda, bugünkü yapının yaklaşık 20. yüzyılın sonlarında inşa edildiği anlaşılmaktadır.

Şekil 45. Merkez Hanın Cephe Çizimi, 1996

Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi

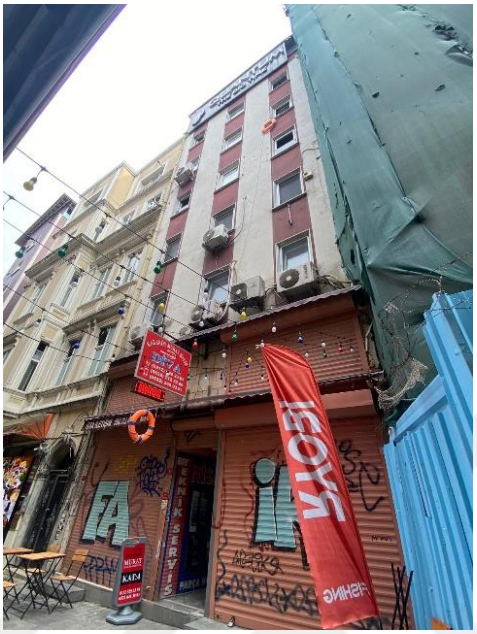
İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'ndan alınan fotoğraflar, yapının ticari amaçla kullanıldığını desteklemektedir. İç mekân düzenlemeleri ağırlıklı olarak perakende satış ve depolama işlevine yönelik olup, dükkân içi raf sistemleri ve ürün teşhiri için yapılan düzenlemeler bu kullanımı desteklemektedir.

Şekil 46. 101 Ada 9 Parseldeki Yapının İç Fotoğrafı, 1996

Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi

Günümüzde yapı ticari işlevini sürdürmektedir. Yapı beş katlı olup, zemin kat dükkân olarak kullanılmaktadır. Üst katlar ise ticari ofis ve depo işlevi görmektedir. Yapının cephe tasarımı, geçmiş dönem dokusundan farklılık göstermektedir. Girişler tamamen ticari kullanıma ayrılmıştır.

Şekil 47. 101 Ada 9 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

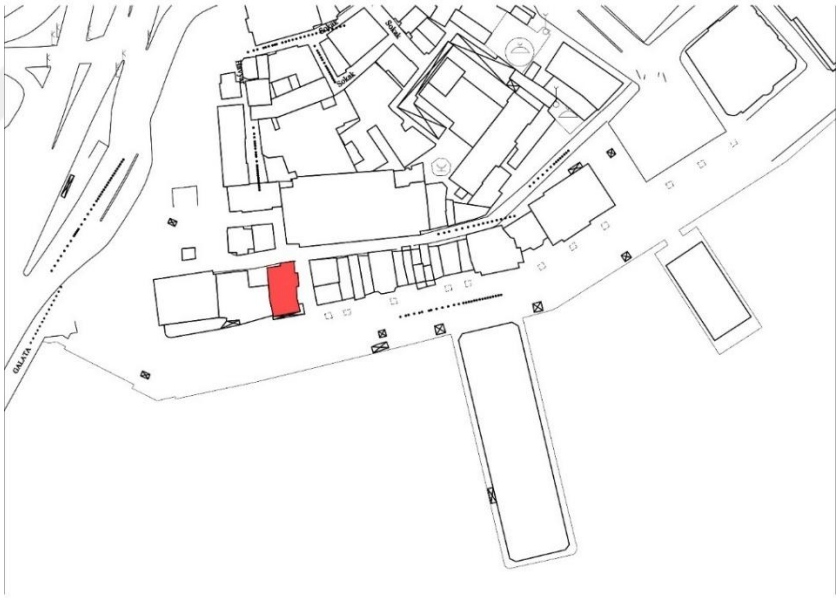
Mimari açıdan değerlendirildiğinde, Suat Nirven haritalarında iki katlı olarak gösterilen yapı hakkında başka bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bugünkü yapı, 1995 yılındaki yıkım kararının ardından parsel üzerine daha büyük ölçekli inşa edilen yapıdır. Cephe düzeni incelendiğinde, yapının düzlemsel bir tasarıma sahip olduğu, pencere açıklıklarının düzenli akslarla yerleştirildiği görülmüştür. Yapının dış cephesinde modern kaplamalar ve boya kullanılmıştır. Cephede kullanılan PVC doğramalar, klima üniteleri ve düzensiz tabela eklemeleri, yapının günümüzdeki işlevine bağlı olarak zamanla değiştiğini göstermektedir.

Tarihsel süreç incelendiğinde, Merkez Han'ın farklı dönemlerde fakat aynı işlevde kullanıldığı görülmektedir. Goad haritasında kafe olarak işaretlenmiş olması, yapının geçmişte de ticari bir işletme olarak faaliyet gösterdiğini kanıtlamaktadır. 1995 yılında gerçekleşen yıkım ve 1996 yılında yapılan yeniden inşa süreci, işlev açısından büyük bir farklılık yaratmamış ve yapı tarihsel süreç boyunca ticari kullanıma hizmet etmeye devam etmiştir.

101 Ada 1 Parsel- Bosfor Han

Yapı Adı/Adları	Sandal Dj Han-Bosfor Han
Ada/Parsel	101/1
Kapı No	3 (Rıhtım Caddesi)
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret (Ofis)

Bosfor Han, Karaköy'de Rıhtım Caddesi'ne kayıtlı olmasına rağmen Kemankeş Caddesi'nden de cephe veren bir yapıdır. 101 ada 1 parselde yer alan yapı, 194,47 m² alan üzerine oturmaktadır ve kapı numarası 3'tür. Yapının yapım yılı 19. yüzyıl sonu- 20. yüzyıl başı olarak belirlenmiştir ve tescilli bir kültürel miras yapısıdır.

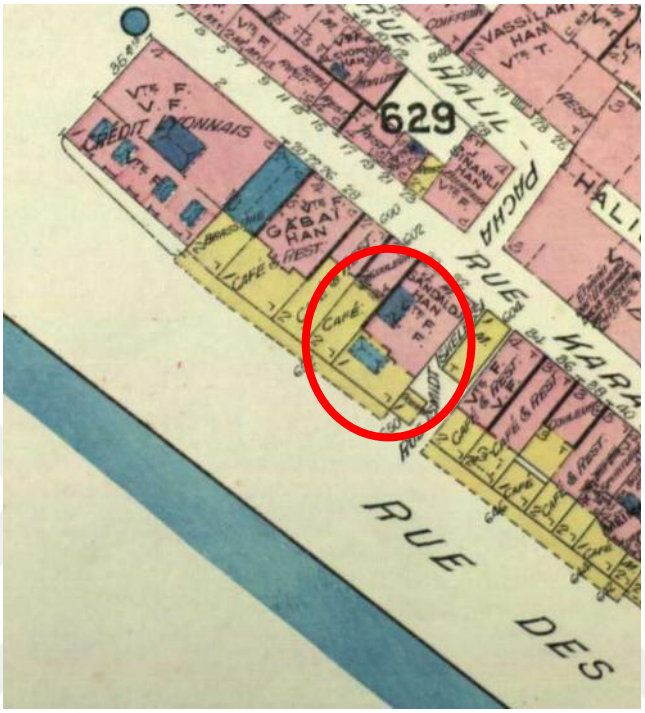

Şekil 48. 101 Ada 1 Parselde Yapının Vaziyet Planı

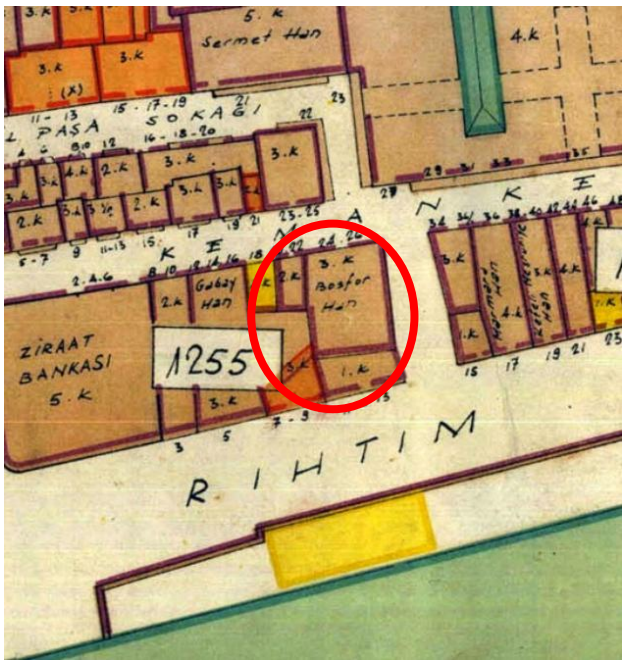
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritası incelendiğinde, yapının isminin tam olarak okunamamakla birlikte "Sandal Dj Han" olarak kayıtlı olduğu düşünülmektedir. Haritada kullanılan terminolojiye göre, bu isim yapının ticari amaçlı kullanıldığını ve dönemin liman bölgesiyle ilişkili

olabileceğini düşündürmektedir. Suat Nirven haritasında yapı Bosfor Han olarak kaydedilmiş ve üç katlı, tam kagir bir yapı olarak işaretlenmiştir. Ayrıca iki haritada da Rıhtım Caddesi tarafında yapıya bitişik başka bir yapı daha görünmektedir. Yapının Osmanlı döneminde ticari bir işlevi olduğunu ve liman bağlantılı bir yapı olarak kullanıldığını göstermektedir.

Şekil 49. 101 Ada 1 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 50. 101 Ada 1 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Yapının günümüzdeki durumu incelendiğinde, ticari işlevini sürdürdüğü görülmektedir. Mevcut kullanımda alt katın yemek işletmesine ayrıldığı, üst katların ise ticari veya ofis amaçlı değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Kemankeş Caddesi'nden bakıldığında, neoklasik üslup özellikleri taşıyan cephe düzenlemeleri dikkat çekmektedir. Sütun benzeri dikey elemanlarla vurgulanan pencere aksları, alınlıklı üst kat düzeni ve taş işçiliği detayları, yapının erken 20. yüzyıl ticari mimarisiyle uyumlu olduğunu göstermektedir. Rıhtım Caddesi'nden bakıldığında görülen bitişik diğer yapı ise daha modern bir görünüme sahiptir. Cephede yenilemeler ve çağdaş malzeme müdahaleleri görülmekte, alt kat tamamen ticari kullanıma hizmet etmektedir. Yapının iki farklı cepheden algılanışı, bulunduğu konumun mekânsal karakteri ve ticari işleviyle bağlantılı bir yapılaşma sürecini yansıtmaktadır.

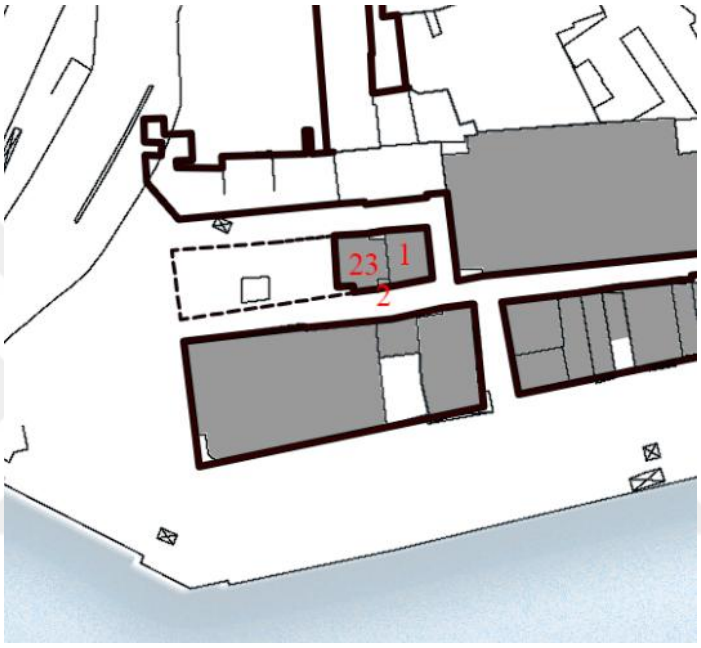

Şekil 51. 101 Ada 1 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Kemankeş Caddesi Üzerinden Güncel Fotoğrafı

Bosfor Han, bulunduğu bölgenin ticari niteliği doğrultusunda işlevini sürdürmüş ve yapının kullanımı mekânsal devamlılık göstermiştir. Yapının konumu diğer yapılarla birlikte değerlendirildiğinde, bölgedeki ticari yapı stoğunun gelişimine katkı sağlamaktadır.

3.3.2. 100 Ada

100 ada üzerinde yer alan ve Kemankeş Caddesi'ne cephesi bulunan bugün üç parsel mevcuttur: 23, 2 ve 1 numaralı parseller. Bu yapıların hepsi tescillidir. 1 numaralı parseldeki yapı Halil Paşa Sokağı'na kayıtlıdır. Ayrıca bu alanda daha önceden mevcut olan Karaköy Mescidi de bulunmaktaydı.

Şekil 52. 100 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller

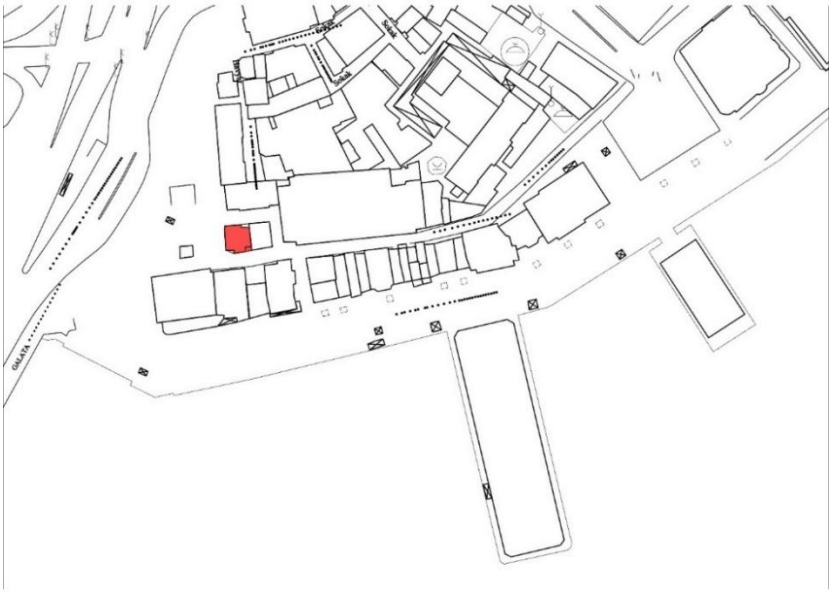
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

100 Ada 23 Parsel ve 2 Parsel

Yapı Adı/Adları	-
Ada/Parsel	100/23
Kapı No	11
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. Yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)
Güncel İşlevi	Ticaret

Yapı Adı/Adları	-
Ada/Parsel	100/2
Kapı No	11A
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)
Güncel İşlevi	Ticaret

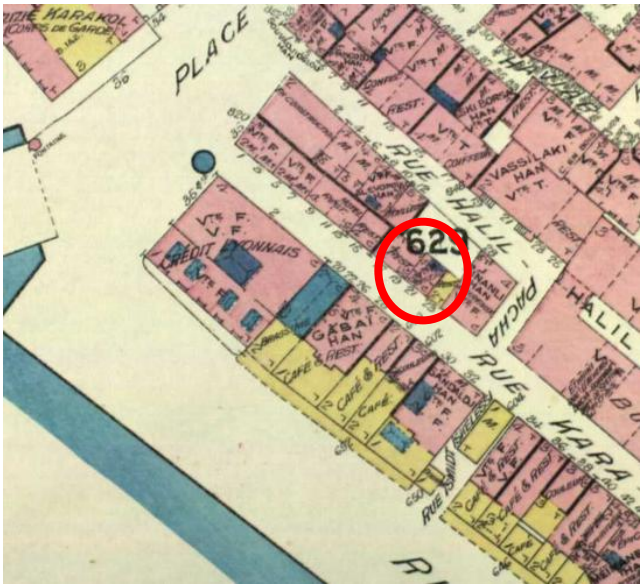
Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan ve 100 ada 23 parselde kayıtlı olan yapı, 76,25 m² alan üzerine oturmaktadır ve kapı numarası 11'dir. Yapının 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl sonu arasında inşa edildiği belirlenmiştir ve tescilli bir kültürel miras yapısıdır. 100 ada 2 parselde kayıtlı olan yapı, 9,58 m² alan üzerine oturmaktadır ve kapı numarası 11A'dır. Yapının 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başlarında, Osmanlı döneminde inşa edildiği belirlenmiştir ve tescilli bir kültürel miras yapısıdır.

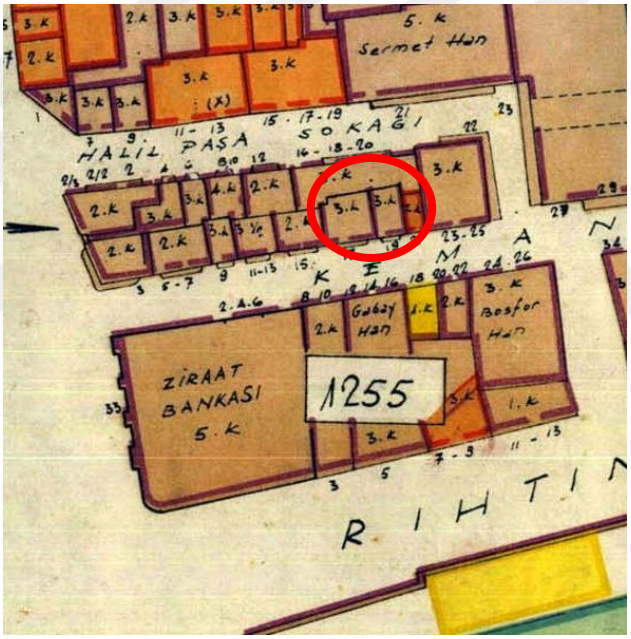
Şekil 53. 100 Ada 2 ve 23 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

100 ada 23 parsel için; Goad haritası incelendiğinde, yapının iki ayrı yapı olarak ve restoran işleviyle kullanıldığı görülmektedir. Suat Nirven haritasında ise iki ayrı yapı, üç katlı ve kagir olarak kayıtlıdır. Bu bilgiler, yapının geçmişte birden fazla bağımsız birimden oluştuğunu ve yeme-içmeye bağlı bir ticari kullanım için inşa edildiğini göstermektedir. 100 ada 2 parsel için; Goad haritası incelendiğinde, yapının restoran işleviyle kullanıldığı görülmektedir. Suat Nirven haritasında ise bir katlı kagir bir yapı olarak kaydedildiği tespit edilmiştir. Bu bilgiler, yapının küçük ölçekli bir ticaret birimi olarak tasarlandığını ve bölgedeki ticari yapılanmanın bir parçası olduğunu göstermektedir.

Şekil 54. 100 Ada 23 ve 2 Parseldeki Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 55. 100 Ada 23 ve 2 Parseldeki Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Bu yapılar için daha fazla bilgiye ulaşılamamış olup yapıların günümüzdeki durumu incelendiğinde, halen ticari amaçla kullanıldığı belirlenmiştir. 100 ada 23 parseldeki yapının zemin katın dükkân olarak kullanıldığını ve üst katlarda eklemeler yapıldığını göstermektedir. Güncel cephe düzeninde orta kısımdaki bölümde cumbalı bir çıkma olduğu, geniş cam açıklıklarının ve modern tabela kullanımının öne çıktığı görülmektedir. Bu durum, yapının özellikle zemin kat kullanımına yönelik değişiklikler geçirdiğini, ancak temel ticari işlevini koruduğunu ortaya koymaktadır. 100 ada 2 parseldeki yapı

günümüzde halen ticari işlevini sürdürmektedir. Yapının cephe rengi ve tasarımında bazı değişiklikler yapıldığı ve zemin katın gıda sektöründe hizmet verdiği görülmektedir. Üst katın kullanım durumu da dükkan olarak tespit edilmiştir. Yapının küçük ölçekli olması, Kemankeş Caddesi'ndeki dar parseller üzerinde gelişen ticari yapılanma karakterini yansıtmaktadır.

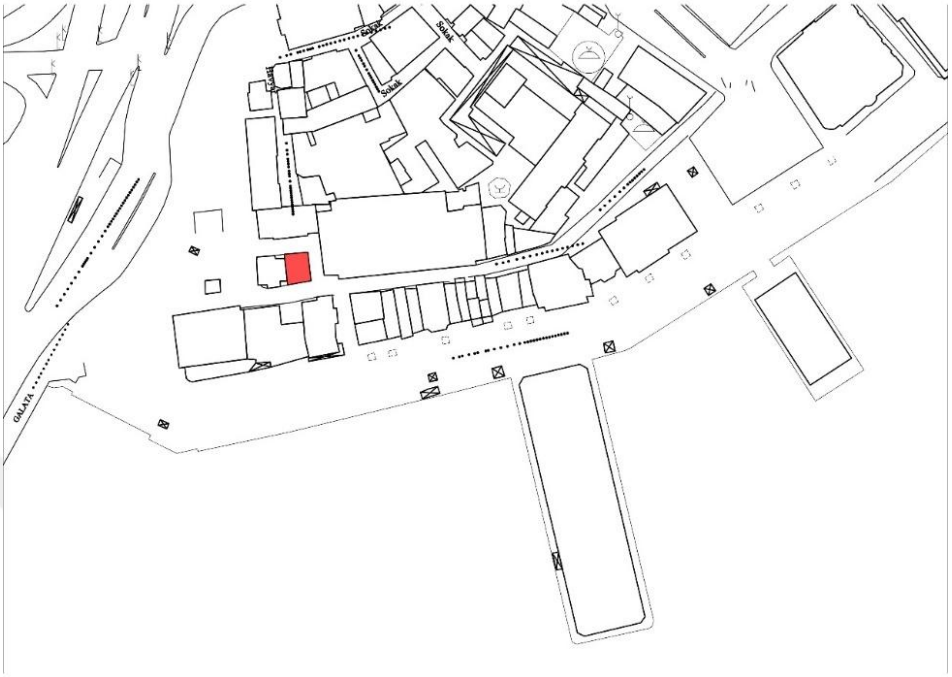
Şekil 56. 100 Ada 23 ve 2 Parseldeki Yapıların 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapıların konumu, ticari işlevi ve mekânsal sürekliliği, Kemankeş Caddesi'ndeki ticaret odaklı yapı stoğunun bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca yapıların küçük olması Kemankeş Caddesindeki dar parseller üzerinde gelişen ticari yapılanma karakterini yansıtmaktadır.

100 Ada 1 Parsel-İnandılar İşhanı

Yapı Adı/Adları	Sinanlı Han-İnandılar İşhanı
Ada/Parsel	100/1
Kapı No	1 (Halil Paşa Sokağı)
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret (Ofis)

Halil Paşa Sokağı'na kayıtlı olmasına rağmen Kemankeş Caddesi üzerinde köşe parselde konumlanan yapı, 100 ada 1 parselde kayıtlıdır. 69,52 m² alan üzerine oturan yapının yapım tarihi 19. yüzyıl sonu- 20. yüzyıl başı Osmanlı dönemi olarak tespit edilmiştir ve yapı tescilli kültürel miras niteliği taşımaktadır.

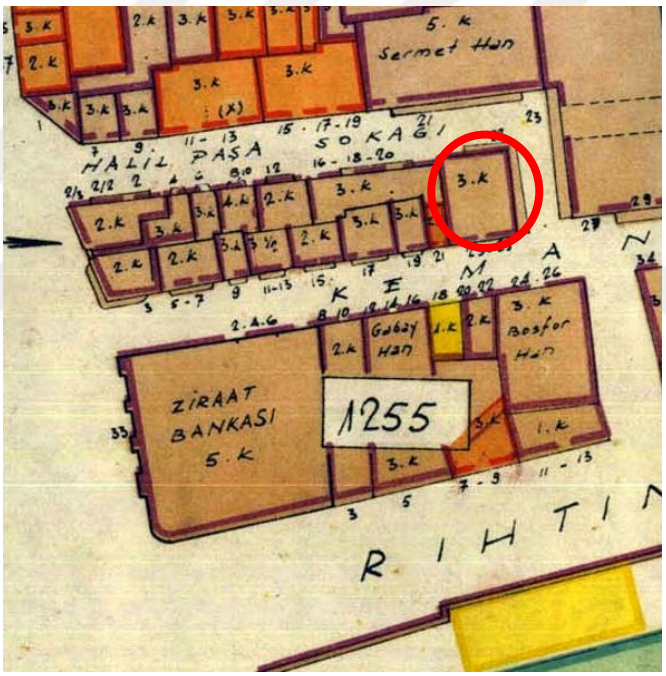
Şekil 57. 100 Ada 1 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapının orijinal işlevi handır. Goad haritasında "Sinanlı Han" olarak adlandırılan yapı, Suat Nirven haritasında üç katlı kagir yapı olarak kayıtlıdır. Bu veriler, yapının tarihsel süreç içerisinde ticari bir işlevle kullanıldığını ve dönemin 19. yy han yapılarıyla benzerlik taşıdığını göstermektedir.

Şekil 58. 100 Ada 1 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 59. 100 Ada 1 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Günümüzde yapı han işlevini koruyarak ticari amaçla kullanılmaktadır. Cephe düzeni incelendiğinde, yapının ana kitlesinin korunmuş olduğu, ancak cephe kaplaması ve detaylarında yenilemeler yapıldığı görülmektedir. Zemin katın ticari birim olarak kullanıldığı, üst katların ise muhtemelen ofis veya ticari depolama işlevine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yapının alt katında döviz bürosu bulunduğu, bina işlevinin genel olarak ticaret odaklı olduğu tespit edilmiştir.

Mimari açıdan değerlendirildiğinde, yapı klasik 19. yy han tipolojisinin izlerini taşımaktadır. Düzlemsel cephe kurgusu, simetrik pencere düzeni ve kagir yapısı, dönemin ticari yapılarıyla benzerlik göstermektedir. Cephedeki dikey hatlar (dorik ve iyonik pilasterler) ve pencere açıklıkları, yapının orijinal formuna uygun şekilde korunmuş olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca ara cephede bir de çıkma bulunmaktadır. Yapının köşe parselde yer alması, sokağın iki yönüne de hizmet verecek şekilde planlandığını göstermektedir.

Şekil 60. 100 Ada 1 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının Goad Haritası'nda "Sinanlı Han" olarak yer alması, günümüzde ise "İnandılar Han" adıyla anılması, yapının adının zamanla değişime uğrayarak bu isme evrilmiş olabileceğini düşündürmektedir. Bu durum, yapının tarihsel kimliğinde süreklilik ve dönüşümün birlikte değerlendirilebileceğine işaret etmektedir. Bu yapı, Kemankeş Caddesi ve Halil Paşa Sokağı arasında köşe konumuyla mekânsal süreklilik sağlamış ve ticari işlevini günümüze kadar sürdürmüştür. Bölgenin tarihî dokusu içinde ticaretin sürekliliğini anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Karaköy Mescidi (Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Cami) (Günümüze Ulaşmamış)

Karaköy Meydanı'nın doğusunda, Halil Ağa ve Kemankeş sokakları arasında kalan yapı adasında yer alan Karaköy Mescidi, üst katında ibadet alanı bulunan küçük bir yapıydı. Tarihî kayıtlara göre bu noktada ilk olarak II. Mehmed döneminde bir tekke bulunmaktaydı. Zamanla harap hale gelen bu yapı, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa tarafından camiye dönüştürülmüş ve sonrasında da yeniden inşa ettirilmiştir. 20. yüzyıl başında ise, vakfa ait dükkânların onarımı ihtiyacıyla birlikte cami tamamen yıkılarak tanınmış İtalyan mimar Raimondo D'Aronco tarafından yeniden projelendirilmiştir (Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1994).

Yapının inşa süreci maddi sıkıntılar nedeniyle uzamış, 1908 tarihli resmi belgelerde bu süreçte yapılan bazı eklemeler ve değişikliklere dair kayıtlar yer almıştır. Bugün İtalya'daki Udine Kent Müzesi'nde mescide ait orijinal çizimlerin bir kısmı korunmaktadır. Uygulamada bazı cephe detayları sadeleştirilmiş olsa da genel plan kurgusunun çizimlerle uyumlu olduğu anlaşılmaktadır (Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1994).

Mescit, iki katlı dükkânların üzerine oturan sekizgen planlı, kubbeyle örtülü bir ibadet alanından oluşmaktaydı. Yapının cephesinde üçlü pencere grupları, floral bezemeler ve bronz detaylar dikkat çekmekteydi. D'Aronco'nun Jugendstil (Art Nouveau) üslubunu yansıtan bu yapı, aynı zamanda İskoçyalı mimar Mackintosh'un çizgilerini de andıran sadelikte bir cephe düzenine sahipti (Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1994).

Minare, yapının batı köşesinde konumlandırılarak yapıya güçlü bir vurgu katmış, dükkân katlarının köşelerde dairesel konsollarla öne çıkışı gibi detaylar, yapının mekânsal değerini artırmıştır. Karaköy Mescidi, hem geleneksel Osmanlı cami tipolojisinden izler taşıyan hem de Avrupa mimari referanslarını yansıtan özgün bir tasarıma sahipti (Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1994).

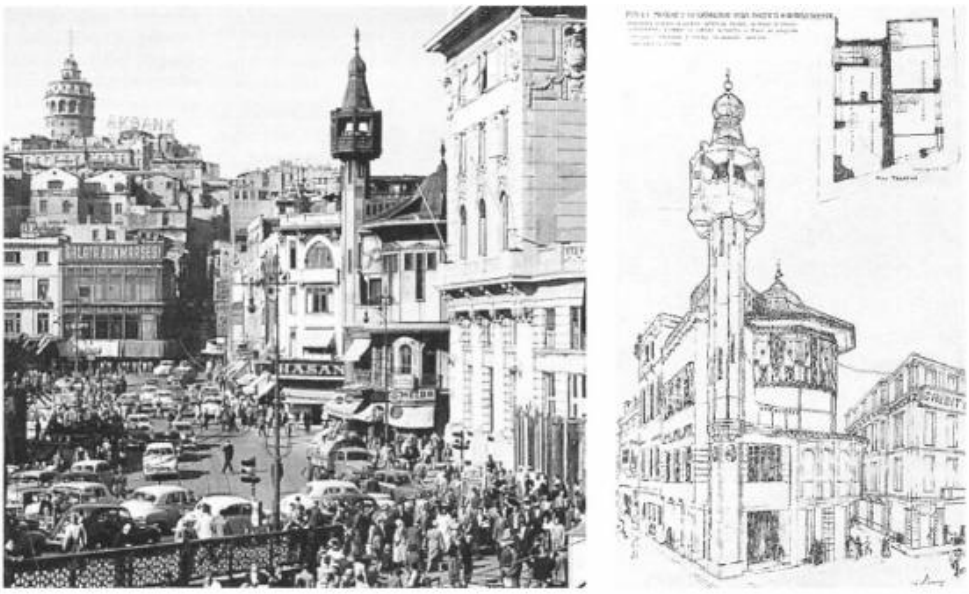
Ancak ne yazık ki bu nitelikli yapı, 1958 yılında Karaköy Meydanı'nın düzenlenmesi sırasında yapılan büyük yıkım dalgasında tescilli olmadığı gerekçesiyle yıkılmıştır. Taşları numaralanarak Kınalıada'ya taşınsa da yalnızca birkaç parçası korunabilmiş, diğer öğeleri ise zamanla kaybolmuştur. Bugün literatürde "Kaybolan Cami" olarak anılmaktadır (Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1994)

Şekil 61. Karaköy Mescidi'nin Taşınma Haberi

Kaynak: 8 Eylül 1958 tarihli Yeni Sabah Gazetesi Haberi (Erkmen ve Yılmaz, 2023).

Karaköy Camii'nin yeniden inşası yönünde son yıllarda dikkat çeken gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan Beyoğlu Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı'nda caminin bulunduğu alan "cami alanı" olarak belirlenmiş, bu tanım yapının yeniden ihyasına yönelik hukuki ve planlama altyapısını oluşturmuştur. Nuran Kılıç'ın yürüttüğü çalışmada da belirtildiği üzere, Karaköy Camii kent belleğinde sembolik bir yapı olarak değerlendirilmektedir ve yeniden inşası, kamusal hafızanın sürekliliği açısından önemli bir adım olacaktır (Erkmen ve Yılmaz, 2023).

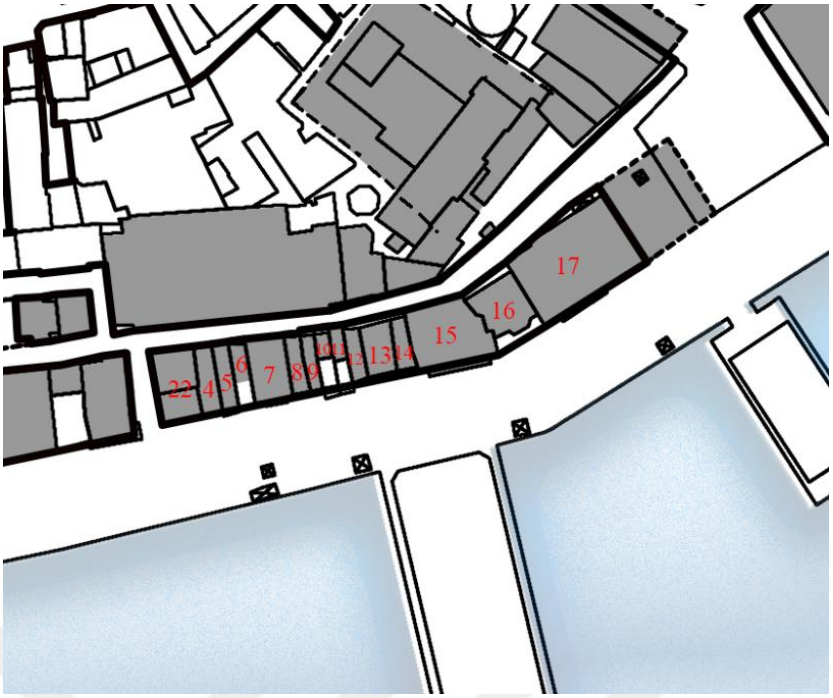

Şekil 62. 1958'de Yıktırılan Karaköy Mescidi Ve Çevresi (Solda) İle Mescidin D'Aronco Tarafından Yapılan Çizimi

Kaynak: Ara Güler- Afife Batur Arşivi; Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı

3.3.3. 93 Ada

93 ada üzerinde yer alan ve Kemankeş Caddesi'ne cephesi bulunan on beş parsel mevcuttur: 22, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 ve 17 numaralı parseller. Bu parsellerden 22, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 14, 15, 16 ve 17 numaralı olanlar tescillidir. 4, 5, 8, 9, 12, 13, 14, 16, ve 17 numaralı parseller Rıhtım Caddesi'ne kayıtlıdır. Ayrıca bu adanın doğu ucunda daha önceden bulunan eski park alanı da incelemeye katılmıştır.

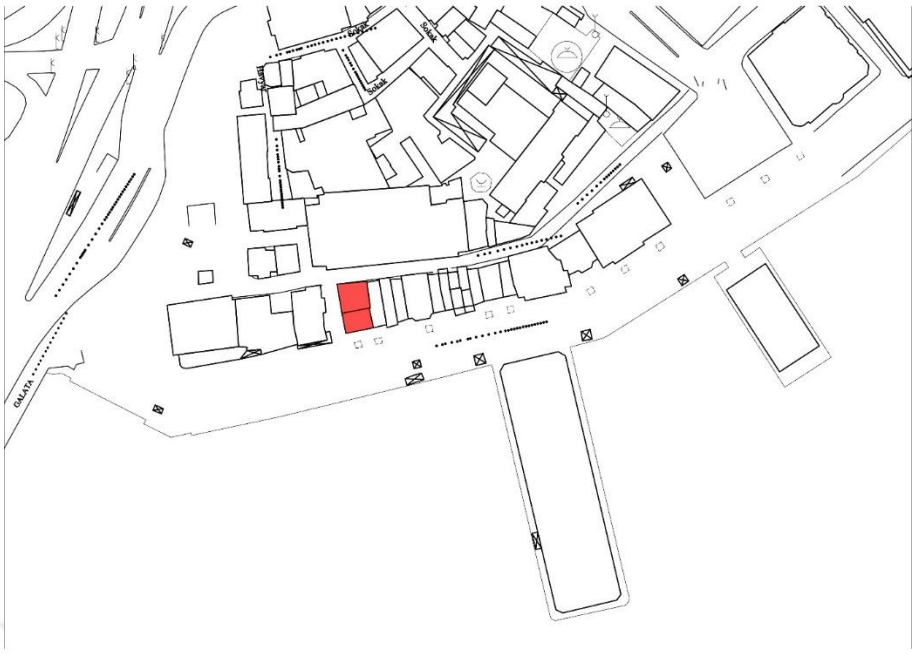
Şekil 63. 93 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

93 Ada 22 Parsel- İhracatçı Birlikleri Binası

Yapı Adı/Adları	İhracatçı Birlikleri Binası
Ada/Parsel	93/22
Kapı No	8
Yapım Tarihi	20. yy 2.yarısı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)
Güncel İşlevi	Ticaret (Ofis)

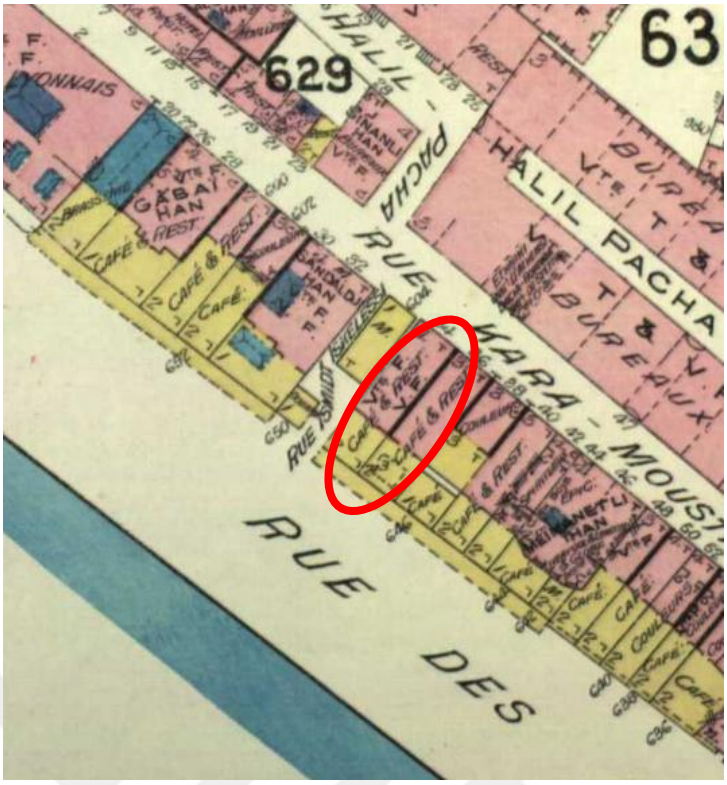
Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan ve 93 ada 22 parselde kayıtlı olan İhracatçı Birlikleri binası, 148,35 m² alan üzerine oturmaktadır ve kapı numarası 8'dir. Yapının 20. Yüzyılın ikinci yarısında inşa edildiği belirlenmiştir ve yapı tescilli kültürel miras niteliği taşımaktadır.

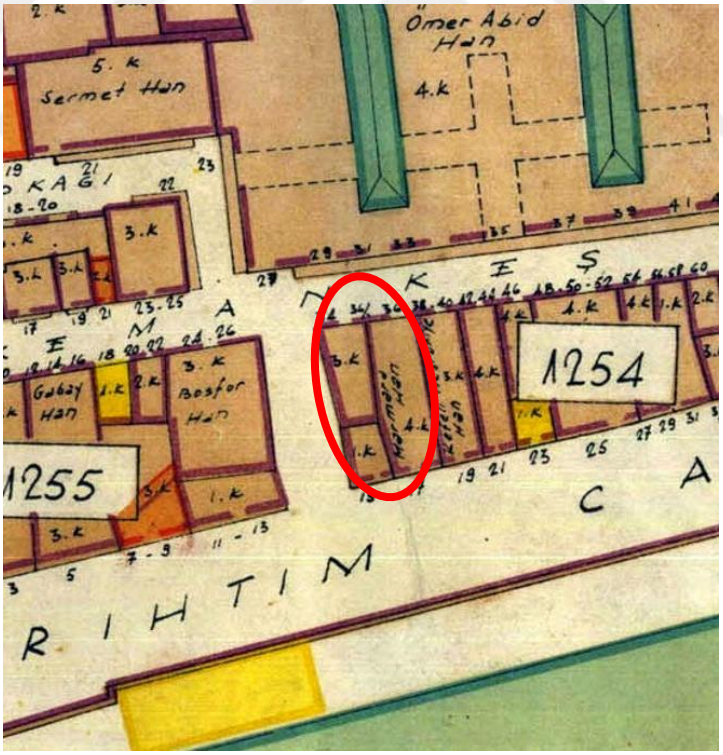
Şekil 64. 93 Ada 22 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritasında, bina kafe-restoran olarak işlev görmekte ve iki ayrı yapı şeklinde kaydedilmiştir. Suat Nirven haritasında ise, üç katlı kâgir bir yapı olarak gösterilmiş ve aynı parselde bulunan dört katlı kâgir yapı olan Marmara Han olarak adlandırılmış bir başka yapı daha bulunmaktadır. Bu veriler, yapının geçmişte hizmet sektörü ile ilişkili bir ticari fonksiyona sahip olduğunu ve bölgenin ekonomik dinamikleri içinde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Şekil 65. 93 Ada 22 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 66. 93 Ada 22 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Yapı ile ilgili daha fazla veriye ulaşılamamış olup, günümüzde yapı ofis olarak işlev görmekte olup ticari faaliyetlerini sürdürmektedir. Ancak önceki haritalar

değerlendirildiğine yıkılıp bilinmeyen bir tarihte yeni yapı inşa edildiği görülmektedir. Cephe düzeni incelendiğinde, yapının ölçeğinin değiştiği ve yapının günümüzde altı katlı bir kütleye dönüştüğü görülmektedir.

Mimari açıdan değerlendirildiğinde, yapı cephesi yeni malzemelerle yapılmış olup cephede simetrik pencere düzeni korunmuş ve sade, işlevsel bir mimari anlayışın hâkim olduğu gözlemlenmektedir. Üst katlarda düzenli akslarla yerleştirilmiş pencere açıklıkları, alt katta ise ticari birimlere hizmet edecek şekilde geniş vitrin kullanımı tercih edilmiştir. Yapının ilk inşa edildiği dönemdeki ölçeğinden farklı olarak, günümüzde daha yüksek katlı bir yapı olduğu anlaşılmaktadır.

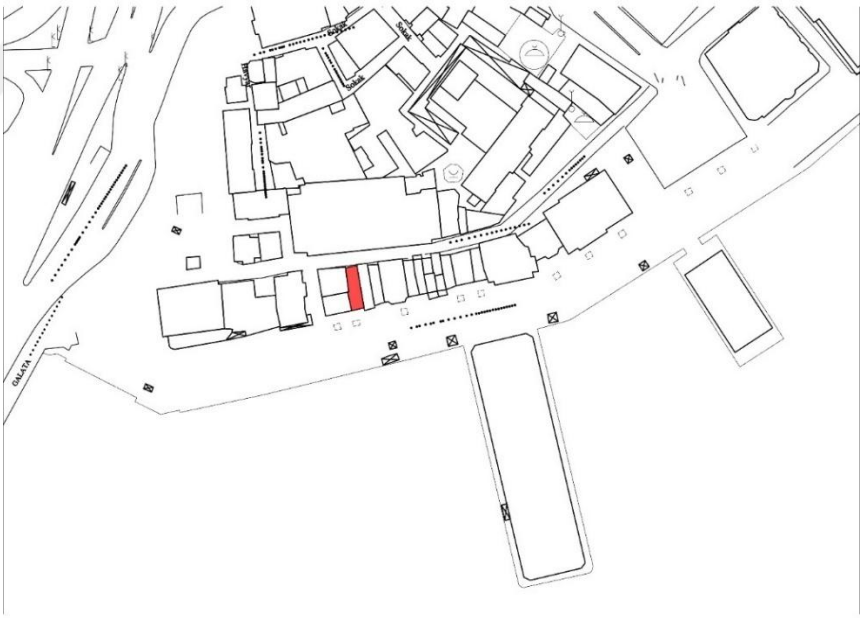
Şekil 67. 93 Ada 22 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

İhracatçı Birlikleri binası, bölgenin ticari kimliğini koruyan yapılar arasında yer almakta olup, tarihsel süreçte geçirdiği dönüşüm ile Kemankeş Caddesi'ndeki yapı stoğunun değişimini anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

93 Ada 4 Parsel

Yapı Adı/Adları	Kefeli Meşrutiyet Han - Olimpiyat Birahane Restoran
Ada/Parsel	93/4
Kapı No	7 (Rıhtım Caddesi)
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)

Rıhtım Caddesi'ne kayıtlı olmasına rağmen Kemankeş Caddesi'nden de cephe veren yapı, 93 ada 4 parselde yer almaktadır. 64,82 m² alan üzerine oturan yapı, kapı numarası 7 olarak belirlenmiştir. Yapım tarihi 19. yüzyıl sonu- 20. yüzyıl başı Osmanlı dönemi olarak tespit edilmiştir ve yapı tescilli kültürel miras niteliği taşımaktadır.

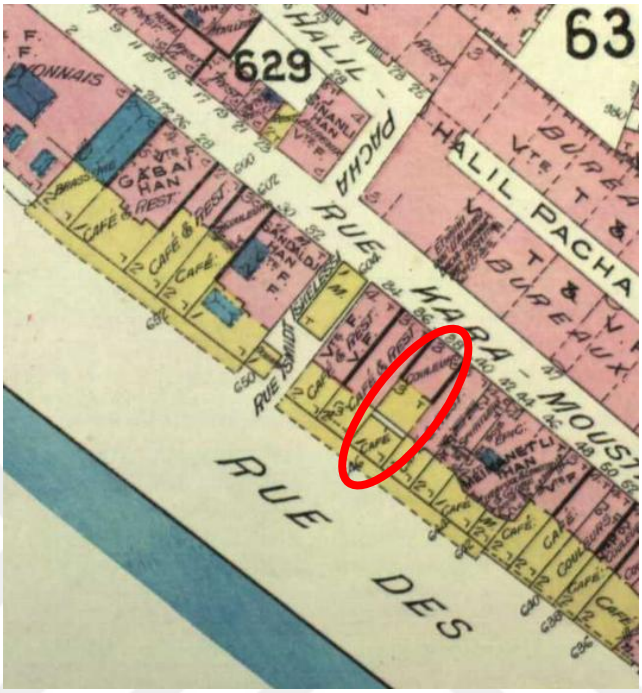

Şekil 68. 93 Ada 4 Parselde Yapının Vaziyet Planı

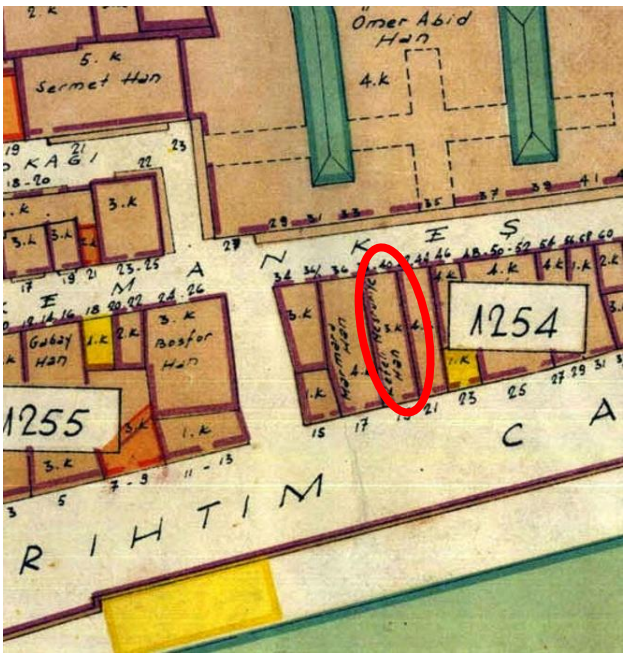
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Okyay'ın çalışmasında bu yapının orijinal kullanımı için restoran yazmaktadır (Okyay, 2015). Suat Nirven haritasında ise Kefeli Meşrutiyet Han olarak adlandırılmış ve üç katlı

kagir bir yapı olarak gösterilmiştir. Bu veriler, yapının geçmişte ticaret odaklı bir han olarak kullanıldığını ve bölgedeki ticari yapı stoğunun önemli bir parçası olduğunu göstermektedir.

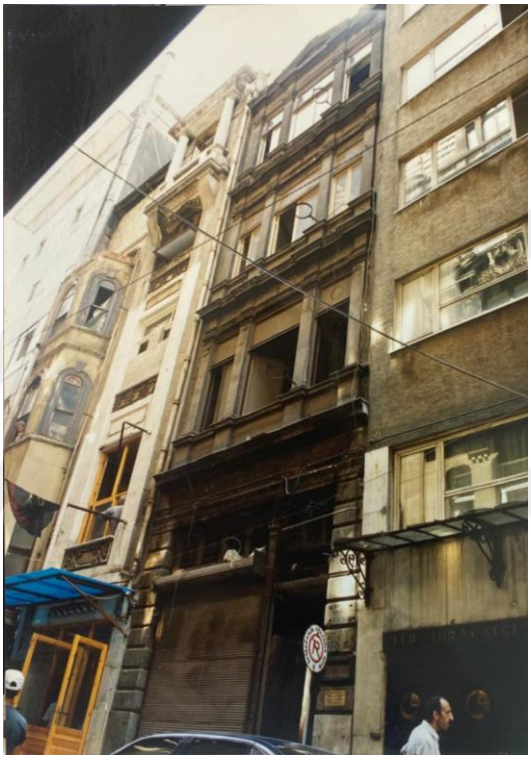

Şekil 69. 93 Ada 4 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 70. 93 Ada 4 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 1994 yılına ait arşiv fotoğrafları, yapının geçmişteki durumunu belgelemektedir. Kemankeş Caddesi'nden çekilmiş fotoğrafta, yapının cephe düzeninin özgün hâlini büyük ölçüde koruduğu, ancak malzeme ve strüktürel bozulmaların gözlemlendiği tespit edilmiştir. Rıhtım Caddesi'nden çekilmiş fotoğrafta ise yapı, özellikle üst katlarda ciddi deformasyonlar göstermektedir. Dış cephede kararma, pencere çerçevelerinde ve süslemelerde hasarlar görülmektedir.

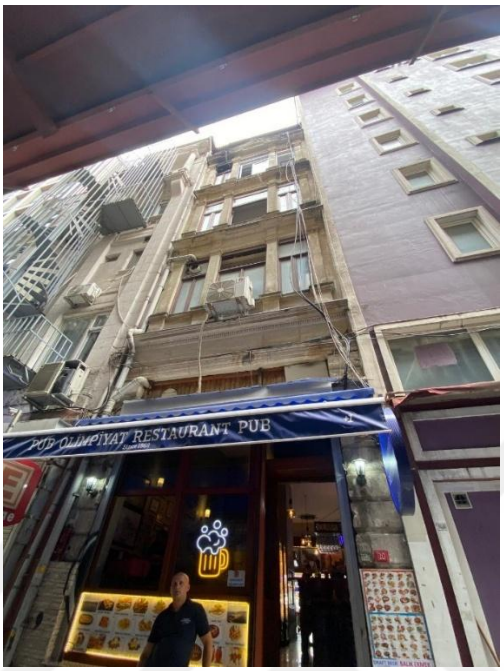

Şekil 71. Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden Fotoğrafı
Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, 1994

Günümüzde yapı halen ticari işlevini sürdürmektedir. Mevcut kullanımda alt ve üst katların restoran ve pub olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Yapının Kemankeş Caddesi ve Rıhtım Caddesi'ne bakan cephelerinde benzer genişliğe ve tasarıma sahip olduğu görülmektedir. Restorasyon sürecinde, yapının özgün formu korunarak cephe onarılmış, ancak malzeme farklılıkları ve bazı yenilemeler nedeniyle değişiklikler meydana gelmiştir.

Mimari açıdan değerlendirildiğinde, düzlemsel cephe kurgusu, simetrik pencere düzeni ve kagir yapısı, dönemin ticari yapılarıyla benzerlik göstermektedir. Cephede yer alan

Neo-Klasik unsurlar ve pencere oranları, yapının erken 20. yüzyıl ticari mimarisiyle uyumlu olduğunu göstermektedir.

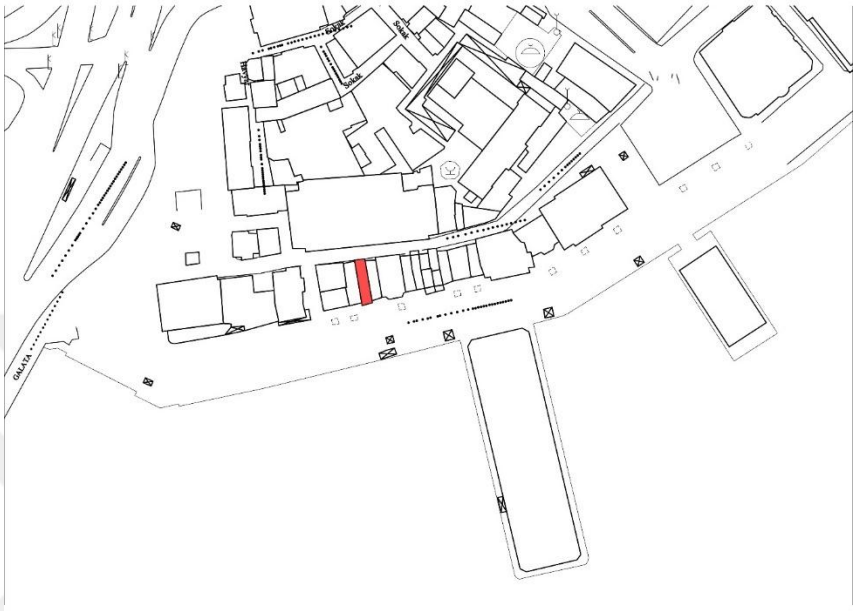
Şekil 72. 93 Ada 4 Parseldeki yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Bu yapı, bulunduğu konum itibarıyla hem Kemankeş Caddesi'ndeki geleneksel ticari yapılarla hem de Rıhtım Caddesi'ndeki modern kent dokusuyla etkileşim hâlindedir. 1994 yılı ile günümüz arasında yapılan restorasyon çalışmaları, yapının ticari kimliğini sürdürebilmesi için önemli bir müdahale olarak değerlendirilebilir.

93 Ada 5 Parsel

Yapı Adı/Adları	-
Ada/Parsel	93/5
Kapı No	9 (Rıhtım Caddesi)
Yapım Tarihi	19. yy sonu - 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)
Güncel İşlevi	Ticaret (Ofis)

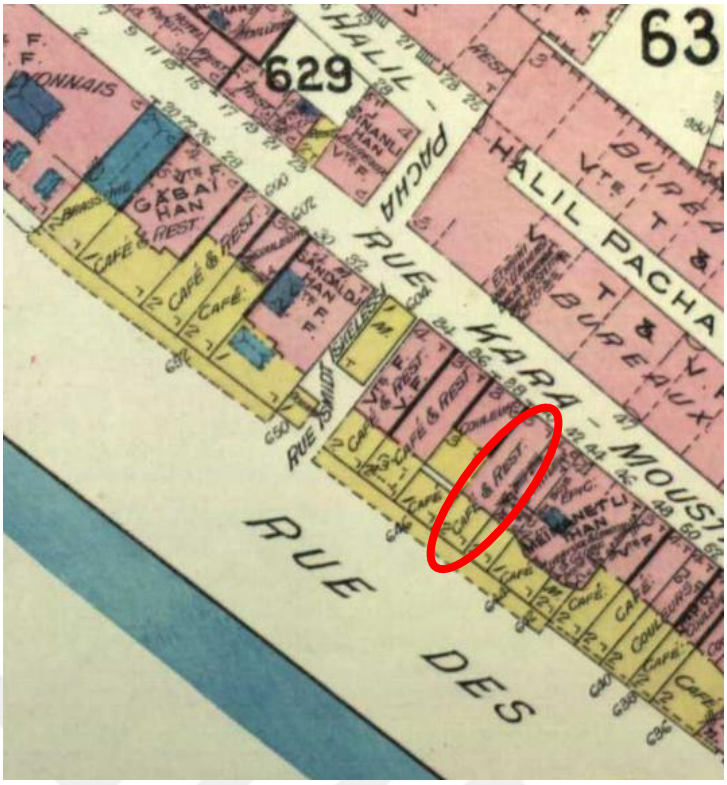
Rıhtım Caddesi'ne kayıtlı olmasına rağmen Kemankeş Caddesi'nden de cephe veren yapı, 93 ada 5 parselde yer almaktadır. 57,97 m² alan üzerine oturan yapı, kapı numarası 9 olarak belirlenmiştir. Yapım tarihi 19. yüzyıl sonu- 20. yüzyıl başı Osmanlı dönemi olarak tespit edilmiştir ve yapı tescilli kültürel miras niteliği taşımaktadır.

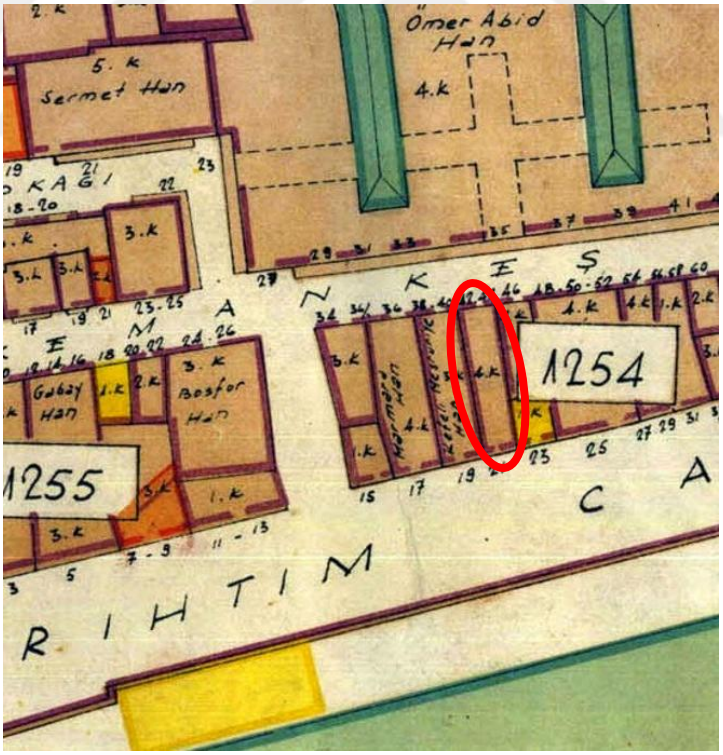
Şekil 73. 93 Ada 5 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritasında yapı "kefe restoran" olarak kayıtlıdır. Bu bilgi, yapının geçmişte bir restoran olarak hizmet verdiğini ve ticari bir işleve sahip olduğunu göstermektedir. Suat Nirven haritasında ise yapı, dört katlı kagir bir yapı olarak gösterilmektedir. Bu veriler, yapının tarih boyunca ticari amaçla kullanıldığını ve bölgedeki han yapılarıyla benzerlik taşıdığını ortaya koymaktadır.

Şekil 74. 93 Ada 5 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 75. 93 Ada 5 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 1994 yılına ait arşiv fotoğrafları, yapının geçmişteki durumunu belgelemektedir. Kemankeş Caddesi'nden

çekilmiş fotoğrafta, yapının dar ve yüksek bir cepheye sahip olduğu, pencere açıklıklarının orta aksta sıralandığı görülmektedir. Rıhtım Caddesi'nden çekilmiş fotoğrafta ise, cephenin büyük ölçüde korunduğu, ancak zaman içinde yıprandığı ve bazı pencere açıklıklarının farklı malzemelerle kapatıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca yapının mevcut durumuna kıyasla, 1994 yılı fotoğraflarında üst katlarda ciddi yıpranmaların olduğu ve bazı pencere açıklıklarında cam olmadığı gözlemlenmektedir.

Şekil 76. Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden Fotoğrafı
Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, 1994

Günümüzde yapı ticari işleviyle kullanılmaktadır. Kemankeş Caddesi'nden bakıldığında alt katın eczane olarak, üst katların ise depo veya ticari ofis olarak değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Dış cephede metal bir yangın merdiveni eklendiği, yapı üzerinde klima üniteleri ve uygunsuz tabela uygulamalarının bulunduğu gözlemlenmiştir.

Mimari açıdan değerlendirildiğinde, yapı geç Osmanlı dönemi ticari han tipolojisine uygun bir düzenlemeye sahiptir. Kagir strüktür, simetrik pencere düzeni ve cephenin genel kompozisyonu, yapının dönemin ticari yapılarıyla benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Günümüzde yapılan müdahaleler ve eklentiler özellikle Kemankeş

Caddesi'ne bakan cephesinde yapının özgünlüğüne kısmen zarar vermekle birlikte, ticari işlevin sürdürülebilmesi için gerekli görülen mekânsal adaptasyonları içermektedir. Bu yapı, ticari işlevini koruyarak bölgedeki mekânsal sürekliliği temsil eden bir örnek teşkil etmektedir.

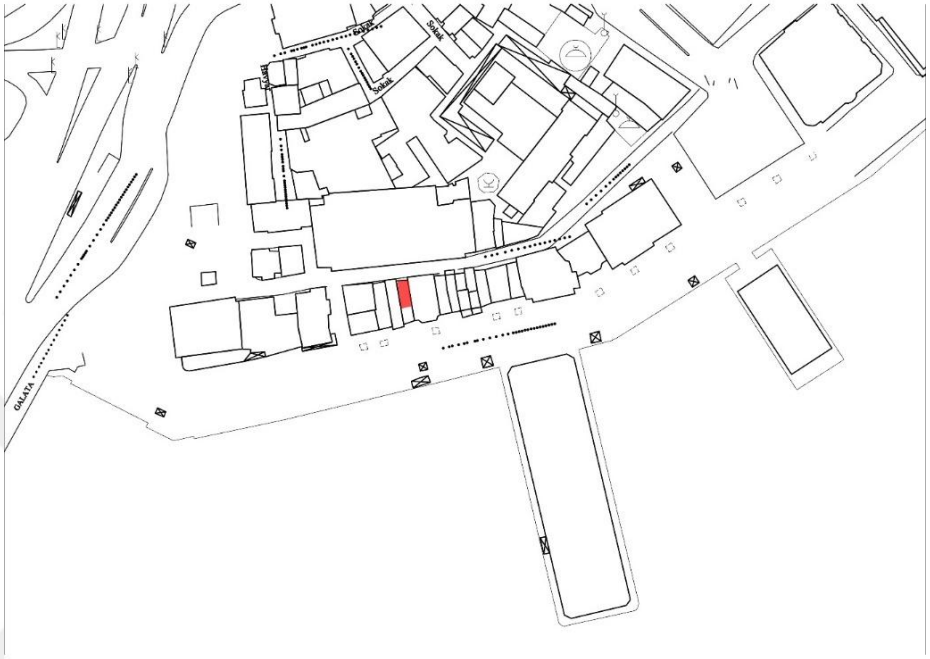

Şekil 77. 93 Ada 5 Parseldeki yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı.

93 Ada 6 Parsel

Yapı Adı/Adları	Weingart Port
Ada/Parsel	93/6
Kapı No	14
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Perakende)
Güncel İşlevi	Otel

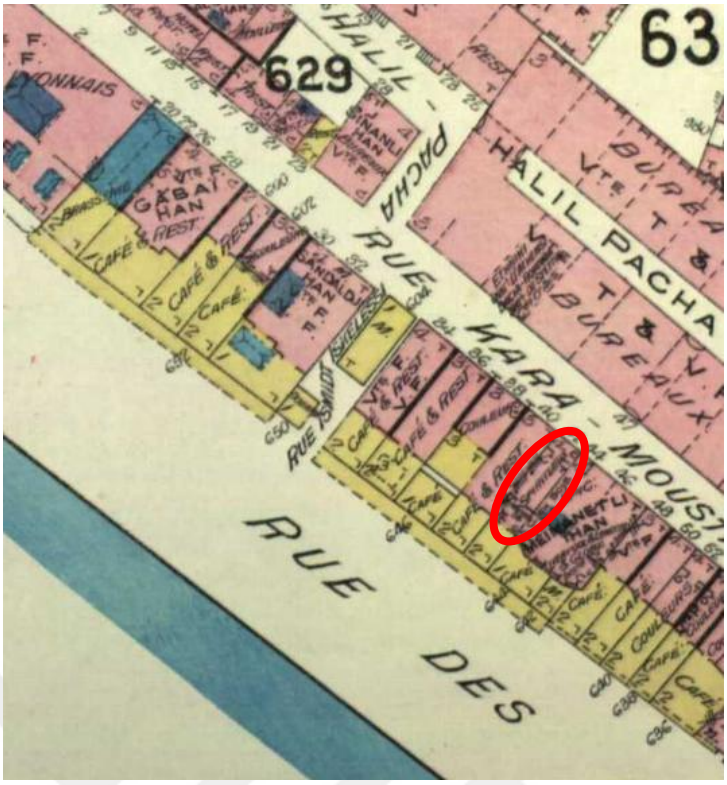
Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan yapı, 93 ada 6 parselde kayıtlıdır. 50,23 m² alan üzerine oturan yapı, kapı numarası 14 olarak belirlenmiştir. Yapım tarihi 19. yüzyıl sonu-20. yüzyıl başı Osmanlı dönemi olarak tespit edilmiştir ve yapı tescilli kültürel miras niteliği taşımaktadır. Yapının mimarı veya yaptıranı bilinmemektedir.

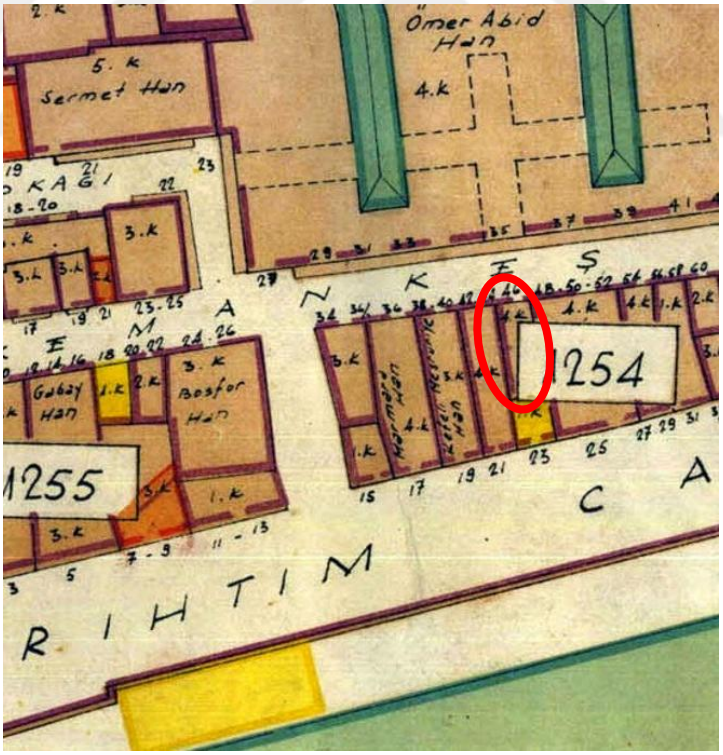
Şekil 78. 93 Ada 6 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritasında yapı "Spiriteux" olarak kayıtlıdır. Fransızca "alkollü içkiler" anlamına gelir bu bilgi yapının geçmişte ticari bir işleve sahip olduğunu göstermektedir. Suat Nirven haritasında ise yapı, dört katlı kagir bir yapı olarak gösterilmektedir.

Şekil 79. 93 Ada 6 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 80. 93 Ada 6 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Yapının geçmişiyle ilgili daha fazla bilgi bulunamamış olup günümüzde yapı otel işleviyle kullanılmaktadır. Yapının mevcut cephe düzeni incelendiğinde, zemin katın

ticari kullanım amacıyla bozulduğu, girişin yeni bir vitrin ve tabela ile kapatıldığı görülmektedir. Üst katlarda ise özgün pencere açıklıkları büyük ölçüde korunmuş, ancak cephe kaplamasında yenilemeler yapılmıştır.

Mimari açıdan değerlendirildiğinde, yapı ortasında çıkması bulunan, dar ve yüksek bir cephe düzenine sahiptir. Mevcut yenilemeler, özgün yapının bazı karakteristik özelliklerini korusa da cephedeki malzeme farklılıkları ve eklemeler, yapı üzerinde belirli değişimlerin gerçekleştiğini göstermektedir. Yapı, zamanla ticaret işlevini yitirerek konaklama işlevine yönelmiş ve otel olarak işlevlendirilmiştir.

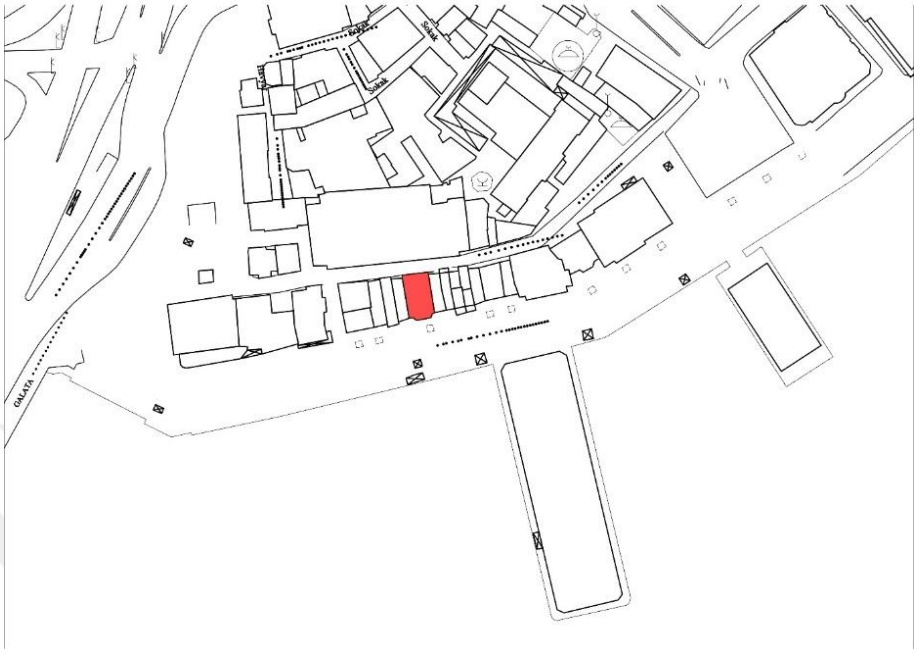

Şekil 81. 93 Ada 6 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

93 Ada 7 Parsel

Yapı Adı/Adları	Tavioğlu H. Hüseyib Hanı
Ada/Parsel	93/7
Kapı No	16
Yapım Tarihi	20. yy Ortası
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret (Ofis)

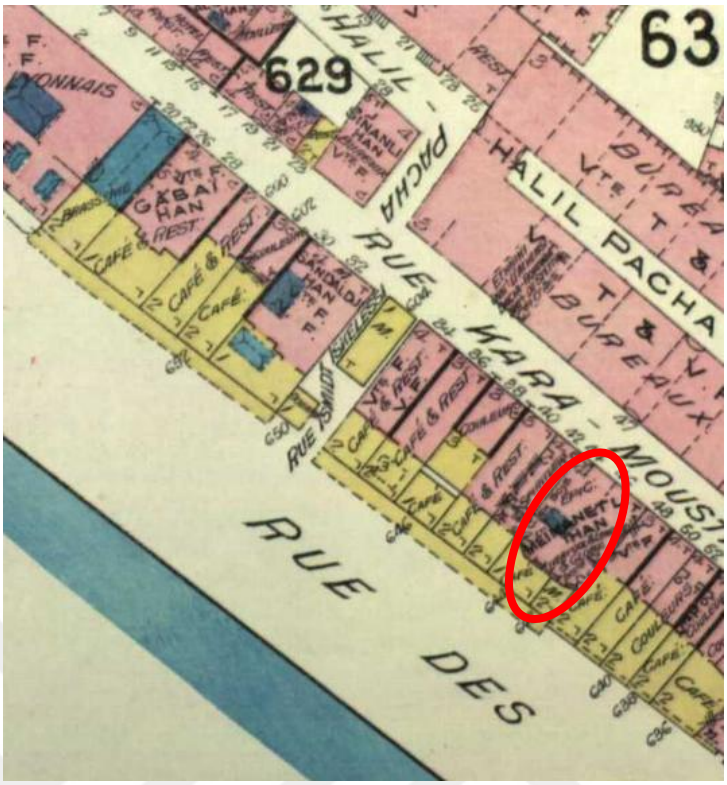
Tavioğlu H. Hüseyib Hanı, Kemankeş Caddesi üzerinde, 93 ada 7 parselde yer almaktadır. 125,62 m² alan üzerine oturan yapı, kapı numarası 16 olarak kayıtlıdır.

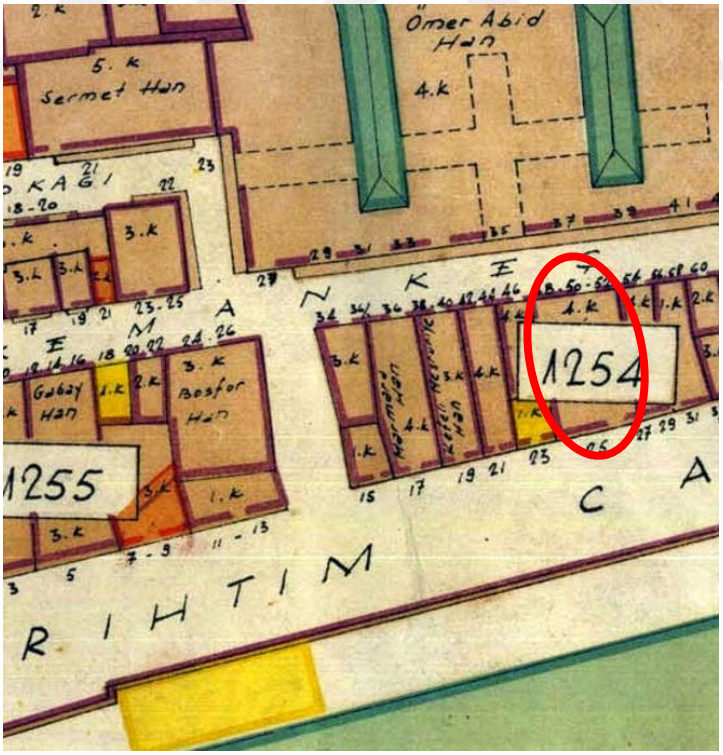
Şekil 82. 93 Ada 7 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapım yılı ve yaptıranı bilinmemekle birlikte, Goad haritasında Meymanetli Han olarak, Suat Nirven haritasında ise 4 katlı kagir yapı olarak tanımlanmıştır. Bu durum, yapının geçmişte ticari amaçlı bir han olarak işlev gördüğünü göstermektedir. Yapı tescilli değildir ve ilk işlevi ticaret olup, günümüzde de aynı işlevi sürdürmektedir.

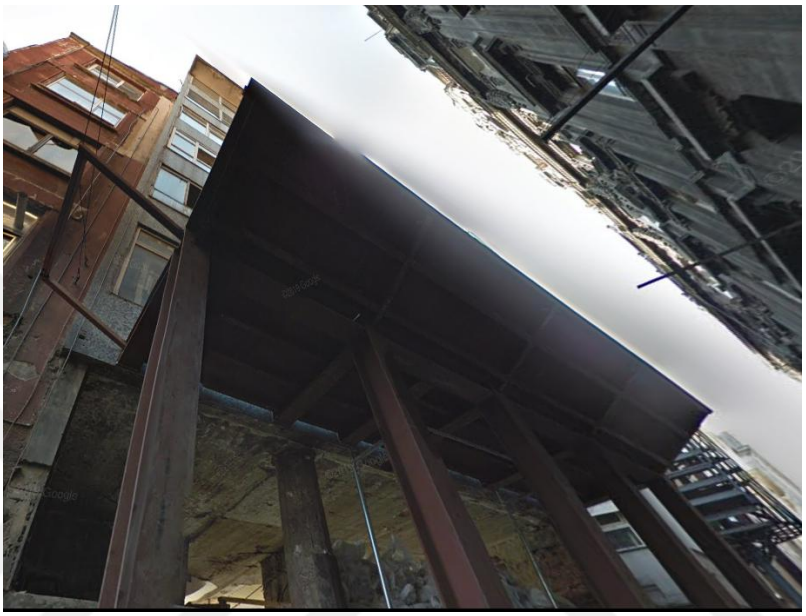

Şekil 83. 93 Ada 7 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 84. 93 Ada 7 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

2017 yılına ait fotoğrafta büyük oranda yenilemeye girdiği görülmektedir. Çevresine yerleştirilen çelik profiller, yapının ön cephesini geçici olarak desteklemekte ve cephe koruma sistemine işaret etmektedir. Bu tür yapısal uygulamalar, genellikle cephenin ve yapının iç kısmının yeniden inşasına olanak tanımaktadır bu da yapının mevcutta kullanım dışı olduğunu ve yeniden yapılandırma sürecinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 85. 93 Ada 7 Parseldeki Yapının 2017 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2017

Günümüzde ise yapı tamamen yenilenmiş olup çağdaş bir cephe tasarımına sahiptir. Betonarme strüktürlü, sade formlu ve ritmik olarak yerleştirilmiş pencere açıklıklarıyla karakterize edilen bu yeni cephe ile yapı ticari işlevini korumaktadır. Zemin katta yer alan büyük kepenkli açıklıklar, ticari bir kullanımın işareti olarak değerlendirilebilir. Cephe kaplamasında kullanılan düz ve nötr malzeme seçimi, yapının çevresindeki daha eski yapılardan ayrışmasına neden olmakta ve yapıya belirgin bir çağdaşlık kazandırmaktadır.

Şekil 86. 93 Ada 7 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

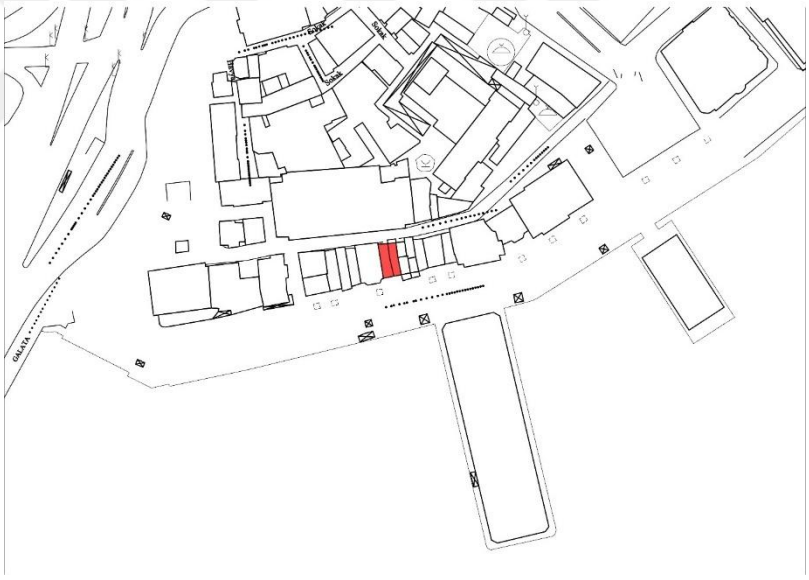
Bu yapı, Kemankeş Caddesi'ndeki ticari yapı stoğunun dönüşümünü gözler önüne sermektedir. Orijinal kimliği korunmasa da ticari kullanımın devam etmesi, bölgedeki işlevsel sürekliliğin devam ettiğini göstermektedir.

93 Ada 8 ve 9 Parsel

Yapı Adı/Adları	Odessa Restaurant
Ada/Parsel	93/8
Kapı No	15 (Rıhtım Caddesi)
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)

Yapı Adı/Adları	Odessa Restaurant
Ada/Parsel	93/9
Kapı No	17 (Rıhtım Caddesi)
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)

Odessa Restaurant, Kemankeş Caddesi ve Rıhtım Caddesi'nin kesiştiği noktada, 93 ada 8 ve 9 parselde iki ayrı yapı olarak yer almaktadır. 8 parseldeki yapının kapı numarası 15 ve 45,27 m²'lik bir alanı kaplamaktadır. 93 ada 9 parselde konumlanan yapı, 40,02 m² alan üzerine oturmakta ve kapı numarası 17 olarak kayıtlıdır. 9 parseldeki yapı tescilli iken 8 parseldeki yapı tescilli değildir.

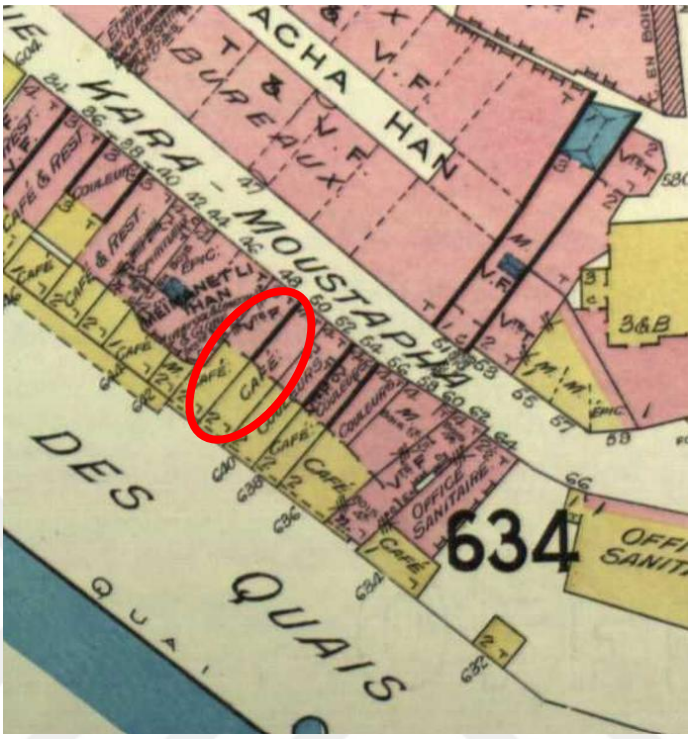

Şekil 87. 93 Ada 8 ve 9 Parselde Yapıların Vaziyet Planı

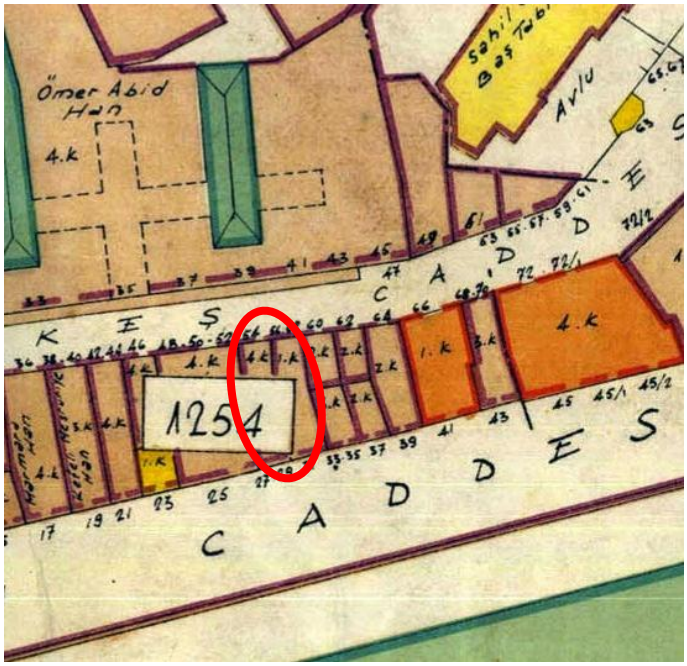
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

İki yapı da Goad haritasında kafe olarak gösterilmiştir. 8 parseldeki yapı Suat Nirven haritasında dört katlı kâgir yapı olarak işaretlenmiş ve 9 parsel için bir katlı kâgir yapı

olarak tanımlanmıştır. Yapıların geçmişte de günümüzde de ticari işlevini devam ettirdiği görülmektedir.

Şekil 88. 93 Ada 8 ve 9 Parsel Yapıların Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 89. 93 Ada 8 ve 9 Parsel Yapıların Suat Nirven Haritasındaki Yeri

2017 yılına ait görseller incelendiğinde yapılar dar parsel yapısına uygun olarak inşa edilmiş, bitişik nizama sahiptir. Cephedeki malzeme ve işçilikten yola çıkarak günümüzdeki yapıların erken Cumhuriyet dönemi ile 1950'ler arası bir tarihte inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir.

Cephe tasarımları son derece sade olup herhangi bir süsleme ögesi barındırmamakta, bu da yapının işlevsel amaçla ve ekonomik inşa edilmiş olabileceğine işaret eder. Kat silmeleri ya da pencere söveleri gibi klasik öğeler kullanılmamış, bu da dönemin modernleşme eğilimleriyle paralel olarak yalın mimari anlayışı yansıtmaktadır. Cephedeki yıpranma izleri, sıva dökülmeleri ve düzensiz eklentiler (özellikle baca çıkışı ve dış ünite yerleşimleri), bakım eksikliğini ve müdahale geçmişini ortaya koyar. Bu durum, yapının uzun süredir küçük ölçekli ticari işletmelere ev sahipliği yaptığını göstermektedir. 8 parseldeki yapının zemin kat cephesinde görülen alüminyum doğrama vitrin ve kepenk sistemleri, yapının orijinal cephesiyle uyumsuzdur ve muhtemelen sonradan yapılan müdahalelerdir.

Şekil 90. 93 Ada 8 ve 9 Parseldeki Yapıların 2017 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2017

Günümüzde cephedeki baca sistemi ve üst katlardaki bozulmuş yüzeyler ise 2017'ye kıyasla herhangi bir iyileştirme görmemiştir. Üst kotlarda mevcut olan cephe bozulmaları, yapının genel bakım yetersizliğini sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Aynı zamanda sokakta uygulanan renkli şemsiye yerleştirmeleri gibi geçici kentsel tasarım öğeleri ölçeğinde mekânsal canlılığı artırmaktadır.

Şekil 91. 93 Ada 8 ve 9 Parseldeki Yapıların Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafları

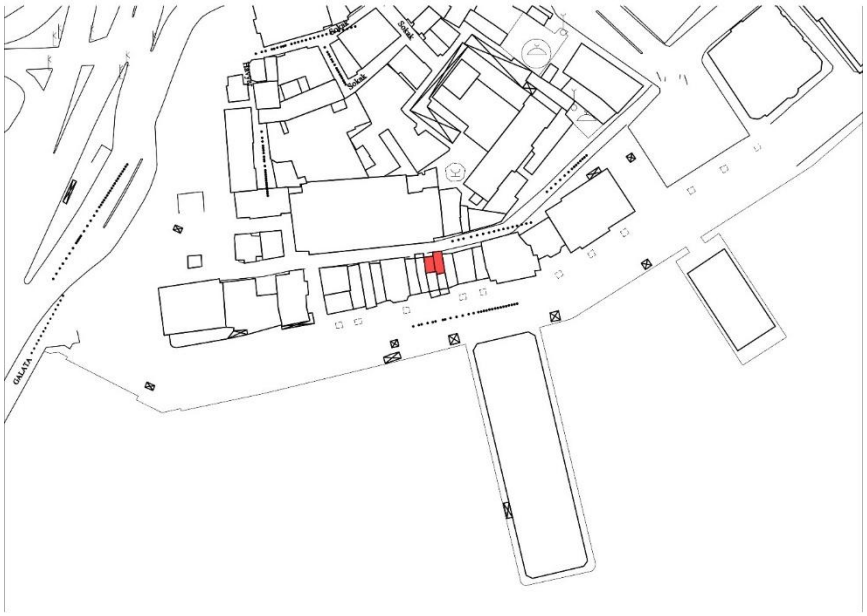
İşlevsel açıdan bakıldığında yapıların ilk işlevlerinin yeme-içmeye yönelik ticari fonksiyona sahip olduğunu ve günümüzde de bunu koruduğunu görüyoruz. Ancak yapıların bakımsızlığı sebebiyle mimari anlamda dokunuşlar yapılması gerektiği de söylenebilir.

93 Ada 10 ve 11 Parsel

Yapı Adı/Adları	Derya Kafe
Ada/Parsel	93/10
Kapı No	22
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)

Yapı Adı/Adları	Derya Kafe
Ada/Parsel	93/11
Kapı No	21
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)

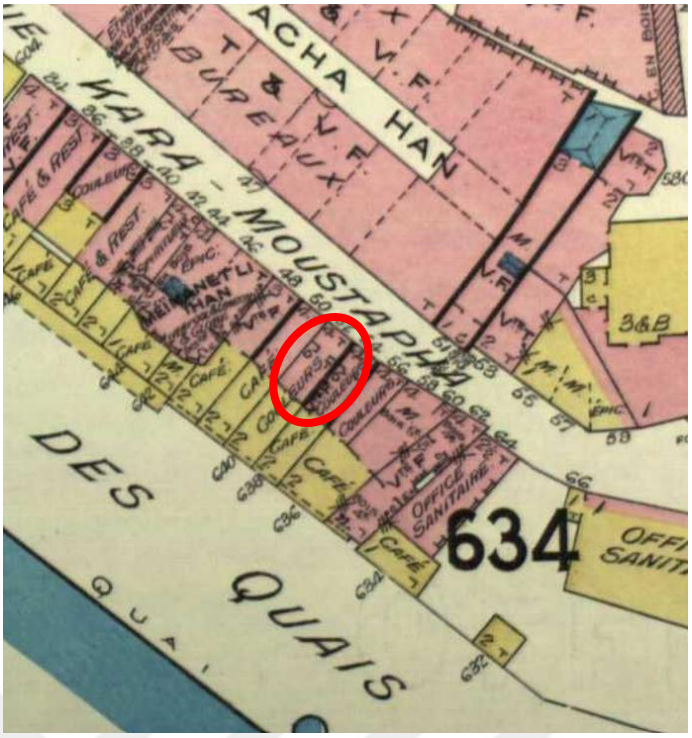
93 ada 10 parselde bulunan yapı, 18,02 m² alan üzerine oturmakta olup kapı numarası 22 olarak kayıtlıdır. 93 ada 11 parselde bulunan yapının ise kapı numarası 21'dir. Yapıların 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başlarında inşa edildiği tahmin edilmektedir. Tescilli olan yapıların ilk işlevleri ticaret olarak belirlenmiş ve günümüzde de bu işlevlerini sürdürmektedir.

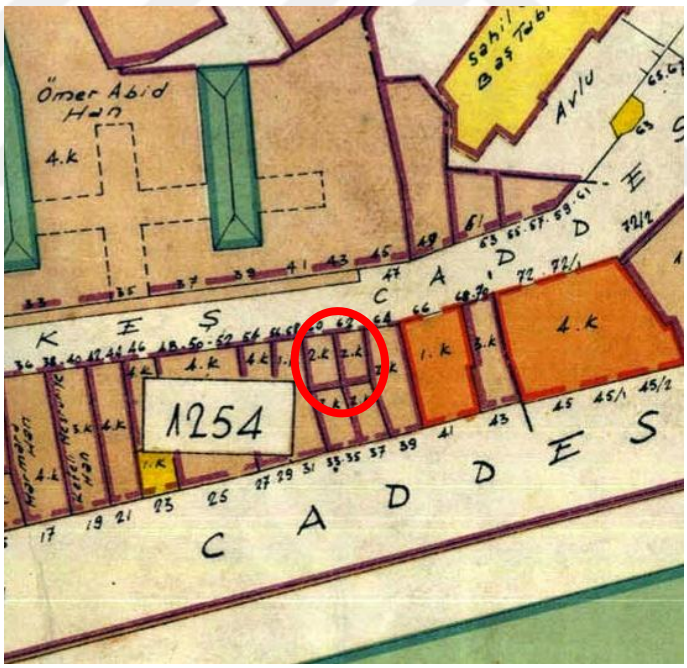
Şekil 92. 93 Ada 10 ve 11 Parselde Yapıların Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

93 ada 10 ve 11 parseldeki yapılar Goad haritasında "Couleurs" olarak belirtilirken Suat Nirven haritasında iki katlı kâgir yapılar olarak tanımlanmıştır. "Couleurs" Fransızca kökenli olup, Türkçede "renkler" anlamına gelmektedir. Bu ifade, yapının geçmişte boya, tekstil veya dekoratif malzemelerle ilişkili bir işlevi olabileceğine dair bir ipucu sunmaktadır. Okyay'ın çalışmasında bu yapıların orijinal kullanımı için kafe-restoran yazdığı görülmektedir (Okyay, 2015).

Şekil 93. 93 Ada 10 ve 11 Parsel Yapıların Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 94. 93 Ada 10 ve 11 Parsel Yapıların Suat Nirven Haritasındaki Yeri

93 ada 10 parseldeki yapının 2017 yılına ait fotoğraflarda, zemin katında ticari bir işlevi sürdürdüğü, üst katında ise oldukça bakımsız ve basit bir düzenlemeye sahip olduğu görülmektedir. Yapı Derya Kafeterya 'ya ait olduğu için yeme içmeye dayalı bir ticari işlev üstlendiği anlaşılmaktadır.

Şekil 95. 93 Ada 10 Parseldeki Yapının 2017 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2017

93 ada 11 parseldeki yapının 2017 yılına ait fotoğraflarda, zemin katında ticari bir birimin bulunduğu, üst katların ise basit ve sade bir cephe düzenine sahip olduğu görülmektedir. Cephede dikkat çeken herhangi bir süsleme öğesi bulunmamakta, ticari işlev ön planda tutulmaktadır. Zemin kattaki ticari birim, doğrudan yaya trafiğine hizmet edecek şekilde düzenlenmiş olup, üst katlar ise nispeten geri planda kalmaktadır.

Şekil 96. 93 Ada 11 Parseldeki Yapının 2017 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2017

Yapılar ile ilgili daha fazla bilgiye ulaşılamamış olup, günümüzde yapıların dış görünümünde belirgin müdahalelerin yapıldığı anlaşılmaktadır. Ön cephesinde modernize edilmiş kepenk sistemi bulunmakta olup, üst katlarda yenilemeler yapılmış ve daha bakımlı olduğu görülmüştür. Bu yenileme ile üst katların görsel algısı değişmiştir. Bölgedeki diğer yapılarla benzer biçimde olan binalar, günümüzde yeme-içmeye dayalı ticari işlevini sürdürmektedir. Güncel durumda sokağın şemsiyeler ile süslenmesinden dolayı haritalarda yer verilen fotoğraflarda yapıların dış cepheleri daha net görünmektedir.

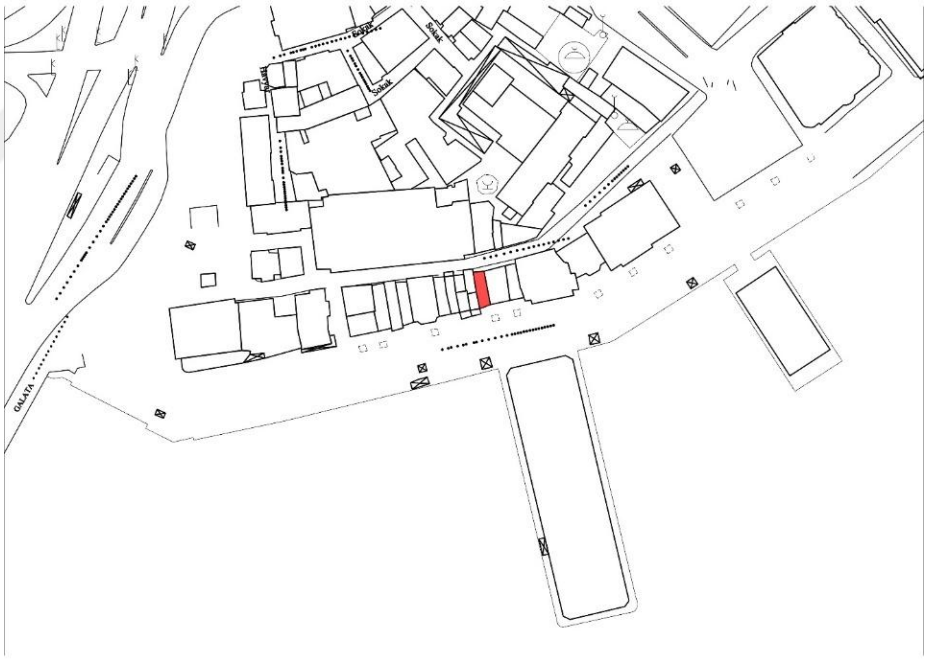
Şekil 97. 93 ada 10 ve 11 Parseldeki Yapıların 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafları

Derya Kafenin bulunduğu yapı tarihi boyunca ticari kimliğini koruyarak bölgenin ekonomik sürekliliğini yansıtan bir yapı niteliği taşımaktadır. Küçük ölçekli ticari birimler arasında yer alan bu yapı, zaman içerisinde geçirdiği dönüşümlerle birlikte mimari anlamda büyük değişikliklere uğramamıştır.

93 Ada 12 Parsel

Yapı Adı/Adları	Mare Karaköy
Ada/Parsel	93/12
Kapı No	23 (Rıhtım Caddesi)
Yapım Tarihi	-
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Ticaret
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)

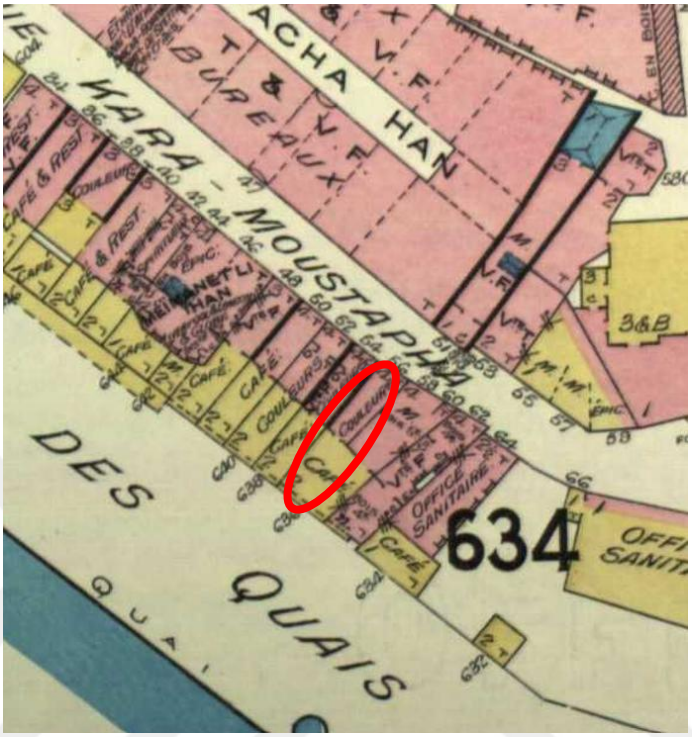
Mare Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde konumlanmakla birlikte, Rıhtım Caddesi'ne kayıtlıdır. 93 ada 12 parselde bulunan yapı, 41,92 m² alan üzerine oturmakta olup kapı numarası 23 olarak kayıtlıdır. Yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, yapı ilk inşa edildiğinden itibaren ticari işlev taşımaktadır. Yapı tescilli değildir.

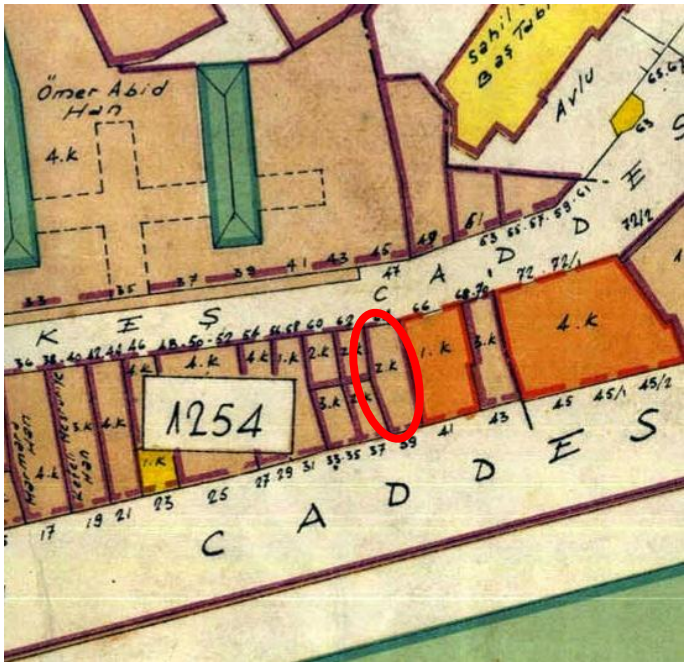
Şekil 98. 93 Ada 12 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritasında "Couleurs" olarak belirtilmiş, Suat Nirven haritasında ise tek katlı kâgir yapı olarak tanımlanmıştır. "Couleurs" Fransızca kökenli olup, Türkçede "renkler" anlamına gelmektedir. Bu ifade, yapının geçmişte boya, tekstil veya dekoratif malzemelerle ilişkili bir işlevi olabileceğine dair bir ipucu sunmaktadır.

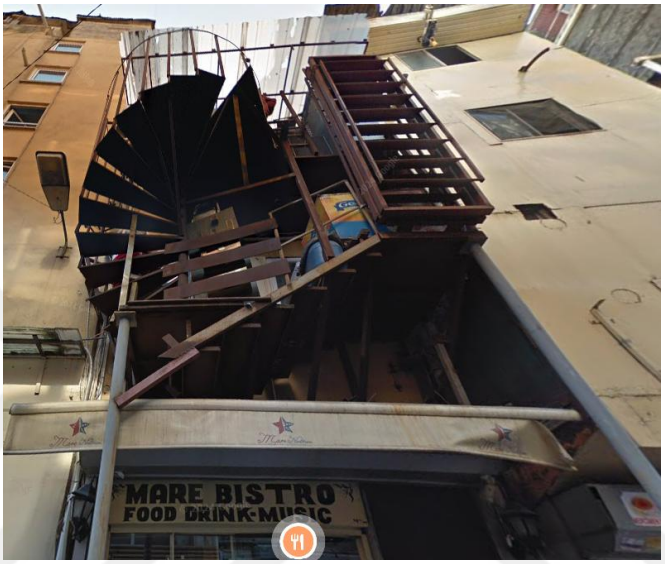

Şekil 99. 93 Ada 12 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 100. 93 Ada 12 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

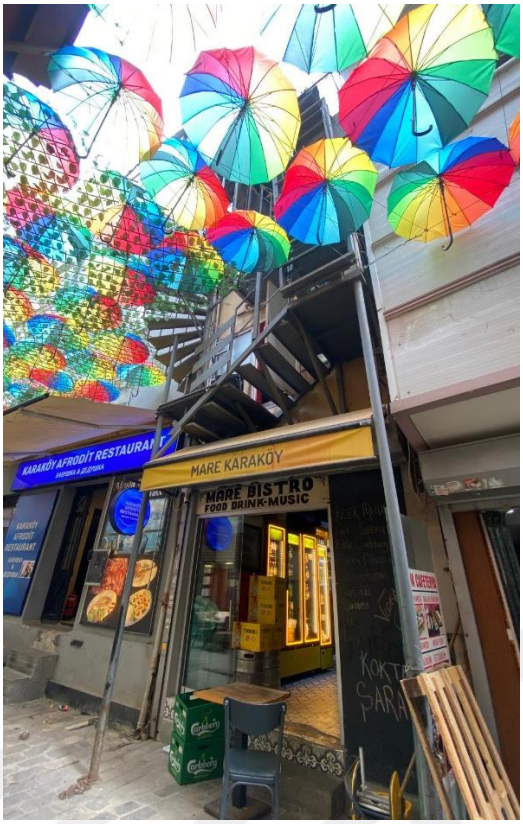
2017 yılına ait fotoğraflarda, yapının zemin katında ticari bir birim bulunduğu görülmektedir. Yapının girişinde "Mare Bistro" adı altında bir restoran faaliyet göstermektedir. Cephe düzenlemesi oldukça sade olup, ticari kimliği ön planda tutan bir tasarım benimsenmiştir. Üst kısımda yer alan açık alan, metal bir yangın merdiveni ile çevrelenmiş olup, yapının orijinal formundan bağımsız bir ekleme olarak değerlendirilebilir.

Şekil 101. 93 Ada 12 Parseldeki Yapının 2017 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2017

2024 yılında yapının genel ticari kimliğini koruduğu, ancak cephede ve giriş alanında bazı değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Ön cepheye asılmış olan tente, "Mare Karaköy" olarak güncellenmiş, ticari birimin kullanım alanı ise genişletilmiştir. Giriş bölümü, iç mekânın daha fazla görünür olmasını sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Yapı, yıllar içinde büyük ölçekli mimari değişiklikler yaşamamış olup, ticari kimliğini koruyarak işlevsel devamlılığını sürdürmüştür.

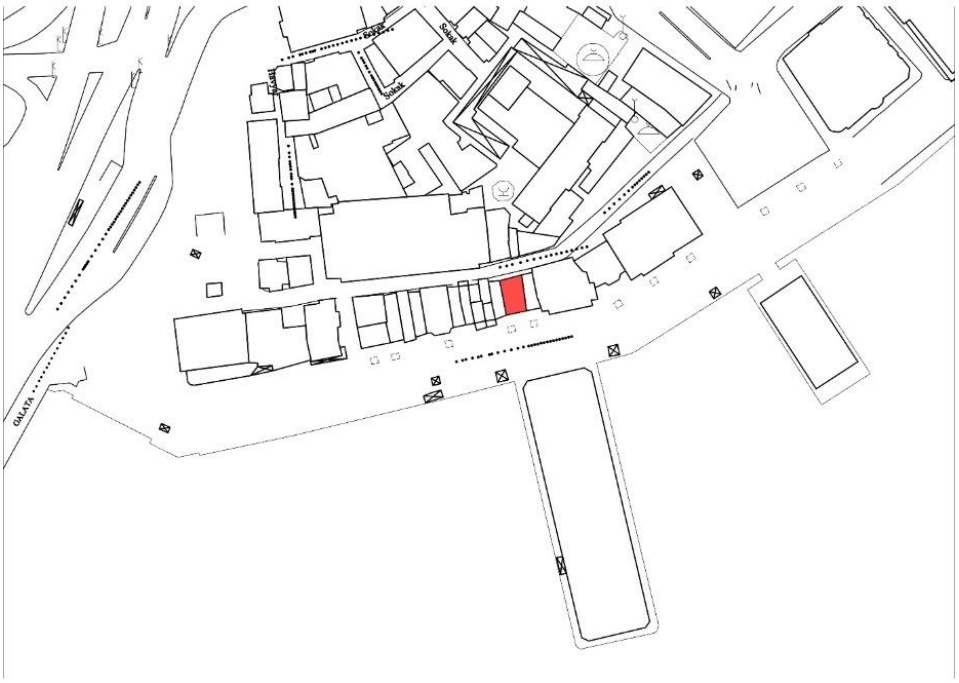

Şekil 102. 93 Ada 12 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

93 Ada 13 Parsel

Yapı Adı/Adları	Karaköy Afrodit Restaurant
Ada/Parsel	93/13
Kapı No	25 (Rıhtım Caddesi)
Yapım Tarihi	1950 Sonrası
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Ticaret
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)

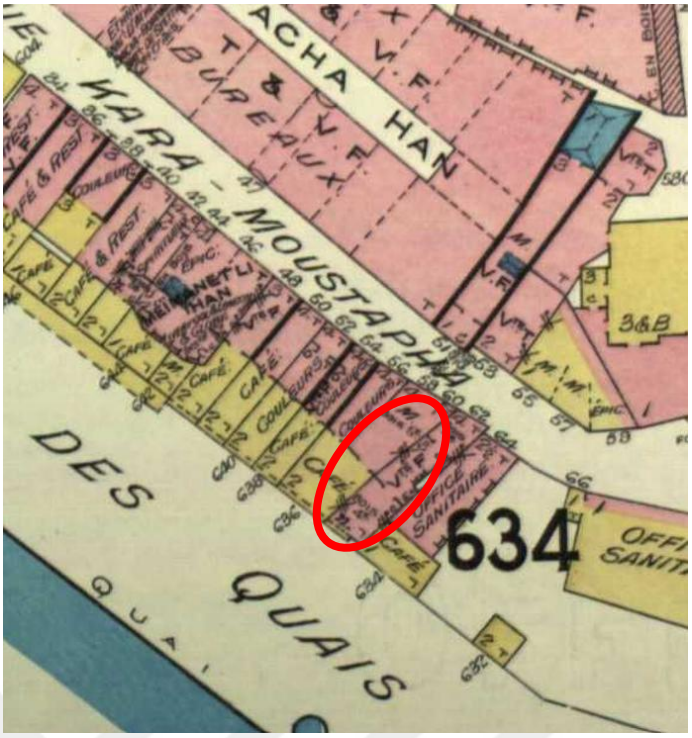
Karaköy Afrodit Restaurant, Rıhtım Caddesi'ne kayıtlıdır. 93 ada 13 parselde bulunan yapı, kapı numarası 25 olup, ilk inşa edildiği günden itibaren ticaret işlevini taşımaktadır.

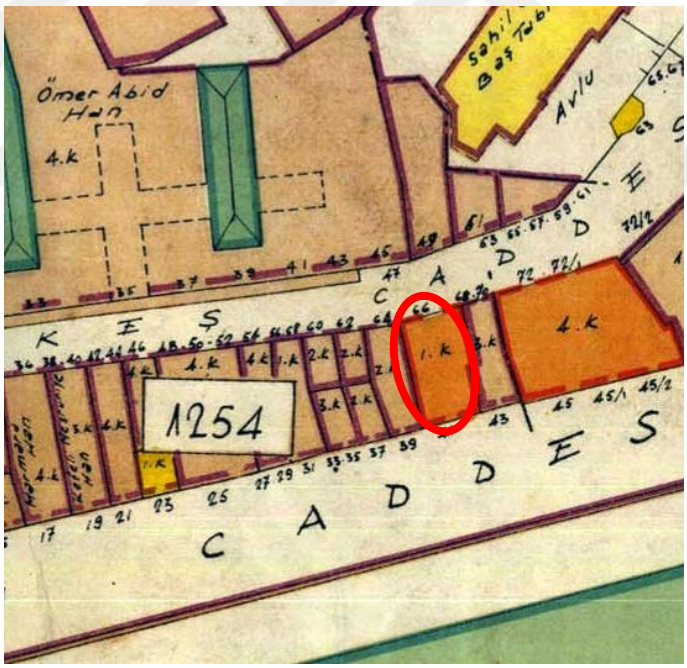
Şekil 103. 93 Ada 13 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapının kesin yapım tarihi ve yaptıranı bilinmemekle birlikte, tescilli bir yapı değildir. Goad haritasında Rıhtım Caddesi tarafı kafe olarak işaretlenmiş ve Kemankeş Caddesi "M. Bois" olarak belirtilmiş, Suat Nirven haritasında ise tek katlı kâgir yapı olarak tanımlanmıştır. "M. Bois" ifadesi Fransızca olup, muhtemelen "Maison Bois" kelimesinin kısaltmasıdır ve Türkçede "ahşap ev" veya "ahşap yapı" anlamına gelmektedir. Bu bilgi, yapının geçmişte ahşap bir strüktüre sahip olabileceğine veya ahşap ürünlerin satıldığı bir ticari birim olarak faaliyet gösterdiğine işaret edebilir. Yapının Goad haritasında ve Suat Nirven haritasında formunda farklılıklar tespit edilmiş olup yıkılıp yeniden inşa edildiği anlaşılmaktadır.

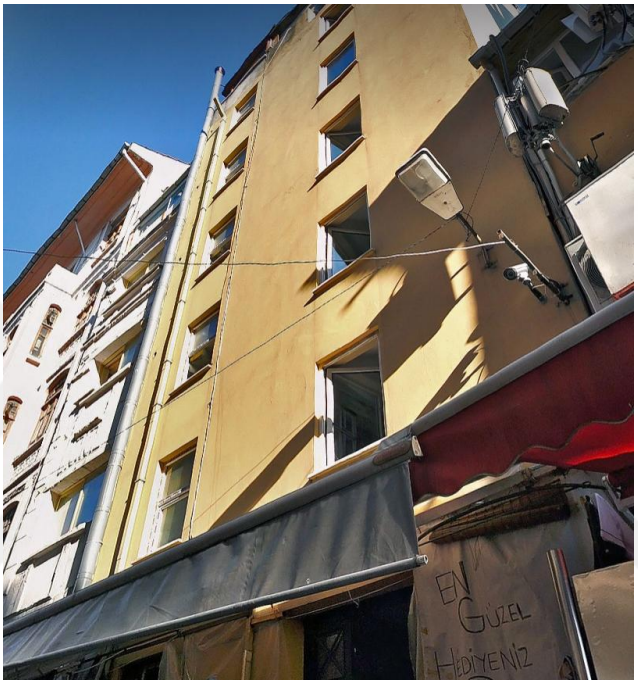
Şekil 104. 93 Ada 13 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 105. 93 Ada 13 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

2011 yılına ait fotoğraflarda yapının farklı cephelerinden alınan görüntüler, Rıhtım Caddesi ve Kemankeş Caddesi'ne bakan yüzlerinde belirgin mimari farklılıklar olduğunu göstermektedir. Kemankeş Caddesi'nden bakıldığında sade bir cephe düzenine sahip olduğu görülmektedir. Görsellerden anlaşıldığı üzere yapım yılı tahmini olarak 1950

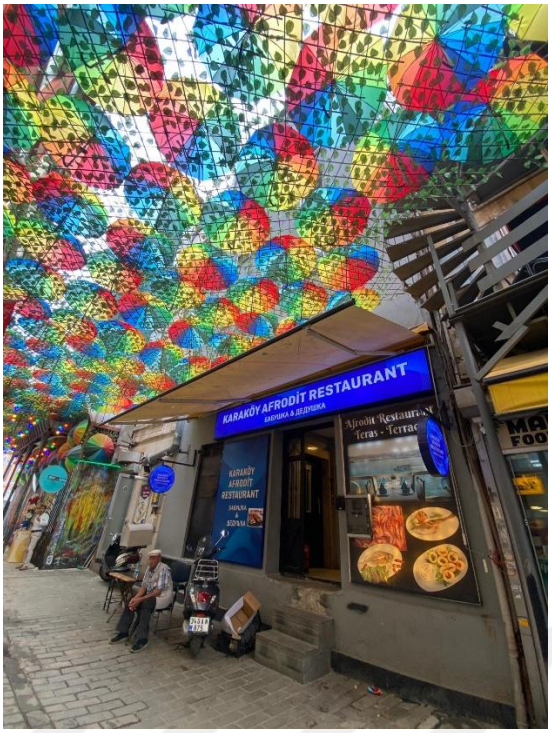
sonrasıdır. Yapının cephe kompozisyonu son derece yalındır. Herhangi bir süsleme, silme, kat silmesi ya da estetik kaygı taşıyan bir öge yoktur. Cephede dikeyde tekrarlanan pencere dizilimi yapının fonksiyonelliğe öncelik veren bir anlayışla tasarlandığını göstermektedir. Pencereler standart ölçülere sahip olup, genellikle plastik doğrama ile yenilenmiş izlenimi vermektedir. Bu durum yapının, inşa tarihinden sonra bir dönemde cephe yenileme ya da bakım geçirdiğine işaret etmektedir.

Şekil 106. 93 Ada 13 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

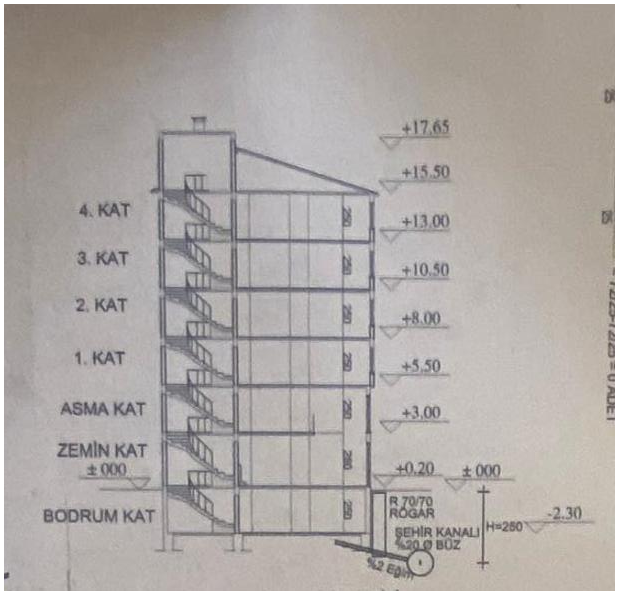
Kaynak: Yandex Maps, 2011

2024 yılında yapının giriş düzeni büyük ölçüde yenilenmiş, restoran kimliği vurgulayan yeni tabelalar eklenmiştir. İç mekâna yönlendiren bir giriş tasarlanmış olup, cepheye daha büyük görseller ve aydınlatma unsurları eklenerek ticari işlev daha belirgin hale getirilmiştir. Üst katlarda herhangi bir değişiklik tespit edilmemiştir.

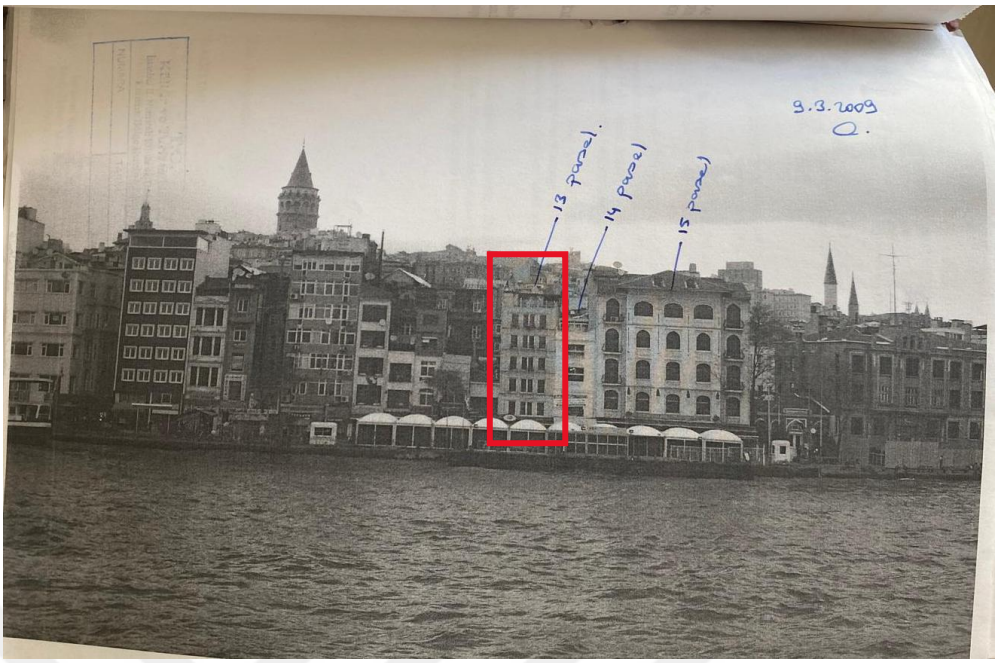
Şekil 107. 93 Ada 13 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapıya ait kesit çizimleri, İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu belgelerinde yer almaktadır. Kesit incelemelerine göre yapı bodrum, zemin, asma kat ve dört normal kattan oluşmaktadır.

Şekil 108. 93 Ada 13 Parseldeki Yapıya Ait Kesit Çizimleri

Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, 2009

Şekil 109. 93 Ada 13 Parseldeki Yapının Rıhtım Cephesinden Fotoğrafı

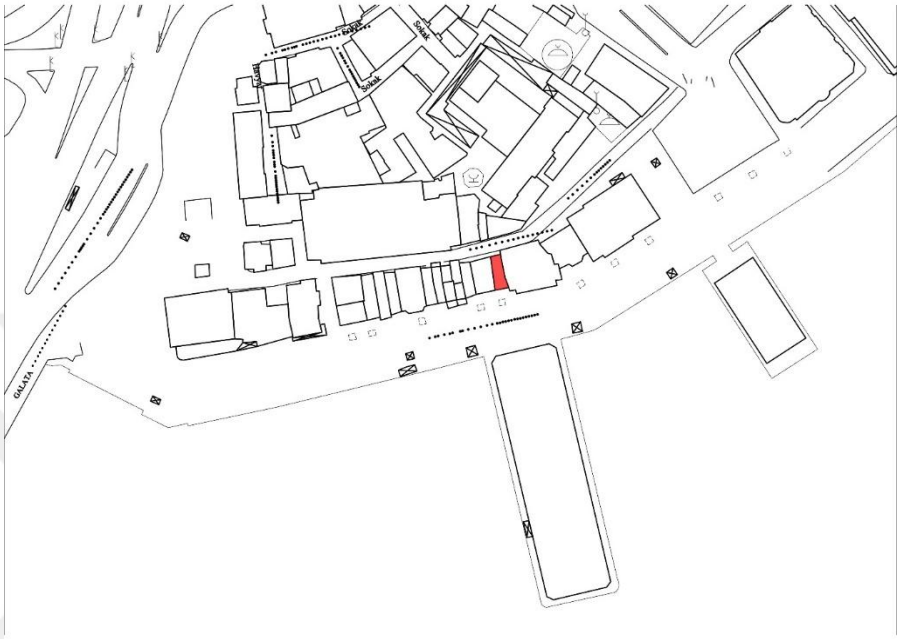
Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, 2009

Karaköy Afrodit Restaurant, zaman içerisinde geçirdiği dönüşümlerle Kemankeş Caddesi'nin ticari dokusunu yansıtan önemli bir örnek niteliğindedir. Yapının ticari işlevi korunmuş ancak yıkılıp yeniden inşa edildiği görülmektedir.

93 Ada 14 Parsel

Yapı Adı/Adları	3. Nesil Sofra
Ada/Parsel	93/14
Kapı No	27 (Rıhtım Caddesi)
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)

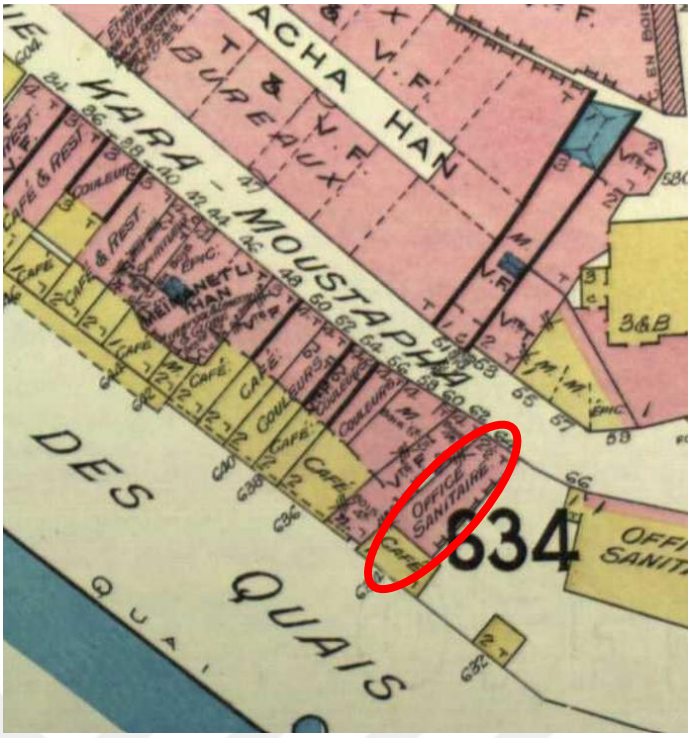
3.Nesil Sofra restoranın bulunduğu bina İstanbul'un Karaköy semtinde, Kemankeş Caddesi üzerinde yer almakla birlikte, Rıhtım Caddesi'ne kayıtlıdır. 93 ada 14 parselde bulunan yapı, kapı numarası 27 olup, 19. yüzyıl sonu- 20. yüzyıl başlarında inşa edilmiş olmalıdır.

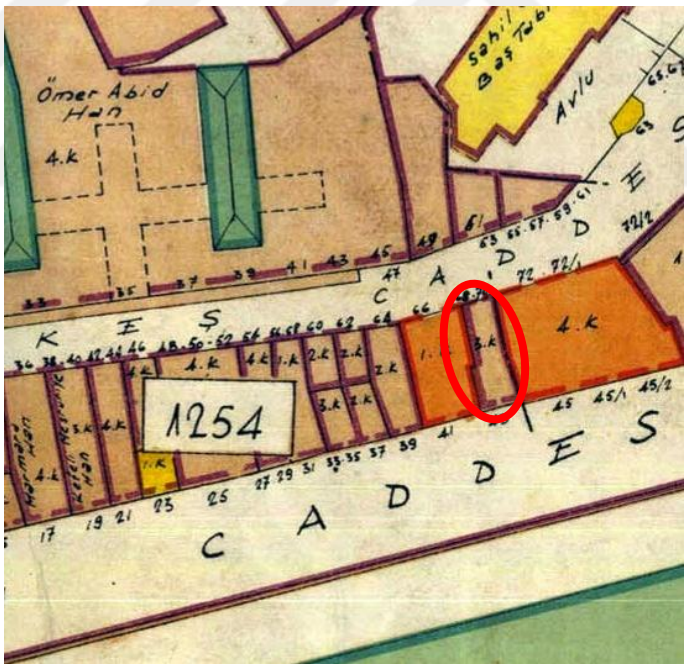
Şekil 110. 93 Ada 14 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapının ilk işlevi ile ilgi olarak Okyay (2015) tarafından yapılan çalışmada ticari bir işlev taşıdığı belirtilmiştir. Yapı tescilli olup, Goad haritasında "Office sanitaire" olarak belirtilmiş. Bu ifade Fransızca'da "sağlık ofisi" veya "hijyen ofisi" anlamına gelir. Bu tür bir ofis, genellikle halk sağlığı ile ilgili konuları yönetir, sağlık denetimleri yapar ve çeşitli sağlık hizmetlerini koordine eder. Goad haritasında bu ifade, belirli bir alanın kamu sağlığıyla ilgili işlevlere ayrıldığını gösteriyor olabilir. Suat Nirven haritasında ise üç katlı kâgir yapı olarak tanımlanmaktadır. Bu durum, yapının zaman içinde yapısal dönüşümler geçirdiğini göstermektedir.

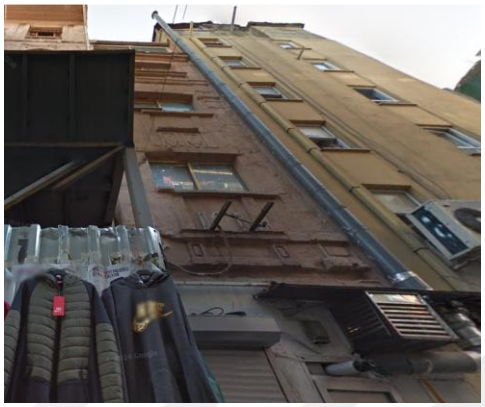
Şekil 111. 93 Ada 14 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 112. 93 Ada 14 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Bitişik nizam yapı düzeni içinde konumlanan bina, komşu yapılarla uyumlu kütle düzenine sahiptir. Yapının Kemankeş Caddesi cephesi Rıhtım Caddesi'ne göre daha sade olup, Rıhtım Caddesi'nden cephede iyonik başlıklı plastırlar, üçgen alınlıklar ve silme/söve süslemeleri görülmekte ve yapıya Neoklasik bir görünüm kazandırmaktadır.

Kemankeş Caddesi cephesinde yapının geleneksel özelliklerini büyük ölçüde koruduğu, ancak bazı uygunsuz eklemeler (havalandırma sistemleri, klima üniteleri, tabela değişiklikleri vb.) yapıldığı gözlemlenmektedir. Yapının bu cephesinde yer alan kabartma armalar ya da süslemeler, yüksek ihtimalle neoklasik ya da eklektik döneme ait sembolik öğelerdir.

Şekil 113. 93 Ada 14 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2017 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2017

2024 yılında cadde üzerindeki şemsiye süslendirmesinden dolayı yapı net görünmese de yerinde yapılan incelemelerde Kemankeş Caddesi cephesinde geleneksel kâgir özelliklerin büyük ölçüde korunduğu gözlemlenmiştir. Ancak cephede yıpranmaların izini yok etmek için tamiratlar yapılmıştır.

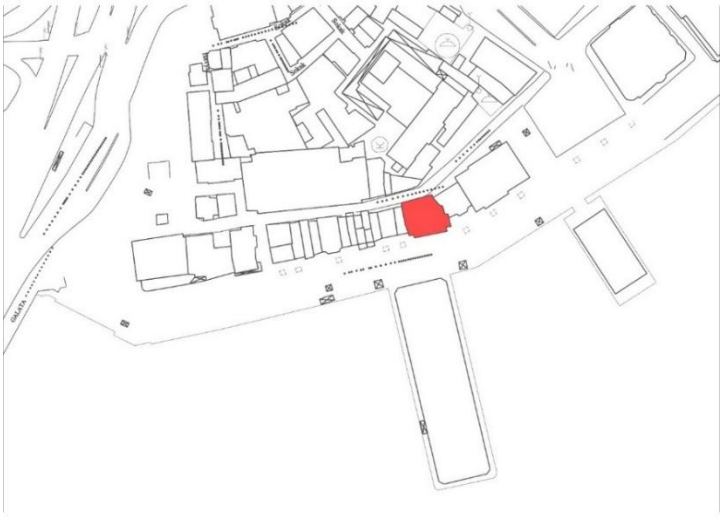
Şekil 114. 93 Ada 14 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Günümüzde, restoran olarak kullanılan yapı, cephe düzenlemeleri ve mekânsal dönüşümleriyle hem tarihî hem de modern Karaköy ticaret dokusunun bir parçası olmaya devam etmektedir.

93 Ada 15 Parsel

Yapı Adı/Adları	Uğurlu Han (esk. Kefeli Han)
Ada/Parsel	93/15
Kapı No	24
Yapım Tarihi	20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Tadilatta (Otel olacağı düşünülüyor)

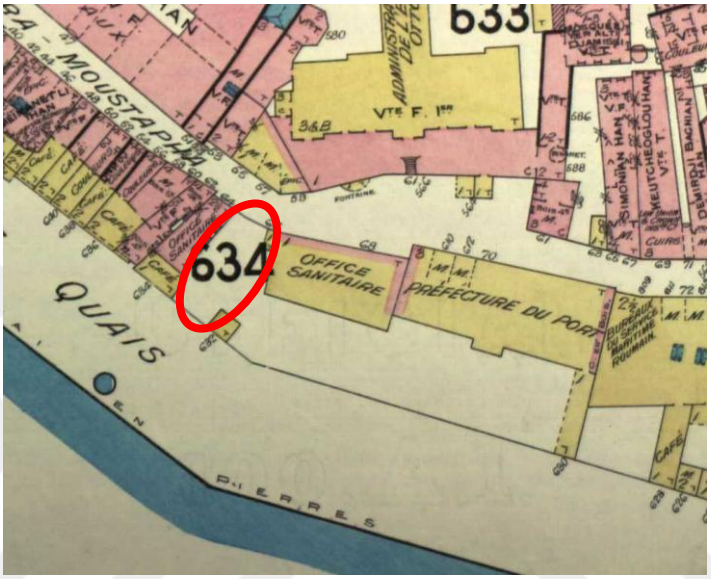
Uğurlu Han (eski adıyla Kefeli Han), Kemankeş caddesi 93 ada 15 parselde yer almaktadır. Yapı, 253,87 m² alan üzerine inşa edilmiştir ve kapı numarası 24'tür. Tarihî süreç içerisinde han olarak kullanılan yapı, günümüzde tadilatta olup, otel işleviyle yeniden değerlendirilmek üzere restorasyon sürecine alınmıştır. Yapının her iki caddeye cephesi bulunmaktadır, ancak tadilata alınmadan önce Kemankeş Caddesi cephesi kapalı olup, yalnızca Rıhtım Caddesi'nden giriş sağlanmakta olduğu tespit edilmiştir.

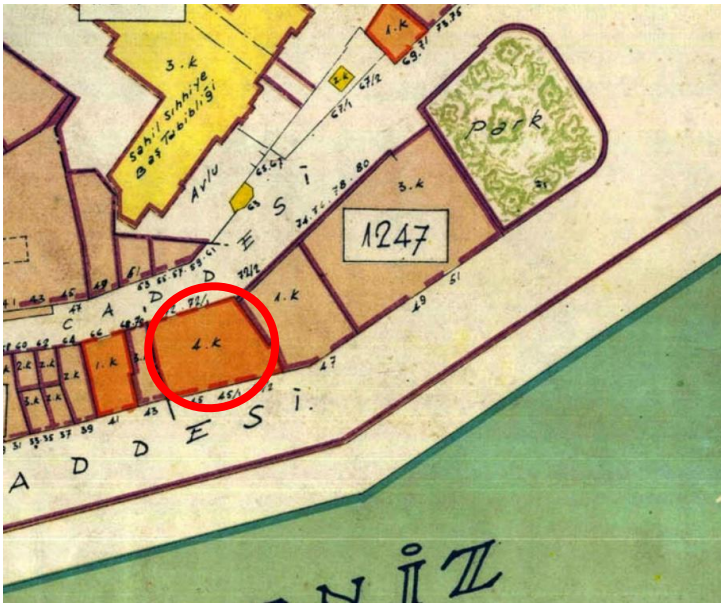
Şekil 115. Uğurlu Han'ın Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

1905 tarihli Goad sigorta haritalarında arsa boş görünmekle birlikte, 1948 tarihli Suat Nirven haritasında yapının mevcut olduğu görülmektedir. Suat Nirven haritasında yapı "adi kagir" olarak belirtilmiş, dört katlı bir han ve zemin katta dükkân girişi olduğu ifade edilmiştir. Bu durum, yapının 20. yüzyıl başlarında ticari bir han olarak yapıldığını düşündürmektedir. Ayrıca, 1933 tarihli müsakkafat vergisi tahrir varakasında yapı, Kefeli Han olarak anılmıştır (2 Nolu Kültür Koruma Kurulu, Restorasyon Raporu).

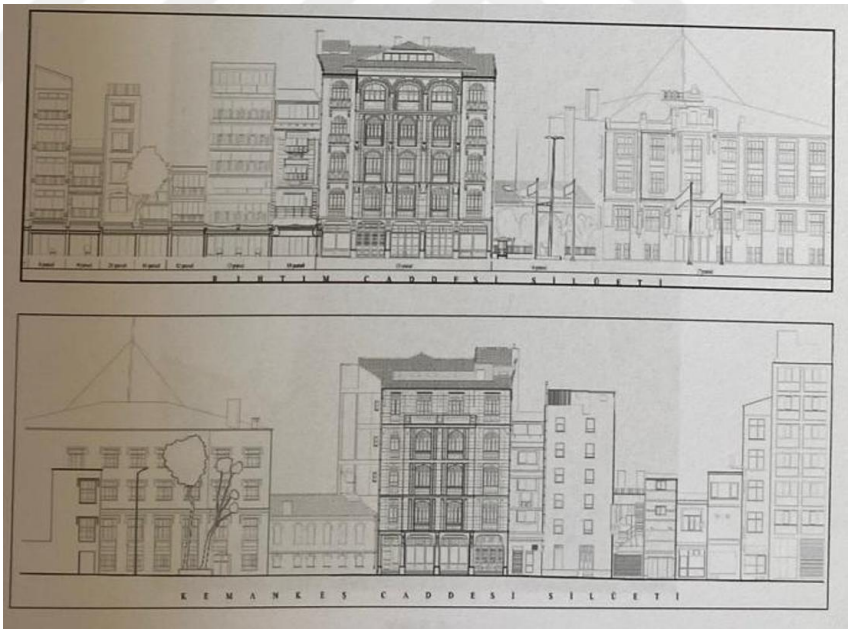
Şekil 116. 93 Ada 15 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 117. 93 Ada 15 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Yapı, 1992 yılında kapsamlı bir onarım geçirmiş ve ofis olarak düzenlenmiştir. Ancak günümüzde kullanım dışı olan yapı, işlevselliğini yitirmiştir. Bölge turizminin artmasıyla birlikte yapı sahipleri, hanın otele dönüştürülmesi için İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na başvuruda bulunmuşlardır. Kurul tarafından daha önce otel olarak kullanımı onaylanmış olmasına rağmen, uygulamada ortaya çıkan güçlendirme ihtiyacı nedeniyle süreç devam etmektedir.

Yapı, zemin kat, dört normal kat ve bir çatı katından oluşmaktadır. Betonarme taşıyıcı sisteme sahiptir, ancak geçirildiği onarımlar nedeniyle iç mekanda orijinal mimari detaylarının büyük bir kısmı kaybolmuştur. Yapının cephesi bezemeler açısından oldukça zengin olup, taş işçiliği detayları belirgin bir şekilde görülmektedir. Cephede yer alan kemerli pencereler, kat silmeleri, profil detayları ve simetrik düzen, yapının mimari karakterini vurgulamaktadır. Cephede çini kullanımı, sivri kemerler ve saçak detayı yapının 1. Ulusal Mimarlık tarzında yapıldığını göstermektedir. Ancak, yapı zaman içinde çeşitli müdahalelere uğramış ve özgün unsurlarının bir kısmını kaybetmiştir.

Şekil 118. Uğurlu Han'ın Rıhtım Caddesi (Üstte) ve Kemankeş Caddesi (Altta) Cephe Çizimleri, 2020

Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu

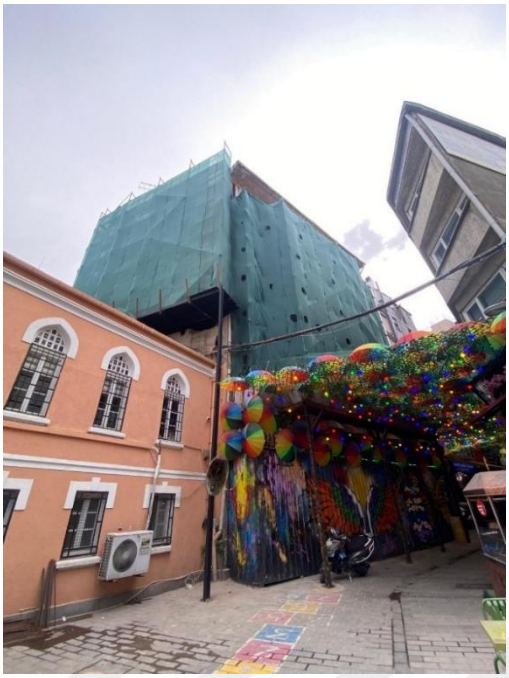
Kemankeş Caddesi'ne bakan arka cephesi özellikle cumbalı çıkmalar ve taş süslemeler dikkat çekmektedir. Ancak, bu cephenin alt katı tamamen kapatılmış ve işlev dışı

bırakılmıştır. Tadilattan önce yapının Kemankeş Caddesi yönünden yalnızca yangın çıkışı olarak kullanılan bir girişi mevcuttur.

Şekil 119. 93 Ada 15 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Mevcut durumda, yapı yeşil koruyucu örtü ile kaplanmış olup, restorasyon süreci devam etmektedir ve otel olarak kullanılmak üzere düzenlenmesi planlanmaktadır. Proje kapsamında özgün unsurların korunması ve yapı statiğinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

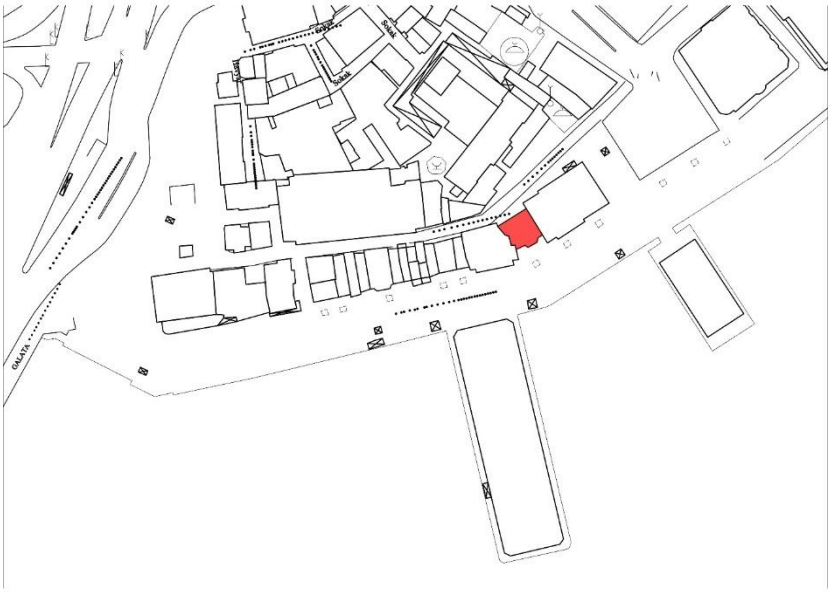

Şekil 120. 93 Ada 15 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

93 Ada 16 Parsel

Yapı Adı/Adları	Seyahat Sağlığı Merkezi
Ada/Parsel	93/16
Kapı No	31(Rıhtım Caddesi)
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Kamu Yapısı
Güncel İşlevi	Kamu Yapısı

Tescilli bir yapı olan Seyahat Sağlığı Merkezi, Kemankeş Caddesi'ne cephesi olup Rıhtım Caddesi'ne kayıtlıdır. Yapının toplam oturum alanı 129,11 m²'dir. 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başlarında inşa edildiği tahmin edilen yapı kamu yapısı olarak kullanılmaktadır.

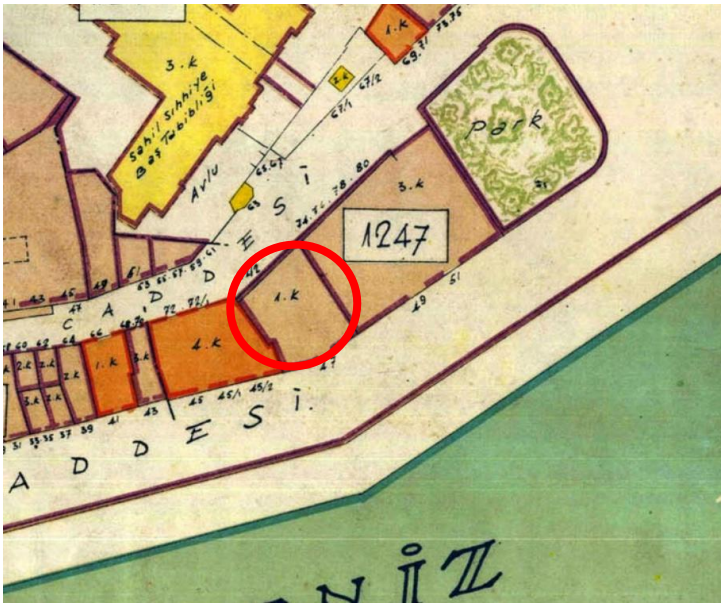
Şekil 121. Seyahat Sağılığı Merkezi'nin Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

1905 tarihli Goad haritasında "Office Sanitaire" olarak belirtilmiş olup, bu terim "Sağlık Ofisi" anlamına gelmektedir. 1948 tarihli Suat Nirven haritasında kagir yapı olarak gösterilmiştir.

Şekil 122. 93 Ada 16 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 123. 93 Ada 16 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

1989-1990 yılına ait Kültür Koruma Kurulu fotoğrafında yapı Rıhtım tarafından tek katlı, taş duvarlı ve kemerli girişe sahip bir yapı olarak görünmektedir. Önünde demir parmaklıklı bir giriş bahçesi bulunmaktadır. 1990 yılına ait Koruma Kurulu belgelerinde yapının vaziyet planı ve kesit çizimi yer almakta olup, iç mekan organizasyonu ve çatı formu görülmektedir.

Şekil 124. Seyahat Sağlığı Merkezi'ne Ait Fotoğraf, 1989

Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi

Yapının 1991 yılındaki fotoğrafında Kemankeş Caddesi cephesinde bir dış merdivenin mevcut olduğu görülmektedir. Bu merdiven, ara kata çıkışı sağlamak amacıyla eklenmiş olup, yapının o dönemde farklı bir kullanım düzenine sahip olduğunu göstermektedir. Günümüzde çekilen güncel fotoğrafta ise bu merdivenin ve kapının kaldırıldığı ve yapının dış cephesinin daha bütüncül bir hale getirildiği görülmektedir. Bu değişiklik, yapı kullanımında bir dönüşüm yaşandığını düşündürmektedir.

Şekil 125. Seyahat Sağlığı Merkezi'nin Kemankeş Caddesinden Fotoğrafı, 1991
Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu

2024 yılına ait güncel görüntülerde, yapı turuncuya boyanmış ve orijinal kemerli pencere düzenini korumuştur. Rıhtım Caddesi cephesinde bina girişinin üzerinde "Seyahat Sağlığı Merkezi" tabelası yer almaktadır. Kemankeş Caddesi cephesinde ise, pencere düzeni korunmuştur.

Şekil 126. 93 Ada 16 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

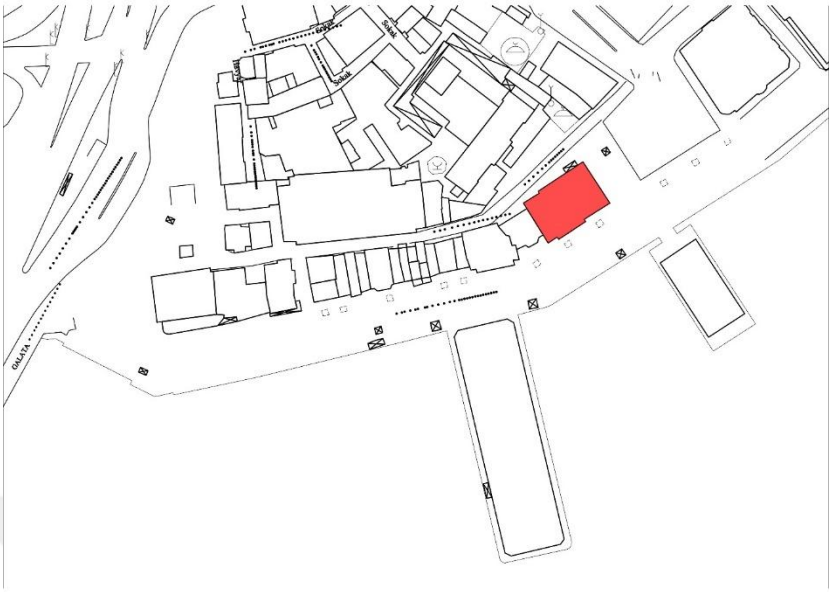
Yapı, günümüzde de aynı işlevini sürdürmekte olup, T.C. Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak "Seyahat Sağlığı Merkezi" adıyla hizmet vermeye devam etmektedir. Özellikle uluslararası seyahat eden yolcuların sağlık kontrollerinin yapıldığı, aşı uygulamalarının gerçekleştirildiği bir kamu binası olarak kullanılmaktadır. Yapının işlevini sürdürmesi, tarihi niteliğinin korunmasını sağlamıştır.

93 Ada 17 Parsel

Yapı Adı/Adları	İstanbul Bölge Liman Başkanlığı
Ada/Parsel	93/17
Kapı No	33 (Rıhtım Caddesi)
Yapım Tarihi	1914-1922
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Kamu Yapısı
Güncel İşlevi	Kamu Yapısı

93 ada 17 parselde bulunan İstanbul Bölge Liman Başkanlığı yapısı, 1914-1922 yılları arasında inşa edilmiş bir kamu binasıdır. Kapı numarası 33 olan bu tescilli yapı, 477,53

m²'lik bir alanı kapsar ve Kemankeş Caddesi'ne cephesi bulunurken Rıhtım Caddesi'ne kayıtlıdır.

Şekil 127. İstanbul Bölge Liman Başkanlığı'nın Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritalarında yapı "Préfecture du Port" (Liman Başkanlığı) olarak işaretlenmiş, bu durum yapının idari bir işlev gördüğünü ve stratejik bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. Suat Nirven haritasında ise binanın 3 katlı olduğu ve kagir yapı malzemeleri kullanılarak inşa edildiği belirtilmiştir.

Şekil 128. 93 Ada 17 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 129. 93 Ada 17 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Yapıda 1990'lar ve 2007 yıllarında restorasyon çalışmaları yapılmıştır. Bu süreçlerde, özellikle 1990'lar boyunca yapılan çalışmalar orijinal özelliklerin korunmasını ve yapısal güçlendirmelerin binanın orijinal kamu işlevine uygun olarak planlanmasını içermiştir. 2007 tarihli koruma raporunda, yapısal güçlendirmeler ve tarihi özelliklerin korunmasıyla ilgili yapılan müdahaleler detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bu müdahaleler arasında, yapının orijinal taş duvarlarının korunması, çatı yapısının yenilenmesi, bina cephelerindeki tarihi ahşap işçiliklerin restorasyonu, bina içindeki orijinal mermer zeminlerin ve dönemine özgü tavan süslemelerinin restorasyonu bulunmaktadır. Ayrıca, bina içerisindeki elektrik ve tesisat sistemlerinin güncellenmesi gibi modernizasyon çalışmaları da gerçekleştirilmiştir (2 Nolu Kültür Koruma Kurulu belgeleri).

Binanın mimari özellikleri klasik unsurları içerir ve zaman içinde yapılan tadilatlarla bu özellikler kısmen korunmuştur. Özellikle geniş pencereler, detaylı dış cephe süslemeleri ve simetrik yapılandırma, binanın estetik ve fonksiyonel özelliklerini ön plana çıkarmıştır. Rıhtım cephesindeki çıkma ve orta aksın alınlıklı bir son kat ile vurgulanması dikkat çekicidir. Kemankeş Caddesinden bakıldığında binanın cephesinde yatay ve düşey hatlar belirgin bir şekilde vurgulanmış ve özellikle pencere söveleri ve kat silmeleri ile cepheye ritmik bir hareket kazandırılmıştır. Yapının zemin katında, sokak kotunda bulunan giriş açıklıkları ve demir parmaklıklı pencereler bulunmaktadır. Zemin kat, üst katlara göre daha korunaklı bir etki oluştururken, üst katlarda pencere oranlarının artmasıyla yapı daha geçirgen bir görünüme kavuşmaktadır. Pencereler dikdörtgen

formda ve ritmik bir aralıkla yerleştirilmiştir. Pencere etraflarında kullanılan bordür biçimindeki çerçevelemeler cephede hem derinlik etkisi yaratmakta hem de sade yüzey hareketlerini zenginleştirmektedir. Yapının önünde yapıya sonradan eklendiği düşünülen küçük bir eklenti bulunmaktadır. Bu ek yapı, asıl yapının mimari dilinden farklı, daha basit bir form ile tasarlanmıştır. Büyük olasılıkla işlevsel bir gereklilikten doğmuş olan bu eklenti (muhtemelen teknik hacim, depo veya giriş kontrol birimi gibi bir işleve sahiptir), ana yapının düzenli cephesine kıyasla daha tali bir görünüme sahiptir. Ek yapının düşük kotlu ve ayrık bir formda tasarlanması, ana kütlenin baskınlığını korumaya yönelik bir çözüm olarak değerlendirilebilir. Ancak mimari bütünlük açısından değerlendirildiğinde, bu ek birim ana yapının özgün tasarımına doğrudan entegre edilmemiş, daha çok işlevsel ihtiyaçlara cevap veren pratik bir çözüm olarak inşa edilmiştir.

Yapının bulunduğu parselde, sokak dokusuna paralel şekilde konumlandığı ve Karaköy gibi yoğun kentsel dokunun hakim olduğu bir alanda, açık alan kullanımını minimuma indirerek parsel sınırına oturduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca yapı cephesine yakın konumda büyümüş olan ağaçlar, yapının zaman içindeki çevresel değişimlere adapte olduğunu göstermektedir. Günümüzde yapının genel olarak yapısal bütünlüğün korunduğunu ve tarihi dokunun günümüzde de sergilendiğini göstermektedir.

Şekil 130. İstanbul Bölge Liman Başkanlığı'nın Eski Fotoğrafları
Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, 1990

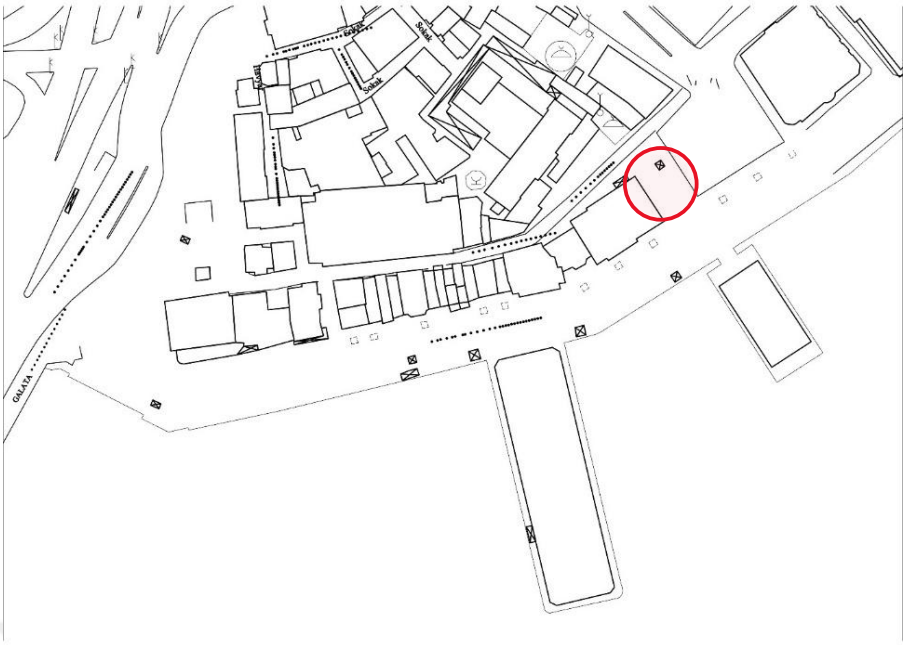
Şekil 131. 93 Ada 17 Parseldeki Yapının Kemankeş Caddesi Üzerinden 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafları

İstanbul Bölge Liman Başkanlığı yapısı, koruma ve güncelleme çalışmalarıyla tarihi ve kültürel değerini koruyarak orijinal işlevi ile günümüze kadar gelmiştir.

Eski Park Alanı

Tarihsel süreç içinde farklı işlevlerle tanımlanan eski park alanı 1900'lerin başlarına tarihlenen Goad Haritası incelendiğinde, alanda çeşitli kafe ve restoran işletmelerinin bulunduğu görülmektedir. Bu kullanım biçimi, dönemin Karaköy'ünde ticaret ve sosyal hayatın iç içe geçtiği canlı bir kentsel yaşamı yansıtmaktadır.

1950'lerdeki Suat Nirven Haritası'nda ise bu alanın "park" olarak tanımlandığı tespit edilmektedir. Ticari kullanımdan yeşil alana geçiş, kent yaşamında rekreasyon ve kamusal boşluk ihtiyacının artmaya başladığını göstermektedir.

Şekil 132. Eski Park Alanının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

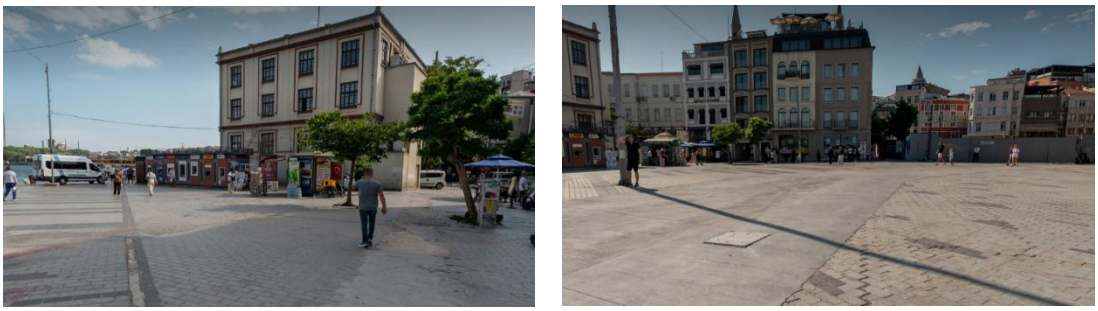
Şekil 133. Eski Park Alanının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 134. Eski Park Alanının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Günümüzde ise bu alan meydan karakteri taşımaktadır. Yapılan düzenlemelerle birlikte geniş ve açık bir yaya alanına dönüştürülmüş, sert zemin kaplaması ile homojen bir yüzey oluşturulmuştur. Alanın zemininde, gri tonlarında küçük boyutlu taş kaplamalar kullanılarak mekânsal süreklilik sağlanmış; araç trafiğine kapalı tutularak yaya öncelikli bir tasarım yaklaşımı benimsenmiştir. Bitkilendirme ya da sınır elemanları bulunmamakta, bu durum alanın esnek kullanımını desteklemektedir. Sınırsız ve geçirgen bir boşluk hissi veren bu tasarım anlayışı, günümüz kamusal alan tasarımı prensipleriyle uyumludur.

Ayrıca, alanın doğrudan denizle görsel ve fiziksel ilişki kurması, mekânsal deneyimi güçlendirmekte ve Karaköy'ün sahil kimliğini pekiştirmektedir. Deniz kenarına yönelen açıklıklar, yaya hareketlerini doğal olarak sahil şeridine yönlendirerek alanın kent içindeki bağlantılarını kuvvetlendirmiştir.

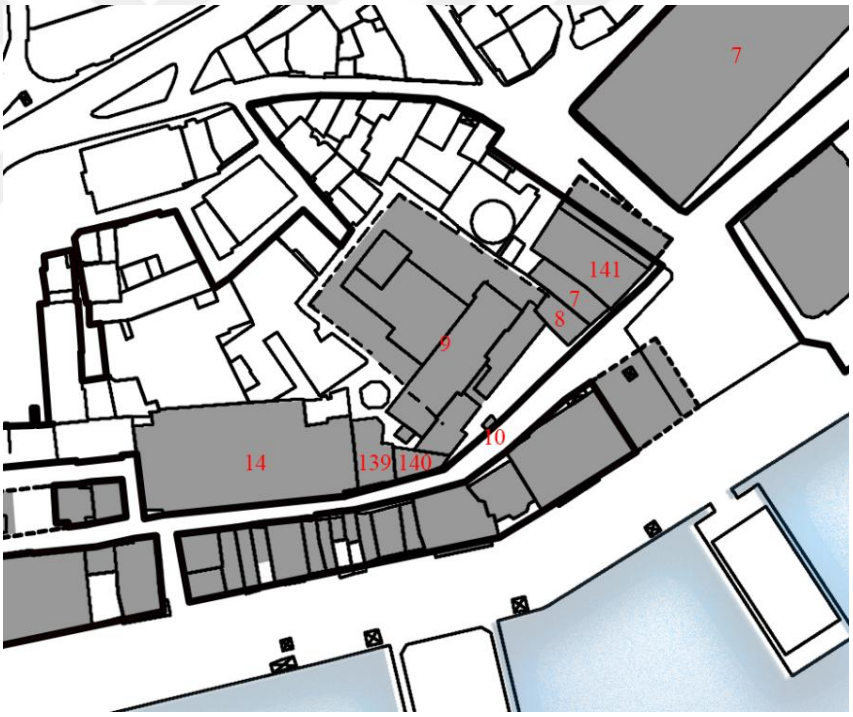

Şekil 135. Eski Park Alanının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafları

Sonuç olarak, bu alan tarihsel süreç içerisinde kafe ve restoranlardan parka, ardından açık bir kent meydanına dönüşerek farklı dönemlerin toplumsal, ekonomik ve mekânsal ihtiyaçlarına göre yeniden işlevlendirilmiştir. Böylece her değişimin, dönemin kentsel planlama anlayışlarını ve sosyal yaşam beklentilerini yansıttığını söyleyebiliriz.

3.3.4. 94 Ada

94 ada üzerinde yer alan ve Kemankeş Caddesi'ne cephesi bulunan sekiz parsel mevcuttur: 14, 139, 140, 10, 9, 8, 7 ve 141 numaralı parseller. Bu parsellerden 14, 9, 8 ve 141 numaralı olanlar tescillidir. Ayrıca, 14 numaralı parsel Halil Paşa Sokağı'na ve 141 numaralı parsel Gümrük Sokağı'na kayıtlıdır. Kemankeş Caddesi'ne doğrudan cephesi bulunmada da caddeye ismini veren Kemankeş Karamustafa Paşa Camisi de bu adada yer almaktadır.

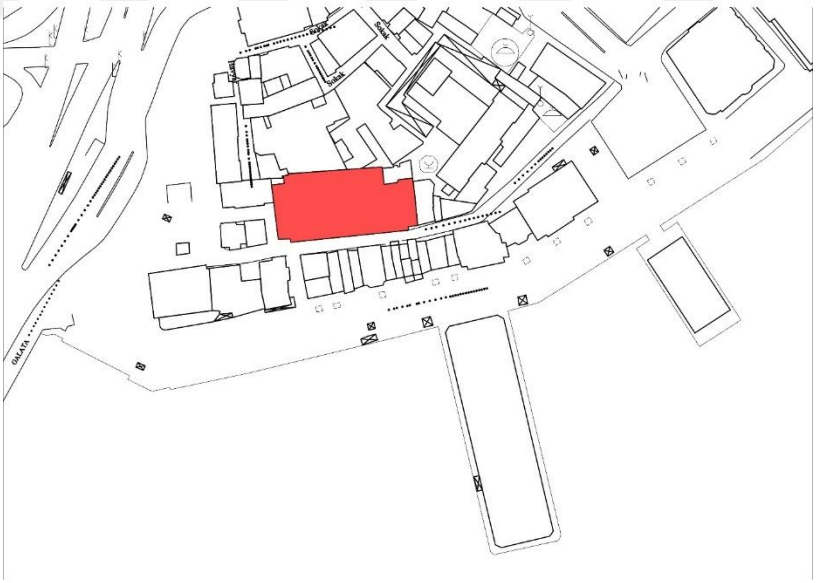
Şekil 136. 94 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

94 Ada 14 Parsel

Yapı Adı/Adları	Ömer Abed Han
Ada/Parsel	94/14
Kapı No	2 (Halil Paşa Sokağı)
Yapım Tarihi	1909-1910
Mimarı/Yaptıran	A. Vallury (Mimarı) Arap İzzet Paşa (Yaptıran)
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret (Ofis)

94 ada 14 parselde bulunan Ömer Abed Han, 1909-1910 yılları arasında inşa edilmiştir. Yapının mimarı Alexandre Vallury olup, yapı Arap İzzet Paşa tarafından yaptırılmıştır (Okyay, 2015). 1176,39 m²'lik bir alanı kaplayan yapının Kemankeş Caddesine cephesi olup, Halil Paşa Sokağı'na kayıtlıdır. Ticaret işleviyle inşa edilmiştir ve günümüzde de aynı işleve sahiptir. Kapı numarası 2 olan yapı tescillidir.

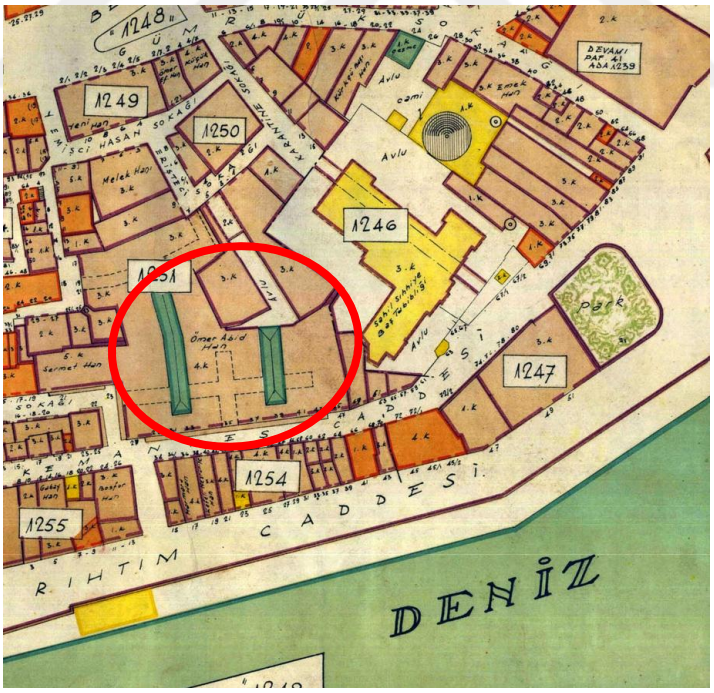
Şekil 137. 94 Ada 14 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapı; Goad haritalarında daha önce aynı yerde bulunan Halil Paşa Han gösterilmişken, Suat Nirven haritasında bugünkü yapının yapılmış olduğu görülmektedir. Yapı; dört katlı kagir Ömer Abid Han olarak belirtilmiştir.

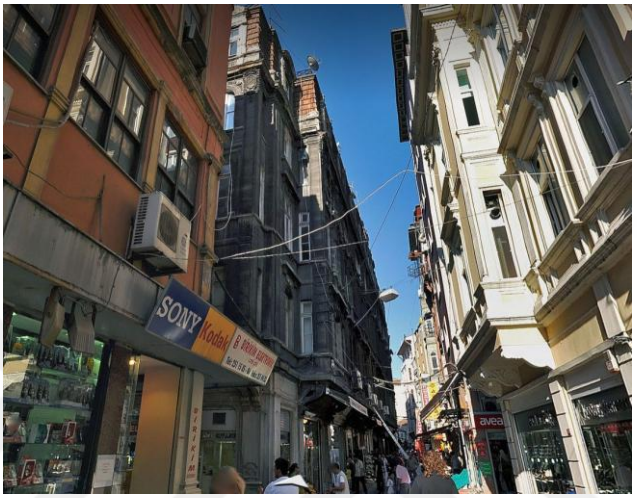
Şekil 138. 94 Ada 14 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 139. 94 Ada 14 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Yapının 2011 yılına ait fotoğrafları, mevcut cephe dokusunun korunmuş olduğunu ancak zaman içerisinde cephede kararmalar ve yıpranmalar meydana geldiğini göstermektedir.

2024 yılına ait fotoğraflar ile kıyaslandığında, bina cephe bakımından büyük bir restorasyona uğramamış ancak ticaret işlevini sürdüren dükkânların tabela, vitrin ve sundurma eklemeleriyle mekânsal değişikliklere maruz kaldığı gözlemlenmektedir. Özellikle giriş katında yer alan mağazaların kepenkler ve yeni eklentilerle çevrelendiği, çeşitli müdahalelerin yapıldığı görülmektedir. Ayrıca güncel durumda binanın zemin katında muhtemelen üst katlardan düşebilecek olan mimari parçaların yayalara zarar vermemesi için geçici bir demir saçak yapılmıştır.

Şekil 140. 94 Ada 14 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

Şekil 141. 94 Ada 14 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2024

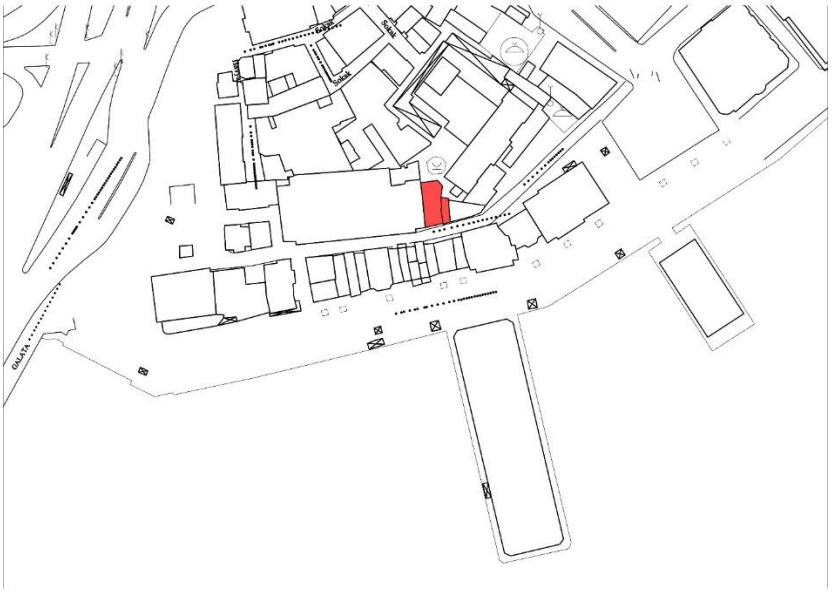
Binanın mimari özellikleri, neoklasik üslubun 19. yy ve 20. yy ticari yapıları üzerindeki etkilerini göstermektedir. Cephede yatayda kat silmeleri ve dikeyde düzenli akslarla hareketlendirilmiş bir kütle formu bulunmaktadır. Üst kat pencereleri anıtsal bir vurguyla çerçevelenmiş olup, yapı taş kaplamasıyla sağlam ve ağır bir görünüm sunmaktadır. Zemin kat ticari işlevlere hizmet ederken, üst katlar zamanla farklı kullanımlara adapte edilmiştir. Binanın çatı katında yer alan mansart pencereler ve kiremitler yapıya özgün bir karakter kazandırmaktadır.

Ömer Abed Han yerine yapıldığı Halil Paşa Han'ın da olduğu gibi yapıldığı dönemden itibaren ticari işlevini sürdürmüş ve günümüzde de bu işlevine devam etmektedir. Mevcut kullanım biçimi, yapının tarih boyunca değişime uğramadan aynı işlevi koruduğunu ve bölgedeki ticari kimliğin sürdürülebilir olduğunu göstermektedir. Ancak 2011 ve 2024 yılları arasındaki karşılaştırmalar, bina cephelerinde meydana gelen kirlilik, tabela eklentileri ve dükkân vitrinlerinde yapılan değişikliklerin yapının estetik bütünlüğünü etkilediğini ortaya koymaktadır. Buna rağmen, yapı genel karakterini korumaya devam etmekte ve ticaret merkezi olarak varlığını sürdürmektedir.

94 Ada 139 Parsel

Yapı Adı/Adları	Murat Han
Ada/Parsel	94/139
Kapı No	15
Yapım Tarihi	1950 Sonrası
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret (Eğitim/Ofis)

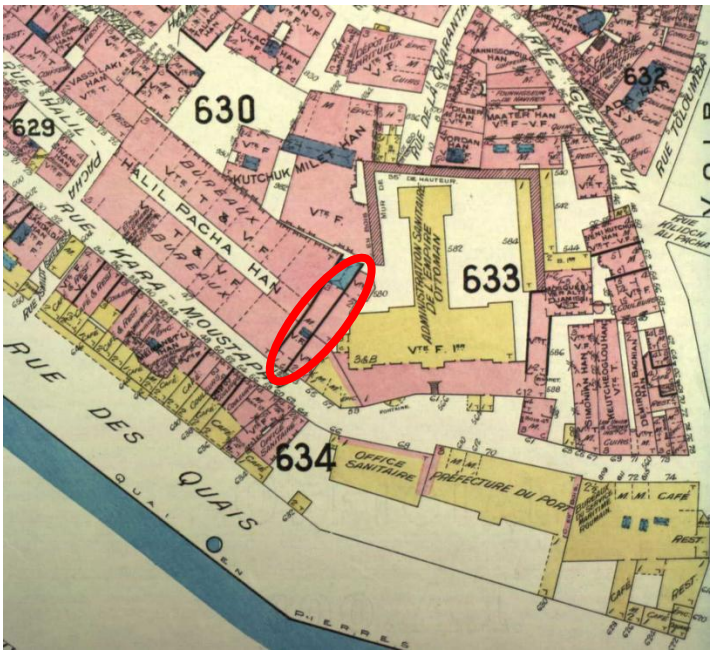
94 ada 139 parselde bulunan Murat Han, ticaret işleviyle inşa edilmiş olup günümüzde de aynı işlevi sürdürmektedir. Kapı numarası 15 olan yapı, tescilli değildir ve yapının taban alanı 130,87 m²'dir.

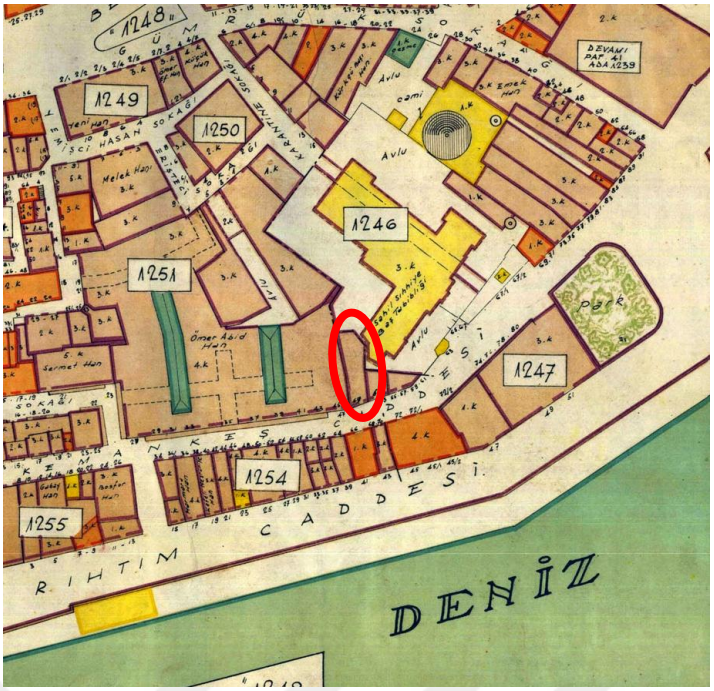
Şekil 142. 94 Ada 139 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad ve Suat Nirven haritalarında mevcut olduğu görülse de işlevi belirtilmemiştir. Suat Nirven haritasında kagir bir yapı olarak gösterilmesi, yapının dönemin yapım tekniklerini yansıttığını göstermektedir.

Şekil 143. 94 Ada 139 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 144. 94 Ada 139 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

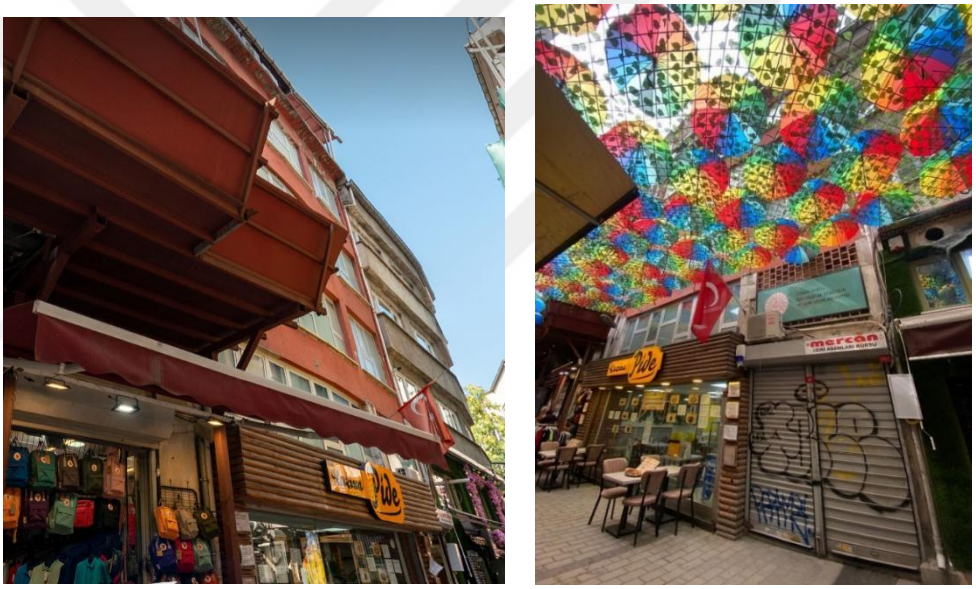
2011 yılına ait fotoğraflar, binanın o dönemde kırmızı renkte sıvalı bir cepheye sahip olduğunu ve camların büyük ölçüde yenilendiğini göstermektedir. Sade bir cephe kurgusuna sahip yapı, üst katlarında yatay bantlarla hareketlendirilmiş ve giriş katı ticari işletmelere ayrılmıştır. Bu dönemde, binanın alt katında büyük cam vitrinlerin bulunduğu, havalandırma sistemleri ve tabela eklentilerinin cepheye yerleştirildiği görülmektedir. 2024 yılı ile karşılaştırıldığında, binanın ana formunun korunduğu ancak ticari kullanıma bağlı olarak bazı değişikliklerin meydana geldiği gözlemlenmektedir. Üst katların ise eğitim/ kurs amaçlı kullanıldığı tabelalardan görülmektedir.

Şemsiyeler koyulmadan önce çekilen 2024 yılında binanın hâlâ ticaret işleviyle kullanıldığını ve alt katında restoran gibi işletmelerin faaliyet gösterdiğini göstermektedir. Bununla birlikte, cephede bazı yenilemelerin yapıldığı, ancak binanın genel formunun 2011 yılındaki haliyle büyük ölçüde benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Şemsiyelerin eklenmesiyle birlikte sokak ölçeğinde mekânsal bir dönüşüm yaşanmış, kamusal alanın atmosferi değiştirilerek ticari faaliyetlerin sürdürülebilirliği açısından yeni bir kimlik kazandırılmıştır.

Şekil 145. 94 Ada 139 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

Şekil 146. 94 Ada 139 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2024 (Soldaki Fotoğraf)

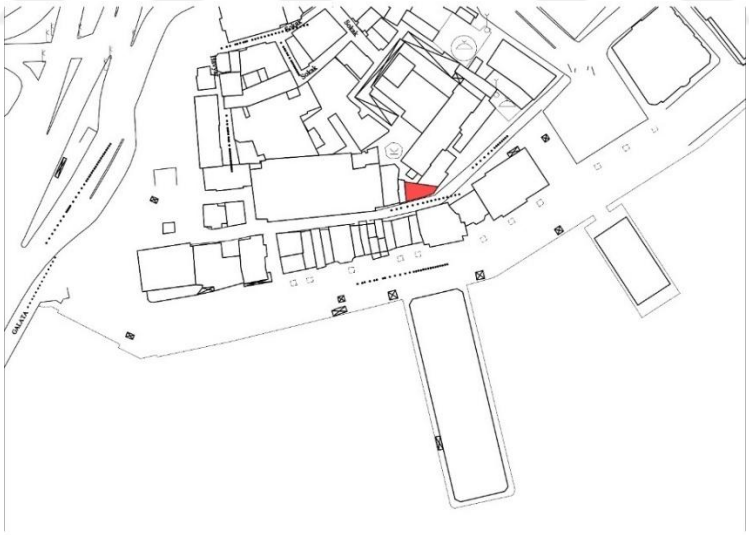
Mimari açıdan bakıldığında, Murat Han'ın cephe kurgusu geniş pencerelerle modern, sade ve işlev odaklıdır. Modern dönem eklemeleri, yapının özgün karakterine doğrudan bir katkıda bulunmamakla birlikte, ticari ihtiyaçlar doğrultusunda şekillendirilmiştir. Murat Han, yapıldığı dönemden itibaren eğitim/ofis işlevini sürdürmüş ve günümüzde de aynı fonksiyonla kullanılmaktadır (Tepeli, 2015). Yapının geçirdiği dönüşümler incelendiğinde, özellikle zemin katın ticari dinamiklere bağlı olarak farklı dönemlerde değişikliklere uğradığı ve yeni malzeme kullanımları görülmektedir. Yapının genel formu

korunmakla birlikte, estetik bütünlük açısından zaman içinde farklı müdahalelere maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

94 Ada 140 Parsel-Man Han

Yapı Adı/Adları	Man Han
Ada/Parsel	94/140
Kapı No	17
Yapım Tarihi	Tahmini 20. yy Ortası
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	-
Güncel İşlevi	Ticaret (Ofis)

94 ada 140 parselde bulunan Man Han Kemankeş Caddesinde bulunup, yapım tarihi ve mimarı/yaptıranı kesin olarak bilinmeyen bir yapıdır. Kapı numarası 17 olan bu yapı tescilli değildir ve günümüzde ticaret işleviyle kullanılmaktadır.

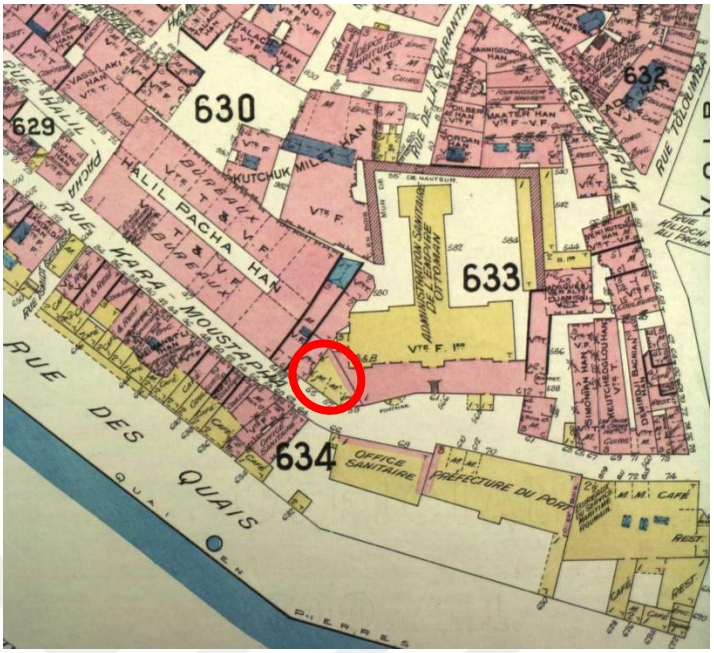

Şekil 147. 94 Ada 140 Parselde Yapının Vaziyet Planı

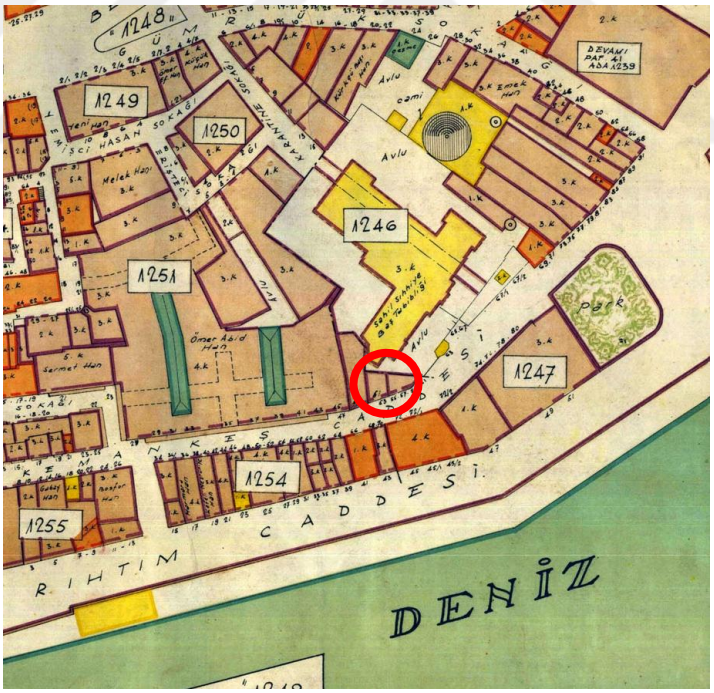
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad ve Suat Nirven haritalarında mevcut olduğu görülse de işlevine dair herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Suat Nirven haritasında kagir bir yapı olarak gösterilmesi o

dönemdeki yapının bugün mevcut olmayan geleneksel inşa teknikleri ile yapılmış bir yapı olduğunu göstermektedir.

Şekil 148. 94 Ada 140 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 149. 94 Ada 140 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Bugün gördüğümüz binanın cephe kurgusunun oldukça sade olduğu, çıkmalı balkonların yatay hatlarla hareketlendirildiği ve zemin katın ticari işlevini sürdürdüğü gözlemlenmektedir. Zemin katta yer alan dükkân cephelerinde kepenk sistemleri,

tabelalar ve klima üniteleri gibi eklentiler mevcuttur. Üst katlarda ofis kullanımı olduğu tahmin edilmektedir.

Şekil 150. 94 Ada 140 Parseldeki Yapının 2017 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2017

Şekil 151. 94 Ada 140 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2024

Günümüzde yapının temel formunu büyük ölçüde koruduğu ancak çevresel düzenlemelerle kentsel bağlamının değiştiği görülmektedir. Şemsiyeler eklenmeden önce çekilen 2024 yılı görselleri, binanın mevcut kullanımının ağırlıklı olarak ticari olduğunu ve alt katının yenilendiğini göstermektedir.

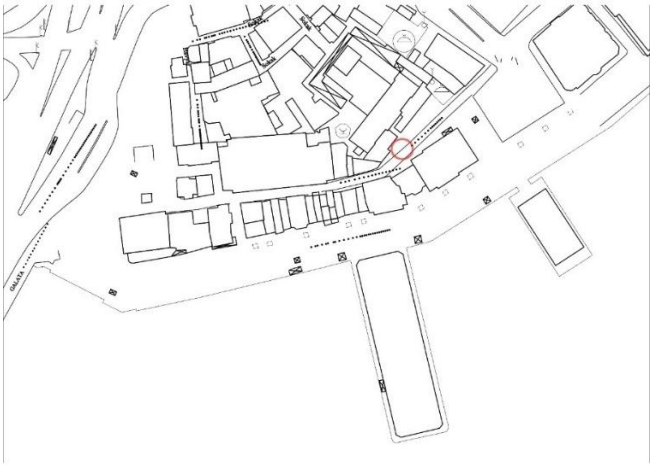
Mimari açıdan incelendiğinde, Man Han'ın modernist anlayışla tasarlandığı, çıkmalı balkon hatları ile cephenin yatay bir hareketlilik kazandığı görülmektedir. Yapının malzeme kullanımı ve tasarım dili, 20. yüzyıl ortalarına tarihlendirilebileceğini düşündürmektedir. Cephede herhangi bir süsleme ya da detaylandırma bulunmamakta düz sıva yüzeyleri ve yatayda devam eden parapet hatları yapıyı tanımlamaktadır. Köşe bir arsada yer alan yapının sokak hattındaki kırılmaları takip etmekle birlikte, dar köşe

noktada balkonlarla sağlanan çözümü özellikle dikkat çekmektedir. Man Han, günümüzde ticaret işlevini sürdürmektedir. Yapının formu ve malzeme özellikleri büyük ölçüde korunmuş olmakla birlikte, cepheye eklenen ticari elemanlar ve çevresel düzenlemeler binanın görsel kimliğini etkilemiştir.

94 Ada 10 Parsel

Yapı Adı/Adları	Kulübe Büfe
Ada/Parsel	94/10
Kapı No	19A
Yapım Tarihi	-
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Çeşme
Diğer İşlevleri	Belirsiz
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)

94 ada 10 parselde bulunan Kulübe Büfe, ilk olarak çeşme işleviyle inşa edilmiş olup, zaman içinde değişime uğrayarak günümüzde ticaret işlevine dönüşmüştür. Kapı numarası 19A olan yapı tescilli değildir ve yapım tarihi ile mimarı/yaptıran kişi hakkında kesin bilgiler bulunmamaktadır. Yapı alanı 23,28 m² olup, Kemankeş Caddesi üzerinde konumlanmaktadır.

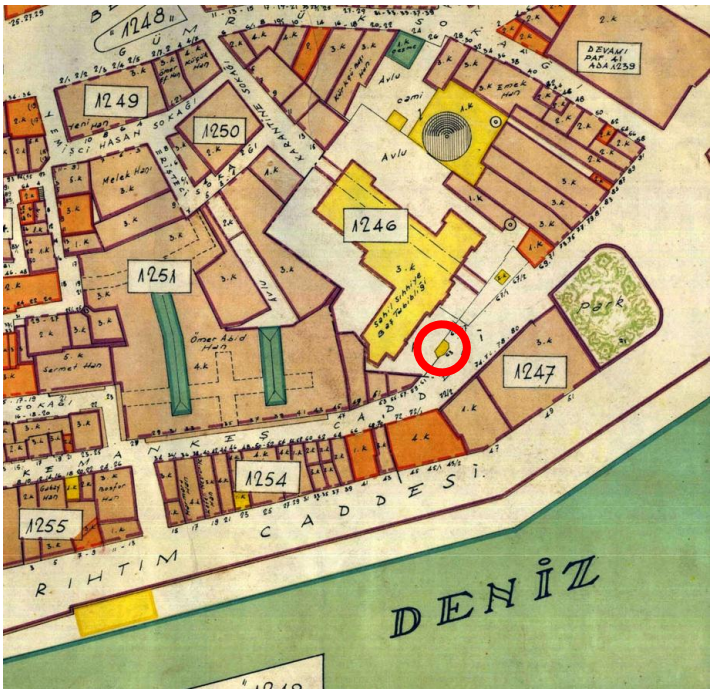
Şekil 152. 94 Ada 10 Parselde Yapının Vaziyet Planı (Yaklaşık Olarak İşaretlenmiştir.)

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritalarında “Fontaine” (çeşme) olarak işaretlenmiş olması burada önceden bir çeşme yapısı olduğunu gösteren delildir. Suat Nirven haritasında yapı ahşap olarak belirtilmiştir, bu da yapının geleneksel malzemelerle inşa edildiğini göstermektedir. Bu ilk yapının niteliği ve mimari özelliği hakkında bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Şekil 153. 94 Ada 10 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 154. 94 Ada 10 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

2011 yılına ait fotoğraflar, demir parmaklıklarla çevrili, küçük ölçekli bir yapı olduğu görülmekte ve ticari işlev taşıyıp taşımadığı ise bilinmemektedir. Çevresindeki düzenlemeler ve kullanım biçimi değerlendirildiğinde, yapının depo, güvenlik kulübesi ya da küçük bir satış noktası olarak kullanılmış olabileceği düşünülmektedir.

Şekil 155. 94 Ada 10 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

2013 yılında 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından yapılan tespitlerde ise yapının büfe olarak kullanıldığı belgelenmiştir. Bu dönemde çekilen fotoğraflar, yapının beyaza boyanmış ahşap bir strüktüre sahip olduğunu ve küçük bir kafe/büfe olarak hizmet verdiğini göstermektedir.

Şekil 156. 94 Ada 10 Parseldeki Yapının 2013 Yılına Ait Fotoğrafı
Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu

2024 yılında yapının ticaret işlevini sürdürdüğü ve kafe olarak kullanıldığı görülmektedir. Şemsiyelerin eklendiği sokak düzenlemesiyle birlikte mekânsal karakterin değiştiği, ticari faaliyetlerin daha belirgin hale geldiği görülmektedir. Yapının önüne konumlandırılan dış mekân oturma alanları ve tezgâhlar, işlevinin genişletildiğini ve yapıyı tanınmaz hale getirdiği görülmektedir.

Şekil 157. 94 Ada 10 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Mimari açıdan incelendiğinde, Kulübe Büfe'nin küçük ölçekli bir yapı olarak önceden bir çeşme olarak inşa edildiği, zaman içinde ticari kullanıma dönüştürülmüş olduğu anlaşılmaktadır. Ancak var olan çeşmenin yıkılarak mı bugünkü yapının yapıldığı yoksa sebil benzeri bir yapı iken büfeye mi dönüştürüldüğü net değildir. Yapının cephe kurgusu basit ve fonksiyoneldir, zaman içerisinde çeşitli eklentilerle değişikliğe uğradığı gözlemlenmektedir.

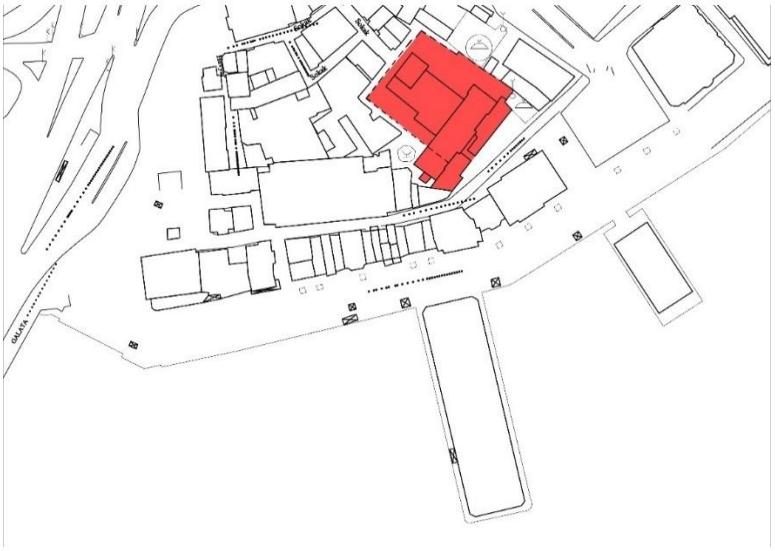
Yapının geçirdiği dönüşümler değerlendirildiğinde, bulunduğu sokaktaki değişen kentsel dinamiklere hızlı bir şekilde uyum sağladığı görülmektedir. Çeşme işlevinden ticaret işlevine dönüşmesi, bölgedeki kullanım pratiklerinin zaman içinde nasıl şekillendiğini göstermesi açısından önemli bir örnektir. Ancak özgün işlevini yitirmiş olması caddenin işlevsel çeşitliliği açısından bir kayıptır.

94 Ada 9 Parsel

Yapı Adı/Adları	Kurşunlu Mahzen Cami-Yeraltı Camisi
Ada/Parsel	94/9
Kapı No	23
Yapım Tarihi	578-582/1753-1756 (Cami)
Mimarı/Yaptıran	İmparator II. Tiberios (Yaptıran)
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Kale-Mahzen-İbadethane
Diğer İşlevler	Cephanelik
Güncel İşlevi	İbadethane

Yapı Adı/Adları	Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü
Ada/Parsel	94/9
Kapı No	21
Yapım Tarihi	19. yy İkinci Yarısında
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Köşk-Kamu Yapısı
Güncel İşlevi	Kamu Yapısı

94 Ada 9 parselde bulunan yapı Yeraltı Camisi ve Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü tarihsel olarak farklı işlevlere hizmet etmiş önemli bir yapı topluluğudur. Zemin katta Bizans döneminde bir savunma yapısı yer alırken, üst kısımda son halini 19. yy'dan alan ahşap bir yapıdan oluşur.

Şekil 158. 94 Ada 9 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yeraltı Camii (Kurşunlu Mahzen)

Yeraltı Camii, farklı dönemlerde üstlendiği işlevler ve geçirdiği mimari dönüşümlerle İstanbul'un çok katmanlı kentsel belleğinde önemli bir yere sahiptir. Günümüzde cami olarak kullanılan bu yapı, geçmişte askeri, ticari, dini ve sembolik birçok rol üstlenmiştir.

Yapının ilk kullanımına dair bilgiler Bizans dönemine uzanır. Galata kıyılarından Sirkeci yönüne uzanan Haliç zincirinin kuzey ucunun sabitlendiği kule olarak tanımlanan yapı, erken dönem kaynaklarında Kastellion ton Galatou (Galata Kalesi), Pyrgoma (Kule Yapısı) ve Phrourion (Kale) gibi adlarla anılmıştır. Villehardouin'in 1203 tarihli anlatılarında "la tor de Galathas" (Galata'daki Kule) şeklinde geçen yapı, Ceneviz belgelerinde ise "Castrum Galathe" (Galata Kalesi) olarak adlandırılmıştır. Kayalık bir burun üzerinde konumlanan yapı, Haliç'in girişini kontrol etmek amacıyla İmparator II. Tiberios (578–582) döneminde inşa edilmiştir. Kare formundaki bu yapı, çevresini saran savunma duvarlarıyla birlikte hisar işlevi görmüştür (Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1994).

Şekil 159. Konstantinopolis Haritası, Christoforo Buondelmonti, Yaklaşık 1420-1430

Kaynak: Orijinali Biblioteca Nazionale Marciana'da, bu çalışmada From Byzantion to Istanbul (2010) üzerinden kullanılmıştır. (Erkal, 2011).

Şekil 160. İstanbul Haritası'nın detayı, Buondelmonti'nin Düsseldorf Kopyası, Yaklaşık 1480'ler

Kaynak: (Erkal, 2011)

Şekil 161. Matrakçı Nasuh'un 1537 Tarihli İstanbul Haritasından Detay

Kaynak: Orijinali İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde; bu çalışmada Yerasimos (2000) üzerinden aktarılmıştır. (Erkal, 2011)

Osmanlı döneminde, özellikle Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u fethetmesinden sonra yapı askeri ve ekonomik amaçlarla yeniden işlevlendirilmiş, "Mahzen-i Sultani" olarak adlandırılarak cephane ve buğday ambarı olarak kullanılmıştır. 16. yüzyılda yaşanan

yıldırım kaynaklı patlama sonrası zarar gören yapı, Mimar Sinan'ın müdahalesiyle restore edilmiş ve kullanıma devam edilmiştir. Yapının üzerinin kurşunla kaplanması ise "Kurşunlu Mahzen" ismini kazandırmıştır (Erkal, 2011).

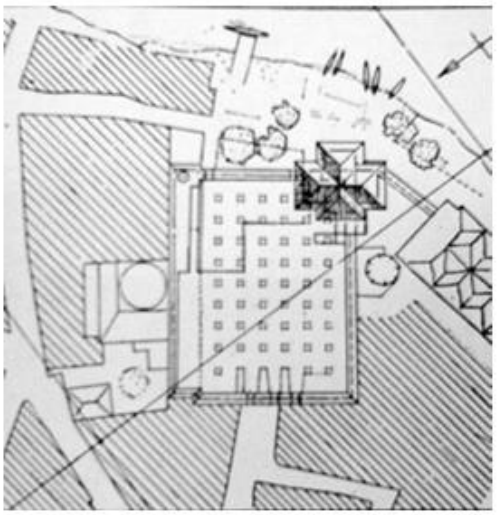
Kurşunlu Mahzen tarihi boyunca üstlendiği bir diğer işlev ise 17. ve 18. yüzyıllarda İmparatorluk Ambarı ve Gümrük Binası olarak kullanılmasıdır. Osmanlı'da dış ticaretin devlet denetimi altında yürütüldüğü bu dönemde, Galata Limanı İstanbul'un dışa açılan ana kapısı haline gelmiş; Kurşunlu Mahzen ise ithal malların boşaltılması, tartılması, vergilendirilmesi ve geçici olarak depolanması gibi işlevleri üstlenmiştir. Bu yönüyle yapı yalnızca ekonomik değil; aynı zamanda sosyal ve idari kontrol noktası olarak da değerlendirilmiştir.

Bu dönemde yapının mimarisinde bazı fiziksel müdahaleler de gözlenmiştir. Limana bakan cephenin açılması, yükleme boşluklarının düzenlenmesi ve iç mekânda bölme duvarlarının oluşturulması, farklı türdeki malların ayrıştırılarak depolanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Üst katlarda yer alan ofis benzeri bölümler ise gümrük memurlarının ve yazmanların çalışması için düzenlenmiştir (Erkal, 2011). Yapı bu dönüşümle birlikte artık askeri ve dini işlevlerin ötesine geçerek, idari ve ekonomik bir kamu yapısına evrilmiştir. Ancak bu süreçte kamusal erişimi sınırlanmış, kapalı bir mekâna dönüşmüştür.

17. yüzyıldan itibaren halk arasında bu yapının, Emevî dönemindeki İstanbul kuşatmalarında şehit düşen bazı sahabelerin mezarlarını barındırdığına inanılmaya başlanmıştır. Özellikle Evliya Çelebi'nin seyahatnâmesinde yer alan bu tür anlatılar, yapının manevi değerini artırmış ve bir ziyaretgâh işlevi kazanmasına neden olmuştur. 18. yüzyıl ortalarında Sadrazam Köse Mustafa Bahir Paşa tarafından camiye dönüştürülen yapı, ilk başlarda "Kurşunlu Mahzen Camii" olarak anılmış, zamanla halk arasında "Yeraltı Camii" ismiyle özdeşleşmiştir. Bu isim hem yapının fiziksel olarak alçakta yer almasına hem de atmosferindeki mistik havaya işaret etmektedir (Erkal, 2011).

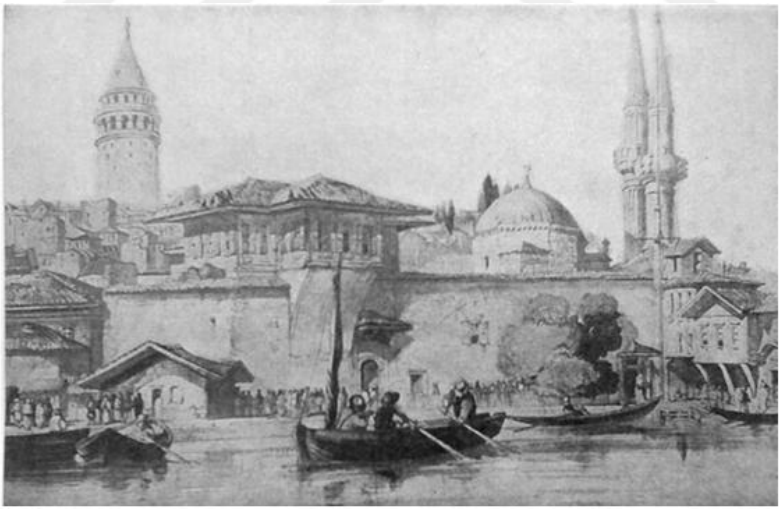
Mekânsal olarak yapı, kare kesitli 54 paye ile taşınan çapraz tonozlardan oluşan özgün bir strüktüre sahiptir. Girişleri hem Kemankeş Caddesi'nden hem de Karantina Çıkmazı yönünden sağlanan camide, iç mekâna sınırlı miktarda doğal ışık ulaşır. Doğu köşesinde yer alan sekizgen planlı küçük bir mekân, halk inancına göre sahabelerin mezarlarının bulunduğu kutsal bir türbe olarak değerlendirilmiş; burada bulunan kuyu ise "şifalı su" inancıyla günümüzde de halkın ilgisini çekmektedir. 18. ve 19. yüzyıllarda yapıya çeşitli

yeni öğeler eklenmiştir. Bunlar arasında mihrap, minber, vaaz kürsüsü gibi ibadet öğeleri ile kadınlar için ayrılmış mahfil yer almaktadır. Bu dönemde üst kata çıkan bir merdiven de inşa edilerek, cami ile üst kotta bulunan yapılar arasında fiziksel bir bağlantı kurulmuştur (Erkal, 2011).

Şekil 162. Kurşunlu Mahzen'in 19. yüzyıl ortalarındaki hali, Sedat H. Eldem'in Restitüsyonuna Göre

Kaynak: Eldem, 1974

Şekil 163. Kurşunlu Mahzen ve Kurşunlu Mahzen köşkü Olarak Kullanımı, 1836

Kaynak: F. Coke-Smyth tarafından yapılmış, Lewis Tarafından Gravürü Kazınmış Kurşunlu Mahzen Köşkü (Erkan, 2011)

Tüm bu dönüşümler sonucunda, Yeraltı Camii; Bizans döneminden günümüze uzanan süreçte kale, cephane, ambar, gümrük binası ve cami işlevlerini bir arada barındıran çok

katmanlı ve temsil değeri yüksek bir yapı kimliği kazanmıştır. Her dönem, yapının mimari yapısına yeni bir katman eklemiş; bu da hem fiziksel hem de simgesel anlamda kentin dönüşen yapısıyla bütünleşen bir tarihsel derinlik yaratmıştır.

Şekil 164. Yeraltı Caminin Girişi

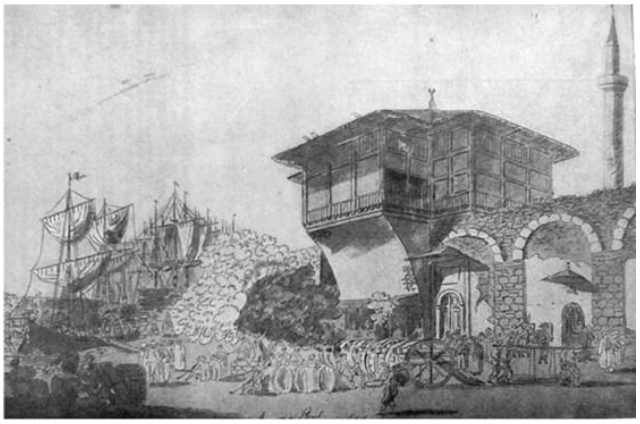
Kurşunlu Mahzen Köşkü ve Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü

Yeraltı Camii'nin hemen üzerinde, tarihi alt yapının üzerine inşa edilmiş olan yapı, günümüzde Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü binası olarak kullanılmaktadır. Bu yapı, 19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiş ve Osmanlı modernleşme döneminin sağlık altyapısı kapsamında önemli bir konuma sahip olmuştur.

Mekânın seçilmesinde, Galata rıhtımına ve deniz ulaşımına yakınlık gibi faktörler etkili olmuştur. Erkal (2011), bu yapı ile cami arasındaki yapısal ilişkiye dikkat çeker ve ofis binasının caminin tonozlu alt yapısı üzerine yerleştirildiğini, böylece eski Bizans kalıntısının üstüne oturan bir modern kamu yapısı ortaya çıktığını belirtir. Binanın inşasında, alt kottaki yapısal sistemi taşıyacak şekilde bir platform oluşturulmuştur.

Günümüzdeki bu yapı yapılmadan önce aynı yerde bir Köşk olduğu tespit edilmiştir. Caminin üst kotunda yer alan ve 19. yüzyıl ortalarında gravürlerde belgelenen ahşap yapı, Kurşunlu Mahzen Köşk olarak tanımlanır. Sedad Hakkı Eldem tarafından restitüsyonu yapılan bu köşk, klasik Osmanlı köşk mimarisine özgü olarak cumbalı, geniş saçaklar ve ahşap işçilikle dikkat çeker. Konut olarak değil; törenlerde gözlem ve karşılama işleviyle kullanıldığı düşünülmektedir. Galata Limanı'nın diplomatik ve ticari açıdan önem taşıyan

yapısıyla ilişkili olarak, bu köşk hem gözlem noktası hem de temsili bir gücün göstergesi olarak tasarlanmıştır (Eldem, 1974; Erkal, 2011). Köşk, 20. yüzyıl başına kadar ayakta kalmış; ancak daha sonra inşa edilen yeni idari yapı nedeniyle ortadan kalkmıştır.

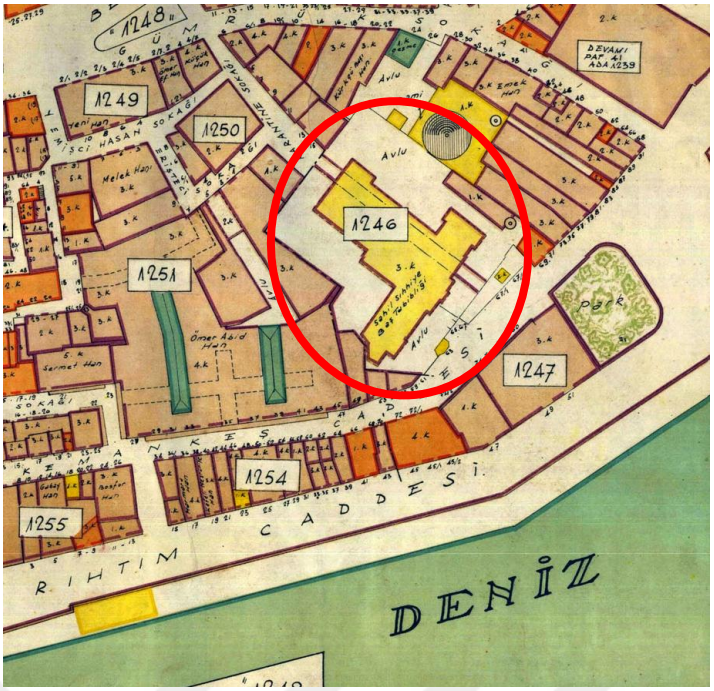
Şekil 165. Kurşunlu Mahzen'in Galata Gümrük Binası Olarak Kullanımı ve H. Meyer Tarafından 1824 Yılında Çizilen Kurşunlu Mahzen Köşkü

Kaynak: (Eldem, 1974).

Alan Goad haritalarında "Administration Sanitaire de l'Empire Ottoman" olarak işaretlenmiş olup, bu ifade "Osmanlı İmparatorluğu Sıhhiye İdaresi" anlamına gelmektedir. Suat Nirven haritasında ise "Sahil Sıhhiye Baş Tabibliği" olarak belirtilmiştir. Bu durum yapının sağlık idaresine tahsis edildiğini göstermektedir.

Şekil 166. 94 Ada 9 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 167. 94 Ada 9 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Bugünkü yapının cephesi sade ve simetrik bir kurguyla tasarlanmıştır. Cephede dönemin mimari üslubunu yansıtan ahşap kaplamaların mevcut olduğunu ve yapının detaylarının geleneksel Osmanlı sivil yapılarıyla benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Yapının ahşap kaplamalı cephesi zaman içinde çeşitli onarımlar geçirmiştir. Günümüzde, bu yapı hem sağlık idaresi hem de tarihi miras açısından önem taşıyan bir yapı olarak varlığını sürdürmektedir.

Şekil 168. Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'nün Eski Bir Fotoğrafı
Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, Tahmini 2000'ler

Şekil 169. Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'ne Ait Cephe Çizimi

Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu

Eski fotoğraflarla karşılaştırıldığında, yapının fiziksel formunu koruduğu, ancak cephede ve yapı çevresinde bazı değişikliklerin meydana geldiği gözlemlenmektedir. Özellikle dış cephede yer alan ahşap kaplamalar yenilenmiş, klima üniteleri ve bazı ek teknik donatılar eklenmiştir. Ayrıca, cami ve sağlık idaresi fonksiyonlarını vurgulayan tabelalar yapıya eklenmiştir. Çevresel bağlam açısından bakıldığında, yapı önündeki açık alanın oturma ve bekleme alanı olarak düzenlendiği ve halkın kullanımına açık olduğu görülmektedir.

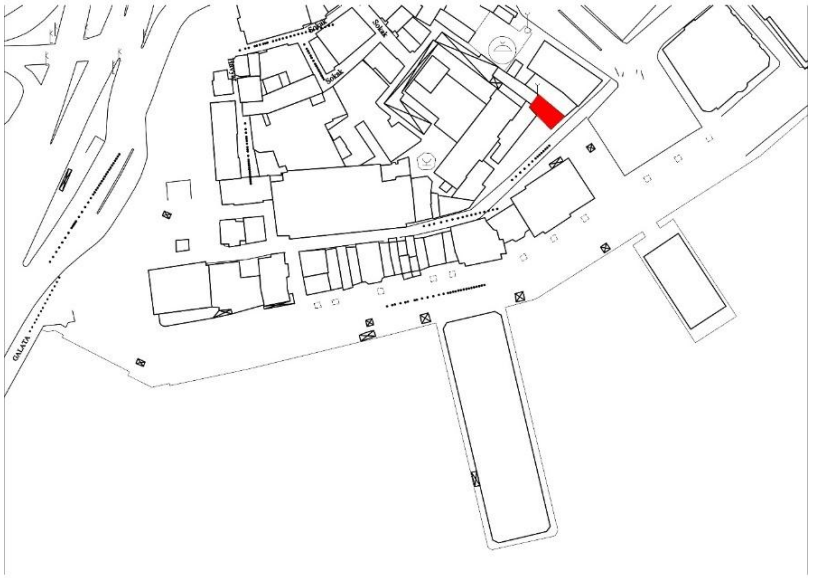

Şekil 170. 94 Ada 9 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

94 Ada 8 Parsel

Yapı Adı/Adları	Heybet Döner
Ada/Parsel	94/8
Kapı No	25
Yapım Tarihi	20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	-
Diğer İşlevleri	Otel-Ticaret
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)

94 ada 8 parselde bulunan yapı, zemin katında Heybet Döner olarak bilinen güncel işleviyle ticari bir işletme olarak faaliyet göstermektedir. 20. yüzyıl başında inşa edilmiş olup, tescilli bir yapıdır. İlk işlevi kesin olarak bilinmemekle birlikte, 1986 yılında 2 Numaralı Kültür Koruma Kurulu'nda yer alan otel ruhsat projesi sayesinde yapının geçmişte otel olarak kullanıldığı belgelenmiştir. Yapı, Kemankeş Caddesi üzerinde 153,14 m² alanı kaplamaktadır.

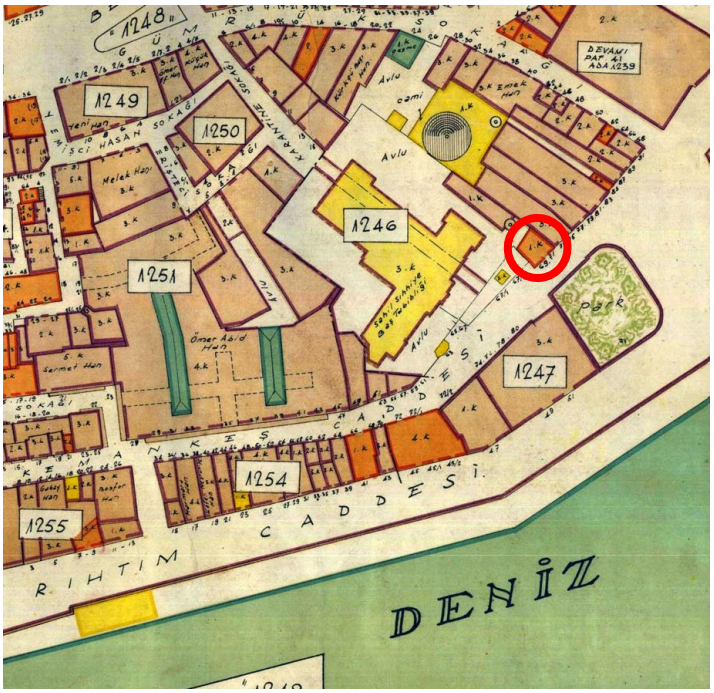
Şekil 171. 94 Ada 8 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritalarında yapıya yer verilmiş ancak işlevine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Suat Nirven haritasında ise yapı 1 katlı kagir yapı olarak belirtilmiş, ancak kullanım amacı belirtilmemiştir. Bu, yapının muhtemelen yıkıldığını ve kat sayısının artırıldığını göstermektedir.

Şekil 172. 94 Ada 8 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 173. 94 Ada 8 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

2 Numaralı Kültür Koruma Kurulu'nda yer alan ve tarihini kesin olarak belirleyemediğimiz arşiv fotoğrafları, yapının geçmişte ticari bir işlev taşıdığını ve zemin katında perakende satışa yönelik bir dükkanın bulunduğunu, üst katlarda ticari muhtemelen ofislerin yer aldığını göstermektedir. Cephe düzeni, bu dönemde sade ve işlevselliğe yönelik bir karakter taşımaktadır. Okyay'ın çalışmasında da yapı 2015 yılında restoran olarak kayıtlıdır (Okyay, 2015).

Şekil 174. 94 Ada 8 Parseldeki Yapının Eski Bir Fotoğrafı

Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu

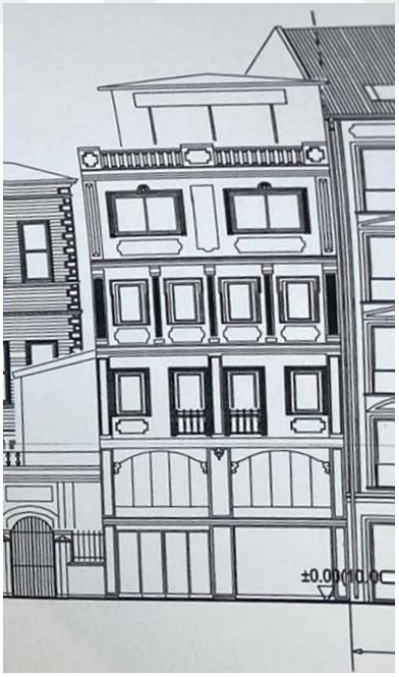
Şekil 175. 94 Ada 8 Parseldeki Yapının Eski Bir Fotoğrafı, 2015

Kaynak: Okyay, 2015

Günümüzde yapının cephe düzeninin büyük ölçüde değiştiği, detaylandırılmış bir dış cephe kaplaması eklendiği sade modern cephenin bozulduğu gözlemlenmektedir. Mevcut yapının Heybet Döner olarak işletildiği, zemin katın tamamen ticari kullanım için ayrıldığı ve dış mekân düzenlemeleriyle desteklendiği görülmektedir. Üst katlarda cepheye yapılan müdahalelerle birlikte sahte kemerler ve sahte dekoratif öğeler eklenmiş ve genel tasarım daha tarihçi bir görünüme kavuşturulmuştur.

Şekil 176. 94 Ada 8 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Şekil 177. Yapının Günümüz Cephe Düzenini Gösteren Çizim

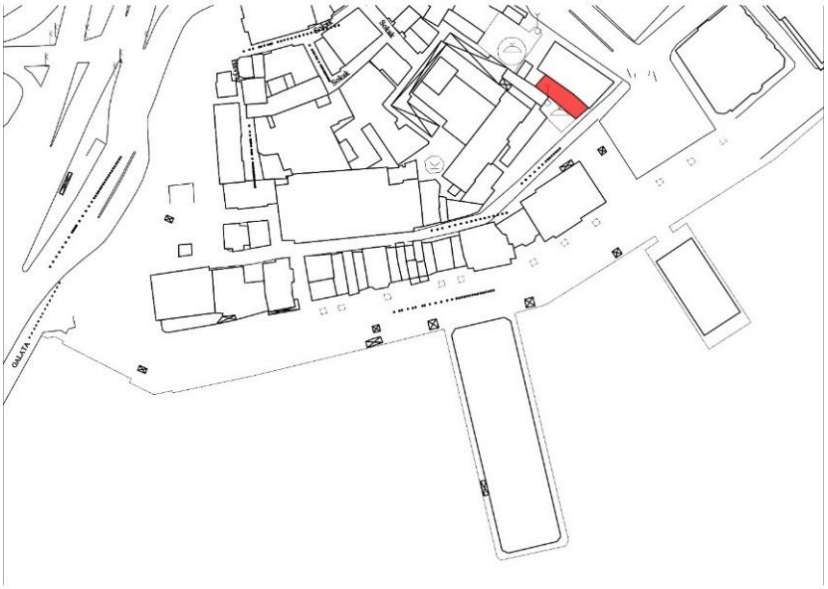
Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, Tarihi Belli Olmayan Belge

Mimari açıdan değerlendirildiğinde, yapının geçirdiği dönüşümler sonucunda ilk formundan uzaklaştığı, ancak zemin katın ticari işlevini koruduğu gözlemlenmektedir. 1986 yılında otel işlevi kazanan yapı, günümüzde tamamen ticari bir yapıya dönüştürülmüş ve bu doğrultuda fiziksel değişimlere uğramıştır. Tarihsel süreç incelendiğinde bugün Heybet Döner olarak kullanılan yapı, zaman içinde farklı işlevler üstlenerek ticari dinamiklere uyum sağlamış ve kent içerisindeki değişen kullanım pratiklerine göre biçimlenmiştir. Özellikle cephede yapılan yenilemeler, yapının genel geçer beğenilere uygun hale getirilmesi amacıyla gerçekleştirilen müdahaleleri göstermektedir.

94 Ada 7 Parsel

Yapı Adı/Adları	Limanbahçe Han
Ada/Parsel	94/7
Kapı No	27
Yapım Tarihi	20. yy başları
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	-
Diğer İşlevleri	Ticaret
Güncel İşlevi	Boş Bina

94 ada 7 parselde yer alan Limanbahçe Han, Kemankeş Caddesi üzerinde konumlanmaktadır. Yapının yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, mimari özellikleri ve haritalar üzerindeki kayıtlar değerlendirildiğinde 20. yüzyıl başına tarihlendirilmektedir.

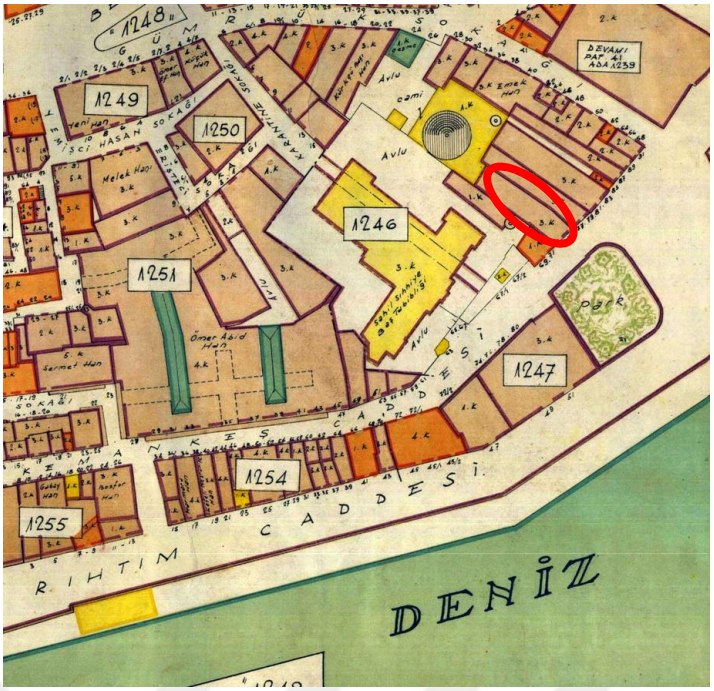
Şekil 178. 94 Ada 7 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

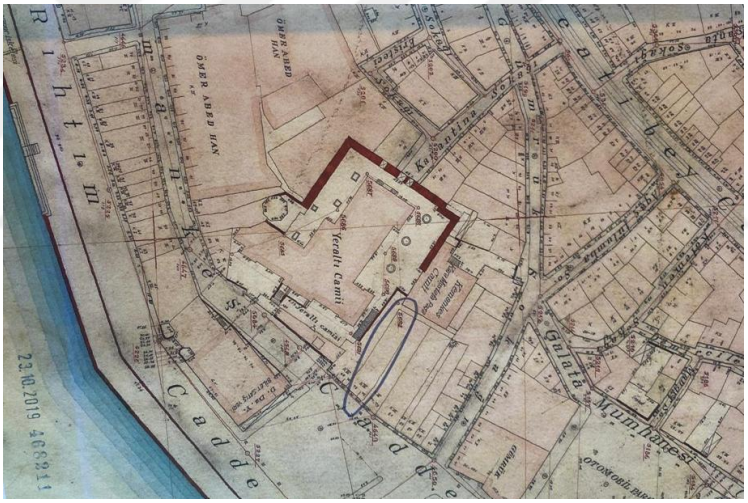
Goad haritasında yapının bulunduğu alan boş olarak gösterilirken, Suat Nirven haritasında yapı üç katlı kagir bir bina olarak gösterilmektedir. Alman Mavileri haritasında yapının mevcut olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 179. 94 Ada 7 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 180. 94 Ada 7 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Şekil 181. 94 Ada 7 Parsel Yapının Alman Mavileri Haritasındaki Yeri

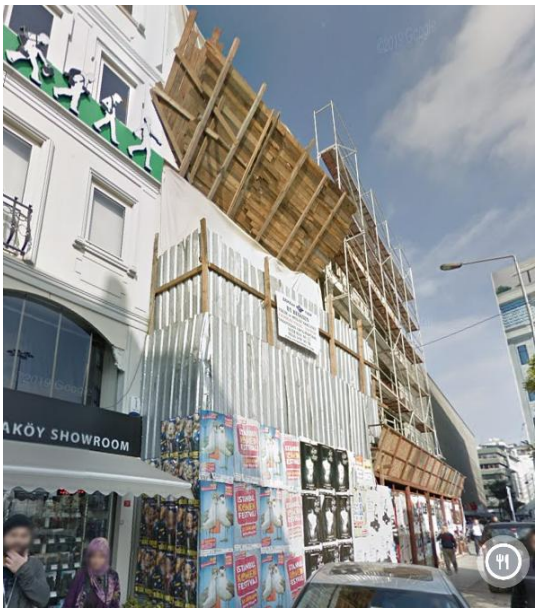
2015 yılına ait 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu belgeleri, yapının o dönemde dört katlı betonarme bir bina olduğunu göstermektedir.

Şekil 182. 94 Ada 7 Parseldeki Yapının Eski Bir Fotoğrafı, 2015

Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu

2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu belgeleri, 2017 yılında yapının tamamen yıkıldığını ortaya koymaktadır. Yıkım sonrasında gerçekleştirilen temel kazıları sırasında Bizans Dönemi'ne ait çeşitli arkeolojik buluntulara rastlanmıştır. 2020 tarihli resmi tutanaklara göre, kazı sırasında ortaya çıkarılan 40 adet sütun gövdesi ve parçaları İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü denetiminde müzeye teslim edilmiş, Osman Hamdi Bey Yokuşu başındaki alana yerleştirilerek koruma altına alınmıştır.

Şekil 183. 94 Ada 7 Parseldeki Yapının 2017 Yılına Ait Fotoğrafı, 2017

Kaynak: Google Maps

Şekil 184. Kazı Sırasında Ortaya Çıkarılan Sütunlar, 2020

Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu

2024 yılı itibarıyla, Limanbahçe Han yeniden inşa edilmiş olup, beş katlı bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Stilize kemer ve üçgen alınlık elemanlarıyla postmodern/tarihçi bir hava kazandırmıştır. 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nda bulunan ruhsat projelerinde, binanın giriş katının ticari amaçlı kullanılacağı görülmektedir. Ancak, yapı günümüzde henüz kullanıma açılmamış olup, boş halde beklemektedir. Bu durum, binanın gelecekteki işlevinin ne olacağına dair belirsizliğe sebep olsa da ruhsat projesinden çıkartılan bilgilere göre yapının ticaret işleviyle kullanılacağı öngörülmektedir.

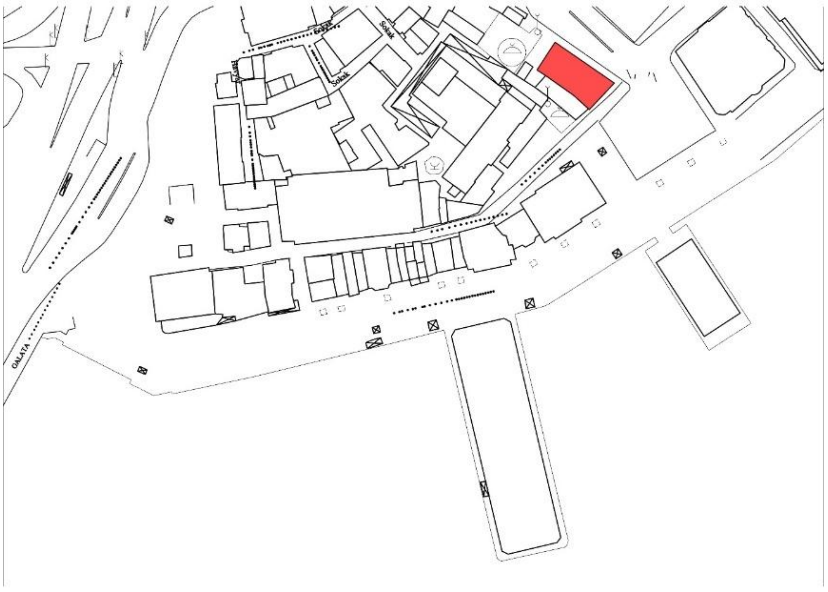
Şekil 185. 94 Ada 7 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının işlevsel süreci özetlenirse ilk işlevinin ne olduğu belli olmamakla beraber sonrasında ticari işlev üstendiği ve 2017 yılında yıkılıp yeniden yapı yapıldığı, ancak binanın şu anda boş olduğu görülmektedir.

94 Ada 141 Parsel

Yapı Adı/Adları	The Wings Hotel
Ada/Parsel	94/141
Kapı No	26 (Gümrük Sokağı)
Yapım Tarihi	-
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Otel

İstanbul, Beyoğlu, Kemankeş Caddesi'nde yer alan 94 ada 141 parselde bulunan köşe yapı, günümüzde The Wings Hotel olarak hizmet vermektedir. Gümrük Sokağı'na kayıtlı olan yapı, 302,21 m² alanı kaplamakta olup tescilli bir yapıdır.

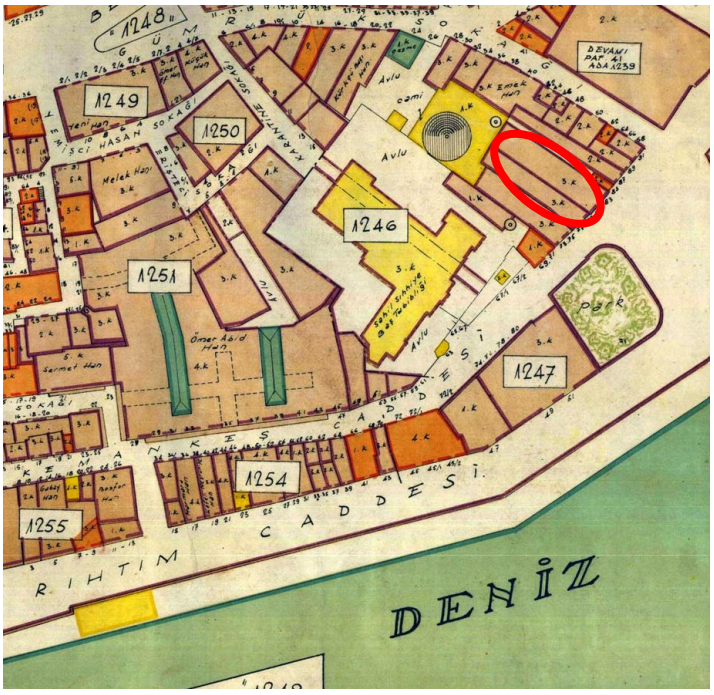
Şekil 186. 94 Ada 141 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Parsel, Goad haritasında Simonian Han ve Keutcheoglou Han olarak iki yapıdan oluşmaktadır. Suat Nirven haritasında ise 3 katlı kagir iki yapı olarak işaretlenmiştir. Kültürel miras haritalarında ise Abacı Han olarak adlandırılmaktadır. Yapının geçmişine dair detaylı belgeler mevcut olmamakla birlikte isimlerindeki "Han" ifadesinden ticaret işleviyle inşa edildikleri anlaşılmaktadır.

Şekil 187. 94 Ada 141 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 188. 94 Ada 141 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

1989 yılına ait 2 Numaralı Kültür Koruma Kurulu belgesinde yapının cephe düzeni ve kullanımına dair bilgiler yer almakta, bu dönemde alt katlarının ticari birimler olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde iki yapı birleştirilerek tek bir parsel haline getirilmiştir.

Şekil 189. 94 Ada 141 Parseldeki Yapının 1989 Yılına Ait Fotoğrafı
Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, 1989

2011 yılına ait görsellerde ise binanın zemin katında Denizbank şubesi olduğu tespit edilmiştir. Yapının bu tarihten önce tespit edilemeyen bir zamanda restorasyondan geçirildiği anlaşılmaktadır. Yan yana bulunan bu iki yapının cephe detaylarının ve tarihi malzeme özelliklerinin bozulduğu "niteliksiz" bir yenilemeden geçirildiği, yapıların birleştirilerek bir çatı katının eklendiği görülmektedir. Bu dönemde yapının üst katlarının kullanımına dair net bir veri bulunmamakla birlikte, otel fonksiyonuna dair herhangi bir iz bulunmamaktadır. 2017 yılına gelindiğinde, yapının tadilata alındığı ve büyük bir dönüşüm sürecine girdiği harita görsellerinden anlaşılmaktadır. 2017 yılındaki bu dönüşümü, fonksiyonel olarak otel kullanımına geçmesiyle gerçekleşmiştir. Yapı, günümüzde otel olarak işletilmekte olup, cephe ve çatı düzeninde de yeni değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişikliklerden bazıları; yapının zemin katında banka şubesi kullanımına son verilmiş, bunun yerine otel girişi ile birlikte caddeye açılan kafe ve restoran birimleri tasarlanmıştır. Bu birimler sayesinde yapı, kullanıcılarla daha

etkileşimli bir ilişki kurarak sosyal bir odak haline gelmiştir. Cephe kaplaması açık bej tonlarında bir yüzeyle yenilenmiş. Pencere dizilimleri korunmuş olmakla birlikte, söve ve kat silmesi gibi dekoratif elemanlar sadeleştirilmiş, cephedeki hareketlilik azaltılarak daha yalın bir ifade oluşturulmuştur. Çatı katı formu genel olarak korunmuş, ancak parapet korkuluklar ve metal görünümlü çatı kaplamasıyla güncel bir ifade kazandırılmıştır.

Şekil 190. 94 Ada 141 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı ve Cephe Çizimi

Kaynak: Yandex Maps, 2011 (Sol) ve İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu (Sağ)

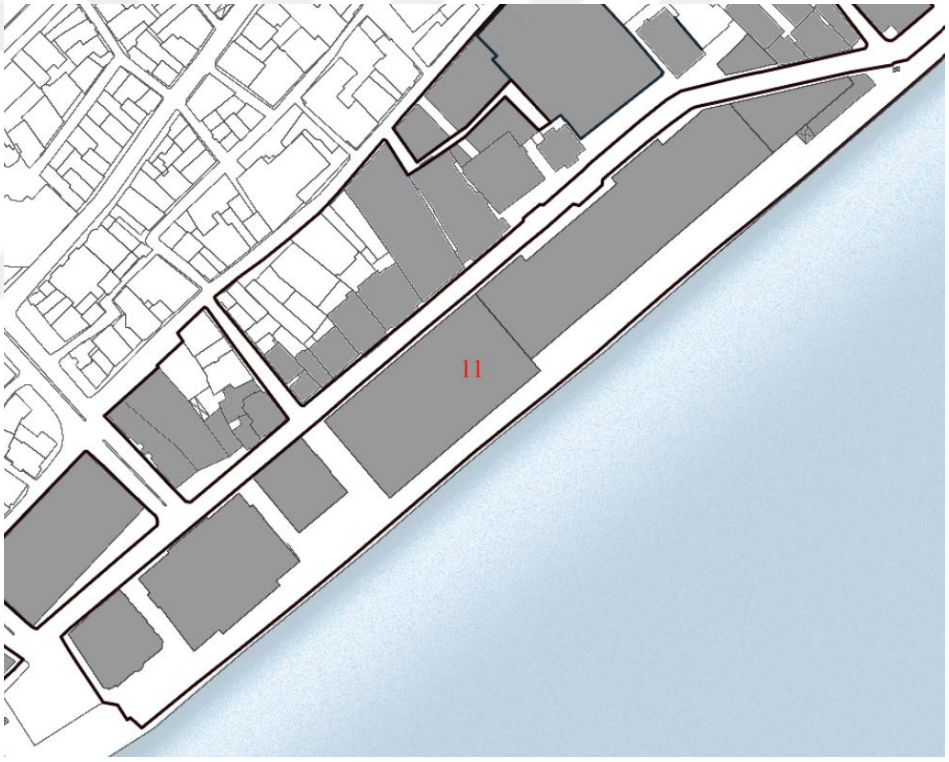

Şekil 191. 94 Ada 141 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Bugün 94 numaralı ada, bu yapılar ile sonlanmakta ve ardından bir sokak (Gümrük Sokağı) geçmektedir. Goad ve Suat Nirven haritalarında, adanın devamında başka yapılar (han, kafe ve restoran) olduğu görülse de günümüzde bu binaların mevcut olmadığı tespit edilmiştir. Yapının çevresinde gerçekleşen kentsel dönüşüm ve parsel sınırlarının değişimi, bölgedeki yapılaşmanın farklı dönemlerde nasıl evrildiğini ortaya koymaktadır.

3.3.5. 78 Ada

78 ada üzerinde günümüzde yalnızca 11 numaralı parsel yer almakta olup, bu parsel geçmişte 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 numaralı olmak üzere toplam altı ayrı parselden oluşmaktaydı. Yapılan incelemede bu altı yapı tespit edilmiş, bu yapılardan beşi tescilli olarak kayda geçmiştir. İncelenen tüm yapılar Kemankeş Caddesi'ne cephelidir.

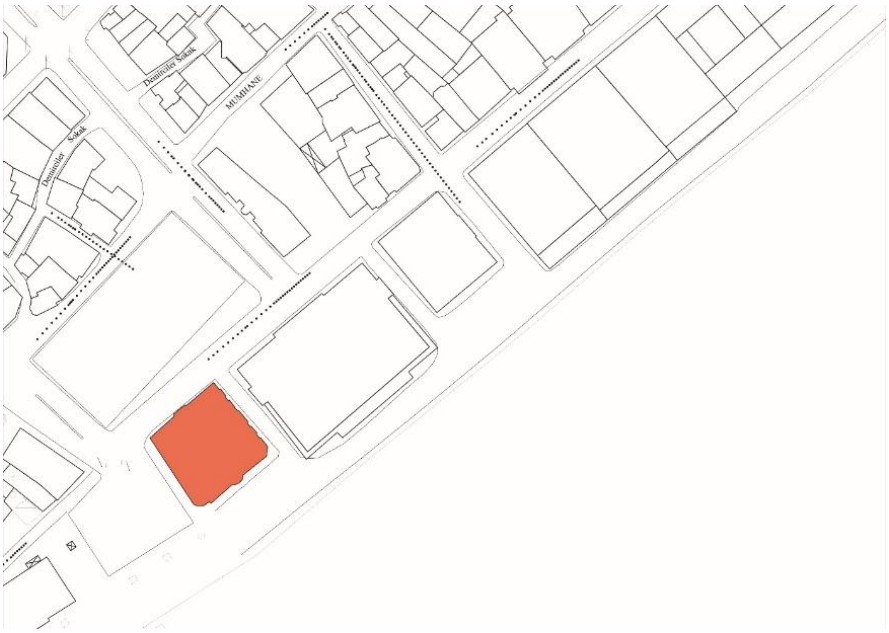
Şekil 192. 78 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

78 Ada 11 Parsel- Merkez Rıhtım Han/The Peninsula Hotel

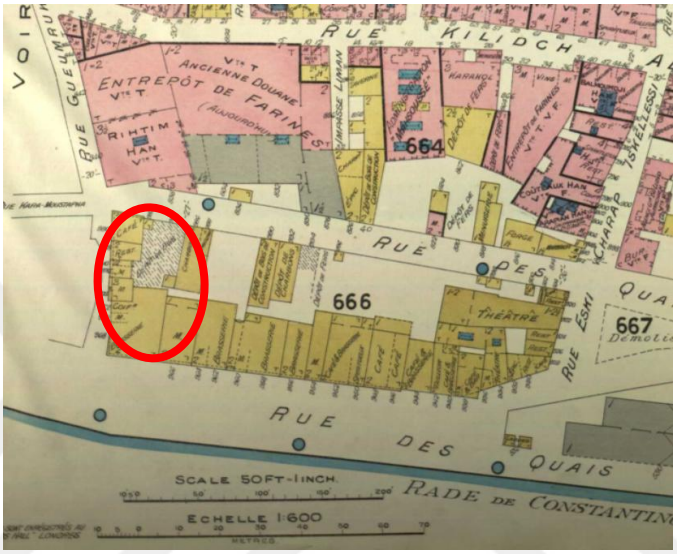
Yapı Adı/Adları	Merkez Rıhtım Han-Türkiye Denizcilik İşletmeleri-The Peninsula Hotel
Ada/Parsel	78/11 (Eski 78/2)
Kapı No	32
Yapım Tarihi	1912-1914
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)-Kamu Yapısı
Güncel İşlevi	Otel

Yapı, 1912-1914 yılları arasında inşa edilmiş olup günümüzde The Peninsula Hotel'in bir parçası olarak hizmet vermektedir. Neoklasik ve eklektik mimari üslupların birleştiği bir tasarıma sahip olan yapı ticari ve kamu yapısı işlevlerini dönüşümlü olarak barındırmış ve günümüzde otel olarak kullanılmaktadır. Kemankeş Caddesi'ne cephelidir ve 911,67 m²'lik bir taban alanını kapsamaktadır.

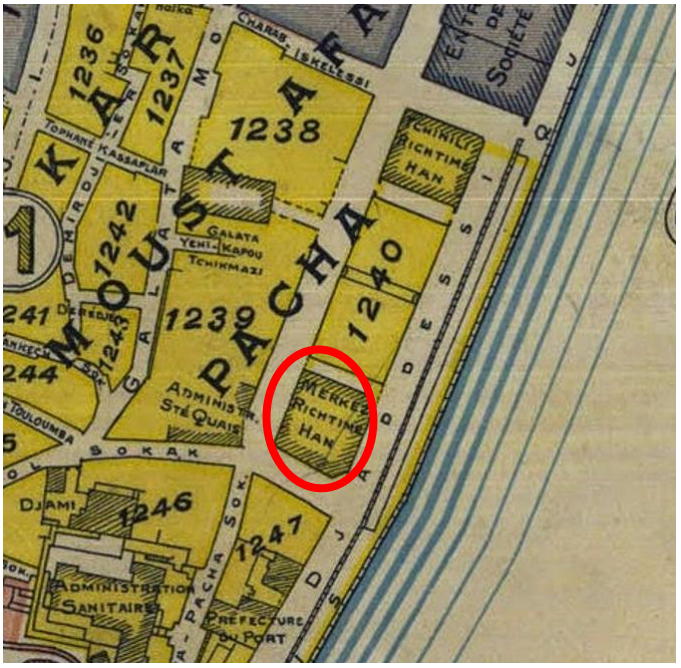

Şekil 193. 78 Ada 11 Parselde (Eski 78 Ada 2 Parsel) Yapının Vaziyet Planı
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

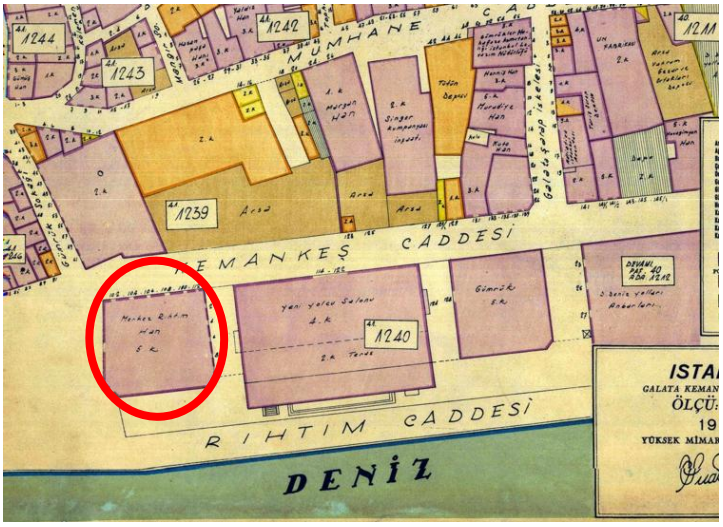
Goad haritasında yapı günümüz formuyla tam olarak örtüşmemekte olup han yapılmadan önceki durumunu göstermektedir. Haritada “brasserie” (Fransız tarzı bir pastane), kafe ve restoran işlevleriyle kayıtlıdır. Parselin bu dönemde ticaret ve sosyal etkileşimi destekleyen bir işleve sahip olduğu anlaşılmaktadır. Pervititch ve Suat Nirven haritalarında ise yapı "Merkez Rıhtım Han" olarak belirtilmiş ve 5 katlı kagir bir yapı olduğu kayıt altına alınmıştır.

Şekil 194. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 2 Parsel) Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 195. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 2 Parsel) Yapının Pervititch Haritasındaki Yeri

Şekil 196. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 2 Parsel) Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

İstanbul Limanı'nın modernleşme süreci, 20. yüzyılın başlarında liman yapılarının inşasıyla hız kazanmıştır. Bu kapsamda rıhtım yapım işlerini yürüten Mişel Paşa'nın projeyi yarıda bırakmasının ardından 1907 yılında Osmanlı Bankası sürece müdahil olmuş ve İngiliz iş insanı Rothschild'in desteğiyle Rıhtımlar Şirketi'nin yönetimini devralmıştır. Şirket, Galata ve Sirkeci rıhtımlarının yanı sıra 1910 yılında Eminönü ve Galata'da iki antrepo binası inşa etmiş ve devamında ise Galata Rıhtımı üzerinde büro ve acente işleviyle kullanılmak üzere 1910–1911 yılları arasında Çinili Rıhtım Han'ı, 1912–1914 yılları arasında ise Merkez Rıhtım Han'ı inşa ettirmiştir (Batur, 1985).

Şekil 197. Lloyd Triestino Tabelası, tarihi belirsiz

Kaynak: https://www.levantineheritage.com/frank-han.html

1927-1930 yıllarına ait İstanbul Ticaret Odası kayıtları incelendiğinde, Merkez Rıhtım Han'ın tabelasında Lloyd Triestino yazdığı görülmekte ve dönemin ticari yapısı içerisinde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Han içerisinde faaliyet gösteren çok sayıda tüccar, komisyoncu ve sigorta acentası, yapının Karaköy limanı çevresindeki ticari dolaşımın bir parçası olarak işlev gördüğünü düşündürmektedir. Kayıtlarda yalnızca yerli tüccarlar değil, aynı zamanda yabancı uyruklu kişilere ve uluslararası şirket temsilciliklerine de rastlanması, yapının dönemin çok uluslu ticaret ilişkilerine dahil olduğunu göstermektedir. Özellikle deniz acentalarının varlığı, hanın liman bağlantılı taşımacılık ve dış ticaret faaliyetleriyle doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Merkez Rıhtım Han, yalnızca bir iş hanı olmanın ötesinde, dönemin ekonomik yapısını şekillendiren aktörlere ev sahipliği yapan, çok işlevli bir ticaret merkezi niteliğindedir (Giray Küçük, 2012).

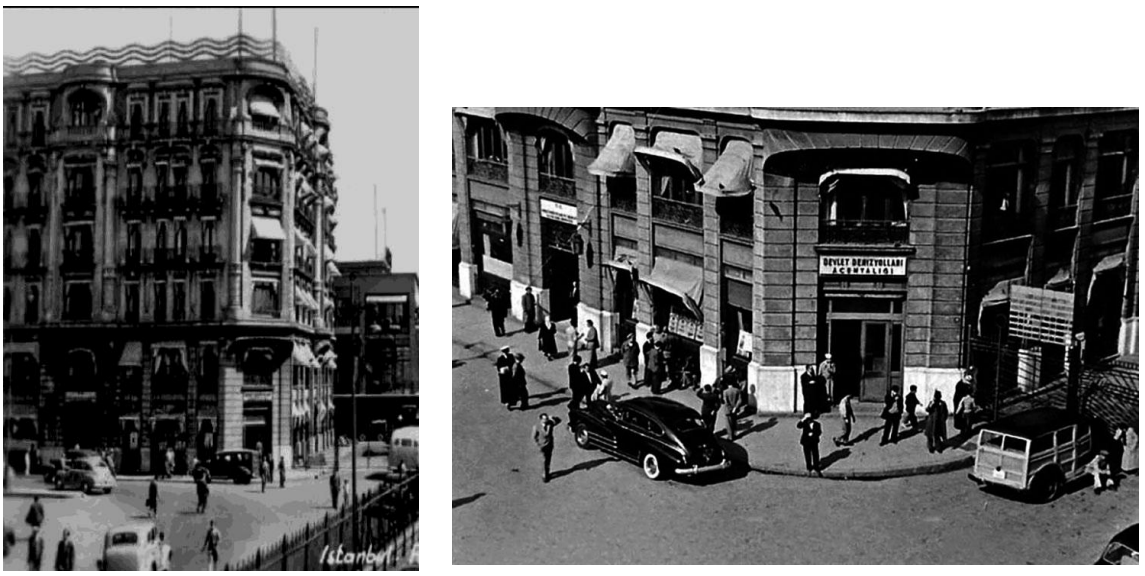
TACİRLER VE DİĞER HAN SAKİNLERİ

A. Alexados,	Sig Acentası	1927
Chauban & Frangakis,		
Societe Generale D` Assurance De Paris		1927
L. Farachian,	Tüccar, Komisyon	1927-1928
J. A. Galani,	Tüccar, Komisyon	1927
Hüsrev Sami Bey,	Tüccar, Komisyon	1927
Nazım Bey,	Tüccar, Komisyon	1927-1928
Rıfat Kamil,	Kömür	1927-1928
Saffet Lütfü,	Tüccar, Komisyoncu	1927
A. Scalopoulos & Co.,	Den. Acentası	1927
C. Vlastaris, Den.	Acentası	1927
L. Zanardi Freres, Den.	Acentası	1927
J. A. Gulani,	Tüccar, Komisyoncu	1928
A. Petroff, Bulgaria		1930

Şekil 198. Merkez Rıhtım Han'a ait İTO Kayıtları

Kaynak: Giray Küçük, 2012

Ayrıca 1950 yılları arasında çekildiği tahmin edilen fotoğraflarda Merkez Rıhtım Han'ın girişinde "Devlet Deniz Yolları Acentalığı" tabelasının yer aldığı görülmekte, bu da yapının devlet eliyle sürdürülen denizcilik faaliyetlerinde oynadığı rolü göstermektedir.

Şekil 199. Merkez Rıhtım Han'ın Fotoğrafı, tahmini 1930-1950 arası

Kaynak: https://siska.com.tr/portfolio/merkez-rihtim-han-2/

Aktemur'un 2006 yılındaki çalışmasında; Cumhuriyet'in ilanından sonra limanların kamulaştırılmasıyla birlikte, İstanbul Liman İşleri İnhisarı Şirketi'ne tahsis edilen yapılar arasında yer alan Çinili Rıhtım Han, Gümrükler Genel Müdürlüğü olarak kullanılmaktayken, Merkez Rıhtım Han ise Türkiye Denizcilik İşletmeleri'nin genel müdürlük binası olarak hizmet vermeye devam etmiştir denilmektedir. 2011 yılına ait görsellerde de yapı, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Genel Müdürlüğü olarak kullanılmaktadır. "Türkiye Denizcilik İşletmeleri" tabelası yapıya dönemin kurumsal kimliğini kazandıran bir ekleme olarak öne çıkmaktadır.

Yapının düzeninde, büyük giriş açıklıkları ve vitrin düzenlemeleriyle alt kotun farklı bir mimari dile sahip olduğu görülmektedir. Üst katlarda ise klasik oranlarla tasarlanmış dikdörtgen pencereler ve balkon düzenlemeleri dikkat çekmektedir. Yapının köşe aksında oval bir çıkma ve balkon düzenlemesi yer almakta olup, bu detay Rıhtım cephesinde simetrik kompozisyonu zenginleştiren önemli bir unsur olarak görülmektedir. Cephe detaylarında taş işçiliği ve ferforje korkuluklar belirgin unsurlar arasında yer almaktadır.

Şekil 200. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 2 Parsel) Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

2017 yılında yapının otel projesi için tadilata girdiği, bu süreçte özellikle cephe ve iç mekânda büyük ölçekli restorasyon çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Yapının taşıyıcı sistemine müdahaleler yapıldığı, iç mekân düzeninin konaklama işlevine uygun şekilde yeniden planlandığı ve cephe temizliği ile güçlendirme işlemlerinin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Yapının girişi üzerinde belirgin bir saçak elemanı eklenmiş, zemin katta yer alan mağaza girişleri belirli bir düzene sokularak düzenli bir ticari cephe oluşturulmuştur.

Bugün yapının alt katı ticari birimler için ayrılmış olup, mağaza girişleri belirgin bir şekilde vurgulanmıştır. Üst katlarda balkon düzenlemelerinin korunduğu, ancak bazı ferforje detaylarının yenilendiği görülmektedir. Yapının renk paleti daha açık tonlarda ele alınarak cephe bütünlüğü sağlanmıştır. Yapı genel karakterini koruyarak otel işlevine uygun bir dönüşüm geçirmiştir. Yapının geçirdiği bu restorasyon süreci, tarihsel dokunun korunarak çağdaş bir işlev kazanmasını sağlamış ve yapı, mimari kimliğini kaybetmeden yeniden işlevlendirilmiştir.

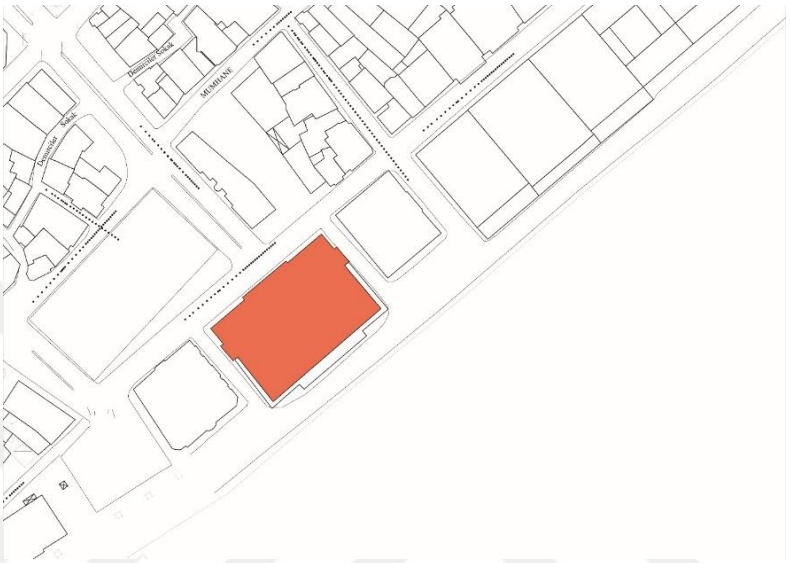
Şekil 201. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 2 Parsel) Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının işlevsel dönüşümü özetlenirse; başlangıçta uluslararası ticaret amaçlı inşa edildiği, uzun yıllar boyunca kamu yapısı olarak kullanıldığı ve 2024 yılı itibarıyla otel işlevi kazandığı görülmektedir. Ticaret işlevi, alt katlarda mağaza ve restoran kullanımlarıyla kısmen devam etmekle birlikte, üst katların konaklama amacıyla düzenlenmesi yapının mekânsal kurgusunda önemli bir değişiklik yaratmıştır. Bu dönüşüm, yapının tarihi kimliğini sürdüren, ancak çağdaş fonksiyonlara adapte olan bir örnek olarak değerlendirilebilir. Ayrıca yapı Karaköy bölgesinin konaklama/ otel bölgesine dönüşümünün örneğidir.

78 Ada 11 Parsel- Yeni Yolcu Salonu/The Peninsula Hotel

Yapı Adı/Adları	Yeni Yolcu Salonu-The Peninsula Hotel
Ada/Parsel	78/11 (Eski 78/3)
Kapı No	34
Yapım Tarihi	1937-1940
Mimarı/Yaptıran	Rebii Gorbon (Mimar)
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme ve Ofis)
Diğer İşlevleri	Ulaşım Yapısı
Güncel İşlevi	Otel

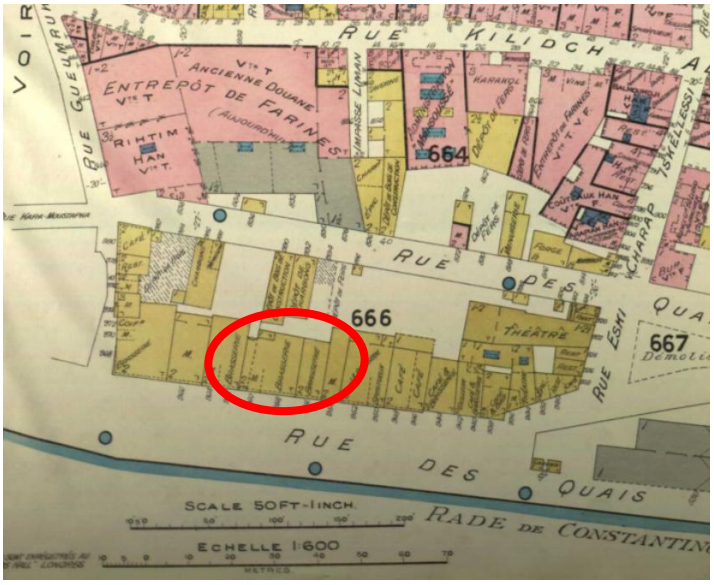
Yapı 1937-1940 yılları arasında Mimar Rebii Gorbon tarafından tasarlanmıştır. Yapı, 2270,73 m²'lik bir alana sahiptir ve arsa ilk olarak ticaret işleviyle kullanılmış, ilerleyen yıllarda ise ulaşım yapısı olarak değerlendirilmiştir. Beş katlı kâgir yapı, cephesindeki modern yalın tasarım anlayışı ve simetrik düzeni ile dikkat çekmektedir. Yapı, Karaköy'ün ticari ve ulaşım odaklı gelişim sürecinde önemli bir konumda yer almıştır.

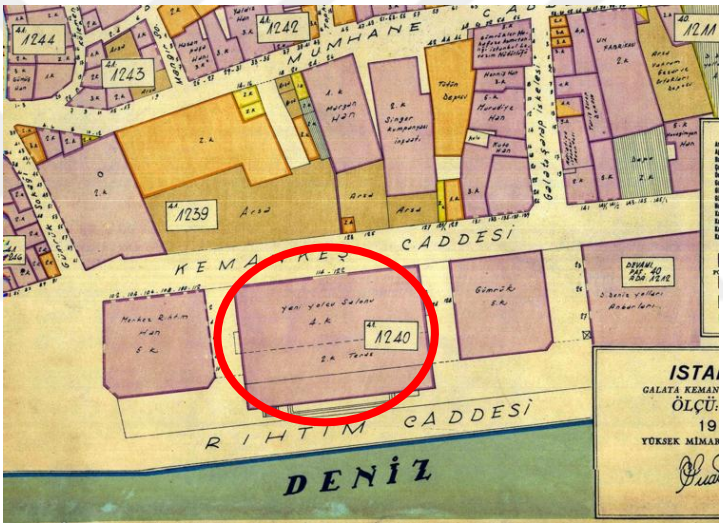
Şekil 202. 78 Ada 11 Parselde (Eski 78 Ada 3 Parsel) Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritasında, yapı alanında daha önce bir-iki katlı ahşap yapılar olduğu, bu yapıların kahvehane, birahane ve alkollü içki satışı yapan dükkânlar olarak kullanıldığı görülmektedir. Suat Nirven haritasında ise yapı "Yeni Yolcu Salonu" olarak belirtilmiş, Kemankeş Caddesi üzerinde dört katlı kagir bir yapı olarak kayıt altına alınmıştır. Bu veriler alanın tarihsel süreç içerisinde eskiden küçük ticaret birimlerini sonradan ulaşım işlevlerini barındırdığını göstermektedir. 7 Kasım 1936'da yayınlanan ilanda Yolcu salonunun inşası için Panaroma, Orta ve Maritim isimli hanların yıkılacağı belirtilmiştir. Yani alanda Yolcu salonundan önce bu ve benzeri hanların olduğu anlaşılmaktadır (www.haberturk.com).

Şekil 203. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 3 Parsel) Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 204. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 3 Parsel) Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

İSTANBULDA GALATADA RIHTIM ÜZERİNDE YAPILACAK YOLCU SALONU PROJESİNE AİD AÇILAN MÜSABAKA

İstanbul Liman İşletme İdaresinden:

Galata Rıhtımında Merkez ve Çinili Rıhtım hanları arasındaki idaremize aid yıkılacak olan Panorama, Orta, Maritim hanlarının mebni bulunduğu arsa üzerine yeniden inşa ettirilecek yolcu salonu projesi için Türk ve ecnebi mimar ve inşaat mühendisleri arasında bir müsabaka açılmıştır.

Müsabaka 6 şubat 1937 tarihinde hitam bulacaktır.

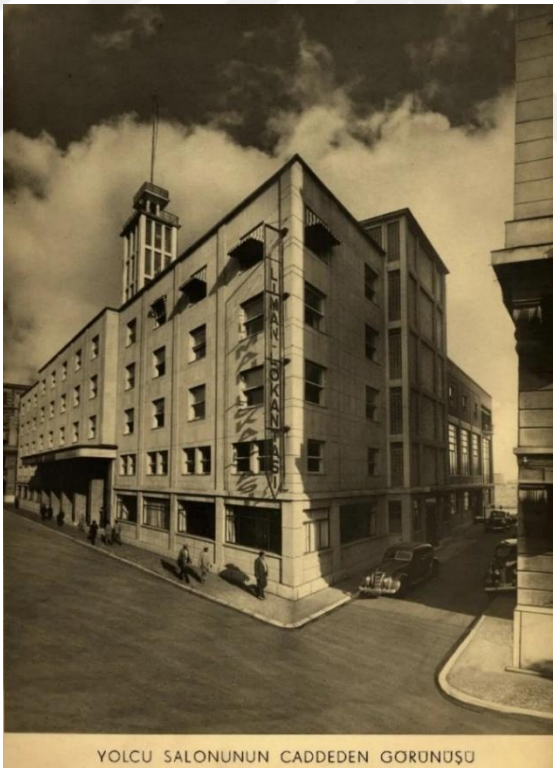
Projeler bir jüri heyeti tarafından incelenerek birinciye «2500», ikinciye «1000» ve beğenilen diğer iki projeye «500» er lira mükâfat verilecektir.

Taliblerin proje müsabakasına aid izahnameyi Galatada Ferme - necilerde Haydar hanında Fen Servisi Şefliğimize müracaatle al - maları lüzumu ilân olunur. (2754)

Şekil 205. Karaköy Yolcu Salonu İnşası İçin İlan

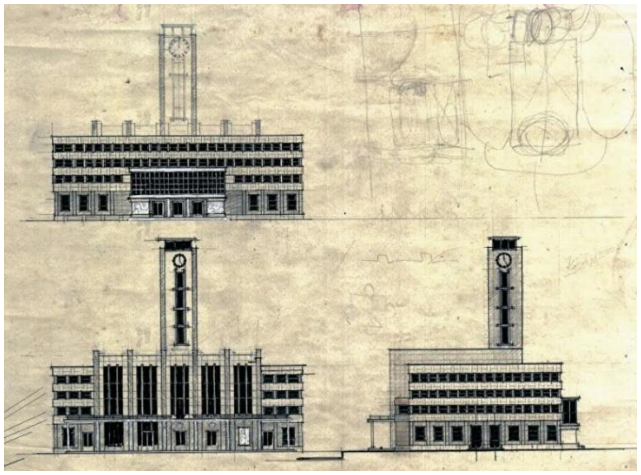
Kaynak: https://www.arkitera.com/haber/karakoy-yolcu-salonu/

1936’da mimari yarışmanın sonucunda Mimar Rebii Gorbon’un tasarımı Karaköy Yolcu Salonu için seçilmiş ve bina inşaatına başlanmıştır. Karaköy Yolcu Salonu, 1 Temmuz 1940 tarihinde hizmete açılmış ve dönemin modern ulaşım yapıları arasında yerini almıştır. Salonun simgesel unsurlarından biri olan saat kulesindeki saat, II. Abdülhamid döneminin ünlü saat ustası Mustafa Şem’i tarafından yapılmıştır. Açıldığı dönemde yapının içinde Kılavuzluk Servisi ile birlikte Denizyolları İşletmesi’nin Muhasebe Servisi de yer almakta, yapı sadece bir yolcu terminali değil aynı zamanda idari işlevler üstlenen bir merkez olarak kullanılmıştır. Zamanla işlevsel yapısı genişleyen Karaköy Yolcu Salonu, Kılavuzluk Servisi ve Muhasebe Birimi’nin yanı sıra, üst katında bulunan ve kent kültüründe iz bırakan Liman Lokantası ile de bilinir hale gelmiştir (Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1994). Hem yolcu trafiğine hem de sosyal yaşama hizmet veren bu yapı, Mayıs 2014’e kadar aktif olarak kullanılmıştır. Böylece Karaköy’ün hem ulaşım hem de hafıza mekanlarından biri olma niteliğini uzun süre sürdürmüştür

Şekil 206. Yolcu Salonunun Eski Bir Fotoğrafı

Kaynak: Bilal, 2019

Şekil 207. Yolcu Salonuna Ait Rebii Gorbon Cephe Eskizleri

Kaynak: https://dacistanbul.com/bellek-tarihi-karakoy-yolcu-salonu/

Şekil 208. Yolcu Salonunun Yıkılmadan Önceki Son Hali, Rıhtım Cephesi

Kaynak: https://dacistanbul.com/bellek-tarihi-karakoy-yolcu-salonu/

Şekil 209. Yolcu Salonu Kemankeş Caddesi Cephesi

Kaynak: Uzun,T. 2008.

2017 yılında Karaköy Yolcu Salonu yıkılmış ve yapı, The Peninsula Hotel projesi kapsamında yeniden ele alınmıştır. Yapının yıkılma sürecine dair detaylar, YAPI Dergisi'nde yer alan bir haberde aktarılmıştır: "Yolcu Salonu'nun bulunduğu alanın turizm odaklı bir projeye dönüştürülmesi kapsamında, bina tamamen yıkılarak yeni bir yapı inşa edilmiştir" (Yapı, 2017). Bu süreçte, yapı alanında gerçekleştirilen dönüşüm, Karaköy'ün kültürel ve ticari kimliğinde önemli değişikliklere yol açmıştır.

Karaköy Yolcu Salonu, 1940'lı yıllarda dönemin modernist mimari anlayışı doğrultusunda inşa edilmiş, yalın cephe düzeni, düşey vurgularla dengelenmiş kütlesel kompozisyonu ve işlevselliği ön planda tutan tasarımıyla nitelikli bir kamusal yapıydı. Taş kaplama cephe yüzeyleri, düzenli pencere açıklıkları, geniş saçakları ve saat kulesiyle tanımlanan özgün yapı, İstanbul'un deniz ulaşımı açısından önemli bir odak noktası olarak konumlanmaktaydı. Ancak ilerleyen yıllarda yapı yıkılmış ve yerine otel fonksiyonu taşıyan yeni bir bina inşa edilmiştir. Yeni yapı, genel kütle oranlarını ve bazı cephe hatlarını korumaya çalışsa da mimari karakter açısından farklılık göstermektedir. Ön cephede kullanılan açık renkli taş kaplama, eski yapının malzeme izlenimini taklit eder nitelikte kullanılmıştır. Saat kulesi yeniden yorumlanmış, ancak artık kamusal simgesellikten uzak, dekoratif bir unsura indirgenmiştir. Zemin katta daha önce kamusal kullanıma açık olan giriş holü yerine, lobi ve ticari işlevler içeren mağazalar yer almış ve bu durum yapının erişilebilirliğini sınırlamıştır.

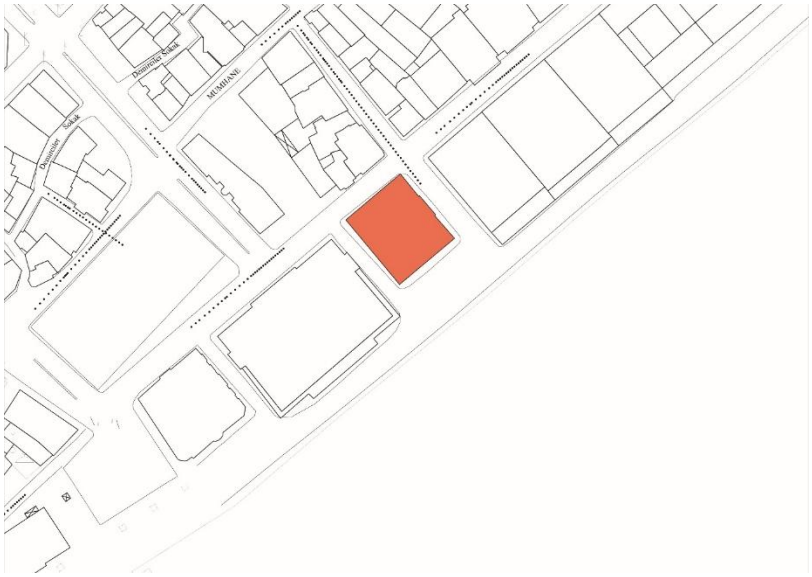
Şekil 210. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 3 Parsel) Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının geçirdiği işlevsel dönüşüm incelendiğinde, başlangıçta ticaret amacını barındıran alanın yıkıldığı, zamanla ulaşım işlevine ayrıldığı ve sonrasında turizm sektörüne hizmet edecek şekilde otel fonksiyonuna dönüştürüldüğü görülmektedir. Bu süreçte, yapı tamamen yıkılmış ve aynı alanda eskisine benzer yeni bir bina inşa edilmiştir. Yapının geçirdiği dönüşüm, yalnızca fiziksel değişimi değil, aynı zamanda yapının sosyal işlevi, kent belleğindeki yeri ve kamusal niteliği açısından da önemli bir kopuşu ifade etmektedir.

78 Ada 11 Parsel- Çinili Rıhtım Han/The Peninsula Hotel

Yapı Adı/Adları	Çinili Rıhtım Han-Gümrük Binası-The Peninsula Hotel
Ada/Parsel	78/11 (Eski 78/4)
Kapı No	36
Yapım Tarihi	1910-1911
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)
Diğer İşlevleri	Kamu Yapısı
Güncel İşlevi	Otel

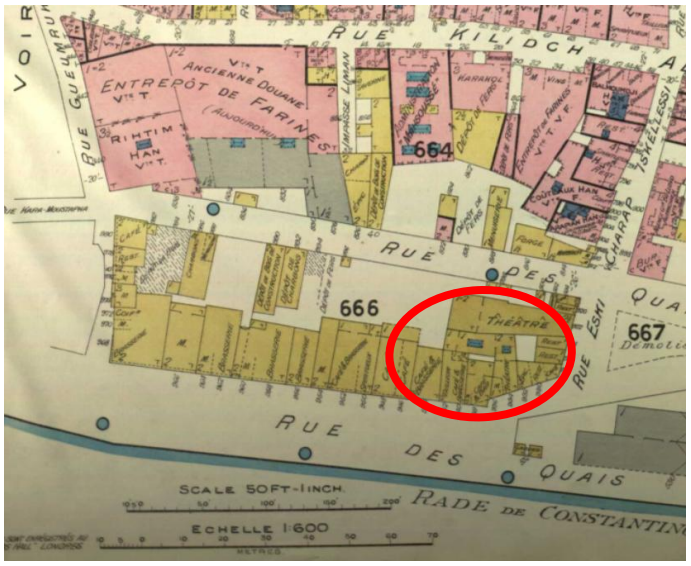
Çinili Rıhtım Han 1910-1911 yılları arasında inşa edilmiştir. Yapının bulunduğu alanları erken dönem kullanım amacı ticaret olup, zaman içinde kamu yapısı olarak da hizmet vermiştir. Günümüzde The Peninsula Hotel olarak otel işleviyle kullanılmaktadır. Beş katlı olan yapı, dönemin mimari karakteristiklerini taşıyan taş ve kagir malzeme kullanımıyla dikkat çekmektedir. Yapı tescilli olup, korunması gereken kültürel miras yapıları arasında yer almaktadır.

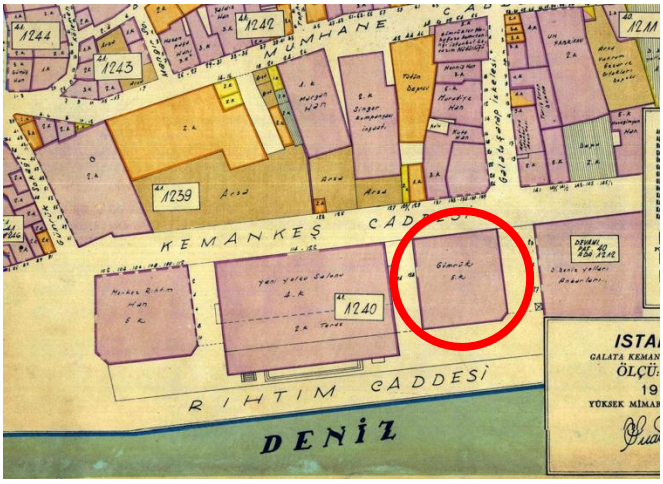
Şekil 211. 78 Ada 11 Parselde (Eski 78 Ada 4 Parsel) Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritasına göre yapı alanında daha önce bir-iki katlı ahşap yapılar olduğu, bu yapıların kahvehane, terzi, bakkal ve depo işlevleriyle kullanıldığı anlaşılmaktadır (Giray Küçük, 2012). Suat Nirven haritasında ise yapı, kâgir Gümrük binası olarak kayıt altına alınmıştır. Bu bilgiler, yapının erken dönem işlevselliğini ve çevresindeki ticari hareketliliği göstermektedir.

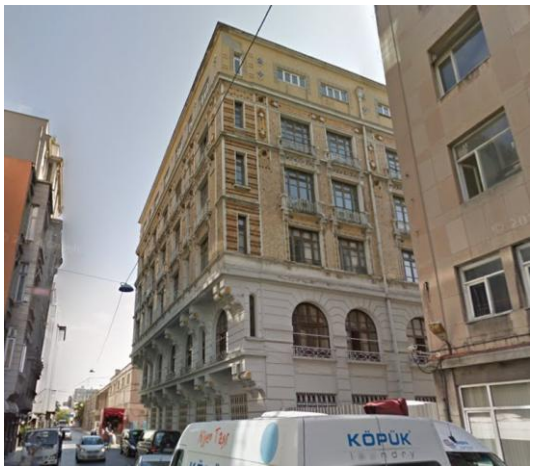

Şekil 212. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 4 Parsel) Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 213. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 4 Parsel) Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Çinili Rıhtım Han olarak da bilinen yapı, 1911 yılında betonarme olarak inşa edilmiştir (Erkal, 2010). Dersaadet Rıhtım Dok ve Antrepo Şirketi Osmaniyesi tarafından inşa ettirilen yapının mimarı bilinmemektedir (Siska İnşaat, t.y.). Dönemin gümrük faaliyetlerinde önemli bir rol oynayan bu yapı, uzun yıllar boyunca TC Maliye Bakanlığı İstanbul Gümrük Saymanlığı, TC Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Teftiş Kurulu ve İstanbul Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü gibi kurumlara ev sahipliği yapmıştır (Fidan, 2009). 20. yüzyıl başlarında, sigorta ve nakliye hizmetleri açısından da önemli bir merkez konumundaydı. 1918-1923 yılları arasındaki İstanbul işgali sürecinde yapı, işgal kuvvetleri tarafından garnizon, güvenlik görevlileri için karakol, ilaç ve soğuk erzak deposu olarak kullanılmıştır (Ar, 2006).

Şekil 214. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 4 Parsel) Yapının 2015 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2015

Şekil 215. Yapıya Ait Detaylar, 2020

Kaynak: Beyoğlu Kentsel Tasarım Rehberi

Yapı, cephe düzeni, detay zenginliği ve katmanlı malzeme kullanımıyla dönemin Batı etkisindeki eklektik mimari anlayışını yansıtmaktadır. Alt kat, yapının diğer katlarından ayrışan bir şekilde daha anıtsal ve sağlam bir ifade taşımakta; rustik taş işçiliği ve yuvarlak kemerli büyük açıklıklarıyla kamusal işlevini açıkça ortaya koymaktadır. Üst katlar ise cephe kompozisyonu açısından oldukça zengin bir görünüm sergilemektedir. Kat pencereleri simetrik bir düzende yerleştirilmiş, çerçeveler plasterler ile sınırlandırılmış ve aralarına bezemeli yüzeyler yerleştirilmiştir. Süslemelerde geometrik ve bitkisel motiflerin yanı sıra seramik kaplamalara da yer verilmiştir. Özellikle pencere aralarındaki seramik detaylar ve yüzeysel renk kontrastları yapının "Çinili" adını almasına neden olabilecek niteliktedir. Kat silmeleri, kornişler ve pencere üstü alınlıkları, cepheyi yatayda bölerek ritmik bir doku yaratmakta; bu da yapının dengeli bir görselliğe ulaşmasını sağlamaktadır.

Plastır ve konsol detayları yapının üç boyutlu etkisini artırırken, cepheye heykelsi bir derinlik kazandırmaktadır. Bu konsollar, üst kat çıkmalarını taşımakta ve özellikle köşe birleşimlerinde yapıya hareket katmaktadır. Yapının genelinde tuğla, taş ve seramik gibi farklı malzemeler bir arada kullanılmış; bu da hem zengin bir malzeme dili yaratmış hem de cephede renk ve doku çeşitliliği sağlamıştır.

2017 yılı itibarıyla yapı, otel işlevine dönüşüm sürecine girmiştir. Restorasyon sürecinde cephe taş işçiliği özenle korunmuş, orijinal dokusunun muhafaza edilmesine dikkat edilmiştir. Alt katta ticari işlevlerin sürdürüldüğü görülmektedir. Restorasyon sonrası, yapı üzerindeki dekoratif tuğla detayları açığa çıkarılmıştır.

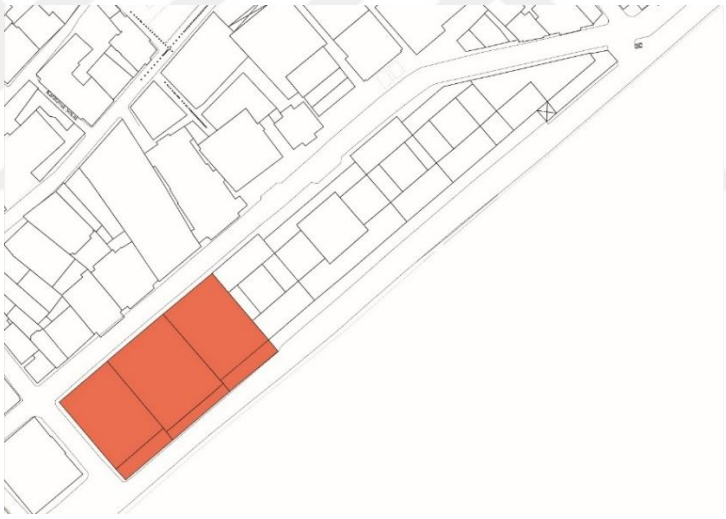
Şekil 216. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 4 Parsel) Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının işlevsel dönüşüm süreci, geç Osmanlı erken Cumhuriyet dönemi kamu işlevlerinden, günümüz turizm sektörüne uyarlanan bir örnek olarak değerlendirilebilir. Yapının cephe özellikleri korunarak, çağdaş otel kullanımına uygun hale getirilmiş ve tarihi miras korunarak yeniden işlevlendirilmiştir. Günümüzde hem ticari hem de turistik kullanımın sürdüğü yapı, Karaköy'ün dönüşen mimari dokusu içinde önemli bir referans noktası olarak varlığını devam ettirmektedir.

78 Ada 11 Parsel- 20 Nolu Antrepo/The Peninsula Hotel

Yapı Adı/Adları	20 Nolu Antrepo-The Peninsula Hotel
Ada/Parsel	78/11 (Eski 78/5)
Kapı No	38
Yapım Tarihi	-
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Kamu Yapısı
Diğer İşlevleri	Depo
Güncel İşlevi	Otel

Yapının tescilli olmadığı bilinmekte ve zaman içinde önemli değişimlere uğradığı anlaşılmaktadır. Tarihsel süreçte farklı haritalarda çeşitli işlevlerle kaydedilmiştir.

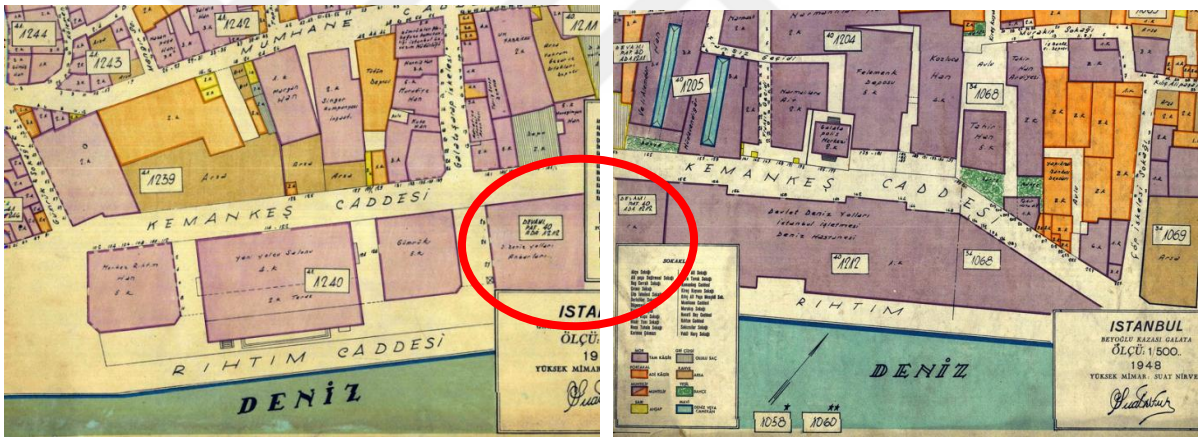
Şekil 217. 78 Ada 11 Parselde (Eski 78 Ada 5 Parsel) Yapının Vaziyet Planı
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritasında, yapı "Douanes D'exportation D'importation" (İhracat ve İthalat Gümrükleri) olarak kayıtlı olup, parçalı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bu, yapının o dönemde mevcut haliyle farklı bir biçimde var olduğunu ve zaman içinde değişime uğradığını düşündürmektedir. Pervititch haritasında yapı, "Entrepots De La Societe Des Quais" (Rıhtım Şirketi Depoları) olarak adlandırılmış ve günümüz parsel

yapısına daha yakın bir şekilde görülmektedir. Suat Nirven haritasında ise kâgir "Deniz Yolları Anbarları" olarak kayıt altına alınmıştır.

Şekil 218. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 5 Parsel) Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 219. 78 Ada 11 Parsel (78 Ada 5 Parsel) Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Yapının 2011 yılına ait görüntülerinde kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Uzun yıllar boyunca depo işleviyle varlığını sürdüren yapı, zamanla işlevini yitirmiş ve atıl hale gelmiştir, 2019 yılında yapı tamamen yıkılmıştır.

Şekil 220. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 5 Parsel) Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

2023 yılı itibarıyla, yapı yeniden inşa edilerek The Peninsula Hotel'in bir parçası haline gelmiştir. Günümüzde otel olarak kullanılan yapı, tamamen yeni bir formda inşa edilmiştir. 2024 yılında güncel tasarımıyla dikkat çeken, geniş cam açıklıklara ve metal detaylara sahip bir yapı görülmektedir. Yeni bina, bölgenin ticari ve turistik dönüşümüne uygun olarak çağdaş bir tasarım anlayışı ile yeniden ele alınmıştır. Yapı lüks bir konaklama ve etkinlik tesisine dönüşmüştür.

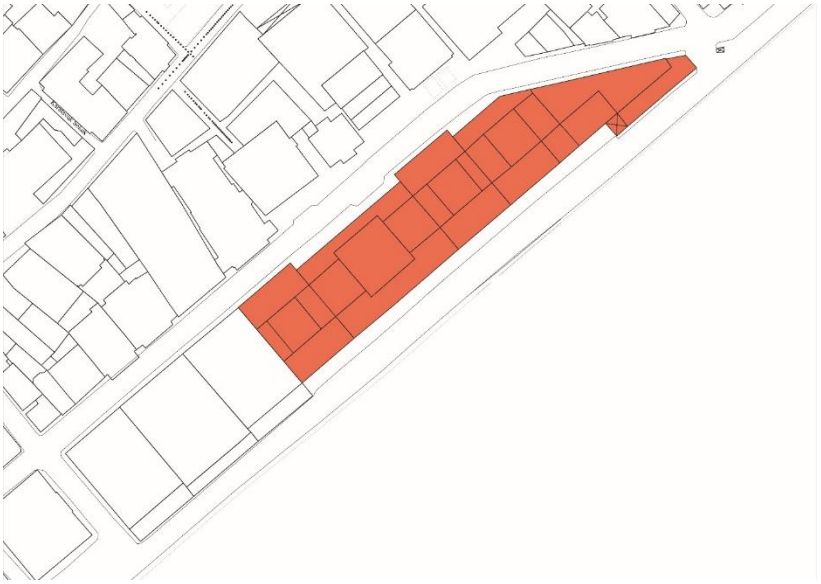
Şekil 221. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 5 Parsel) Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının dönüşüm süreci incelendiğinde, uzun yıllar boyunca depo işleviyle kullanıldığı, ancak zamanla bölgenin turizm odaklı dönüşümüne paralel olarak yıkılıp yeniden işlevlendirilerek otel kompleksinin bir parçasına dönüştürüldüğü görülmektedir. Yapının tarihi kimliği büyük ölçüde değişmiş olup, fiziksel varlığını korumayan, ancak fonksiyonel adaptasyonuyla bölgenin güncel ihtiyaçlarına yanıt veren bir yapı haline gelmiştir.

78 Ada 11 Parsel- Eski Paket Postanesi/Galataport İstanbul

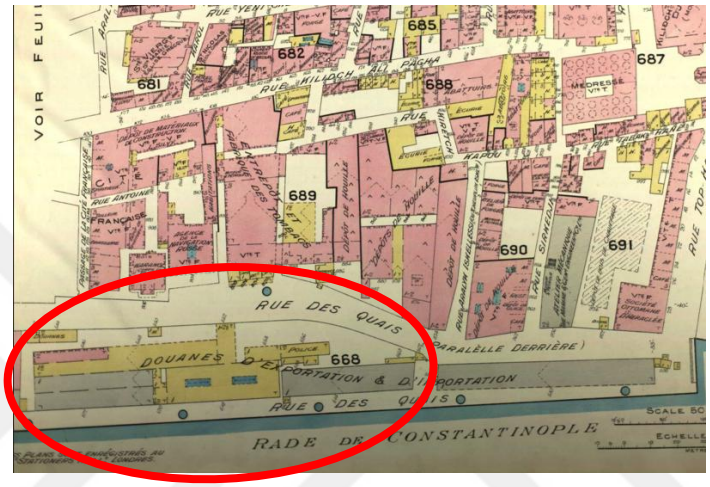
Yapı Adı/Adları	Gümrük Binası-Eski Paket Postanesi-Deniz Hastanesi-Galataport İstanbul
Ada/Parsel	78/11 (Eski 78/6 ve 78/7)
Kapı No	40-42-44B-46B
Yapım Tarihi	1907-1911
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Kamu Yapısı (Gümrük Binası)
Diğer İşlevleri	Kamu Yapısı (Paket Postanesi, Deniz Hastanesi)
Güncel İşlevi	Ticaret (Perakende)

Yapı 1907-1911 yılları arasında inşa edilmiştir ve tescilli bir yapıdır. İlk olarak kamu yapısı işleviyle, özellikle Gümrük Binası olarak kullanılmaya başlanmıştır. Kadıköy bölgesinde Haydarpaşa Limanı'nın inşasının tamamlanmasının ardından yapı, paket postanesi olarak hizmet vermeye başlamıştır (Bilal, 2019). Daha sonraki süreçte Denizcilik İşletmeleri tarafından idari hizmetler amacıyla kullanılmıştır. Günümüzde ise Galataport İstanbul kapsamında perakende alışveriş odaklı ticari bir fonksiyon kazanmıştır.

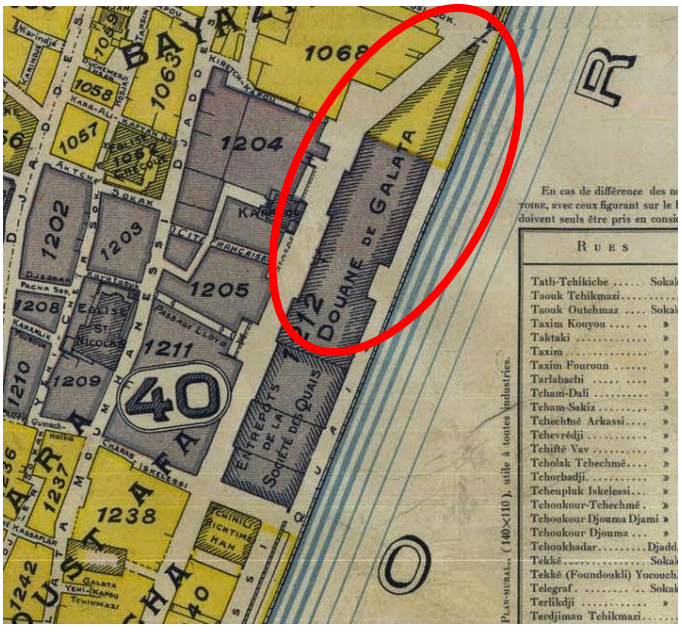

Şekil 222. 78 Ada 11 Parselde (Eski 78 Ada 6 ve 7 Parsel) Yapının Vaziyet Planı
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

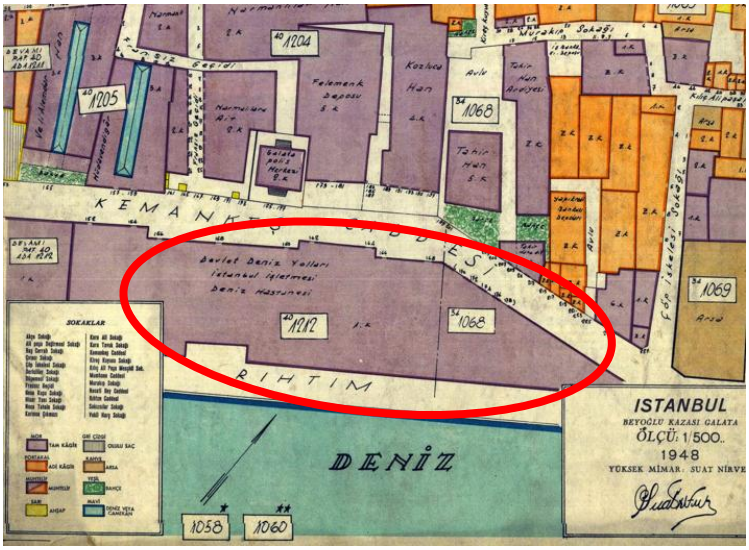
Tarihsel haritalarda yapının işlevine dair çeşitli kayıtlar bulunmaktadır. Goad haritasında "Douanes D'exportation" (İhracat Gümrükleri) olarak işaretlenmiş olup, yapının o dönemde ihracat işlemlerine yönelik bir fonksiyon taşıdığı anlaşılmaktadır ve bugünkü yapı inşa edilmeden önceki halini göstermektedir. Pervititch haritasında ise "Douane De Galata" (Galata Gümrüğü) olarak belirtilmiş ve yapının gümrük faaliyetleriyle ilişkilendirildiği görülmektedir. Suat Nirven haritasında ise yapı, kâgir Devlet Deniz Yolları İstanbul İşletmesi Deniz Hastanesi olarak kaydedilmiştir. Bu veriler, yapının zaman içinde işlevsel dönüşüm geçirdiğini göstermektedir.

Şekil 223. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 6 ve 7 Parsel) Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 224. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 6 ve 7 Parsel) Yapının Pervitith Haritasındaki Yeri

Şekil 225. 78 Ada 11 Parsel (Eski 78 Ada 6 ve 7 Parsel) Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

2007 yılına ait görüntülerde yapı, orijinal formunu büyük ölçüde korumaktadır. 2011 yılı kayıtlarında bina Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş. Kurum Tabipliği tabelası ile idari hizmetlere yönelik kullanılmaya devam etmektedir (Bilal, 2019). 2014 yılına gelindiğinde yapının kullanılmadığı anlaşılmaktadır.

Şekil 226. Karaköy Gümrük Depoları Cadde Cephesi, 2007

Kaynak: Uzun, 2007

Şekil 227. Karaköy Gümrük Depoları Deniz Cephesi, 2007

Kaynak: Uzun, 2007

2024 yılı itibarıyla yapı, Galataport İstanbul AVM'sine bağlı bir ticari fonksiyon kazanmıştır. Yapı içerisinde restoranlar, kafeler ve mağazalar bulunmaktadır. Restorasyon sürecinde bina, geçmişteki mimari unsurlarına referans veren bir anlayışla yeniden ele alınmış olsa da özgün dokusunun büyük ölçüde değiştiği görülmektedir.

Şekil 228. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 6 Parsel) yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

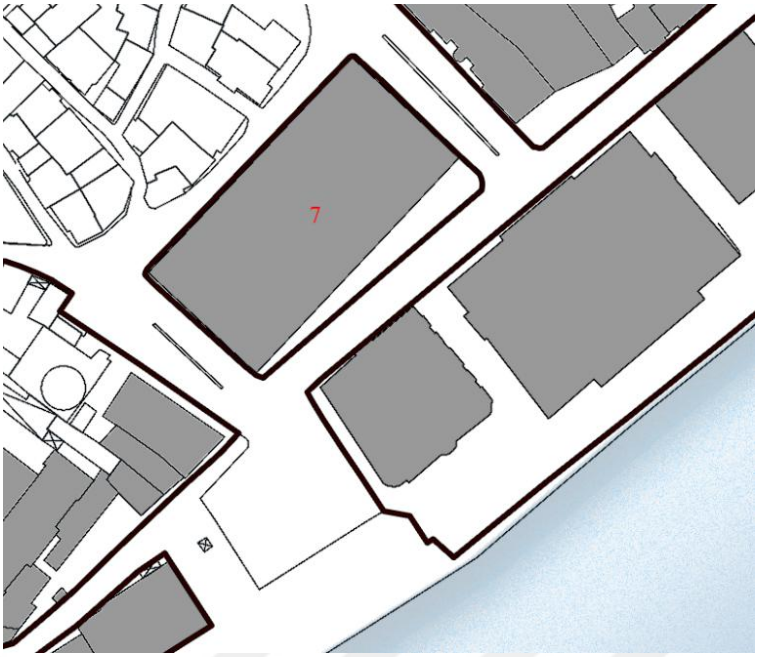
Şekil 229. 78 Ada 11 Parseldeki (Eski 78 Ada 6 ve 7 Parsel) Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının orijinal mimari özellikleri incelendiğinde, Neoklasik, Barok ve Art Nouveau tarzlarının etkileri görülmekteydi. Cephenin alt kotunda Neoklasik sıva detayları, pencereler üzerinde Barok unsurlar ve ön cephede Art Nouveau tarzında figüratif süslemeler bulunmaktadır (Bilal, 2019). Ancak, günümüzde yapı, çağdaş bir ticari alan olarak yeniden işlevlendirilmiş olup, orijinal kimliğinden kısmen uzaklaşmıştır.

Yapıların dönüşüm süreci, Karaköy ve çevresinin kamu işlevinden ticari kullanıma geçiş sürecini anlamak adına önemli bir örnektir. Gümrük binası olarak başlayan kullanım, postane, idari ve sağlık hizmetlerine ev sahipliği yaptıktan sonra, Galataport projesi kapsamında ticaret ve turizme entegre edilmiştir. Bu dönüşüm, bölgedeki kentsel dönüşüm süreçlerinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

3.3.6. 2217 Ada

2217 ada üzerinde günümüzde yalnızca 7 numaralı parsel yer almakta olup bir zamanlar katlı otoparkın yer aldığı parsel şu anda inşaat halindedir.

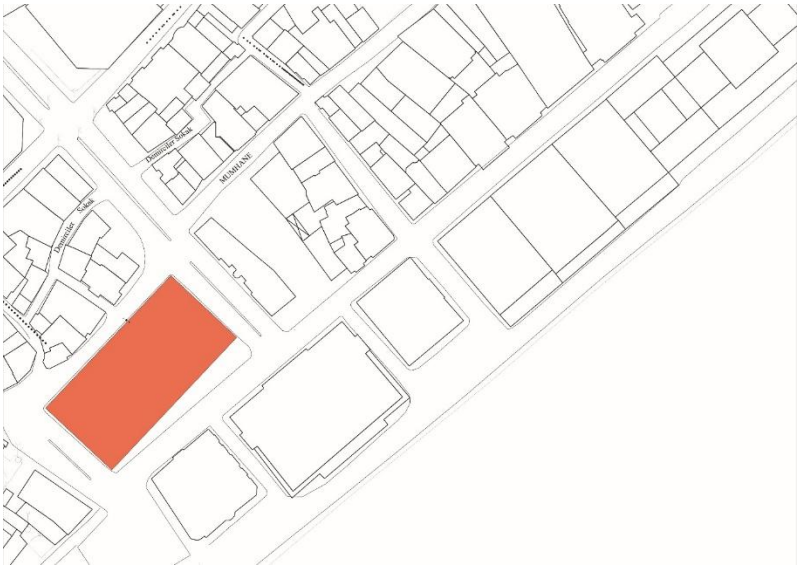
Şekil 230. 2217 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

2217 Ada 7 Parsel

Yapı Adı/Adları	Meydan Ve Zemin Altı Otoparkı
Ada/Parsel	2217/7
Kapı No	16 (Maliye Caddesi)
Yapım Tarihi	-
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Depo, Kamu Yapısı, Ticaret, Boş Arsa
Diğer İşlevleri	Katlı Otopark
Güncel İşlevi	İnşaat Halinde

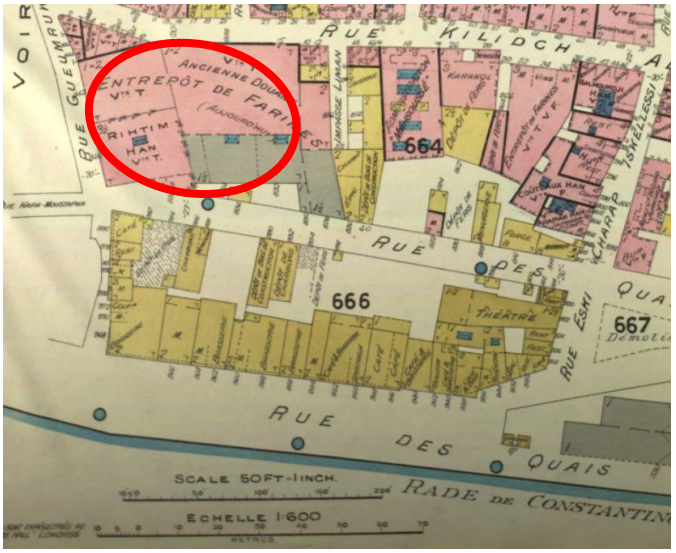
2217 ada 7 parsel, Karaköy Kemankeş Caddesi ile Maliye Caddesi'nin kesişiminde yer almakta olup, kentsel dönüşüm süreçlerinin önemli bir örneğini teşkil etmektedir.

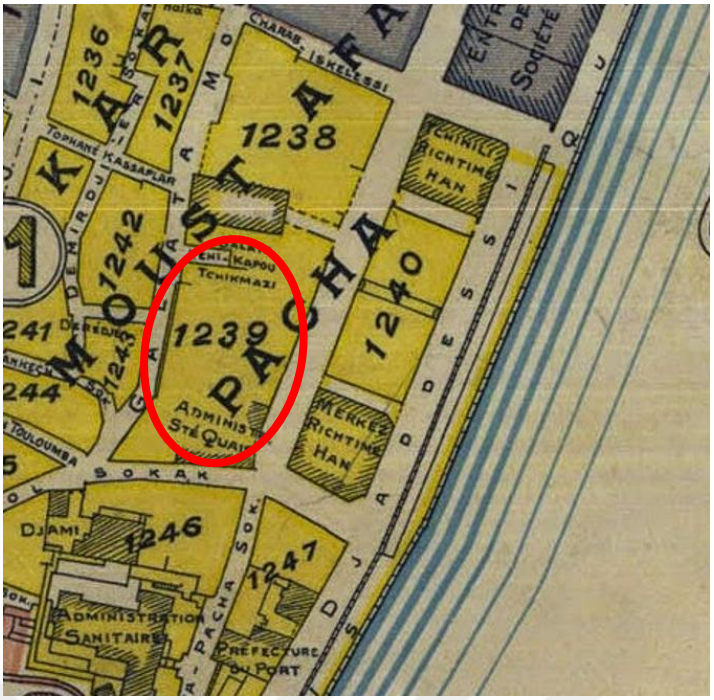
Şekil 231. 2217 Ada 7 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritasında, parsel üzerinde "Entrepôt de Farines" (Un Deposu) ve "Ancienne Douane" (Eski Gümrük) ve Rıhtım Han olarak belirtilen yapılar ve bir kısmının boş arsa olduğu görünmektedir. Pervititch haritasında ise "Administr. Ste Quais" (Rıhtım Şirketi İdaresi) olarak kayıtlıdır. Suat Nirven haritasında, parselde iki kâgir, iki katlı yapı ve boş bir arsanın varlığı görülmektedir. Suat Nirven haritası ile Goad haritasında yapı formları benzerdir. Bu veriler, bölgedeki yapılaşmanın ve kullanım biçiminin uzun süre aynı kaldığını desteklemektedir.

Şekil 232. 2217Ada 7 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 233. 2217 Ada 7 Parsel Yapının Pervititch Haritasındaki Yeri

Şekil 234. 2217 Ada 7 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Şekil 235. 2217 Ada 7 Parselde Boş Arsanın Otopark Kullanımını Gösteren Fotoğraf

Kaynak: Gurbet Kuşları Filminden Bir Ekran Görüntüsü, 1964

1976 yılında, bu alana çok katlı bir otopark inşa edilmiştir. Yapı hem mimari tasarımı hem de kütlesel varlığıyla çevresindeki tarihi dokuyla uyum sağlayamamış ve modern kentleşmenin olumsuz örneklerinden biri olarak değerlendirilmiştir (Okyay, 2015). Brüt betonarme strüktüre sahip olan yapı, geniş yatay bantlarla tasarlanmış parapetleri ve sarı-siyah renkleriyle dikkat çekmiştir. Yapının zemin katında Koska ve Karaköy Güllüoğlu gibi ticari işletmelerin bulunduğu, dolayısıyla sadece otopark değil, aynı zamanda bir ticari merkez işlevi de gördüğü anlaşılmaktadır. Ancak hem kullanılan malzemeler hem de kütlesel yoğunluk açısından tarihi çevre ile bağdaşmayan bu yapı, çevresel uyum eksikliği nedeniyle eleştirilmiştir.

Şekil 236. 2217 Ada 7 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

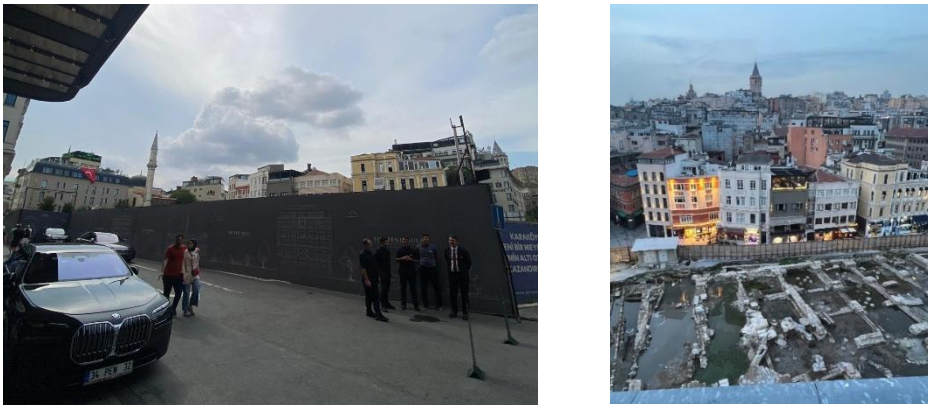
2014 itibarıyla yapının cephesi, şeffaf metal malzeme ile kaplanmış durumda idi. Bu kaplamanın yapının brüt beton hissiyatını hafifletmek ve tarihi çevre ile uyumsuzluğunu en aza indirmek amacıyla yapıldığı düşünülmektedir. Ancak bu müdahale, yapının çevresel bağlamdaki uyumsuzluğunu tamamen ortadan kaldıramamış, yapı kütlesel olarak hâlâ çevresindeki tarihi dokudan ayrışan bir karakter sergilemiştir.

Şekil 237. 2217 Ada 7 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2014

2021 yılında alınan karar doğrultusunda, otoparkın yıkılması ve yerine meydan ve zemin altı otopark yapılması planlanmıştır (Hürriyet, 2021). Bu karar, hem Karaköy'ün kamusal alan ihtiyacına bir çözüm sunmayı hem de tarihi çevreye uyumlu bir düzenleme yapmayı hedeflemektedir. 2024 yılında otoparkın tamamen yıkıldığını ve meydan ile zemin altı otopark çalışmalarının devam ettiği görülmektedir. Ancak, inşaat sürecinde arkeolojik kalıntılara rastlanmış ve bu durum projenin tekrar değerlendirilme sürecine girmesine neden olmuştur.

Şekil 238. 2217 Ada 7 Parseldeki Yapının 2025 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının işlev değişiklikleri incelendiğinde, 20. yüzyılın başlarında han, depo ve gümrük binası olarak kullanılan alanın, 1976 yılında otopark ve ticari alan olarak dönüştüğü

görülmektedir. Uzun yıllar boyunca otopark olarak kullanılan yapı, işlevsel anlamda Karaköy'deki araç yoğunluğuna çözüm sunmuş olsa da estetik ve tarihi doku açısından çevresiyle uyumsuz bir yapı olarak kalmıştır. 2021'de başlayan dönüşüm süreciyle birlikte, işlevsel yapı değişerek bir meydan ve zemin altı otoparka dönüştürülmek istenmiştir. Bu değişim, bölgedeki kamusal açık alan eksikliğini gidermek ve kent kullanıcıları için daha bütünleşik bir sosyal alan oluşturmak amacı taşımaktadır. 2217 ada 7 parselin geçirdiği dönüşüm, Karaköy'ün kentsel değişim sürecinde önemli bir yer tutmakta olup, bölgenin kamusal kullanımlar ve tarihi dokuyla bütünleşme çabalarının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

3.3.7. 80 Ada

80 ada üzerinde yer alan ve Kemankeş Caddesi'ne cephesi bulunan beş parsel mevcuttur: 14, 25, 23, 20 ve 21 numaralı parseller. Bu parsellerden 20 ve 21 numaralı olanlar tescillidir. Ayrıca, 14 numaralı parsel Maliye Caddesine ve 20 ile 21 numaralı parseller Galata Şarap İskelesi Sokağı'na kayıtlıdır.

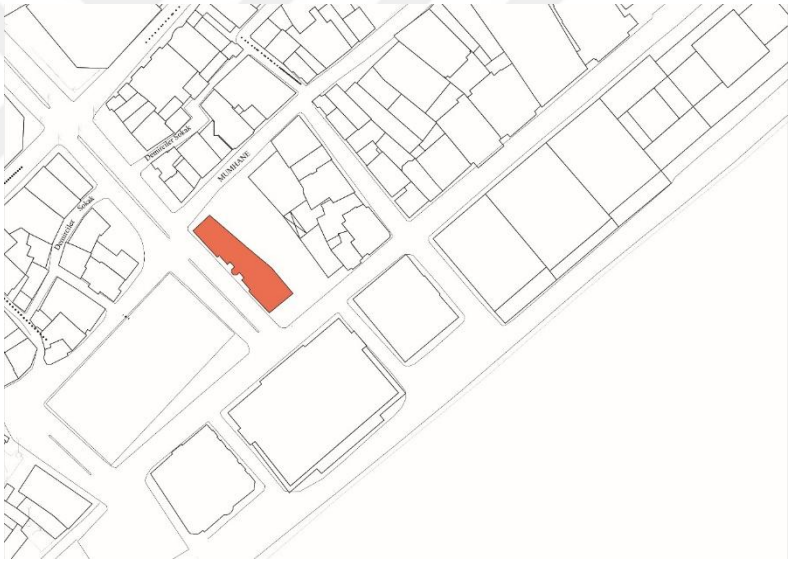
Şekil 239. 80 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

80 Ada 14 Parsel

Yapı Adı/Adları	Rüya Han
Ada/Parsel	80/14
Kapı No	15 (Maliye Caddesi)
Yapım Tarihi	20. yy'ın İkinci Yarısı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Depo
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Zemin Ticaret, Üst Katlar Boş

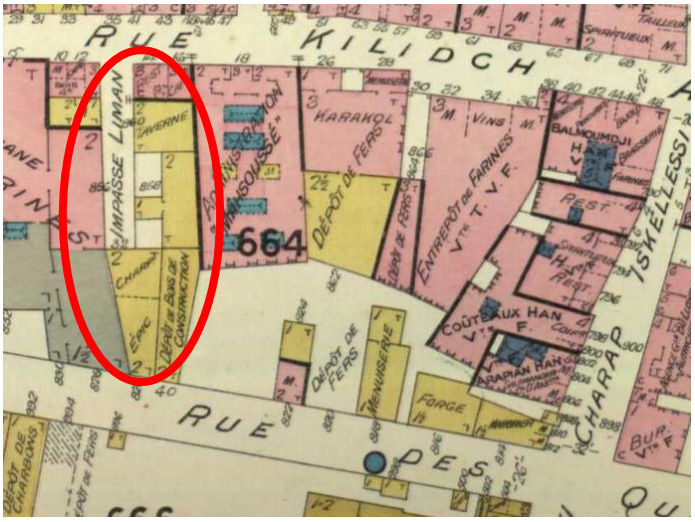
Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde, Maliye Caddesi'ne de cephesi bulunan ve 80 ada 14 parselde yer alan Rüya Han'ın kapı numarası 15 olup, tescilli değildir.

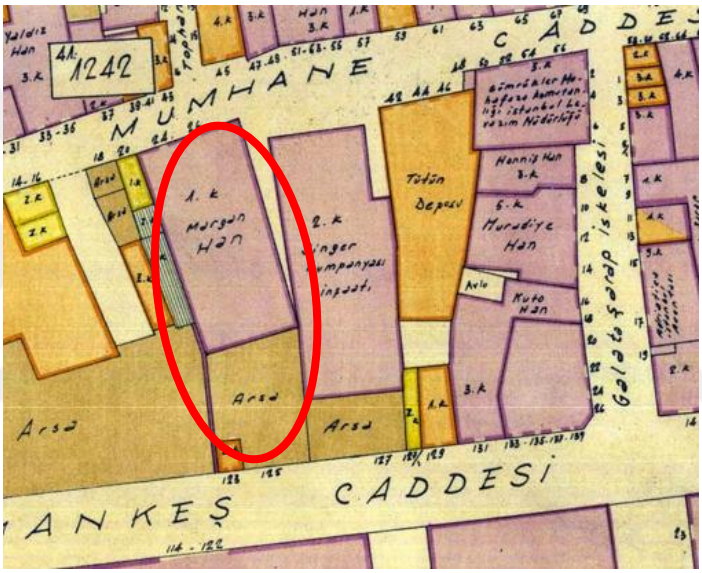
Şekil 240. 80 Ada 14 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad Haritası'nda "Dépôt de bois de construction" (inşaat kerestesi deposu) olarak tanımlanan bu alan, bir dönem ticari depolama işlevi görmüştür. Suat Nirven Haritası'nda ise aynı alan arsa ve Margan Han olarak belirtilmiştir. Yani yapının yıkıldığı anlaşılmaktadır.

Şekil 241. 80 Ada 14 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 242. 80 Ada 14 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

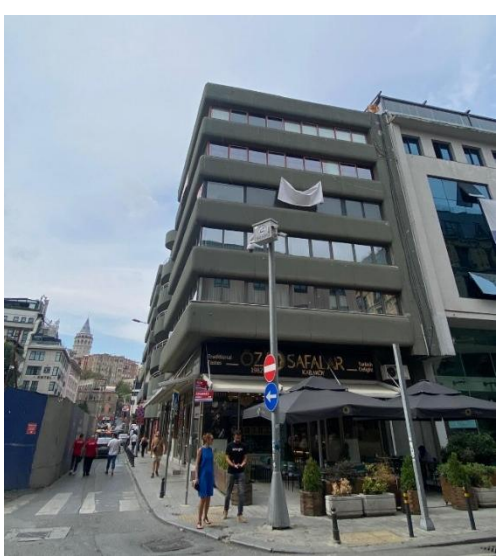
2011 yılına ait görüntülerde alt kat, Garanti Bankası şubesi olarak kullanılmıştır. Bu durum, yapının ticari bir kimliğe sahip olduğunu ve zemin katlarının kentsel hizmetler için uygun bir şekilde tasarlandığını göstermektedir.

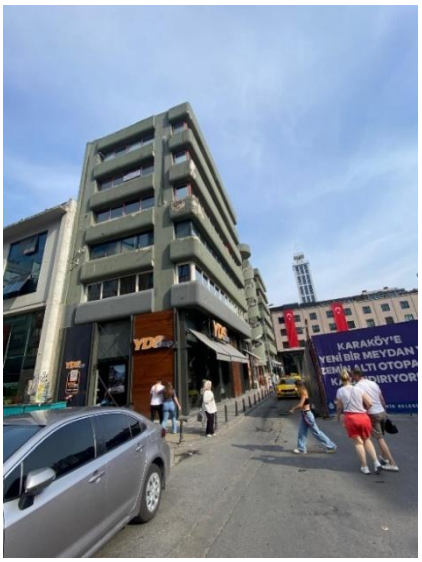

Şekil 243. 80 Ada 14 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

2024 yılı itibarıyla yapının alt katı, yeniden ticari bir işlev kazanmış ve Öz Safalar Karaköy adlı bir restoran olarak hizmet vermeye başlamıştır. Ayrıca Maliye Caddesi cephesinde yer alan YDS Shop, yapının farklı ticari işletmelere ev sahipliği yaparak kentsel bağlamda ekonomik bir odak noktası olmaya devam ettiğini göstermektedir. Bununla birlikte, üst katların boş olduğu ve kullanım dışı kaldığı gözlemlenmektedir. Bu durum, yapının fonksiyonel potansiyelinin tam anlamıyla kullanılmadığını işaret etmektedir.

Şekil 244. 80 Ada 14 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Rüya Han, modernist mimarlık anlayışına uygun olarak tasarlanmış ve cephesinde yatay bir ritim hâkimdir. Yapının yatay bantlarla çevrelenmiş cephe düzeni, dönemin uluslararası modern mimarlık akımlarından etkilenmiştir. Katlar boyunca kesintisiz

devam eden geniş yatay yüzeyler, yapının hem görsel estetiğini hem de fonksiyonelliğini artırmaktadır. Özellikle köşe bölgelerdeki yuvarlatılmış kenar dönüşleri, yapının akıcı bir tasarım diline sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, yapının dış cephesinde gözlemlenen bazı bozulmalar ve bakım ihtiyacı, zamanla oluşan yıpranmanın göstergesidir. Özellikle köşe bölgedeki betonarme çıkmalarda ve kat kenarlarında meydana gelen aşınmalar, yapının koruma ve bakım çalışmalarına ihtiyaç duyduğunu işaret etmektedir.

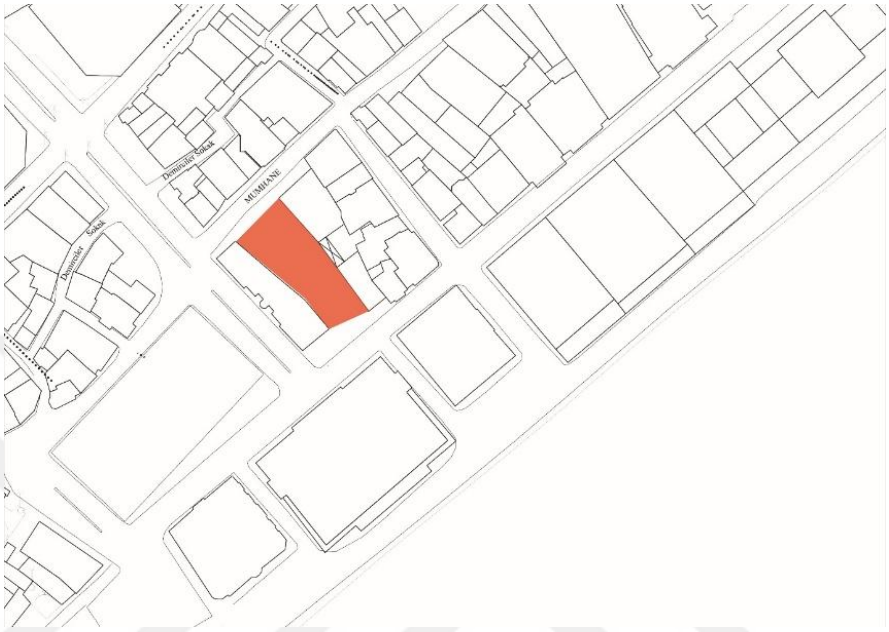
Fonksiyonel açıdan değerlendirildiğinde, yapının zemin katları aktif ticari kullanımda olup, restoran ve mağaza işlevlerini barındırmaktadır. Rüya Han, kentsel bağlamda önemli bir lokasyona sahip olup, ticari, sosyal ve kamusal kullanımlara ev sahipliği yapabilecek bir kapasiteye sahiptir. Üst katların yeniden işlevlendirilmesi, yapının kentsel dokuya daha güçlü bir şekilde entegre olmasına katkı sağlayabilir.

Bu parselin işlev değişiklikleri incelendiğinde, alanın ilk olarak inşaat kerestesi deposu olarak kullanıldığı, daha sonra boş arsa ve han olarak kaydedildiği ve zaman içinde ticari işlev kazandığı görülmektedir. Depo işlevinden arsa haline dönüşümü, kentsel dönüşüm süreçleriyle ilişkili olup, bölgenin ekonomik ve mekânsal değişimlerine bağlı olarak gerçekleşmiştir. Daha sonra iki parselin birleştirilerek muhtemelen 1970lerde tek bir bloktan oluşan bir ofis yapısı yapılmıştır. Boş olması yapının tam anlamıyla işlevsel dönüşümünü tamamlamadığını ve bölgedeki kullanım değişimlerinin henüz kesin bir dengeye ulaşmadığını göstermektedir.

80 Ada 25 Parsel

Yapı Adı/Adları	Mimarlar Odası
Ada/Parsel	80/25
Kapı No	31
Yapım Tarihi	2009
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Depo, Kamu Yapısı
Diğer İşlevleri	Ticaret, Boş Arsa-Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Sivil Toplum Yapısı

Karaköy Kemankeş Caddesi'nde, 80 ada 25 parselde yer alan ve kapı numarası 31 olan bina, günümüzde Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi'nin hizmet binası olarak kullanılmaktadır. Yapı, tescilli değildir ve herhangi bir kültürel miras statüsüne sahip değildir. Yapının 786,04 m²'lik alanı, çağdaş mimarlık anlayışını yansıtan bir cephe tasarımıyla tamamlanmıştır.

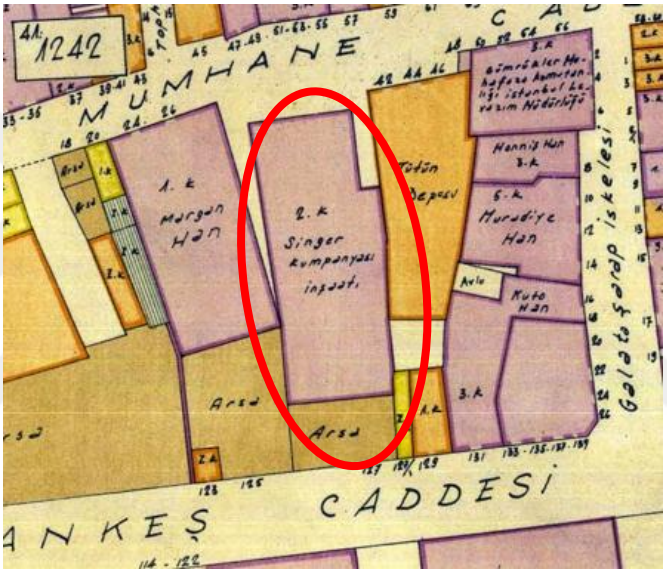
Şekil 245. 80 Ada 25 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad Haritası'nda bir kısmı "depot de fers" (demir deposu) olarak tanımlanan alan, bir dönem endüstriyel bir işlev üstlenmiştir. Ayrıca parselde yine Goad Haritasında Administration Mahsousse (Özel İdare) yani kamu yapısı ve karakol da görünmektedir. Suat Nirven Haritası'nda ise yapı formu farklılık göstermektedir ve parselin önünün arsa, arkasının Singer Kumpanyası inşaatı olarak belirtildiği görülmektedir. Bu, yapının geçmişte bir depo, kamu yapısı alanı olarak kullanıldığını, ardından bulunduğu alanın yeniden yapılanma süreçlerinden geçtiğini göstermektedir.

Şekil 246. 80 Ada 25 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 247. 80 Ada 25 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Yerinde yapılan görüşmelerde 2000li yılların başında parselde İş Bankası yapısı olduğu öğrenilmiştir. Daha sonrasında yapı yıkılıp, kapsamlı çalışmalar ile yapı, Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi'ne dönüştürülmüştür. Yaklaşık bir yıl süren yenileme süreci sonunda bina, 21 Aralık 2009'da faaliyete geçmiş, resmi açılışı ise 29 Aralık 2009'da yapılmıştır (Mimarizm, 2009) Yapı, geçmişteki endüstriyel kimliğinden tamamen sıyrılarak modern bir sivil toplum kuruluşu binasına dönüşmüştür.

Yapının Kemankeş Caddesi'ne bakan cephesi, günümüz mimarlık anlayışına uygun olarak düzenlenmiş cam panellerle kaplıdır. Bu büyük cam yüzeyler, dış mekânla iç mekân arasında görsel bir geçirgenlik sağlarken, doğal ışığın içeri girmesini de maksimum düzeye çıkarmaktadır. Cam panellerin düzeni hem simetri hem de minimalist

bir estetik anlayışı yansıtmaktadır. Yapıldığı yıldan itibaren bu cephe tasarımında herhangi bir radikal değişiklik yapılmamış, yapının temiz ve sade estetiği korunmuştur.

2024 yılında Kemankeş Caddesi cephesinin önündeki alanda saksı içinde yeşilliklerle bazı düzenlemelerinin yapıldığı ve sokakla etkileşim halinde bir kentsel alan oluşturulduğu görülmektedir. Bu düzenleme, sadece binanın estetiğini değil, aynı zamanda çevresel uyumunu ve kamusal erişilebilirliğini de geliştirmiştir. Binanın giriş kısmında yer alan geniş cam kapılar ve iç mekânın şeffaf bir şekilde görünmesine olanak tanıyan cam yüzeyler, davetkâr bir yapı kurgusu sunmaktadır.

Şekil 248. 80 Ada 25 Parseldeki Yapının 2025 yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Mimarlar Odası hizmet binası, yalnızca bir sivil yapı olmanın ötesinde, Karaköy'ün tarihi ve sosyal dokusuna katma değer sağlayan bir yapıdır. Binanın işlevselliği, Mimarlar Odası gibi bir kurumu ağırlayarak bölgenin entelektüel ve mesleki yaşamına katkıda bulunurken, mimari tasarımı ile de modern bir estetik sunmaktadır. Yapının ön cephesine yerleştirilen pankartlar ve afişler, binanın kamusal bir mesaj verme aracı olarak da kullanıldığını göstermektedir. Bu, binanın yalnızca fiziksel bir yapı olmaktan öteye geçerek, toplumsal ve politik mesajlar ileten bir simgeye dönüştüğünü ortaya koymaktadır.

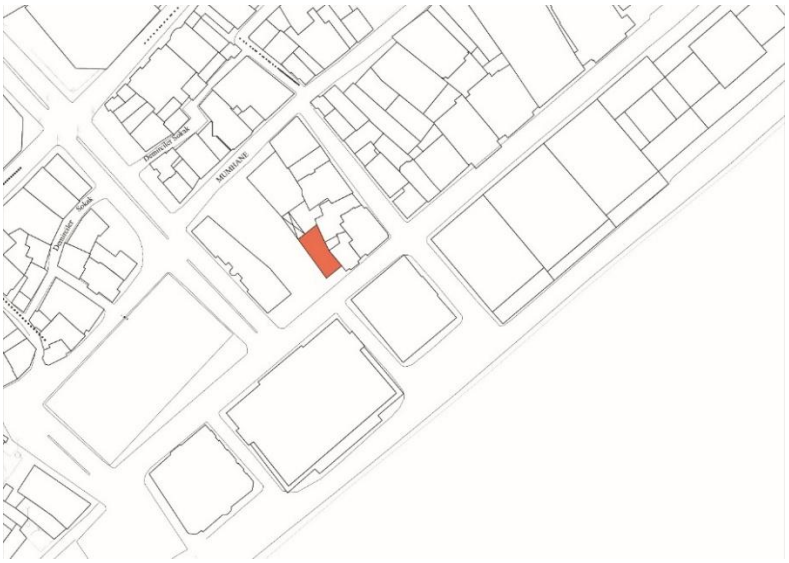
Bu parselin işlev değişiklikleri incelendiğinde, alanın ilk olarak demir deposu ve özel idare ile karakol gibi kamusal ve endüstriyel işlevlere ev sahipliği yaptığı, ardından arsa

ve ticaret alanı olarak kullanıldığı görülmektedir. 2000'li yılların başında İş Bankası yapısının bulunduğu bu parsel, daha sonra tamamen yıkılarak Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi olarak hizmet vermeye başlamıştır. Böylece parsel, geçmişteki endüstriyel ve ticari işlevlerinden tamamen sıyrılarak, sivil bir yapıya dönüşmüştür ve günümüzde bu kimliğiyle faaliyet göstermektedir.

80 Ada 23 Parsel

Yapı Adı/Adları	Fatih İş Hanı
Ada/Parsel	80/23
Kapı No	33
Yapım Tarihi	20. yy'ın İkinci Yarısı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	İmalathane
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret (Ofis)

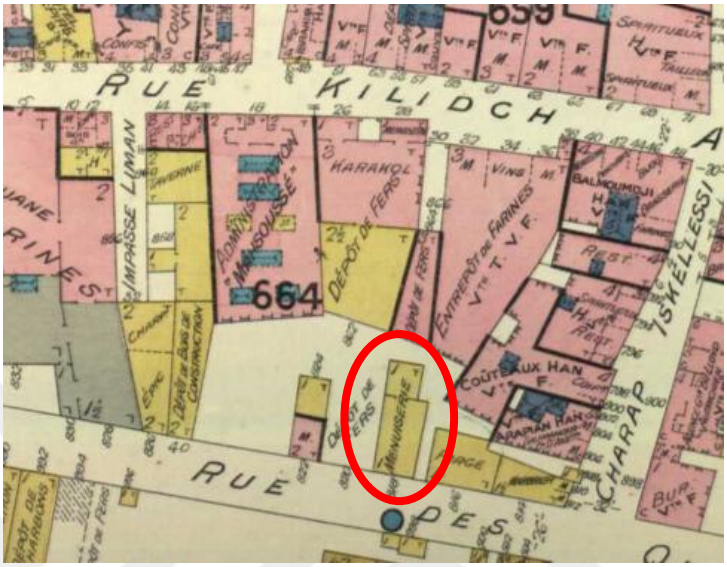
Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde, 80 ada 23 parselde yer alan ve kapı numarası 33 olan Fatih İş Hanı'nın yapı alnı 139,53 m²'dir. Arkasındaki yapı da bu parsele bağlıdır. Ancak Kemankeş Caddesi üzerindeki yapı incelenmektedir.

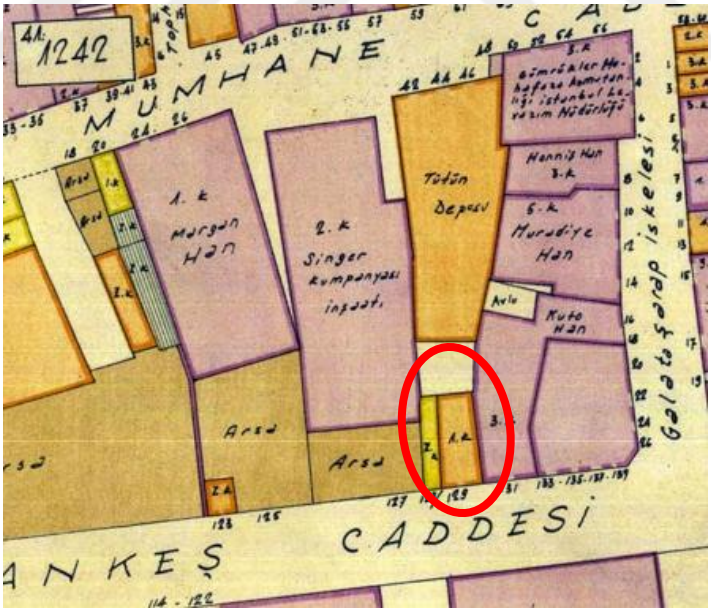
Şekil 249. 80 Ada 23 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad Haritası'nda "menuiserie" olarak, yani marangozhane veya ahşap işleri atölyesi olarak tanımlanmıştır. Suat Nirven Haritası'nda ise aynı parsel üzerinde bir katlı adi kâgir yapı ile ahşap zemin katlı bir yapı bulunduğu belirtilmiştir. Bu bilgiler, yapının bulunduğu parselin zaman içinde değişim ve dönüşüm geçirdiğini, başlangıçtaki küçük ölçekli üretim alanından, bugünkü çok katlı bir ticaret hanına evrildiğini ortaya koymaktadır.

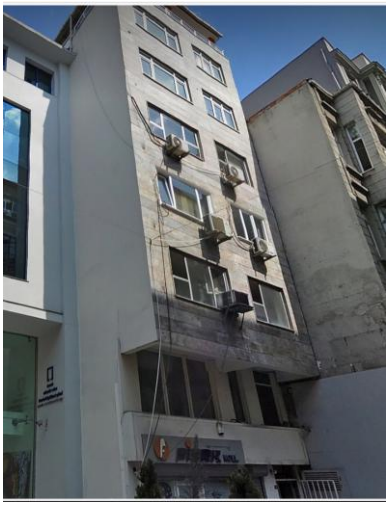

Şekil 250. 80 Ada 23 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 251. 80 Ada 23 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Fatih İş Hanı, 2011 yılına ait görüntülere göre sade bir cephe düzenine sahiptir ve yapının ticari işlevini vurgulayan bir girişle dikkat çeker. Beş katlı olan yapının dış cephesinde, dönemin mimari eğilimlerini yansıtan gri tonlarda taş kaplama malzeme tercih edilmiştir.

Şekil 252. 80 Ada 23 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

2024 yılına gelindiğinde, Fatih İş Hanı'nın alt katının "Namlı Gurme" isimli bir restorana dönüştüğü görülmektedir. Kırmızı tente ve düzenlenmiş giriş detayları, yapının alt katına sosyal ve gastronomik bir işlev kazandırıldığını ortaya koymaktadır. Üst katlarda ise hâlen ticari ofis olarak kullanımın sürdüğü anlaşılmaktadır. Bu durum, yapının ticaret hanı kimliğini korurken, alt katında değişen sosyal işlevlerle modern kentsel ihtiyaçlara uyum sağladığını göstermektedir.

Şekil 253. 80 Ada 23 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Fatih İş Hanı'nın mimari analizi, cephe düzenindeki sade taş kaplama malzemenin, giriş kısmındaki tekrar eden müdahalelerle kontrast oluşturduğunu göstermektedir. Yapının

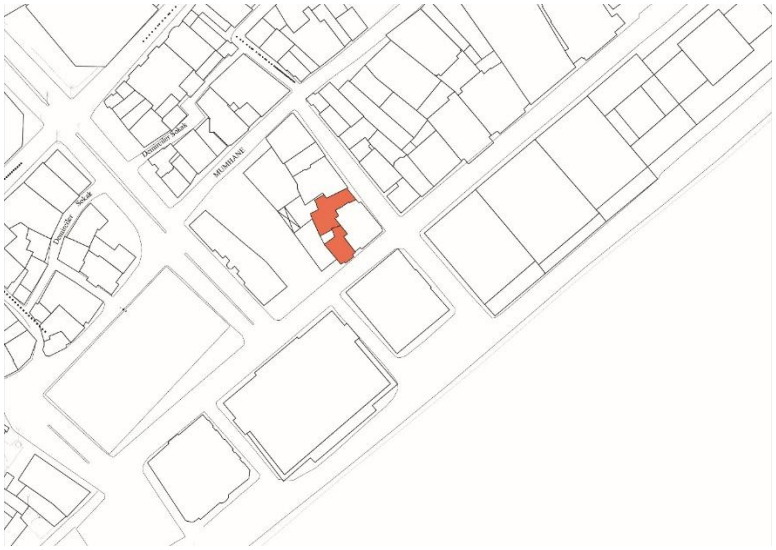
sadeliği, zamanla alt kat girişinde yapılan değişikliklerle dinamik bir estetik anlayışla yeniden yorumlanmıştır.

Fatih İş Hanı'nın işlev değişiklikleri incelendiğinde, alanın başlangıçta marangozhane ve ahşap işleri atölyesi olarak kullanıldığı, zamanla küçük ölçekli üretim alanından çok katlı bir ticaret hanına dönüştüğü görülmektedir. 2024 itibarıyla, alt katının restoran olarak işlev kazandığı, üst katlarda ise ticari kullanımlarının devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu dönüşüm, yapının dinamik ve esnek kullanım yapısını koruyarak, Karaköy'ün değişen ticari ve sosyal dokusuna uyum sağladığını göstermektedir.

80 Ada 20 Parsel

Yapı Adı/Adları	Coûteaux (Kuto) Han-Süha Fazlı Han
Ada/Parsel	80/20
Kapı No	8 (Galata Şarap İskelesi Sokağı)
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	Gabriel Couteux (Yaptıran)
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret (Ofis)

Süha Fazlı Han, Kemankeş Caddesi ile Galata Şarap İskelesi Sokağı'na cepheli, kapı numarası 8 olan, tescilli bir kültürel miras yapısıdır. Yapı alanı 244,35m²'dir.

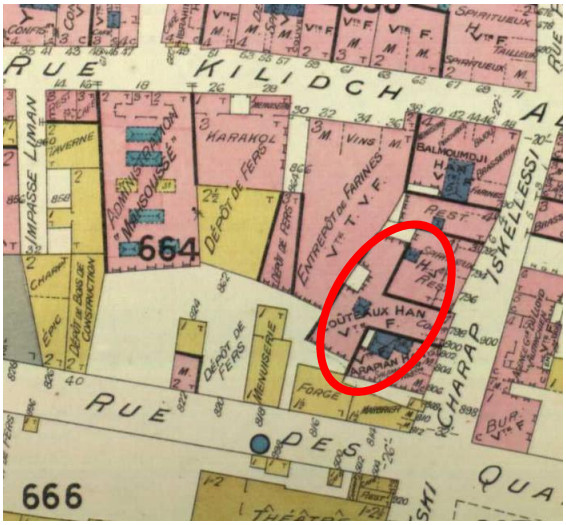

Şekil 254. 80 Ada 20 Parselde Yapının Vaziyet Planı

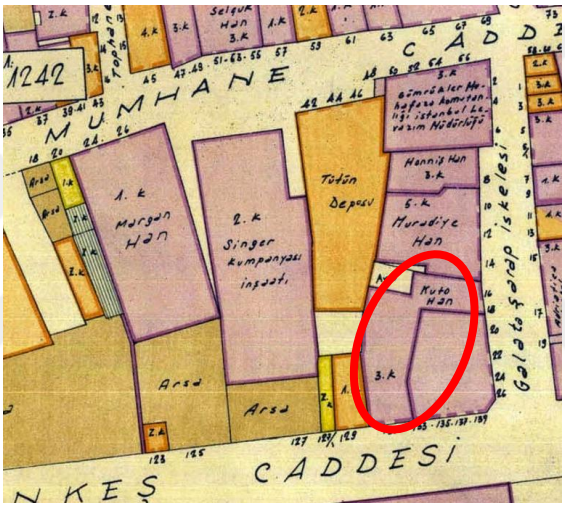
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Tarihi belgeler ve haritalar üzerinden yapılan incelemelerde, yapının başlangıçta Coûteaux Han olarak bilindiği ve Belçika asıllı Levanten Gabriel Couteaux tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Yaptıranın kimliği bilinmekle birlikte, hanın yapım tarihi ve mimarı hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır (Giray Küçük, 2012). Süha Fazlı Han ismini, daha sonraki dönemlerde yapının mülkiyetini devralan Süha Fazlı Beziray'dan almıştır (Giray Küçük, 2012). Ayrıca Suat Nirven Haritasında ismi Kuto Han olarak görünmektedir.

Dört katlı ve kârgir bir yapı olan han, mimari olarak döneminin tipik ticaret yapıları arasında yer alır. Zemin katında volta döşemelerin kullanıldığı, üst katlarda ise tescilli sivil mimarlık örneği olarak dönemin işlevsel plan düzenine uygun tasarlandığı görülmektedir (Giray Küçük, 2012). İlk inşa edildiği dönemde T planlı olduğu belirtilen hanın, daha sonraki haritalarda L plan tipine dönüştüğü ve bugünkü durumunun da bu plan değişikliğini yansıttığı gözlemlenmektedir (Giray Küçük, 2012). Dönemin Goad ve Suat Nirven haritalarına bakıldığında, hanın plan tipinde ve konturunda bazı farklılıklar olduğu, kuzeybatıya uzanan kısmın zamanla kaybolduğu anlaşılmaktadır (Giray Küçük, 2012).

Şekil 255. 80 Ada 20 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 256. 80 Ada 20 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Cephe düzenlemesi açısından han hem Kemankeş Caddesi'ne hem de Galata Şarap İskelesi Sokağı'na bakan cephelerinde dönemin mimari detaylarını sergilemektedir. Orta Avrupa etkilerinin hissedildiği simetrik ve düzenli cephe yapısı, taş işçiliğindeki incelikle dikkat çeker.

2014 yılına ait görsellerde yapının cephesinde zamanın etkilerinin görüldüğü ve taş detaylarının korunmasına rağmen bazı deformasyonların olduğu fark edilmektedir. Ancak 2019 yılında gerçekleştirilen tadilat ile hem cephenin hem de yapısal özelliklerin iyileştirildiği anlaşılmaktadır. Bu süreçte yapı, orijinal estetik kimliğini koruyarak günümüz kullanıma uygun şekilde yenilenmiştir. 2024 yılında yapının estetik detaylarının korunarak bir kafe ve restoran gibi ticari işlevlerle yeniden yorumlandığı görülmektedir.

Şekil 257. 80 Ada 20 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2014

Şekil 258. 80 Ada 20 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Han, ilk inşa edildiği dönemden itibaren ticari bir yapı olarak işlev görmüştür. 1912 tarihli ticaret yıllığına göre, yapının her katında denizcilik ve sigortacılık alanlarında faaliyet gösteren gayrimüslimlere ait şirketler yer almaktaydı. Alt katında berber dükkânı gibi çeşitli ticari işletmeler bulunurken, üst katlar ofis ve depo olarak kullanılmıştır (Küçük,

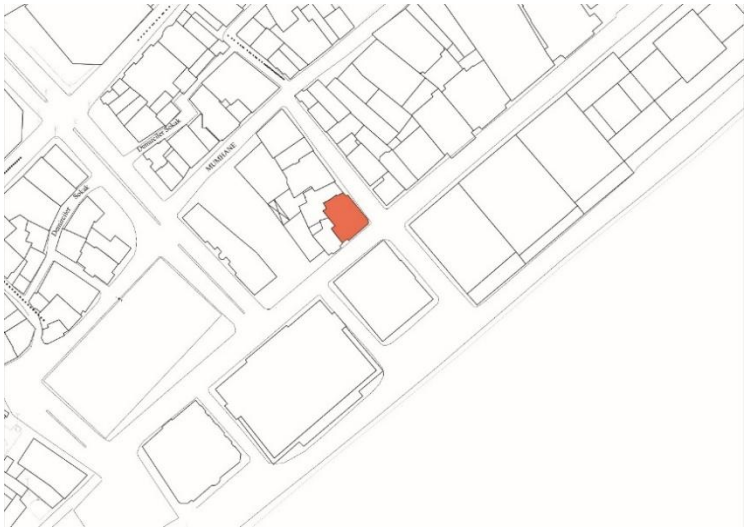
2012). Yapının 20. yüzyılın başlarında hem fiziksel hem de işlevsel olarak yoğun bir kullanım gördüğü ve İstanbul'un ticaret yaşamında önemli bir yer edindiği anlaşılmaktadır. Günümüzde ise han, alt katında restoran ve kafe gibi sosyal mekânlara ev sahipliği yaparken, üst katlarında modern ofisler bulunmaktadır. Bu durum, yapının hem kentsel bağlamda hem de ticari hayatta işlevini koruyarak sürdüğünü göstermektedir.

Yapının yeniden işlevlendirilmesi, koruma ve kullanım dengesinin başarılı bir şekilde sağlandığını göstermektedir. Özellikle 2019 yılındaki tadilat süreci, yapının hem estetik kimliğini korumasına hem de modern gereksinimlere cevap vermesine olanak tanımıştır. Alt katların sosyal mekânlara dönüşmesi, yapıyı yalnızca ticari bir yapı olmaktan çıkararak, çevresiyle etkileşim halinde olan bir kentsel odak noktası hâline getirmiştir. Bu durum, hanın kültürel mirasın korunarak kentsel yaşama entegre edilmesinin başarılı bir örneği olduğunu ortaya koymaktadır.

80 Ada 21 Parsel- 6.Vakıf Han

Yapı Adı/Adları	Arapian Han-6. Vakıf Han-Hotel De Reve
Ada/Parsel	80/21
Kapı No	10 (Galata Şarap İskelesi Sokağı)
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Otel

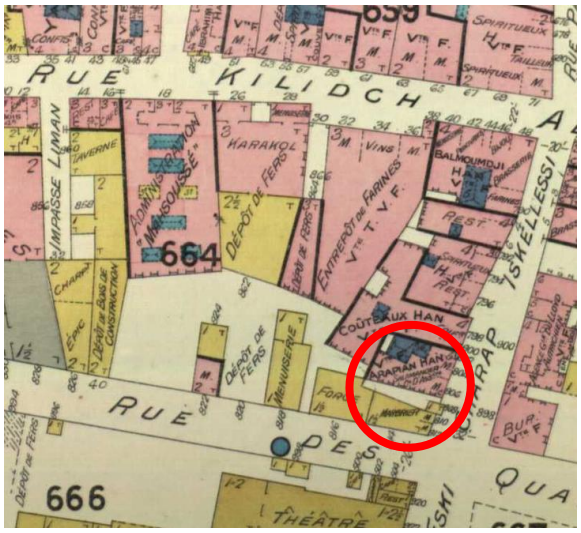
Karaköy Kemankeş Caddesi'nde, 80 ada 21 parselde yer alan yapı, 6. Vakıf Han olarak kayıtlıdır. Yapının girişi Galata Şarap İskelesi Sokağı üzerinde, kapı numarası 10 olarak belirtilmiştir ve yapı alanı 211,25 m²'dir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kültürel miras envanterinde tescilli bir sivil mimarlık örneği olarak kaydedilen 6. Vakıf Han, 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başında inşa edilmiştir.

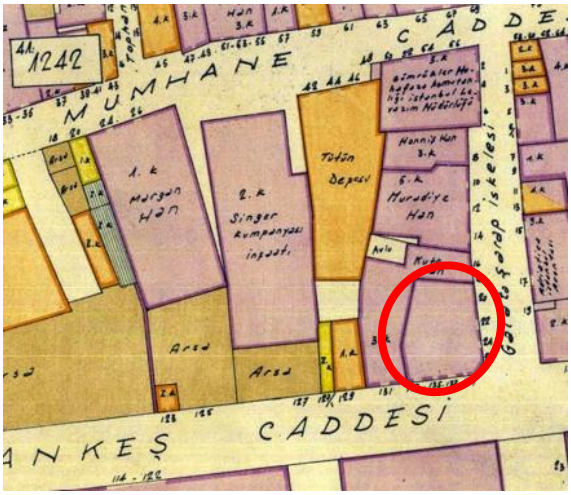
Şekil 259. 80 Ada 21 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Sezgi Giray Küçük'ün çalışmasında, yapı alanı Goad Haritası'nda bir cephesinin Galata Şarap İskelesi Sokağı'na baktığı, diğer yanında tek katlı bir ahşap mermerci dükkânının bulunduğu belirtilmiştir. Haritada, yapının Kemankeş Caddesi cephesinde pencereler bulunduğu, zemin katta iki dükkân ile hana giriş kapısının yer aldığı vurgulanmıştır. Ancak Goad Haritası'ndaki yapı ile günümüzdeki yapı farklı konturlara sahiptir. Suat Nirven Haritası'nda ise yapı, günümüzdeki kontura uygun bir şekilde, kârgir olarak gösterilmiştir. Ayrıca İTO kayıtlarında, 1918 yılına ait bir tabelada adresin "Arapian Han" olarak geçtiği bilgisi yer almaktadır (Fidan, 2009, Giray Küçük, 2012).

Şekil 260. 80 Ada 21 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 261. 80 Ada 21 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Tarihi kaynaklara göre Arapian Han, 1870 yılında inşa edilmiştir (Okyay, 2015). Altı katlı kârgir yapının zemin katında Karaköy Lokantası bulunurken, üst katları iş hanı olarak kullanılmaktaydı. 2005 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore-et-işlet-devret modeli kapsamında 15 yıllığına kiralanmış ve binanın restorasyon çalışmaları 2006 yılının ağustos ayında tamamlanmıştır. Bu süreçte, binanın mevcut mimari özellikleri korunarak güncel kullanımına uygun hale getirilmiştir (Giray Küçük, 2012).

2014 yılına ait görüntülerde, yapı altı katlı bir kârgir bina olarak dikkat çekmektedir. Neoklasik ve art nouveau üslubun birleştiği yapıda, köşe parselde yer almasının verdiği avantajla estetik bir odak noktası yaratılmıştır. Zemin katta geniş vitrin açıklıkları ve büyük kemerli formlar, ticari bir kullanım amacını yansıtırken, üst katlarda yer alan simetrik pencere düzeni, yatay silmeler ve dekoratif kabartmalar gibi mimari detaylar cepheye estetik bir derinlik kazandırmıştır. Kemerli pencere açıklıkları, alınlıklarla çerçevelenmiştir ve pencere aralarındaki taş kabartmalar dikkat çekicidir. Köşe parseldeki balkonlar, kavisli formları ve ferforje korkulukları ile art nouveau etkilerini yansıtır. Bu dönemde, zemin katta Karaköy Lokantası'nın yer aldığı ve yapının ticari ve sosyal işlevini sürdürdüğü görülmektedir.

Kat düzeni incelendiğinde, yapı altı kattan oluşmaktadır. Zemin kat, geniş kemerli açıklıklarıyla ticari alanlara ev sahipliği yapmıştır. Üst katlarda, düzenli bir pencere sistemi ve yatay kat hizaları korunmuş olup, taş işçiliği ve alınlıklarla bu katların görsel bütünlüğü sağlanmıştır. Köşe parselde yer alan balkonlar, yapının cephe düzenini estetik

bir şekilde zenginleştirirken, özellikle köşe balkonun yuvarlak formu binanın tasarımındaki akıcılığı sağlamaktadır.

Şekil 262. 80 Ada 21 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2014

2024 yılında yapının işlevinde önemli bir değişiklik olmuştur. Zemin katta daha önce Karaköy Lokantası olarak kullanılan alanın yerine “The Irish Pub” isimli bir işletme yer almıştır. Ancak yapı, daha geniş anlamda bir dönüşüme uğrayarak otel işlevine kavuşmuş ve "Hotel de Reve" adıyla kullanılmaya başlanmıştır. Bu değişiklik, yapının ticari bir merkezden konaklama işlevine evrildiğini göstermektedir.

Şekil 263. 80 Ada 21 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

6. Vakıf Han, Karaköy'ün ticari ve tarihî kimliğini temsil eden önemli bir yapıdır. Neoklasik ve art nouveau detaylarla şekillenen bu yapı hem mimari açıdan hem de bölgenin sosyal dokusuyla uyumlu bir şekilde işlevini sürdürmektedir. Zemin kattaki ticari dönüşüm ve üst katlardaki yeniden işlevlendirilen otel fonksiyonu, yapının modern ihtiyaçlara uygun şekilde kullanılmaya devam ettiğini göstermektedir. Yapının cephe estetiği, taş işçiliği ve tasarımı korunarak Karaköy'ün tarihî dokusuna katkıda bulunmaya devam etmektedir.

3.3.8. 77 Ada

77 ada üzerinde yer alan ve Kemankeş Caddesi'ne cephesi bulunan on beş parsel mevcuttur: 63, 46, 8, 7, 62, 59, 61, 3-26, 2, 64, 57, 56, 45, 41 ve 40 numaralı parseller. Bu parsellerden 46, 7, 59, 61, 3-26, 2, 64, 57, ve 41 numaralı olanlar tescillidir. Ayrıca, 63 numaralı parsel Galata Şarap İskelesi Sokağı'na, 59, numaralı parsel Mumhane Caddesi'ne ve 40 numaralı parsel Yuva Sokağı'na kayıtlıdır.

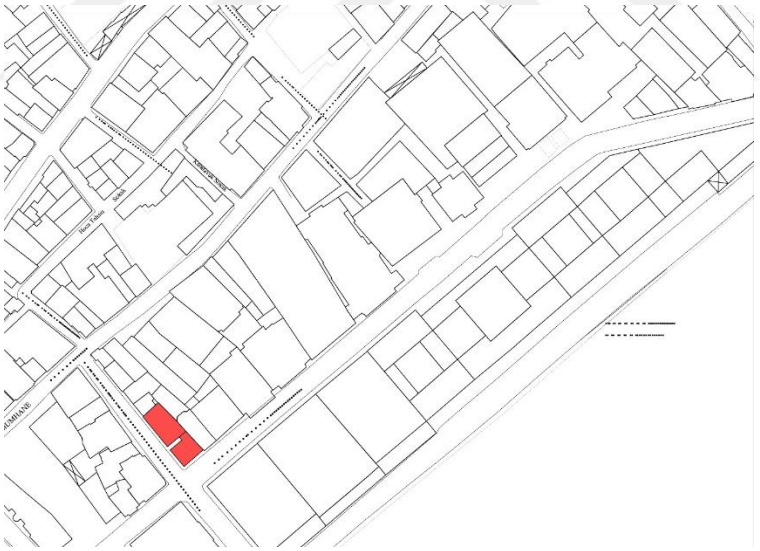
Şekil 264. 77 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

77 Ada 63 Parsel- Liman Ticaret Han

Yapı Adı/Adları	Davidoviç Hanı-Liman Ticaret Han
Ada/Parsel	77/63
Kapı No	9 (Galata Şarap İskelesi Sokağı)
Yapım Tarihi	1897
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret+Konut

Karaköy Kemankeş Caddesi'nde, 77 ada 63 parselde bulunan yapı Liman Han olarak belirtilmiştir. Yapı, Galata Şarap İskelesi Sokağı'nda, kapı numarası 9 ile kayıtlıdır ve yapı alanı 276,96 m²'dir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kültürel miras envanterine göre tescilli olmayan bir yapı statüsündedir.

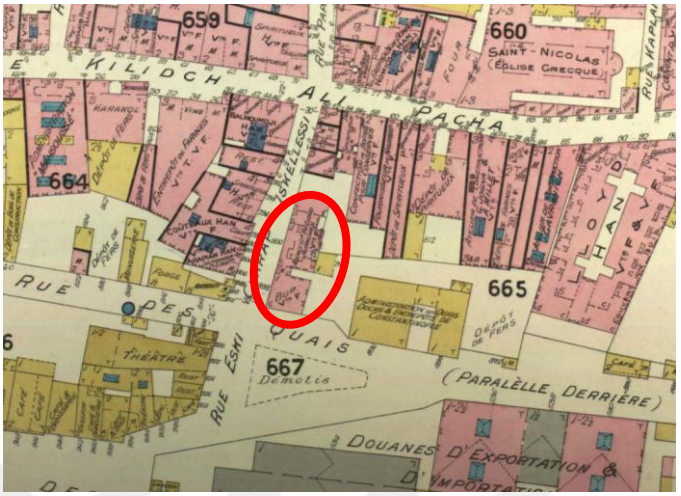

Şekil 265. Liman Ticaret Han'ın Vaziyet Planı

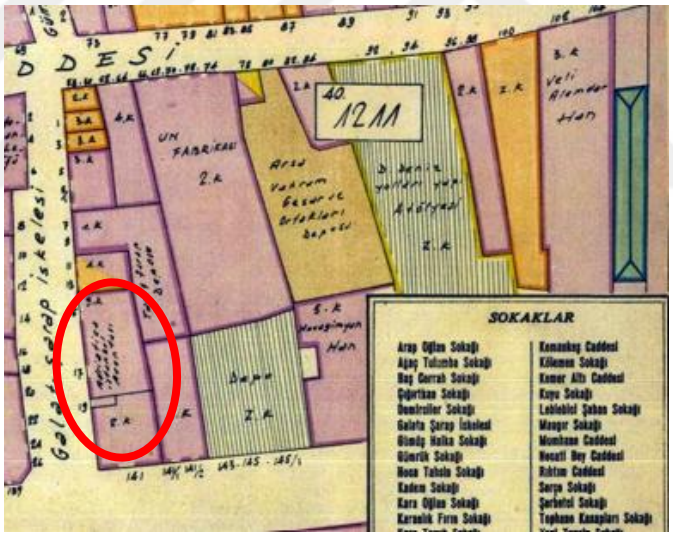
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Tarihî kaynaklara bakıldığında, Goad Haritası'nda yapının üzerinde "Avusturyalı Lloyd Acentası" ifadesi yer alırken, Suat Nirven Haritası'nda "Adriatika İstanbul Acentası"

olarak geçmektedir. Bu bilgiler, yapının 19. ve 20. yüzyıllar arasında bölgenin ticaret ve uluslararası bağlantılar için önemli bir nokta olduğunu göstermektedir. Ayrıca, yapının geçmişte Davidoviç Hanı olarak bilindiği ve daha sonra Liman Ticaret Hanı adıyla anıldığı belirtilmektedir (Gülenaz, 1998).

Şekil 266. 77 Ada 63 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 267. 77 Ada 63 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

2011 yılı görüntülerinde, yapı oldukça kötü bir fiziksel durumda ve bakımsız bir görünüm sergilemektedir. Cephede yer alan taş işçiliği detaylarının büyük ölçüde yıprandığı, pencere ve kapı açıklıklarının tahrip olduğu görülmektedir. Zemin katta yer alan açıklıklar kapatılmış ya da hasar görmüş durumdadır. Korunması gereken tarihî bir yapı olmasına rağmen, bu dönemde işlevsiz ve terk edilmiş bir vaziyette olduğu anlaşılmaktadır. Yapı, tinerciler tarafından kullanılan bir mekân hâline gelmiş ve harap durumda olduğu gözlemlenmiştir (Giray Küçük, 2012).

Şekil 268. Liman Ticaret Han'ın 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

2014 yılında yapının tadilata alındığı ve dış cephesinin bir örtüyle kapatıldığı görülmektedir. Ancak tadilat sürecinin kapsamına dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Yapının bu dönemde de herhangi bir işlevi olmadığı anlaşılmaktadır. 2024 yılında yapı tamamen elden geçirilmiş ve dış cephe düzenlemeleri tamamlanmıştır. Neoklasik üsluba sahip cephe detayları, yapının tarihî karakterini yansıtmaktadır. Zemin kat açıklıkları ile pencerelerin etrafındaki taş söve detaylarının tamamlanmış olması, yenileme sürecinde tarihî detaylara özen gösterildiğini işaret etmektedir. Üst katlarda yer alan simetrik pencere düzeni, alınlıklarla taçlandırılmıştır. Balkonlarda yer alan zarif taş işçiliği ve metal korkuluklar, yapının estetik detaylarını öne çıkarırken, dönemine ait mimari anlayışı başarılı bir şekilde yansıtmaktadır. Bu süreçte, çatı kısmına modern bir ek kat yapıldığı görülmektedir. Ek kat, cam ve metal malzemelerle tasarlanmış olup yapının mimari karakterine uyum sağlayacak bir renk seçilmiştir. Bu yeni ekleme, yapıya hem işlevsel bir alan kazandırmış hem de modern bir estetik katmıştır. Ek katın açık ve hafif tasarımı, tarihî yapı ile çağdaş bir yorum arasında dengeli bir ilişki kurmaya çalışmıştır denilebilir.

Şekil 269. 77 Ada 63 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Liman Ticaret Hanı geçmişte Davidoviç Hanı'nın işlev değişiklikleri incelendiğinde, yapının 19. yüzyıl sonlarında uluslararası ticaret acentası olarak faaliyet gösterdiği, ardından uzun bir süre işlevsiz ve harap bir durumda kaldığı görülmektedir. 2014 itibarıyla tadilat sürecine giren yapı, 2024 yılında görüldüğü üzere mimari detayları korunarak yenilenmiş ve zemin katında "Satılık Bina" yazısının işlevinin değişebileceğini göstermektedir. Ancak şu an konut ve dükkan olarak kullanılmaktadır. Ayrıca yapının özgün mimari özelliklerini koruması nedeniyle tescil edilmesi önerilebilir.

77 Ada 46 Parsel- İktisat Han

Yapı Adı/Adları	İktisat Han
Ada/Parsel	77/46
Kapı No	41
Yapım Tarihi	19. yy sonu- 20. yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Boş Bina (Zemin Kat Ticaret)

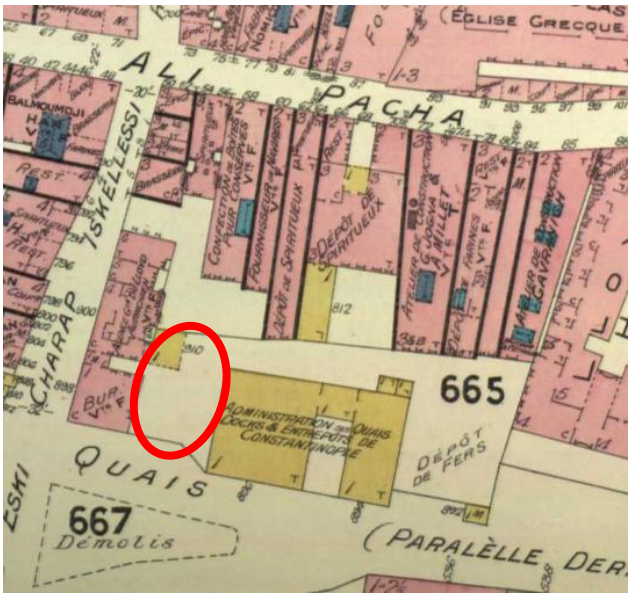
Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan ve 77 ada 46 parselde bulunan yapı, İktisat Han olarak kayıtlıdır. Kapı numarası 41 olan yapı tescillidir ve muhtemelen 19. yüzyıl sonu- 20. yüzyıl başında inşa edilmiştir.

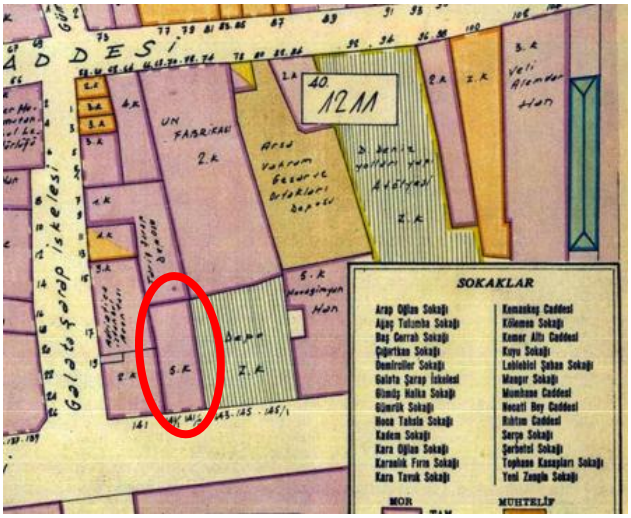
Şekil 270. İktisat Han'ın Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Tarihî kaynaklar incelendiğinde, Goad Haritası'nda bu alanın boş olduğu görülmektedir. Ancak Suat Nirven Haritası'nda, yapı 5 katlı tam kâgir bir yapı olarak belirtilmiştir. Orijinal kullanımı han olarak belirtilmiştir (Okyay, 2015).

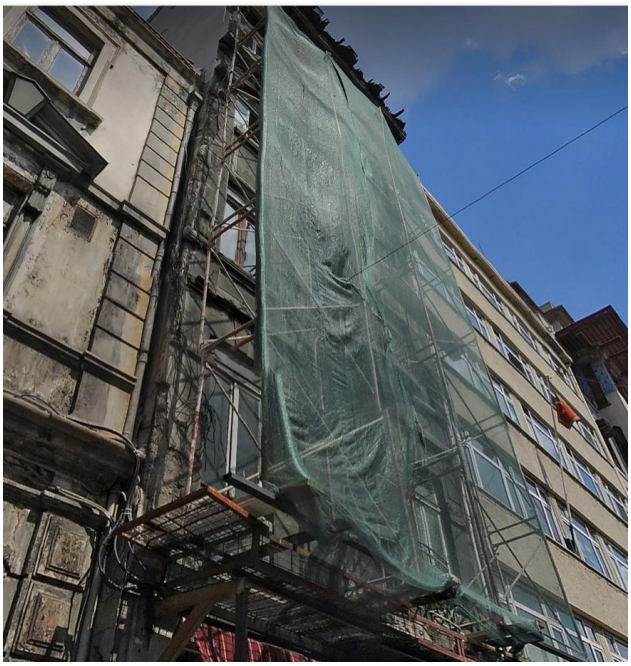

Şekil 271. 77 Ada 46 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 272. 77 Ada 46 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

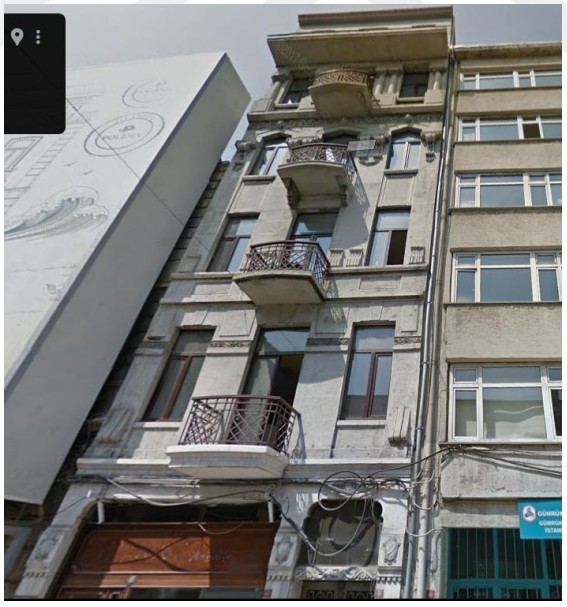
2011 yılına ait görüntülerde, yapının dış cephesi, tadilat amacıyla bir iskele ve koruma örtüsüyle kaplanmıştır. Bu örtü, yapının belirli bir bakım ya da yenileme sürecinden geçtiğini göstermektedir. Ancak bu tadilatın ne kadar kapsamlı olduğu ve hangi bölümleri kapsadığına dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Bu dönemde, zemin katta yer alan ticari işletmenin "Murat Muhallebicisi" olduğu, Sezgi Giray Küçük'ün 2012 tarihli tezinde belirtilmektedir. Ancak yapı, fiziksel anlamda oldukça yıpranmış durumdadır; cephede malzeme kayıpları ve deformasyonlar göze çarpmaktadır.

Şekil 273. 77 Ada 46 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

Tadilat sonrası beş katlı kâgir yapı, özellikle cephedeki süslemeleri ve düzenli balkon tasarımlarıyla dikkat çekmektedir. Zemin kat, geniş bir giriş kapısı ve dükkân cephesiyle dönemin ticari işlevine uygun şekilde tasarlanmıştır. Zemin katın giriş kısmı, iki yanında düz hatlı, taş çerçeveyle vurgulanmıştır. Üst katlar ise simetrik bir düzen içinde ortada balkonlar ve iki yanda pencere açıklıkları ile zengin bir görünüm sunmaktadır. Han olarak belirtilen bir yapıda bu şekilde geniş balkonların olması ilginçtir. Pencereler, dikdörtgen formlu ve düzenli bir ritimle cephe boyunca sıralanmıştır. Pencere çerçevelerinde hafif çıkıntılı, düz silmeler kullanılmıştır. Bu durum, yapının neoklasik bir tasarım anlayışıyla ele alındığını göstermektedir. Ayrıca, her katta yer alan taş balkonlar, yapıya hem estetik hem de fonksiyonel bir katman kazandırmıştır. Balkon korkuluklarında kullanılan metal işçilik, dönemin zanaatkârlık geleneğini yansıtırken, ince profilli geometrik tasarımıyla cephede hareketlilik sağlamaktadır. Yapının cephe yüzeyinde, taş işçiliği detaylarının hâlâ büyük ölçüde korunmuş olduğu görülmektedir. Balkon altlarında yer alan konsollar, cephede derinlik algısını güçlendiren bir tasarım unsuru olarak öne çıkmaktadır. En üst kattaki sütunlar ve zemin kattaki arma rarzı süslemeler yapıya estetik katmaktadır. Yapı, bölgedeki tarihî dokunun devamlılığına katkı sağlamaktadır.

Şekil 274. 77 Ada 46 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2014

2024 yılı itibarıyla, yapının fiziksel durumunda herhangi bir değişiklik gerçekleşmediği görülmektedir. Zemin kat, günümüzde bir eczane tarafından kullanılmakta ve ticari

faaliyet devam etmektedir. Ayrıca yapının sağ tarafındaki yan cephenin bitişik yapının yıkılmasıyla açıkta kaldığı görülmektedir.

Şekil 275. 77 Ada 46 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Başlangıçta bir han olarak kullanılan bu yapı için günümüzde, üzerinde yer alan 'kiralık' yazısı, yapının herhangi bir ticari veya idari işlevle kullanılmadığını ve şu anda boş durumda olduğunu göstermektedir. Günümüzde eczane olarak kullanılan zemin kat, yapının çağdaş ticari işlevlerini sürdürdüğünü ve bölgedeki sosyal-ekonomik yapıya uyum sağladığını göstermektedir.

77 Ada 8 Parsel- T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlık

Yapı Adı/Adları	İstanbul İskeleler, Rıhtımlar ve Depolar İdaresi-T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlık
Ada/Parsel	77/8
Kapı No	43
Yapım Tarihi	Tahmini 1960’lar
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Kamu Yapısı
Diğer İşlevleri	Depo-Kamu Yapısı
Güncel İşlevi	Boş Arsa

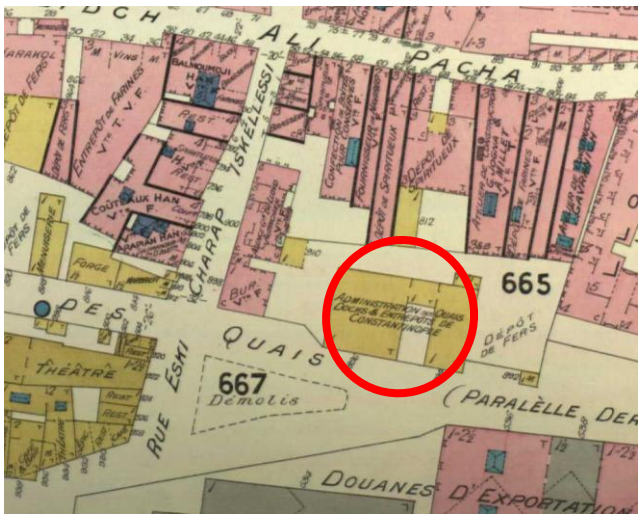
Karaköy, Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan ve 77 ada 8 parselde kayıtlı bu yapının kapı numarası 43'tür. Beyoğlu Belediyesi'nin dijital sisteminde "T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlık" olarak kayıtlıdır (https://3d.beyoglu.bel.tr/). Yapı tescilli değildir.

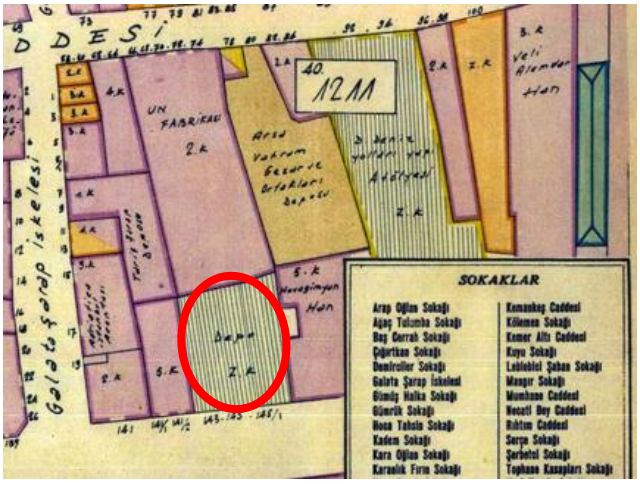
Şekil 276. 77 Ada 8 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapının tarihî geçmişine bakıldığında, Goad Haritası'nda "Administration des Quais, Docks ve Entrepôts de Constantinople" (İstanbul İskeleler, Rıhtımlar ve Depolar İdaresi) olarak anıldığı görülmektedir. Bu bilgi, alanın ilk işlevinin liman ve ticaret bağlantılı bir yönetim binası olduğunu göstermektedir. Suat Nirven Haritası'nda ise yapı, zemin kattan oluşan oluklu saçlı bir depo olarak belirtilmiştir.

Şekil 277. 77 Ada 8 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 278. 77 Ada 8 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Muhtemelen 1960'larda inşa edilen yapının 2014 yılına gelindiğinde, beş katlı betonarme bir idari bina olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu dönemde yapı, T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrük ve Ticaret Müfettişleri İstanbul Çalışma Merkezi olarak işlev görmüştür. Cephe düzeni ve mimari tasarım açısından değerlendirildiğinde, yapı, tamamen işlevselliği ön plana çıkaran bir modernist yaklaşımla tasarlanmıştır. Zemin kat, geniş bir giriş açıklığı ile tanımlanmıştır ve metalden yapılmış mavi çift kanatlı kapı, idari işlevine vurgu yapmaktadır. Kapının hemen üstünde kurumsal kimliği belirten bir tabela yer almakta, bu da binanın kamusal bir işlev taşıdığını açıkça ortaya koymaktadır. Zemin katta yer alan pencereler, güvenlik ihtiyacını karşılamak amacıyla metal korkuluklarla çevrelenmiştir.

Üst katlara çıkıldığında, betonarme yapının sade ve işlevsel bir estetiği dikkat çekmektedir. Dikdörtgen formlu pencereler, cephede düzenli bir sıralama oluşturmuş ve yapı genelinde bant pencere etkisi sağlanmıştır. Cephede süsleme veya dekoratif detay bulunmamaktadır. Düz beton yüzeylerin tercih edilmesi, yapının idari ve ticari amaçlara yönelik, hızlı ve ekonomik inşa edilen bir bina olduğunu düşündürmektedir. Çatı kısmında veya saçaklarda herhangi bir dekoratif unsur bulunmamakta, tasarımın sadeliği burada da devam etmektedir. Bu dönemde cephe genelinde gözlemlenen gri renk tonları ve beton yüzeydeki eskime belirtileri, bakım ihtiyacını ortaya koymuştur.

Şekil 279. 77 Ada 8 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Beyoğlu Kent Rehberi, 2014

2024 yılında yapının tamamen yıkıldığı ve bulunduğu alanın şu anda boş bir inşaat sahası olarak kaldığı görülmektedir. Duvarlara yerleştirilen inşaat panoları ve güvenlik bariyerleri, bu alanda gelecekte bir yapı inşa edileceğine işaret etmektedir. Ancak, yeni yapının işlevine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu durum, yapının önceki idari ve ticari işlevini sürdürüp sürdürmeyeceği veya tamamen yeni bir amaca hizmet edip etmeyeceği konusunda belirsizlik yaratmaktadır.

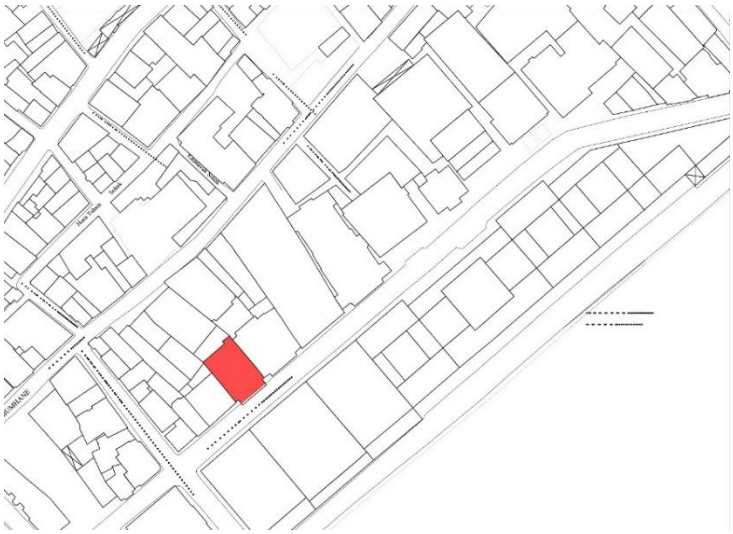
Şekil 280. 77 Ada 8 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının işlevsel dönüşümü, Karaköy'ün tarih boyunca depolama, ticaret ve yönetim merkezi kimliğini yansıtmaktadır. Başlangıçta ticari depolama ve liman faaliyetlerini destekleyen bir yapı olarak kullanılan bu alan, idari bir merkeze dönüştürülmüş ve T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı gibi önemli bir kuruma hizmet etmiştir. 2024 yılı itibarıyla yapının yıkılması, bölgedeki kentsel dönüşüm dinamiklerinin bir parçası olarak değerlendirilebilir.

77 Ada 7 Parsel- Hovagimyan Hanı

Yapı Adı/Adları	Hovagimyan Hanı
Ada/Parsel	77/7
Kapı No	45
Yapım Tarihi	20.yy başları
Mimarı/Yaptıran	Levon Nafilyan (Mimar)
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Kamu Yapısı
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret (Ofis)

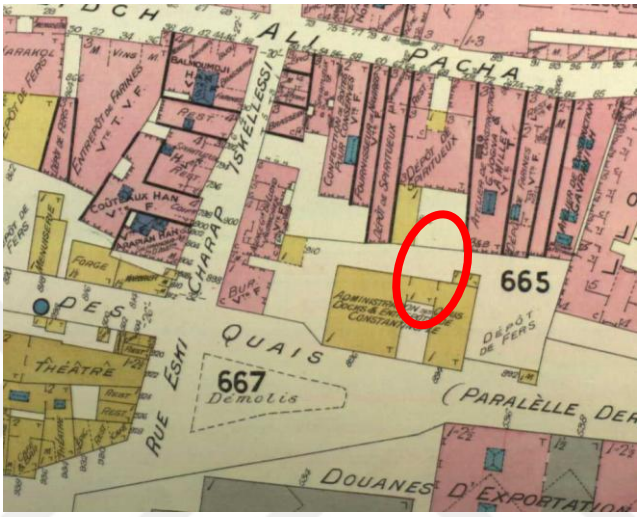
Karaköy, Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan ve 77 ada 7 parselde kayıtlı olan bu yapı, Hovagimyan Hanı olarak bilinmektedir. 20. yüzyıl başında, Ermeni mimar Levon Nafilyan tarafından (Kuruyazıcı, 2010), 20. yüzyılın başlarında inşa edilmiş ve tescilli bir kültürel miras örneğidir.

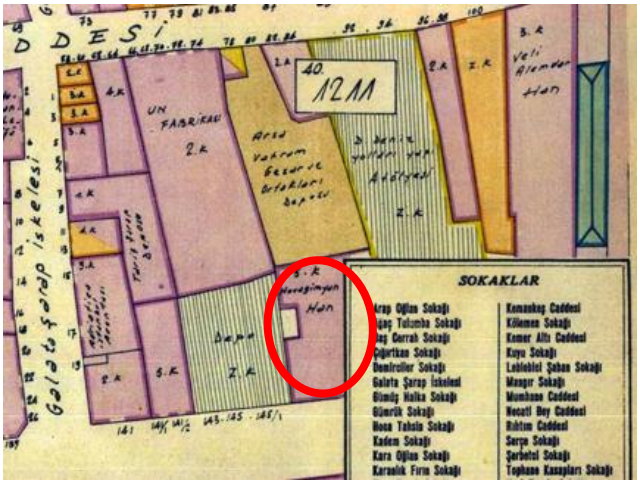
Şekil 281. 77 Ada 7 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad Haritası'nda, günümüzdeki parsele göre bir kısmı "Administration des Quais, Docks ve Entrepôts de Constantinople" (İstanbul İskeleler, Rıhtımlar ve Depolar İdaresi) olarak anıldığı ve bir kısmının da boş arsaya denk geldiği görülmektedir. Suat Nirven Haritası'nda günümüzdeki altı katlı kârgir haliyle "Hovagimyan Han" adıyla yer almaktadır. Alanda Goad haritasındaki formu ile günümüzde farklılık olduğu tespit edilmiş olup iki haritanın yapım aralığında yapının inşa edildiği anlaşılmaktadır.

Şekil 282. 77 Ada 7 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 283. 77 Ada 7 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

2011 yılına ait görüntülerde, yapının tarihî kimliği korunmakla birlikte fiziksel bakımsızlık ve çevresel bozulmalar dikkat çekmektedir. Birinci Ulusal Mimarlık tarzında tasarlanmıştır. Cephede Osmanlı mimarisinden esinlenen birçok detay bulunmaktadır. Yapının zemin katında büyük bir kemerle tanımlanan giriş, dikkat çeken mimari

unsurlardan biridir. Girişin üst kısmındaki kitabe ve mavi çiniler, yapıya hem estetik hem de tarihî bir değer katmaktadır. Ancak bu dönemde cephede genel bir kararma, boya dökülmeleri ve bakım eksikliği göze çarpmaktadır. Zemin kat üzerindeki taşıyıcı konsollar, geleneksel Osmanlı mimarisine özgü detaylarla tasarlanmış olup yapının üst katlarını taşımaktadır. Konsolların üzerinde geometrik desenlerle süslenmiş mavi çini şeritler, yatayda bir süreklilik sağlayarak cephenin monotonluğunu kırmaktadır. Üst katlarda düzenli bir pencere sıralaması ve kemerli çerçeve tasarımları görülmektedir.

Şekil 284. 77 Ada 7 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

2014 yılına gelindiğinde, yapının tadilata alındığı, ön cephesinin kaplandığı ve restorasyon çalışmalarının başladığı görülmektedir. Tadilat sırasında hem fiziksel deformasyonların giderilmesi hem de yapının özgün mimari kimliğinin korunması hedeflenmiştir.

Şekil 285. 77 Ada 7 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Beyoğlu Kent Rehberi, 2014

2024 yılı itibarıyla yapı tamamen restore edilmiş ve yenilenmiştir. Güncel görüntüsüne bakıldığında, yapı fiziksel ve estetik açıdan büyük bir iyileştirme geçirmiştir. Restorasyon, yapının tarihî kimliğini koruma çabası ile modern estetik gereklilikleri birleştirmiştir. Altı katlı kârgir yapı, genel hatlarıyla özgün mimari kimliğini korurken, cephedeki detaylar dikkat çekici bir şekilde yenilenmiştir. Zemin kattaki büyük kemerli giriş, restore edilmiş ve üstündeki mavi çiniler temizlenerek gün yüzüne çıkarılmıştır. Konsolların taşıdığı üst katların pencereleri, önceki dönemlerde görülen kararmalardan arındırılmış ve yapının genel estetik düzeni daha net bir hale getirilmiştir. Üst katlarda çiftli pencere sıralamaları ve kemerli çerçeveler restore edilerek cephede simetrik bir düzen korunmuştur. Ayrıca çatı kısmındaki geniş saçaklar, geleneksel ahşap işçiliğini vurgular bir şekilde yeniden ele alınmış ve yapının Osmanlı mimarisine atıfta bulunan karakteristik unsurlarından biri olarak öne çıkmıştır.

Şekil 286. 77 Ada 7 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

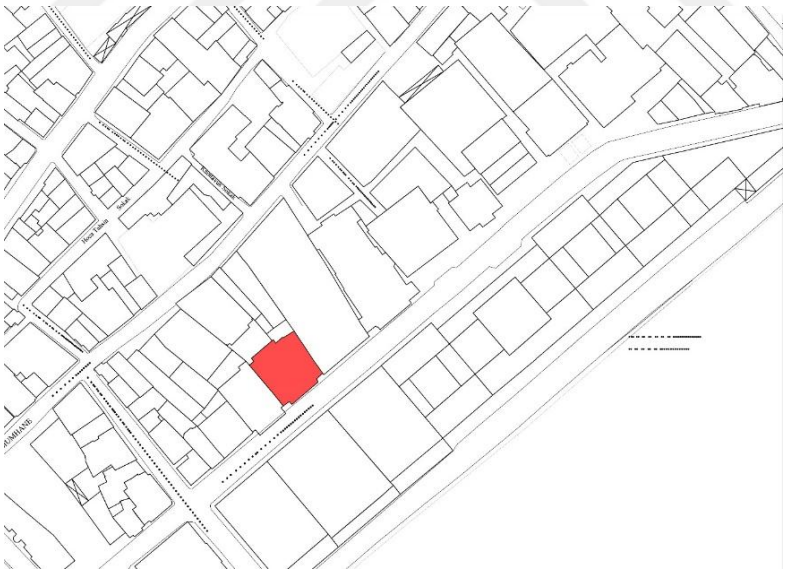
Elde edilen bilgiler doğrultusunda, geçmişte alanda farklı formda bir kamu yapısı bulunmaktayken, buraya ticari işlevle yeni bir yapı inşa edilmiş ve 2000'lerin başındaki restorasyon sürecinin ardından da ticari kullanımına devam etmektedir. Tarihî yapının bu

şekilde korunarak modern kent yaşamına entegre edilmesi hem kültürel mirasın sürdürülebilirliği hem de bölgenin tarihî kimliğinin korunması açısından önemlidir.

77 Ada 62 Parsel- T.D.İ. Ek Hizmet Binası

Yapı Adı/Adları	T.D.İ. Ek Hizmet Binası
Ada/Parsel	77/62
Kapı No	47
Yapım Tarihi	Tahmini 1950'ler
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Depo
Diğer İşlevleri	İmalathane
Güncel İşlevi	Kamu Yapısı

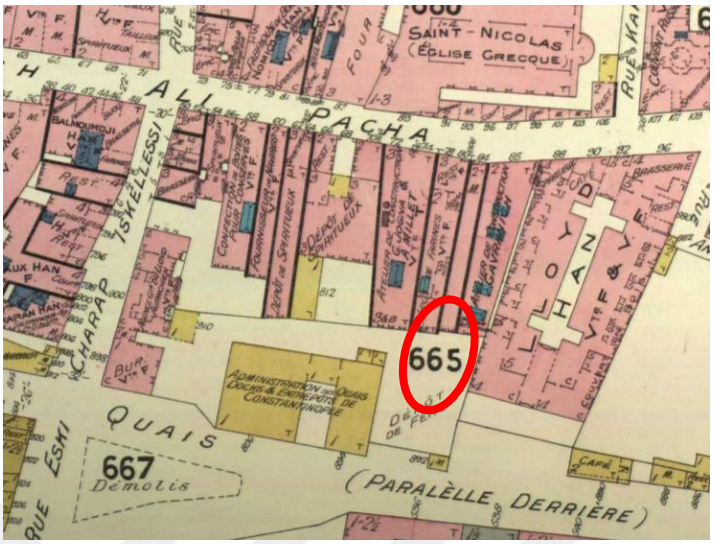
Karaköy'de, Kemankeş Caddesi üzerinde, 77 ada 62 parselde yer alan; kapı numarası 47 olan ve 444,09 metrekarelik bir alan üzerinde konumlanan yapı, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Ek Hizmet Binası olarak kayıtlıdır. Yapı tescilli değildir.

Şekil 287. 77 Ada 62 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapının geçmişi incelendiğinde, 20. yüzyılın başlarında Goad Haritası'nda "Deport de Fers" (Demir Deposu) olarak, Suat Nirven Haritası'nda ise "Deniz Yolları Yapı Atölyesi" adıyla yer aldığı ve malzemesinin oluklu saç olduğu belirtilmiştir.

Şekil 288. 77 Ada 62 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

1950'lerden sonra yapıldığı tahmin edilen yapı, 2014 fotoğraflarına bakıldığında Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş.'nin Genel Müdürlüğü olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yapı beş katlı ve sade, orta kısmın çıkmalı bir cephe düzenine sahip olduğu görülmektedir. Betonarme yapının cephesi, kare formunda küçük pencerelerle simetrik bir düzene sahiptir. Pencerelerin hemen altında dışarıya doğru çıkıntı yapan klima üniteleri bütünlüğü bozmaktadır. Zemin katta, çift kanatlı metal kapılarla tanımlanan ana giriş, yapının kurumsal kimliğini yansıtırken, giriş kapısını çevreleyen metal ferforje detaylar vardır. Bu cephe düzeni, Türkiye Denizcilik İşletmeleri'nin kamusal ve idari bir yapı olarak kullanıldığı döneme uygun bir karakter taşımaktadır.

Yapının genel cephe tasarımında işlevsellik ön plandadır. Dikdörtgen formlu betonarme kütle, simetrik olarak yerleştirilmiş küçük pencerelerle hareketlendirilmiş olsa da tasarımda estetikten çok işlevsellik gözetilmiştir. Cephedeki klima ünitelerinin düzensiz yerleşimi, yapının görsel bütünlüğünü olumsuz etkileyen bir unsurdur. Zemin kat, diğer katlardan farklı olarak taş kaplama kolonlar ve metal ferforje detaylarla tanımlanmıştır. Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü yazısının yer aldığı tabela, bu giriş kısmında yer almakta ve yapının kurumsal kimliğini vurgulamaktadır.

2024 yılında beşinci katın üzerine eklenen çatı katı, cam panellerle çevrilmiştir. Çatı katı tasarımı, modern bir dokunuş sağlasa da alt katların betonarme estetiğiyle tam bir uyum

içerisinde değildir. Cam panellerin kullanımı yapıya hafiflik kazandırmış, ancak bu bölüm görsel olarak diğer katlardan ayrışmıştır.

Şekil 289. 77 Ada 62 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının işlevsel dönüşümleri, Karaköy bölgesinin tarihî ve ekonomik yapısındaki değişimle paralellik göstermektedir. Başlangıçta demir deposu ve yapı atölyesi olarak kullanılan bu alan yıkılıp yeniden inşa edilerek, 20. yüzyılda bölgedeki liman ticareti faaliyetleri ile bağlantılı olarak işlev görmüştür. Daha sonraki dönemde, Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş.'nin genel müdürlüğü olarak idari bir işlev kazanmış ve bölgenin liman kimliğiyle uyumlu bir kamusal yapı haline gelmiştir. Günümüzde ise yapı, idari işlevini korumakta ancak çatı katı gibi modern eklemelerle bölgenin dönüşen mimari ve sosyal ihtiyaçlarına uyum sağlamaya çalışmaktadır.

77 Ada 59 Parsel- Veli Alemdar Han-JW Marriott Otel

Yapı Adı/Adları	Llyod Han-Veli Alemdar Han-JW Marriott Otel
Ada/Parsel	77/59
Kapı No	26 (Mumhane Caddesi)
Yapım Tarihi	19.yy sonu/ 2014-2020
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Otel

Karaköy’de, Kemankeş ve Mumhane caddeleri üzerinde 26 numaralı kapı numarasına sahip olan ve toplam 1433,08 metrekarelik bir alan üzerinde yer alan bu yapı, Beyoğlu Belediyesi'nin üç boyutlu dijital arşivinde "Veli Alemdar Han" ya da "Veli Alemdar Eczanesi" olarak kayıt altına alınmıştır. Ayrıca, İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin kültürel miras veri tabanında yapı, tescilli sivil mimarlık örneği olarak nitelendirilmiş ve 19. yüzyıl sonu- 20. yüzyıl başında tarihlenmiştir.

Şekil 290. 77 Ada 59 Parselde Yapının Vaziyet Planı

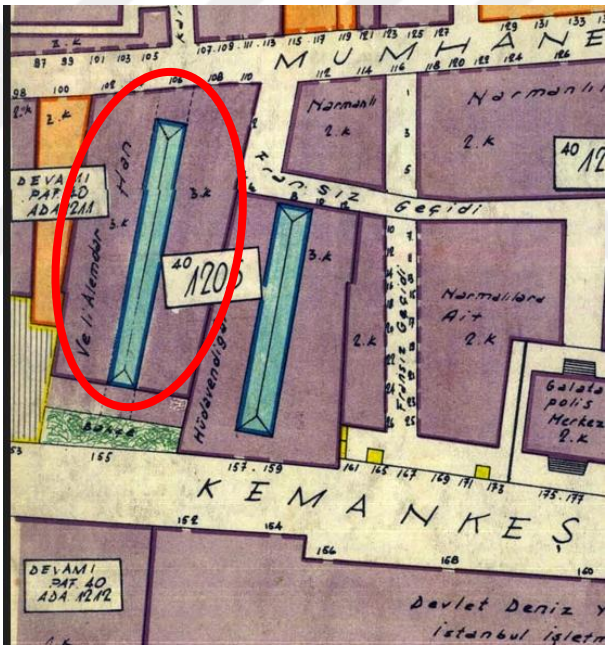
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapı, Goad haritasına göre volta döşemeli ve demir kepenkli Llyod Han olup, Suat Nirven haritasında bu yapı dört katlı kârgir, Veli Alemdar Han olarak görülmektedir. Her iki haritada yapının ortasında iki caddeyi birbirine bağlayan bir pasaj görülmektedir. İlk yapıldığı dönemde dört katlı olan bu hanın Kemankeş cephesi önünde bir boşluk/bahçe bulundurduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu cephenin özgün niteliği hakkında bir bilgi yoktur. Mumhane Caddesi'ne bakan cephede kemerli, söveli, geleneksel Osmanlı mimarisini yansıtan ahşap doğramalı pencereler bulunmaktaydı. Özellikle zemin kat dükkânlar ile hareketlendirilmiş, büyük bir cümle kapısı ile anıtsal bir görünüm kazanmıştır. Özgün tasarımında yer alan detaylar, döneminin estetik anlayışını yansıtmaktadır. Ancak 20. yüzyılın ilerleyen dönemlerinde yapıya ek katlar yapılmış ve dokuz katlı hale gelmiştir. Eklenen katlar, özgün yapının tasarım dengesini bozmuş ve özellikle dördüncü kattan itibaren farklı pencere düzenlemeleri ile uyumsuz bir görüntü

oluşturmuştur. Kemankeş Caddesi tarafında muhtemelen 1970'lerde ek bir bölüm daha yapılarak, düşey güneş kırıcılarla kaplanmıştır (Giray Küçük, 2012).

Şekil 291. 77 Ada 59 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 292. 77 Ada 59 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

2011-2012 yıllarına ait görseller, yapının oldukça bakımsız durumda olduğunu göstermektedir. Cephelerinde bitkilenme ve yosunlaşma gibi fiziksel bozulmalar görülmüş, özellikle zemin kattaki dükkânların üzerindeki ek saçaklar görüntü kirliliği yaratmıştır. İç mekânda ise pasaj olarak kullanılan orta aksın ve aydınlatma boşluğunun işlevselliğini yitirdiği, üstü plastik levhalarla kapatılan aydınlatma boşluğunun özgün tasarımı olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Bu dönemde, yapı büyük ölçüde terk edilmiş

gibi bir görünüm sergilemiş ve yalnızca birkaç dükkân aktif olarak kullanılmıştır (Giray Küçük, 2012).

Şekil 293. 77 Ada 59 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Mumhane Caddesi Üzerinden Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

Şekil 294. 77 Ada 59 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Kemankeş Caddesi Üzerinden Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

2014 yılına gelindiğinde ise yapının yenileme sürecine girdiği ve restorasyon çalışmalarının başladığı görülmektedir. Yapı, "Karaköy Otel İnşaat ve Restorasyonu" projesi ile yeniden işlevlendirilmiş ve Dilda Turizm Yatırım Ticaret A.Ş. tarafından

üstlenilen bir otel projesine dönüştürülmüştür. Bu süreçte yapının özgün formunun büyük ölçüde değiştirildiği anlaşılmaktadır. Restorasyon tabelasına göre, proje 2012 yılında ruhsatlandırılmıştır.

Şekil 295. 77 Ada 59 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Kemankeş Caddesi Üzerinden Fotoğrafı

Kaynak: Beyoğlu Kent Rehberi, 2014

Şekil 296. 77 Ada 59 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Bilgilendirme Tabelası

Kaynak: Yandex Maps, 2014

Günümüzde yapı JW Marriott Otel olarak işlevlendirilmiş ve kapsamlı bir restorasyon süreci sonrasında farklı bir mimari kimlik kazanmıştır. Yapı artık dokuz katlı bir formda yükselmektedir. Bu dokuz kat, 20. yüzyıl ortalarında yapılan uyumsuz kat eklemelerinden farklı olarak otel estetiğine uygun bir biçimde ele alınmıştır. Özellikle Kemankeş Caddesi'ne bakan ana cephede, restorasyonla birlikte yeni bir görünüm sağlanmıştır.

Modern ek bina yıkılarak muhtemelen Mumhane Cephesi örnek alınan yeni bir cephe yaratılmıştır.

Kemankeş Caddesi cephesinin dikkat çeken en önemli unsuru, zemin katta yer alan büyük, kemerli giriş kapısıdır. Bu kemer, yapıya anıtsal bir karakter kazandırırken, modern otel tasarımı ile geçmişe göndermede bulunmaya çalışmaktadır. Giriş kapısının üstünde birinci kat seviyesinde balkon yer almakta, bu balkonun taşıyıcıları ise dekoratif bir anlayışla tasarlanmıştır. Zemin kat, genellikle cam doğramalarla çevrili olup işlevsellik açısından otelin resepsiyon alanlarına ve ticari kullanımlara hizmet etmektedir.

Birinci, ikinci ve üçüncü katlarda Osmanlı dönemi yapılarında sıkça görülen basık kemerli pencereler, yeni bir düzen anlayışıyla modernize edilmiştir. Bir çatı silmesinden sonra yer alan dördüncü kat da alt katların düzenini devam ettirmektedir.

Dördüncü kattan itibaren cephedeki düzen farklılaşmakta, otel katlarına uygun bir pencere tasarımı kullanılmaktadır. Dördüncü ve beşinci katlar için pencerelerin düzeni sade tutulmuş, geniş cam yüzeyler ve ince metal doğramalar tercih edilmiştir. Alt katlardan farklı olarak bu bölümlerde herhangi bir dekoratif süsleme veya klasik mimari detay görülmemektedir. Son kat ise geri çekilmiş cam cepheli bir teras katı bulunmaktadır. Bu teras katı, yapı kütlesini hafifletmekle birlikte, otelin üst kat konuklarına manzara sağlamak amacıyla tasarlanmıştır.

Mumhane Caddesi cephesi de restore edilmiştir. Ancak burada geçmişteki kemerli pencere detaylarının büyük ölçüde orijinal hali ile korunduğu görülmektedir.

Kat sayısının dokuz olması, yapının ilk tasarımına göre ölçek olarak çok daha büyük hale gelmesine yol açmıştır. Yapının kütlesel büyüklüğü, Karaköy'ün tarihî dokusu içinde oldukça baskın bir hale gelmiş ve çevresindeki daha küçük ölçekli binalardan belirgin şekilde ayrışmıştır. Bu ölçek artışı, otelin küresel bir zincirin parçası olması ve lüks bir tesis olarak inşa edilmesiyle doğrudan ilişkilidir.

Şekil 297. 77 Ada 59 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Kemankeş Caddesi Üzerinden Güncel Fotoğrafı

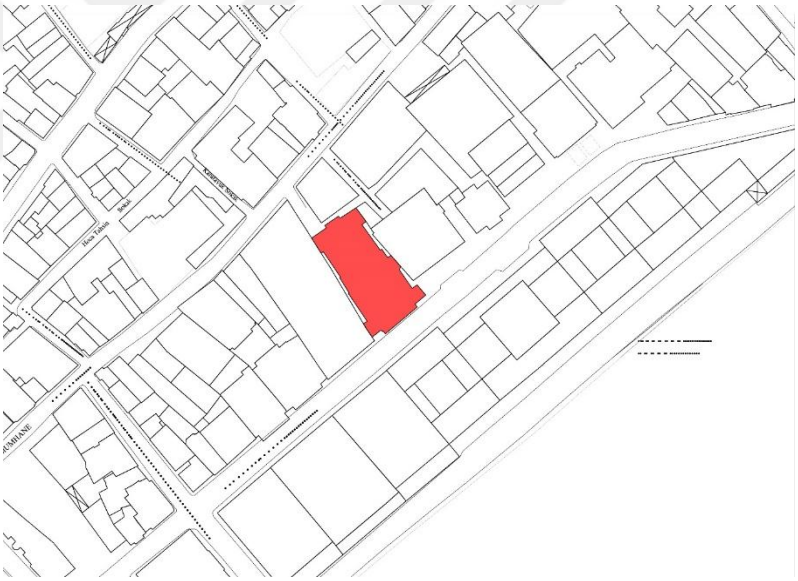
Sonuç olarak, yapının güncel mimari durumu, tarihî ve modern unsurların bir arada yer aldığı karma bir tasarım anlayışı sunmaktadır. Ancak bu süreçte, dönemsel eklerin kaldırılması kimlikten uzaklaşma ve özgün detayların kaybı, yapının bölgesel karaktere olan uyumunu sınırlamaktadır.

Geçmişten günümüze, yapının işlevsel değişimleri de dikkat çekicidir. İlk yapıldığı dönemde içinde pasajı bulunan bir ticaret hanı olarak kullanılan yapı, zamanla özgün işlevini kaybederek terk edilmiş bir görünüm almıştır. 20. yüzyılın sonlarından itibaren kullanım yoğunluğu azalan yapı, özellikle 2010'larda tamamen boşaltılmıştır. Yeniden işlevlendirme süreci sonunda, yapı turizm sektörüne hizmet edecek şekilde lüks bir otel olarak tasarlanmıştır. Ancak bu da bölgedeki tüm kullanıcıların yapıya erişimini kısıtlamıştır. Bu işlev değişimi, bölgedeki genel kentsel dönüşüm ve turizmin baskın hale gelen ekonomik etkisini yansıtmaktadır.

77 Ada 61 Parsel- Hüdavendigar Han

Yapı Adı/Adları	Hüdavendigar Han
Ada/Parsel	77/61
Kapı No	51
Yapım Tarihi	20. yy başları
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Tadilatta

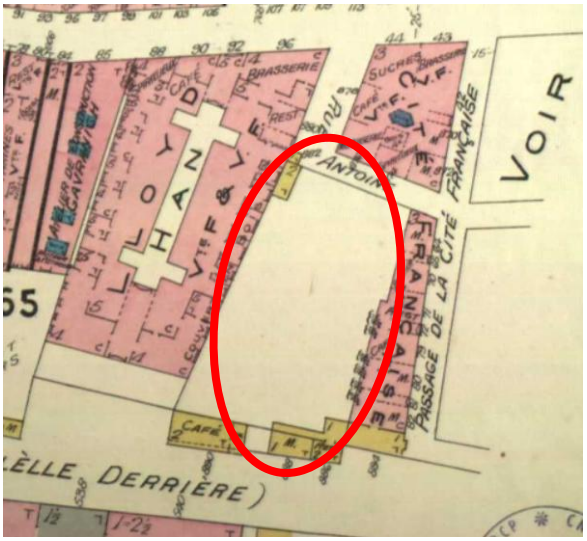
Hüdavendigar Han, Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde yer almakta olup, 77 ada 61 parsel üzerinde bulunmaktadır. Yapının kapı numarası 51'dir ve toplam yapı alanı 897,25 m²'dir. Yapı tescillidir ve 20. yüzyılın başlarında inşa edilmiştir.

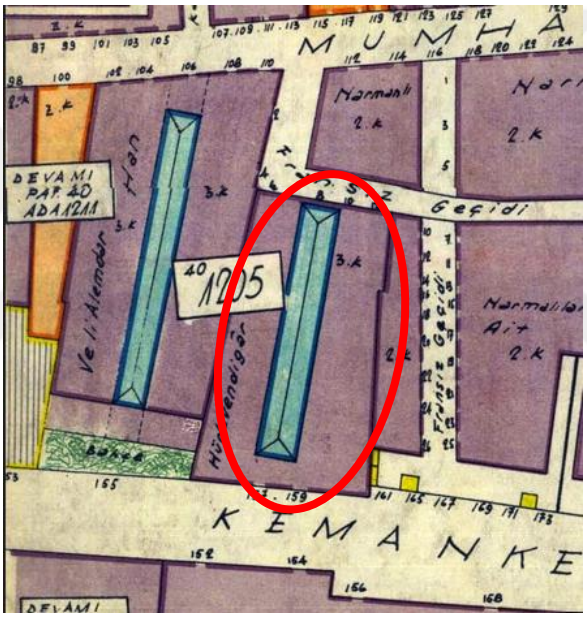
Şekil 298. Hüdavendigar Han'ın Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritasında, bu alanda herhangi bir yapı bulunmadığı kaydedilmiştir. Ancak Suat Nirven haritasında, yapı dört katlı kârgir bir han olarak belirtilmiş ve Hüdavendigar Han olarak adlandırılmıştır. Haritaya göre, yapının ortasında bir aydınlatma boşluğu ya da pasaj bulunduğu görülmektedir.

Şekil 299. 77 Ada 61 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

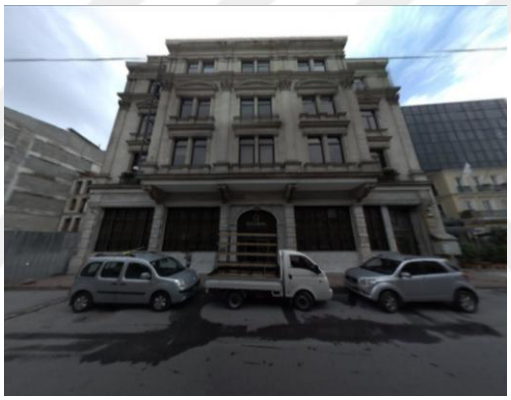

Şekil 300. 77 Ada 61 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Dış cephe analizinde, yapı oldukça görkemli bir tasarıma sahiptir. Cephede, her katta altı adet pencere bulunmaktadır. Orta aksında payanda ile taşınan bir çıkma mevcuttur. Bu payandalar, ikişerli gruplar halinde düzenlenmiştir. Üçüncü katta yer alan pencerelerin üzerinde kemer formunda üç adet süsleme öğesi görülmektedir. Zemin kat hariç tüm katlarda, pencerelerin iki yanında başlıklı plasterler bulunmaktadır. İkinci ve üçüncü kat boyunca uzanan duvara bitişik korint tarzı sütunlar cephede dikkat çekici bir mimari öğe olarak öne çıkmaktadır (Giray Küçük, 2012).

Yapı 2000'lerde Global Yatırım Holding'e ait olup, 2009 tarihli satış şartnamesinde "Dükkânları olan kârgir Hüdavendigar Han" olarak tanımlanmıştır. Şartnameye göre yapının kullanım alanı 5.450 m²'dir ve inşaat tarzı betonarme karkas olarak belirtilmiştir. Yapının kat adedi, zemin kat, asma kat, dört normal kat ve bir çatı katı olmak üzere toplamda yedi kat olarak ifade edilmiştir. Cephede boya kaplaması bulunmakta olup, çatının kısmen teras kısmen kiremit kaplamalı olduğu belirtilmiştir (Giray Küçük, 2012).

2024 yılında yapılan incelemelerde, yapının tadilata alındığı görülmektedir. Restorasyonun kapsamı henüz net olarak bilinmese de yapı tadilat altına alınmıştır. Sonuç olarak yapı ilk olarak ticaret işlevi ile karşımıza çıkmaktadır. 2024 itibari ile iste tadilatta olup gelecekte hangi fonksiyona sahip olacağı bilinmemektedir.

Şekil 301. 77 Ada 61 Parseldeki Yapının 2014 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Beyoğlu Kent Rehberi, 2014

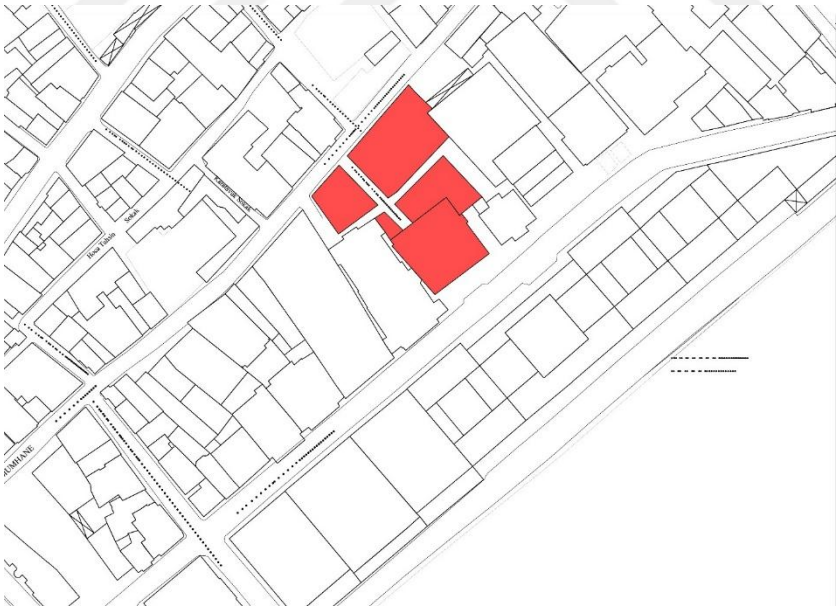

Şekil 302. 77 Ada 61 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

77 Ada 3 ve 26 Parsel- Fransız Geçidi Ticaret Merkezi

Yapı Adı/Adları	Fransız Geçidi Ticaret Merkezi
Ada/Parsel	77/3 ve 26
Kapı No	53
Yapım Tarihi	1860
Mimarı/Yaptıran	Restorasyon Projesi-Sinan Genim (1992)
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Depo-Ticaret (Perakende, Yeme-İçme, Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme, Ofis)

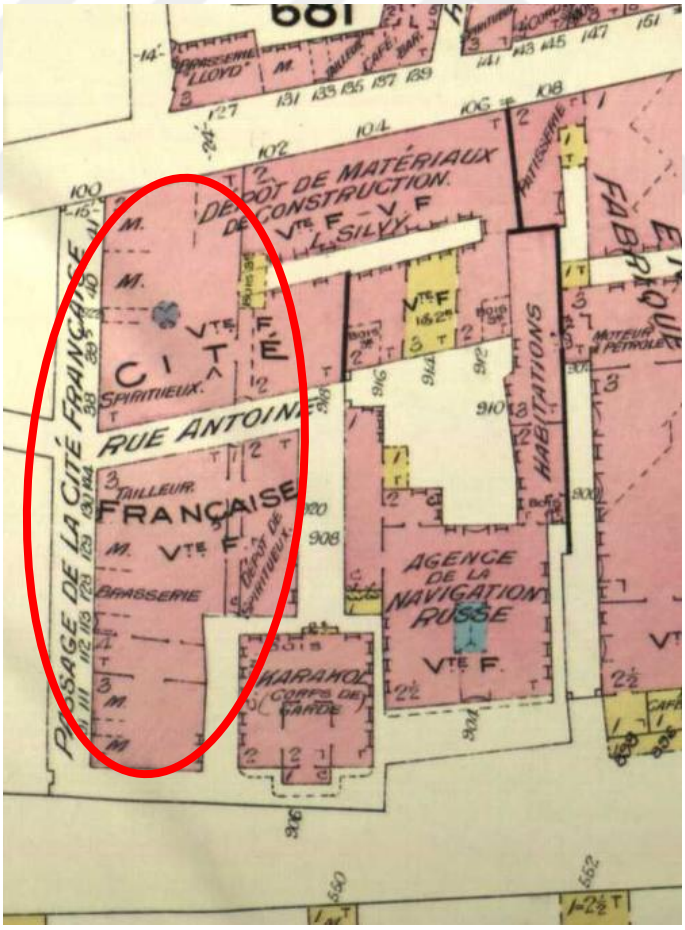
Fransız Geçidi Ticaret Merkezi, Karaköy Kemankeş Caddesi ile Mumhane Caddesi arasında yer almaktadır. Fransız Geçidi'nin yapım yılı, 1860'tır. İki farklı parsel üzerinde bulunan yapıdan 77 ada 3 parsel, Kemankeş Caddesi üzerinde yer almakta olup kapı numarası 53'tür ve 1015,79 m² alana sahiptir; 77 ada 26 parsel ise Mumhane Caddesi üzerindedir, kapı numarası 30'dur ve 714,37 m² alana sahiptir.

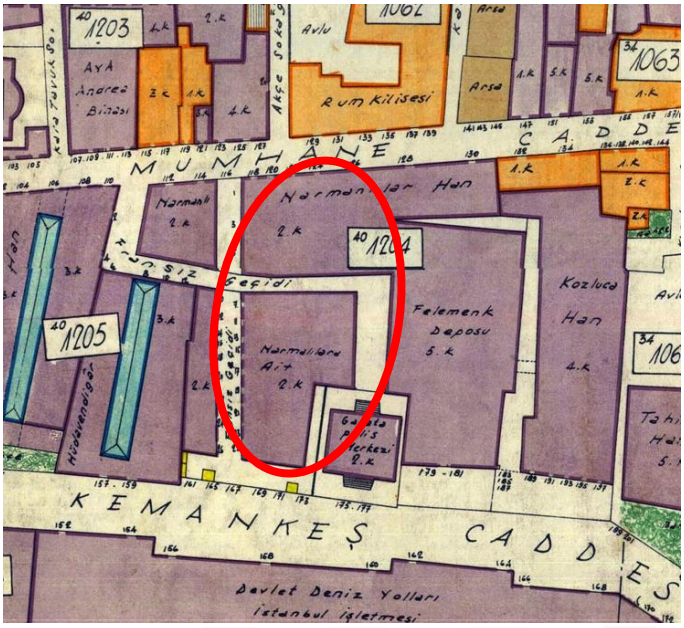
Şekil 303. Fransız Geçidi Ticaret Merkezi'nin Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritasında “Cite Francaise” olarak belirtilen, Fransız Geçidi’nin güneybatısındaki küçük yapı volta döşemeli, demir kepenkli, teras çatılı, üç katlı kârgir bir yapı olarak belirtilmiştir. Bu yapının zemin katında Mumhane Caddesi ile Rue Antoine olarak adlandırılan sokağın kesişim noktasında bir şekerci dükkânı ve birahane bulunduğu; Antoine Sokağı üzerinde kahvehane, marangoz ve alkollü içki satıcısı gibi ticari mekânların yer aldığı kayıt altına alınmıştır. Haritada kuzeydoğuda yer alan ikinci yapı ise üç ve iki katlı iki bloktan oluşmaktadır. Üç katlı blok, dükkânlar ve alkollü içki satıcılarına, iki katlı blok ise inşaat malzemeleri deposu olarak kullanıma ayrılmıştır. Goad haritasına göre bu yapıların günümüzdeki konturunun aynı olduğu tespit edilmiştir (Giray Küçük, 2012). Suat Nirven haritasında ise Fransız Geçidi’nin güneybatısındaki yapı üç katlı kârgir bir yapı olarak görülmekte ve üzerinde “Narmanlılar Han” yazısı yer almaktadır. Kuzeydoğudaki yapı da üç ve iki katlı bloklar şeklinde belirtilmiş, aynı ticari işlevlere sahip olduğu belirtilmiştir (Giray Küçük, 2012).

Şekil 304. 77 Ada 3 ve 26 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 305. 77 Ada 3 ve 26 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Fransız Geçidi binası, Kemankeş Caddesi ile Mumhane Caddesi'ni birbirine bağlayan bir geçit olarak tasarlanmıştır. Neoklasik üslupta inşa edilen yapı, dönemin ticari faaliyetlerini destekleyen bir merkez işlevi görmüştür. Göktürk (1971), yapının tornacı, berber, kahvehane gibi çok sayıda ticari işletmeyi barındırdığını ifade etmektedir.

Şekil 306. Yapının Yenilenmeden Önceki Hali, Tahmini 19.yy Başı.
Kaynak: https://www.sinangenim.com/tr/eserler/projeler-ve-yapilar/karakoy-fransiz-gecidi-988/

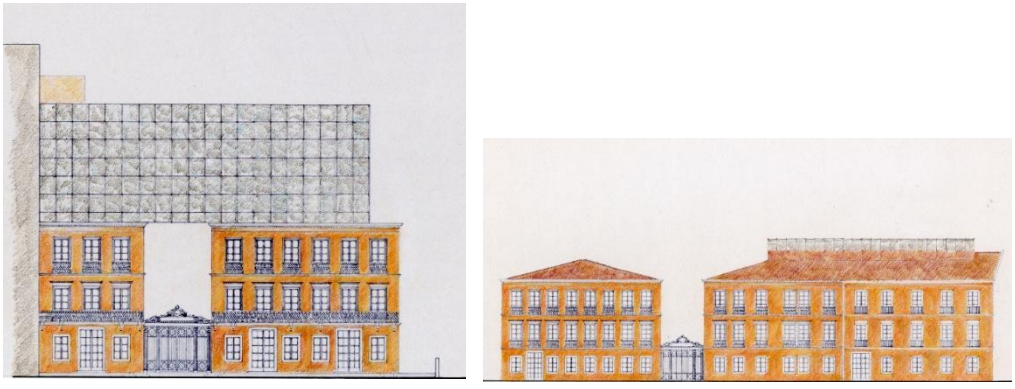
Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 14 Temmuz 1978 tarih ve 10531 sayılı karar ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillenmiştir. Ayrıca, İstanbul 2 Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 12 Mayıs

2010 tarih ve 3480 sayılı karar ile Koruma Grubu II olarak güncellenmiştir (İstanbul 2 Nolu Kültür Koruma Kurulu Belgeleri, 2010). 1982 yılında yenileme projeleri onaylanmış, 1992 yılında yenime çalışmaları yerinde başlamıştır (https://www.sinangenim.com/tr/eserler/projeler-ve-yapilar/karakoy-fransiz-gecidi-988/). Yenileme sonucu, özgün katların üzerine cam cepheli modern ofis katları eklenmiştir. Sinan Genim (1998), yapılan bu modern müdahaleyi değerlendirerek, eklenen katların malzeme ve mimari üslup açısından özgün yapıyla kesin çizgilerle ayrıldığını ve tamamen farklı bir dönem estetiğini yansıttığını belirtmiştir (Okyay, 2015).

Şekil 307. Sol Tarafta Zemin Kat Planı ve Sağ Tarafta Birinci Kat Planı

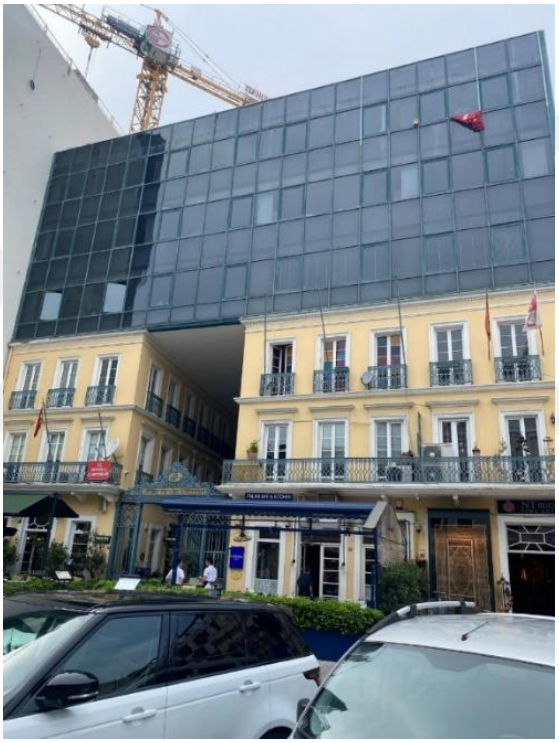
Kaynak: https://www.sinangenim.com/tr/eserler/projeler-ve-yapilar/karakoy-fransiz-gecidi-988/

Şekil 308. Sol Tarafta Kemankeş Cad. Görünüş ve Sağ Tarafta Mumhane Cad. Görünüş

Kaynak: https://www.sinangenim.com/tr/eserler/projeler-ve-yapilar/karakoy-fransiz-gecidi-988/

İstanbul 2 Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 2023 yılında yaptığı incelemede, yapının restorasyon projesi ile gerçekleşen uygulamalar arasında bazı uyumsuzluklar tespit edilmiştir. Tescilli yapının cephesinde, giydirme cepheli üç katlı bir tasarımın uygulanmasına rağmen, cephe detaylarının projeye uygun olmadığı belirtilmiştir. Özellikle pencere hizalarının bazı kısımlarında uyumsuzluklar, cepheye eklenen klima üniteleri, tenteler ve havalandırma bacaları gibi unsurların projede belirtilen özgün yapıya uygun olmadığı görülmüştür. Ayrıca, geçit kısmında cam kaplamaların kullanıldığı ve bu kaplamaların projeye aykırı olduğu tespit edilmiştir (İstanbul 2 Nolu Kültür Koruma Kurulu Belgeleri, 2023).

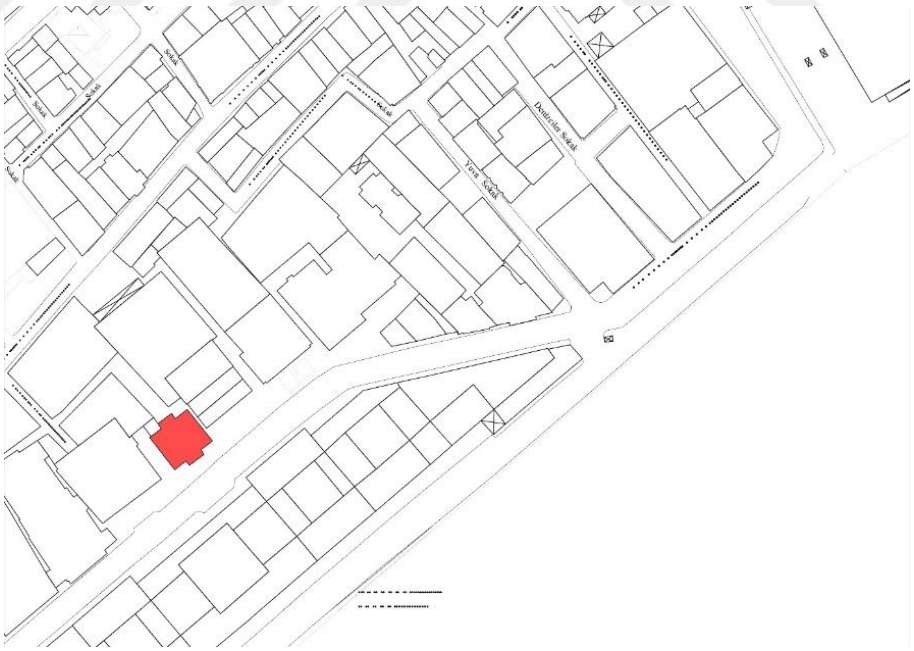
Şekil 309. 77 Ada 3 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Fransız Geçidi Ticaret Merkezi, bugün tarihi dokusunu büyük ölçüde koruyarak alt katlar kafe ve restoranlar gibi çeşitli ticari fonksiyonlara hizmet ederken üst katlar ofis ve büro alanları olarak hizmet vermektedir. Geçmişte bir ticaret merkezi olarak tasarlanan yapı, günümüzde de sosyal ve ticari hayatın bir parçası olarak işlevselliğini sürdürmektedir.

77 Ada 2 Parsel- Karaköy Voyvoda Karakolu

Yapı Adı/Adları	Karaköy Voyvoda Karakolu
Ada/Parsel	77/2
Kapı No	55
Yapım Tarihi	1863
Mimarı/Yaptıran	Sultan Abdülmecit (Yaptıran)
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Kamu Yapısı
Güncel İşlevi	Kamu Yapısı

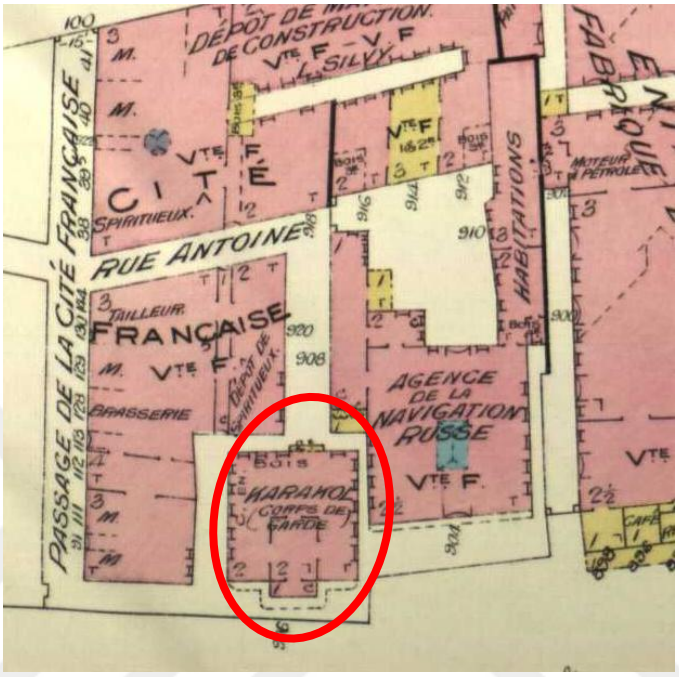
Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan, kapı numarası 55 olan Karaköy Voyvoda Karakolu, 227,46 m² alanıyla inşa edilmiş olup, günümüzde de özgün işlevini koruyarak Karaköy Polis Merkezi olarak kullanılmaktadır. Yapı, İstanbul 2 Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 05.11.2003 tarihinde alınan 15539 sayılı karar ile tescillenmiş ve Koruma Grubu I olarak belirlenmiştir. Ayrıca, yapı Beyoğlu Kentsel Sit Alanı sınırları içinde yer almakta ve kültürel miras niteliği taşıdığı için korunması gereken yapılar arasında yer almaktadır (İstanbul 2 Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Belgeleri, 2010).

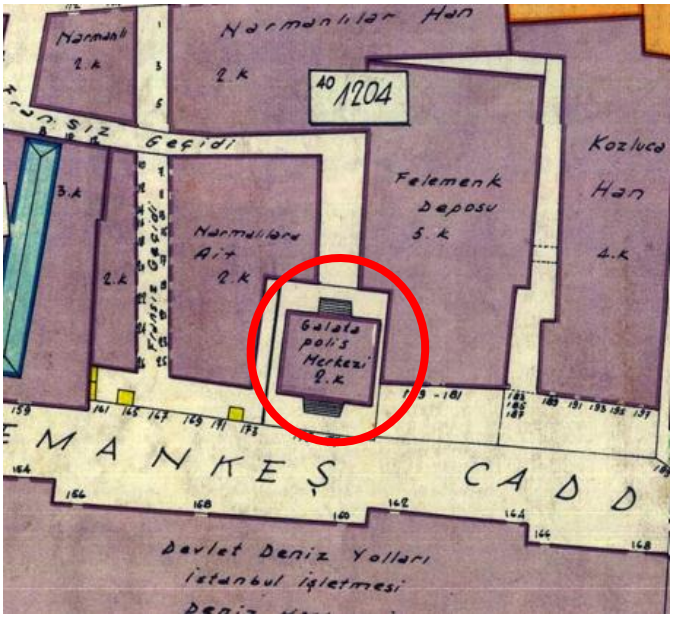
Şekil 310. 77 Ada 2 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapının tarihsel geçmişine bakıldığında, Goad haritasında yapının bir karakol işlevine sahip olduğu görülmektedir. Suat Nirven haritasında ise yapı, 2 katlı tam kâgir Galata Polis Merkezi olarak kayıtlıdır. Bu bilgi, yapının tarihi boyunca güvenlik ve asayiş amaçlı kamusal bir bina olarak kullanıldığını ve özgün işlevinin korunmuş olduğunu göstermektedir.

Şekil 311. 77 Ada 2 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 312. 77 Ada 2 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Şekil 313. 77 Ada 2 Parseldeki Yapının (Voyvoda Karakolu) Eski Bir Fotoğrafı

Kaynak: https://kulturenvanteri.com/yer/tophane-karakolu/#17.1/41.024547/28.979834

Yapının dış cephesi, oldukça detaylı bir işçilik sergilemektedir. Giriş kapısının üzerinde yer alan yuvarlak gül pencere, klasik bir düzenleme ile süslenmiş ve çevresi yoğun kabartma motiflerle zenginleştirilmiştir. Neobarok ve rokoko etkileri taşıyan süslemeler, Osmanlı'nın Batılılaşma dönemindeki mimari anlayışını yansıtır. Cephedeki yatay silmeler ve dikey pencereler arasında bir oran ve simetri ilişkisi dikkat çekmektedir. Kullanılan açık renkli taş malzeme, yapının estetik görünümünü güçlendirmiştir. Taş oymacılığı, özellikle giriş kısmında, yapının statüsünü vurgular şekilde detaylandırılmıştır.

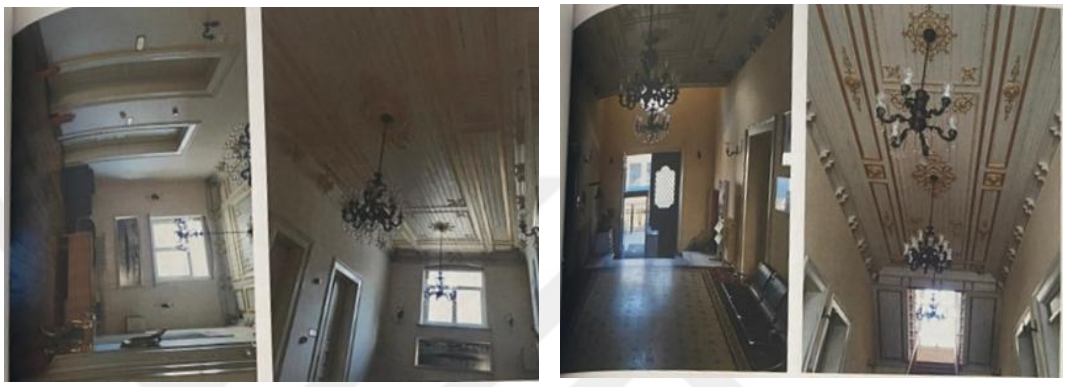

,

Şekil 314. 77 Ada 2 Parseldeki Yapının (Voyvoda Karakolu) 2010 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: 2 Nolu Kültür Koruma Kurulu

Yapının iç mekan tasarımı da dış cephesi kadar etkileyici detaylara sahiptir. Tavanlarda, altın yaldızlı çizgiler ve zarif süsleme motifleriyle zenginleştirilmiş, dönem estetiğini yansıtan şık avizelerle tamamlanmıştır. Pencereler, bol ışık alan geniş açıklıkları ile mekânı ferahlatmış ve işlevsellik sağlamıştır. Ahşap malzeme kullanımı, özellikle zemin ve merdivenlerde kendini göstermektedir. Zemin kaplamalarında karo desenler, kapılarda ise sade ve beyaz tonlar tercih edilmiştir (İstanbul 2 Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Belgeleri, 2021).

Şekil 315. 77 Ada 2 Parseldeki Yapının 2021 Yılına Ait İç Mekan Fotoğrafları, 2021

Kaynak: 2 Nolu Kültür Koruma Kurulu

Yapının güncel durumu, ilk yapıldığında görülen ahşap saçaklar hariç özgün mimarisini büyük ölçüde koruduğunu göstermektedir. 2023 yılına ait belgelerde, yapının cephesine bir tabela eklendiği ve ön kısmına bir güvenlik kulübesi yerleştirildiği belirtilmiştir (İstanbul 2 Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Belgeleri, 2023). 2024 yılı itibarıyla yapı, hâlâ aktif bir şekilde Karaköy Polis Merkezi olarak kullanılmaktadır. Dış cephedeki taş işçiliği ve dekoratif süslemeler korunmuş, ancak zaman içinde bazı modern eklemeler yapılmıştır. Örneğin, yapının çevresine eklenen beton bariyerler ve güvenlik önlemleri yapıya zarar vermeyecek şekilde uygulanmış olsa da estetik ve tarihi kimliğini bozmaktadır.

Şekil 316. 77 Ada 2 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Karaköy Voyvoda Karakolu hem tarihî hem de mimari özellikleriyle korunması gereken önemli bir kültürel mirastır. İşlevini ilk yapılaşmadan itibaren korumuş olan bu yapı, Karaköy'ün tarihî dokusunun ve kimliğinin önemli bir parçasıdır.

77 Ada 64 Parsel- Novotel

Yapı Adı/Adları	Novotel
Ada/Parsel	77/64
Kapı No	57-59
Yapım Tarihi	21.yy
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis), Depo, İmalathane
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)+Depo
Güncel İşlevi	Otel

Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan ve 77 ada, 64 parselde bulunan yapının yapı alanı 3.039 m² olarak belirlenmiş ve kapı numarası 57-59 olarak kaydedilmiştir. Yapı tescilli değildir.

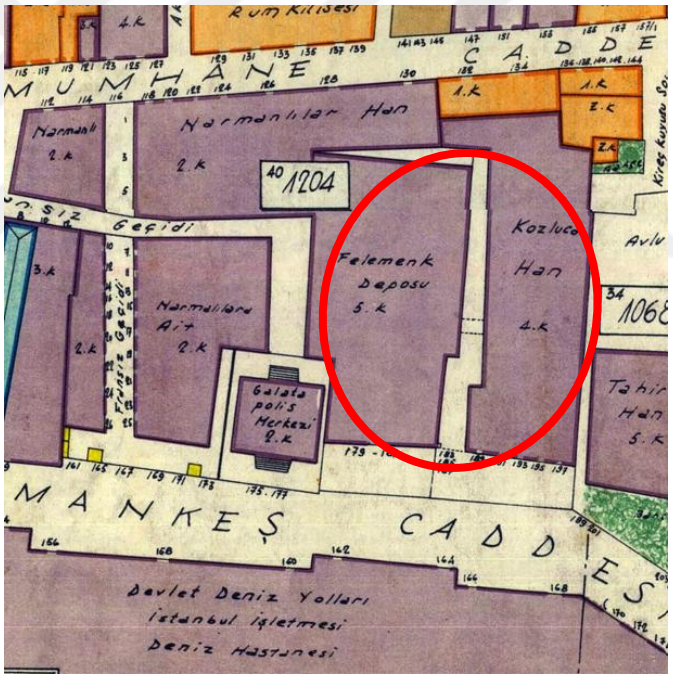
Şekil 317. 77 Ada 64 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapının tarihsel geçmişine bakıldığında, Goad haritasında, bu parseldeki iki yapıdan birinde “Agence de la Navigation Russe" (Rus Denizcilik Ajansı) ve diğer yapı olan bir bakır ve çinko deposu ile fabrikanın bulunduğunu görülmektedir. Bu durum, alanın geçmişte uluslararası bir denizcilik işletmesi tarafından kullanıldığını bir kısmının da depolama alanı olarak işlev gördüğünü işaret etmektedir. Suat Nirven haritasında ise yapının formu değişmiş, bu alanda iki ayrı yapı olduğu görülmektedir. Soldaki yapı, 5 katlı tam kâgir bir yapı olup, Felemenk Deposu olarak adlandırılmıştır. Sağdaki yapı, 4 katlı tam kâgir olarak inşa edilmiş ve Kozluca Han olarak adlandırılmıştır. Bu yapı, ticari ve depolama işlevine hizmet eden bir han yapısıdır.

Şekil 318. 77 Ada 64 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 319. 77 Ada 64 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

2009 yılına gelindiğinde, İstanbul 2 Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından alınan belgelerde, söz konusu alanın iki ayrı parselden oluştuğu (28 ve 60 parseller) ve burada depo ve garaj olarak kullanılan Kozluca Han ve Felemenk Deposu'nun bulunduğu belirtilmiştir. Belgelerde, bu alanın toplam yüzölçümünün

3427,50 m² olduğu ve her iki yapının ticari işlevler taşıdığı vurgulanmıştır (İstanbul 2 Nolu Koruma Kurulu Belgeleri, 2009).

1. Soldaki Modern Yapı (Felemenk Deposu):
   Cam kaplama cephesi ile dikkat çeken bu yapı, modernist bir mimari anlayışla yeniden düzenlenmiş görünmektedir (İstanbul 2 Nolu Koruma Kurulu Belgeleri, 2009). 20.yy sonu yapıldığı tahmin edilmektedir.
2. Sağdaki Yapı (Kozluca Han):
   Geleneksel kâgir yapı tekniğiyle inşa edilen bu yapı, dikey pencere düzenine ve sade bir cephe tasarımına sahiptir. Ticari işlev için inşa edilen han, geçmişteki depolama ve ticaret etkinliklerinin izlerini taşımaktadır (İstanbul 2 Nolu Koruma Kurulu Belgeleri, 2009).

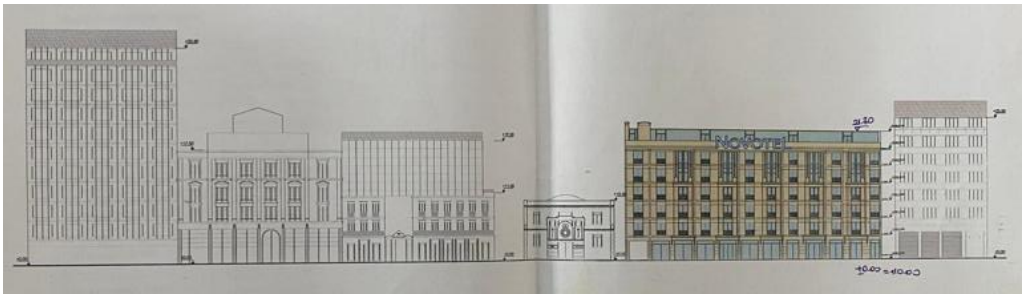
Şekil 320. 77 Ada 64 Parseldeki Yapıların 2009 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: İstanbul 2 Nolu Koruma Kurulu Belgeleri, 2009

2011 yılına gelindiğinde, bu alandaki parsellerin birleştirildiği ve yapıların yıkıldığı, yerlerine yeni bir yapı inşa edilmesi için hazırlıklara başlandığı anlaşılmaktadır. 2012 yılında, İstanbul 2 Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından yapılan değerlendirmelerde, yapının kültürel miras olarak tescil edilmediği ve 2863 sayılı Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında koruma altına alınmadığı belirtilmiştir (İstanbul 2 Nolu Koruma Kurulu Belgeleri, 2012). Ancak aynı değerlendirme sırasında, alanda antik bir sarnıcın bulunduğu tespit edilmiş ve bu sarnıcın korunmasına yönelik bir adım atılmadığı dile getirilmiştir. Sabah Gazetesi köşe yazarı Meliha Okur tarafından kaleme alınan bir yazıda, bu alana yapılması planlanan otelin "Novotel Karaköy" adıyla projelendirildiği ve bu durumun Karaköy'ün tarihi kimliğine zarar verebileceği eleştirisi dile getirilmiştir (Meliha Okur, Sabah Gazetesi, 2012). Yazıda, bölgenin tarihsel

dokusunun modern projelerle yok edilmesinin kültürel kayıplara yol açtığı ifade edilmiştir. Özellikle sarnıcın korunmamasının, bölgenin geçmişine duyarsız kalındığının bir göstergesi olduğu belirtilmiştir.

Ancak 2014 yılına ait fotoğraflar ve kurul belgeleri, bu alanda bir yapı inşasının başladığını göstermektedir.

Şekil 321. 77 Ada 64 Parseldeki Yapının Silüeti

Kaynak: İstanbul 2 Nolu Koruma Kurulu, 2014

Şekil 322. 77 Ada 64 Parseldeki Yapının Mumhane Caddesinden İnşaatı

Kaynak: İstanbul 2 Nolu Koruma Kurulu, 2014

Günümüzde yapı tamamlanmış ve Novotel Karaköy adıyla kullanılmaktadır. Beş katlı olan bu modern yapı, cephede ahşap kaplama görünümlü paneller ve açık renkli taş kaplama kullanımıyla dikkat çekmektedir. Cephede yer alan geniş pencere açıklıkları, doğal ışık kullanımını artırmayı hedefleyen işlevsel bir tasarım yaklaşımını göstermektedir. Zemin kat, otel lobisi ve restoran işlevlerine ayrılmış, üst katlar ise otel

odaları olarak düzenlenmiştir. Yapının ön cephesinde, otelin giriş alanını vurgulayan büyük bir saçak bulunmaktadır.

Şekil 323. 77 Ada 64 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının işlevsel dönüşümü, Karaköy bölgesinde yaşanan kentsel yenileme projelerinin bir diğer örneği olarak değerlendirilebilir. Önce bir Ajans, depo ve imalathane sonra Kozluca Han ve Felemenk Deposu gibi deniz odaklı ticari işlevlere sahip yapıların yerine, otel ve turizm odaklı bir yapı inşa edilmesi, bölgenin tarihi dokusunun büyük ölçüde değişime uğradığını göstermektedir. Bu süreç, Karaköy'ün uluslararası bir turizm merkezi olma yolundaki dönüşümünü desteklerken, aynı zamanda eleştirilere de neden olmuştur.

77 Ada 57 Parsel

Yapı Adı/Adları	Tahir Han
Ada/Parsel	77/57
Kapı No	61
Yapım Tarihi	1935
Mimarı/Yaptıran	Vedat Tek (Mimar) Tahir Kavala (Yaptıran)
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Depo ve İmalathane
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Boş bina

Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan ve 77 ada 57 parselde bulunan Tahir Han'ın toplam yapı alanı 455,06 m² olup, 1935 yılında Kavalalı Tahir İsmail Bey tarafından yaptırılmış ve dönemin ünlü mimarlarından biri olan Vedat Tek tarafından tasarlanmıştır (Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1994). Tahir Han tescilli bir yapıdır.

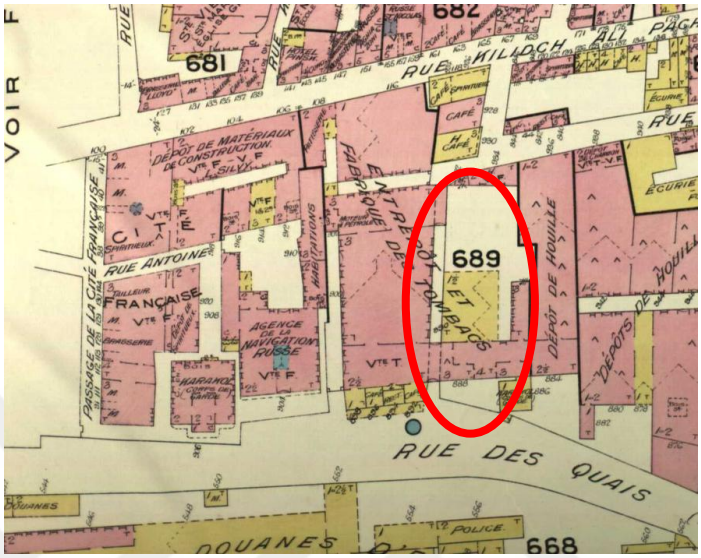
Şekil 324. Tahir Han'ın Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

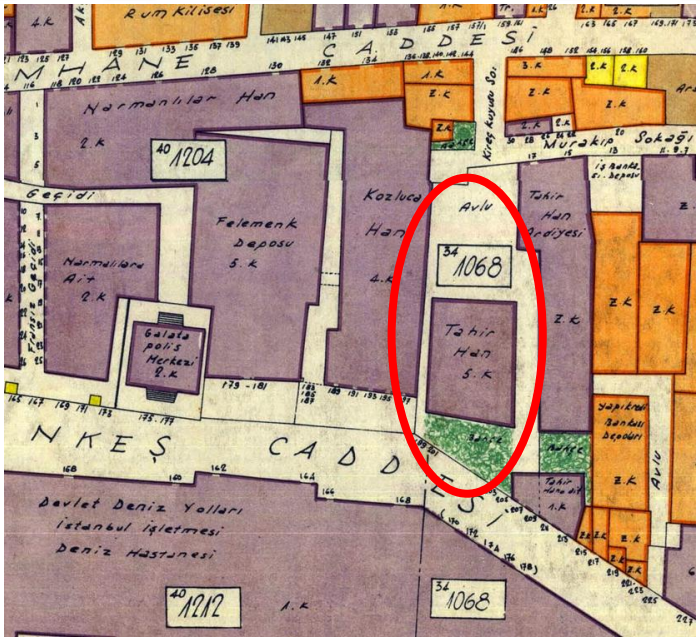
Tahir Han'ın mal sahibi olan Tahir İsmail Bey, Yunanistan'ın Kavala kentinden Türkiye'ye göç eden bir tütün tüccarıdır. Ailesi, mübadele döneminde Türkiye'ye gelerek Darıca'ya yerleşmiş ve burada tütün ticareti yapmaya devam etmiştir. Tahir İsmail Bey, dönemin ticari ve ekonomik koşullarına uygun olarak Karaköy gibi İstanbul'un ticaret merkezlerinden birinde bir han yaptırarak ticari faaliyetlerini genişletmiştir. Ailenin günümüzdeki tanınmış üyelerinden biri olan torunu Osman Kavala, insan hakları savunucusu ve iş insanı olarak bilinmektedir (Arıgan, 2024). Tahir İsmail Bey'in yaptırdığı bu yapı hem ailesinin ticari geçmişini hem de Karaköy'ün tarihsel ticaret kimliğini yansıtmaktadır. Yapının mimarı Vedat Tek (1873-1942), Birinci Ulusal Mimarlık Akımı'nın öncülerinden biri olarak Türkiye mimarlık tarihinin önemli figürlerindendir. Mimarın son dönem eserlerinden olan Tahir Han istisnai bir şekilde modern anlayışla tasarlanmıştır.

Tahir Han'ın yer aldığı arsanın tarihine bakıldığın da dönemin Goad haritasında bu alanda bir bakır ve çinko deposu ile fabrikanın bulunduğunu göstermektedir. Nirven haritasında

ise Tahir Han adıyla anılmış ve toplamda 5 katlı olduğu bilgisi verilmiştir. Ayrıca, yapı üzerine yapılan detaylı analizler, 1935 yılının yapıya ait zemin ve birinci katlarının inşa edildiği yıl olduğunu, 1936 yılında ise 4. ve 5. katların eklenmesiyle yapının tamamlandığını ortaya koymaktadır (İstanbul 2 Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, 2023).

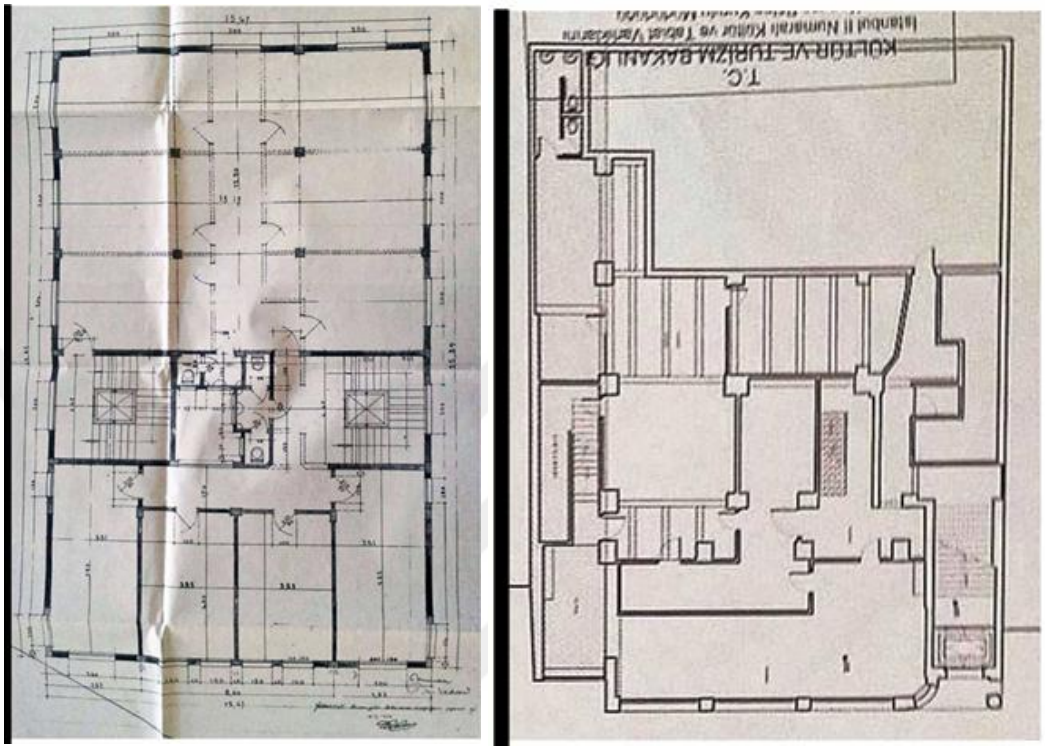

Şekil 325. 77 Ada 57 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 326. 77 Ada 57 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Tahir Han, 1930'ların mimari özelliklerini yansıtan modernist bir yaklaşım sergilemektedir. Yapı, toplamda 1 zemin kat, 1 asma kat, 5 normal kat ve 1 çatı katından oluşmakta ve toplamda 8 katlı bir bina olarak karşımıza çıkmaktadır. Taşıyıcı sistemi, betonarme ve katlar kiriş+plak döşeme sistemi ile yapılmıştır. Yapının toplam inşaat alanı 3850 m² olarak hesaplanmıştır (Yapısal Mimarlık İnşaat Raporu, 2023).

Şekil 327. Tahir Han Orijinal Kat Planı, 1934 (Solda) ve Rölövesi, 2007 (Sağda)

Kaynak: Tarakcıoğlu, M. S. ve Aysel, N. R.

Şekil 328. Tahir Han'ın Silüeti

Kaynak: 2 Nolu Kültür Koruma Kurulu

Güncel olarak 2024 yılı itibarıyla yapılan saha gözlemleri, yapının kullanılmadığını ve terk edilmiş olduğunu göstermektedir. Fakat belgeler üzerinden yapıya yönelik bir restorasyon talebinin bulunduğu görülmektedir (İstanbul 2 Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, 2023). Restorasyonun özgün yapıya sadık bir şekilde yapılmasının hedeflendiği belirtilmiştir.

Yapının dış cephesi, şu anda ciddi bir bakıma ihtiyaç duyduğunu ve zamanla yıprandığını göstermektedir. Betonarme cephesi, dönemine uygun yalın bir estetik sunarken, yapının alt katlarındaki garaj kapıları ve dış cephedeki aşınma, restorasyon ihtiyacını açıkça vurgulamaktadır.

Şekil 329. 77 Ada 57 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

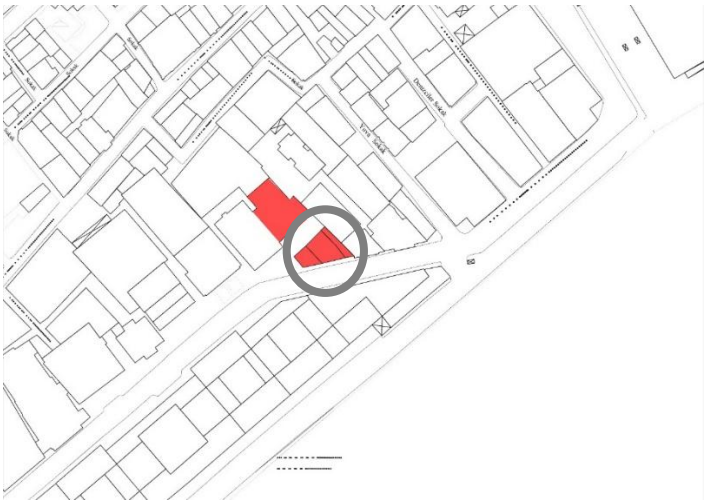
Tahir Han, Karaköy'ün liman bölgesiyle olan ticari bağlantısını ve bölgenin zamanla geçirdiği işlevsel dönüşümü yansıtan bir yapıdır. Bir dönem imalathane ve depoların bulunduğu bu alan, 1935'te Vedat Tek'in istisnai modernist çizgisiyle tasarlanmış ve 1936'da tamamlanan eklemelerle bir ticaret hanı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde, yapının kullanılmaması bu tür yapıların korunarak yeniden işlevlendirilmesinin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

77 Ada 65 Parsel- Mahizer

Yapı Adı/Adları	Tahir Han Ardiyesi-Mahizer
Ada/Parsel	77/65 (Eski 77/56)
Kapı No	65
Yapım Tarihi	-
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Depo
Diğer İşlevleri	Kamu Yapısı, Yurt
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)

Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde, 77 ada 65 parselde yer alan yapı, iki ayrı bölümden oluşmakta olup öndeki bölüm doğrudan Kemankeş Caddesi'ne cepheli bir konumda bulunurken, arkadaki bölüm daha geniş bir alan kaplamaktadır.

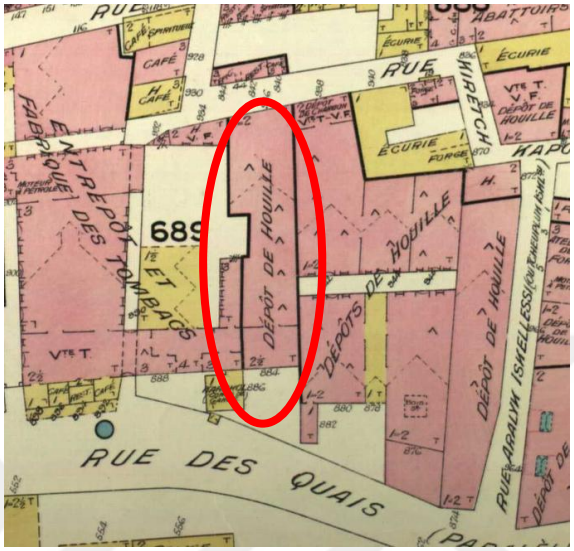
Öndeki yapının yapı alanı 217,43 m², arkadaki yapının ise 1123,54 m²'dir. Bununla birlikte, yapının İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Kültürel Miras veritabanı üzerinden incelenmesi sonucunda, tescilli bir kültürel miras yapısı olmadığı tespit edilmiştir (https://kulturelmiras.ibb.istanbul/). Kemankeş Caddesi üzerindeki kısım bu incelemede ele alınacaktır.

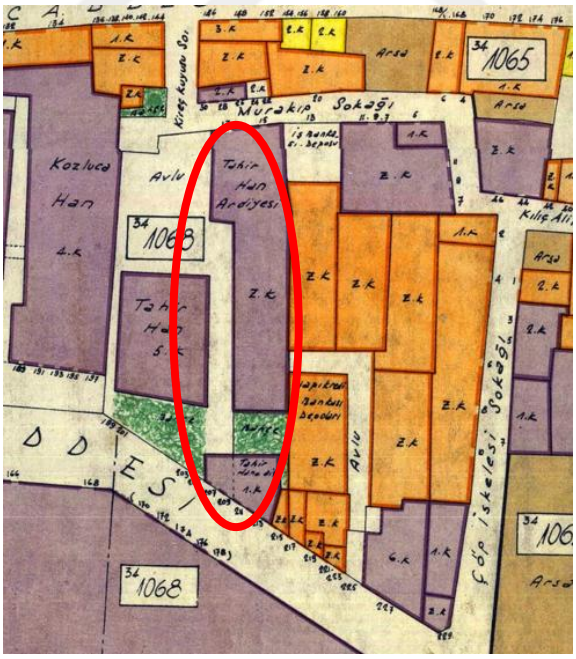
Şekil 330. 77 Ada 65 Parselde (Eski 77 Ada 56 Parsel) Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad haritasında, alanın kömür deposu olarak kullanıldığı görülmektedir. Öndeki yapının bu haritada henüz inşa edilmediği tespit edilmiştir. Suat Nirven haritası ise öndeki yapının tamamen kâgir bir yapı olduğunu ve zemin artı bir katlı inşa edildiğini, arkadaki yapının ise yalnızca zemin kattan oluştuğunu göstermektedir. Haritada yapılar "Tahir Han Ardiyesi" olarak isimlendirilmiştir.

Şekil 331. 77 Ada 65 Parsel (Eski 77 Ada 56 Parsel) Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 332. 77 Ada 65 Parsel (Eski 77 Ada 56 Parsel) Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Tam ne zaman inşa edildiği bilinmeyen bugünkü yapının mekânsal ve mimari analizine dair veriler ise zaman içindeki görsel kayıtlar ve işlev değişiklikleri üzerinden takip

edildiğinde öndeki yapı, 2015 yılında çekilmiş görüntülerde "Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü" tabelasını taşımaktadır. Bu durum, yapının 21.yy'da kamuya hizmet eden bir işlev kazandığını göstermektedir.

Şekil 333. 77 Ada 65 Parseldeki (Eski 77 Ada 56 Parsel) Yapının 2015 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2015

Beyoğlu Belediyesi verilerinden de teyit edildiği üzere, yapının bu dönemde İstanbul Bilgi Üniversitesi'ne bağlı bir öğrenci yurdu olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır (https://3d.beyoglu.bel.tr/). Ancak, yapının fiziksel yapısında bir değişiklik olmadığı, yalnızca kullanım amacının bu işlev doğrultusunda değiştirildiği gözlemlenmiştir.

Son olarak, 2024 yılı itibarıyla, yapı güncel olarak "Mahizer" adlı bir yeme-içme işletmesine ev sahipliği yapmaktadır. Yapının dış cephesi, önceki yıllardaki modern tasarımın yerine, tarihsel odaklı bir düzenleme ile yenilenmiştir. Bu düzenleme kapsamında, yapının cephesi süslemeli bir giriş düzenine, geniş pencerelere, dikkat çekici mavi tente detaylarına sahip olacak şekilde düzenlenmiştir. İşletmenin bir gastronomi merkezi olarak hizmet verdiği anlaşılmaktadır. Bu dönüşüm, yapının tarih boyunca geçirdiği işlevsel değişimlerin en son halkası olarak değerlendirilebilir ve Karaköy Kemankeş Caddesi'nin değişen ekonomik ve sosyal dokusunu gözler önüne sermektedir.

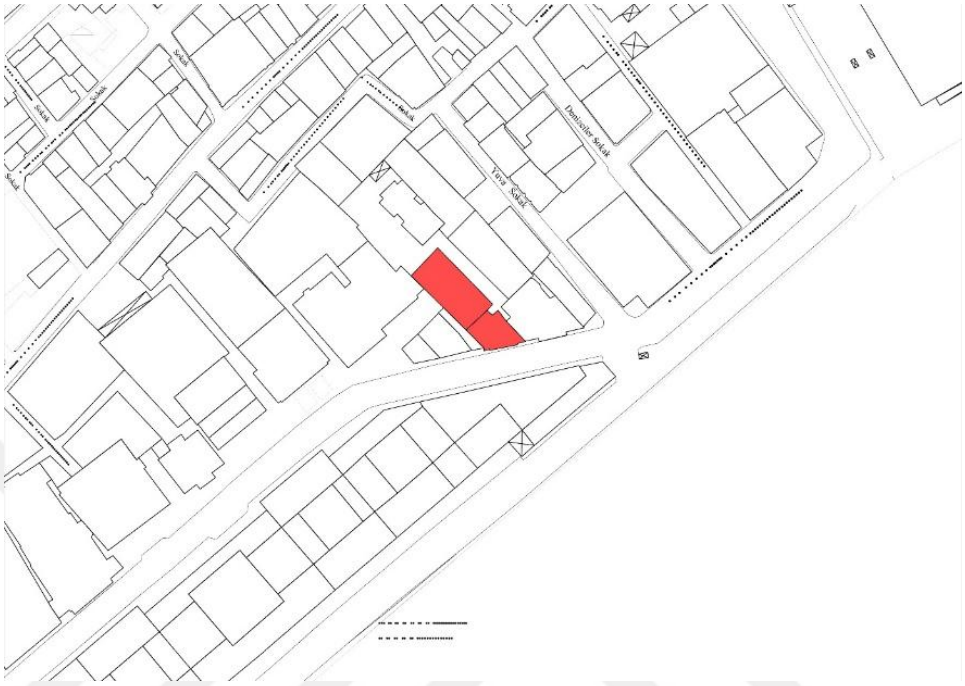
Şekil 334. 77 Ada 65 Parseldeki (Eski 77 Ada 56 Parsel) Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının tarihsel ve mekânsal dönüşümü, Karaköy Kemankeş Caddesi'nin ticari, kamusal ve turistik kimliklerinin iç içe geçtiği bir süreç olarak değerlendirilebilir. Bir dönem kömür deposu, ardından han ardiyesi, daha sonra kamu kurumu ve öğrenci yurdu işlevleri üstlenmiş olan yapı, son yıllarda gastronomi sektörüne hizmet eden bir ticari işletmeye dönüşerek geçmişteki işlevlerinden farklı bir bağlama oturmuştur.

77 Ada 45 Parsel- Sağlık Han-Güllüoğlu

Yapı Adı/Adları	Sağlık Han-Güllüoğlu
Ada/Parsel	77/45
Kapı No	67
Yapım Tarihi	-
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Depo
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret (Yeme-İçme)

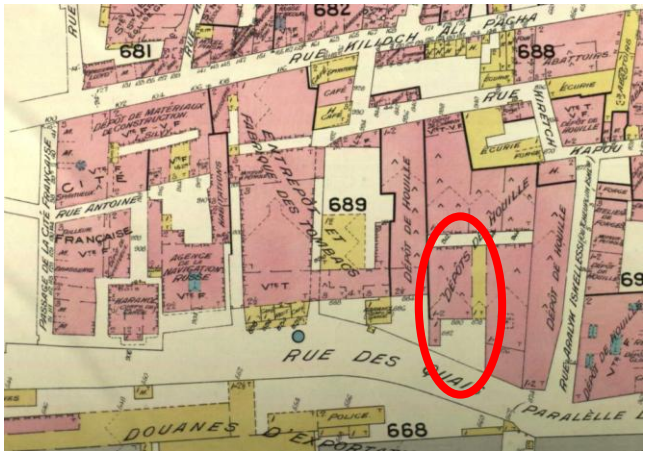
Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan 77 ada 45 parselde kayıtlı olan yapı, Sağlık Han adıyla kayıtlıdır ve toplam alanı 414,38 m² olarak belirtilmiştir. Ancak, yapı tescilli bir kültürel miras değildir.

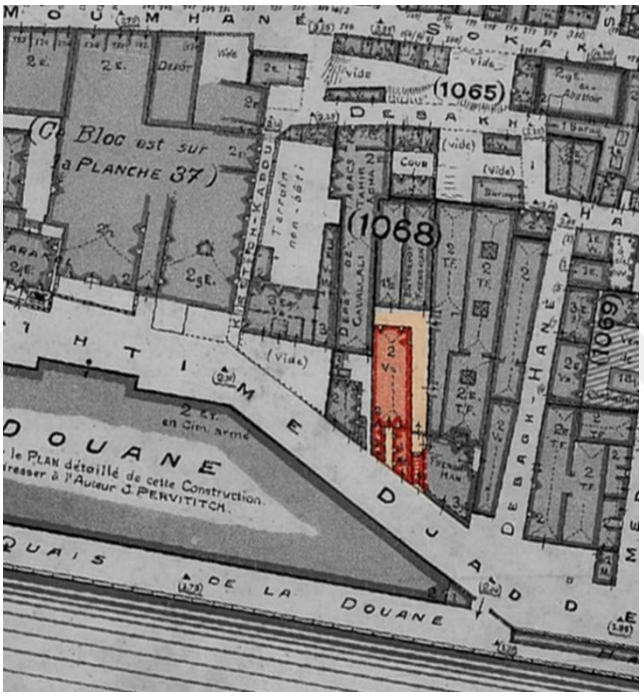
Şekil 335. 77 Ada 45 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad Haritası'nda yapı, "Dépôts de Houille" (Kömür Depoları) olarak tanımlanmıştır. Depoların bulunduğu alana yapılan ve Sağlıkhan adını alan bugünkü yapı Karaköy Limanı'nda yer alan uzun ve dar formdaki antrepo parsellerinden biri üzerinde konumlanmaktadır. Yapının kesin inşa tarihi bilinmemekle birlikte, Pervititch haritalarında yer alması, onun 20. yüzyılın başlarında inşa edildiğini göstermektedir. Yapı iki bölümden oluşur: Caddeye cepheli olan bölümde modernist üslupta tasarlanmış betonarme bir yapı yer alırken, parselin arka kısmına kadar uzanan kısımda ise daha eski nitelikteki antrepo yapısı bulunmaktadır (https://teget.com/project/karakoy-gulluoglu-building/). Suat Nirven Haritası'nda ise arka kısım Yapı Kredi Bankası Depoları olarak yer almıştır. Ve yapının önünde eklemeler mevcuttur. Haritaya göre yapı adi kâgir ve zemin katlı olarak inşa edilmiştir.

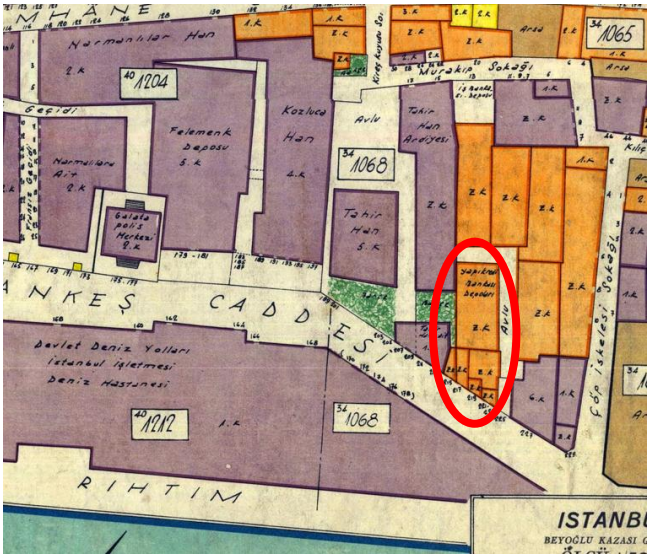

Şekil 336. 77 Ada 45 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 337. 77 Ada 45 Parsel Yapının Pervititch Haritasındaki Yeri

Kaynak: https://teget.com/project/karakoy-gulluoglu-building/

Şekil 338. 77 Ada 45 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Üç katlı olan yapı, üçgen çıkmalarla hareketlendirilmiş bir cephe tasarımına sahiptir. Zemin katın ticari işlev taşıdığı ve bu alanların muhtemelen dükkân olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Binanın cephe düzeni modernist bir anlayışı yansıtsa da çıkmalar ve pencere düzenleriyle bu sadeliğe estetik bir derinlik kazandırılmıştır.

Şekil 339. 77 Ada 45 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

2018 yılında, zemin kat yeni bir işlev kazanarak ticari alanın dönüşüm geçirdiği görülmüştür. Zemin katta "Drone" isimli bir işletmenin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, cephedeki çıkma düzenleri korunmuş olsa da pencere çerçeveleri ve diğer detaylarda küçük yenilemeler yapılmıştır.

Şekil 340. 77 Ada 45 Parseldeki Yapının 2018 Yılına Ait Fotoğrafı

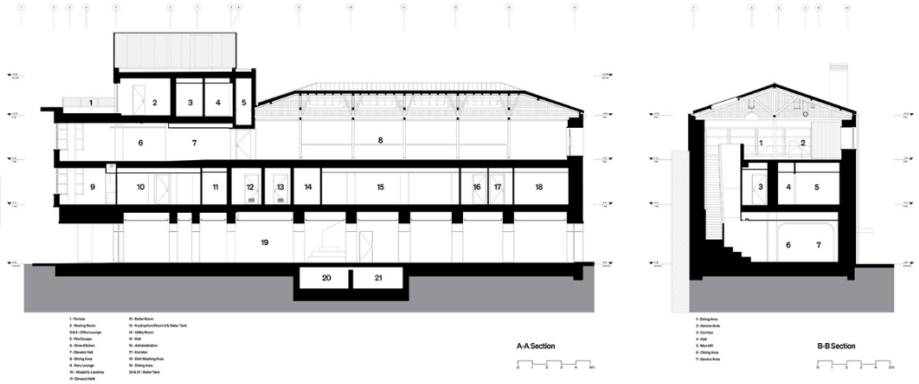
Kaynak: Google Maps, 2018

2 Ekim 2022 itibarıyla, yapı önemli bir işlev değişikliğiyle "Karaköy Güllüoğlu" isimli ünlü bir gastronomi işletmesine ev sahipliği yapmaktadır. Cephe, daha açık bir tonda boyanarak modern ama sade bir görünüm elde edilmiştir. Üç katlı yapı, pencerelerin düzeni ve çıkmaların korunduğu bir cephe düzenine sahiptir. Ancak zemin katta dikdörtgen açıklıklara kemerli bir form verilerek yapının modern karakteri bozulmuştur.

İç mekanına bakıldığında Sağlık Han'ın yeniden işlevlendirilmiş hali, üretim, servis ve tüketim alanlarını aynı yapı bünyesinde bütüncül bir düzende birleştirmektedir. Bodrum katta konumlanan üretim alanı ve soğuk hava deposu, doğrudan servis alanlarına bağlı olarak çalışmakta; zemin ve birinci katlarda yer alan oturma alanları ise kamusal kullanıma açık tüketim mekânlarını oluşturmaktadır. Üst katın caddeye bakan kısmında yer alan yönetim ve ofis birimleri, üretimden fiziksel olarak ayrılarak idari ve planlama süreçlerine ayrılmıştır.

Şekil 341. 77 Ada 45 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Şekil 342. Güllüoğlu'nun Yer Aldığı Sağlık Han'ın Kesit Çizimleri

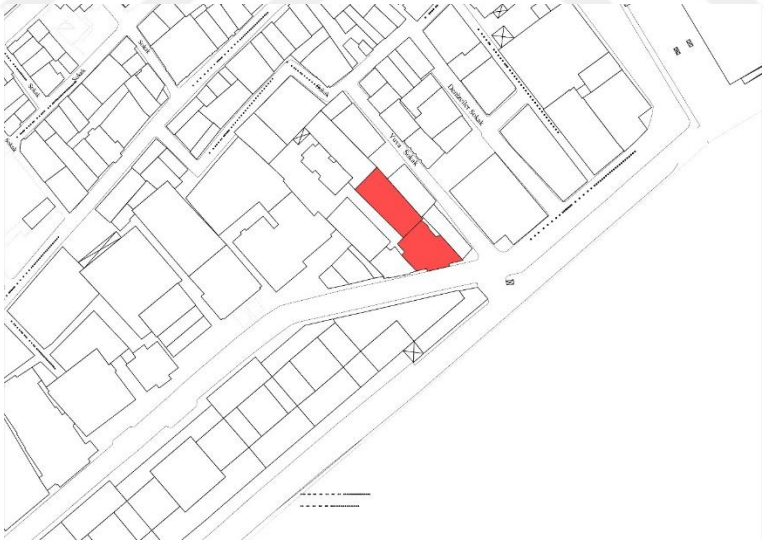
Kaynak: https://teget.com/project/karakoy-gulluoglu-building/

Bu yapı, geçmişten günümüze farklı işlevler üstlenerek Karaköy'ün değişen ekonomik ve sosyal yapısına adapte olmuştur. Alanın tarihsel süreçte bir depo olarak başlayan yolculuğu, günümüzde yeme-içme merkezi olarak devam etmektedir. Yapının değişimi sosyal ve ekonomik bir cazibe merkezi haline gelmesini sağlamıştır.

77 Ada 41 Parsel

Yapı Adı/Adları	Frank Han-Güllüoğlu ve Akkanat Holding
Ada/Parsel	77/41
Kapı No	73-75-77
Yapım Tarihi	20.yy başı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli
İlk İşlevi	Depo
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Ticaret (Ofis)

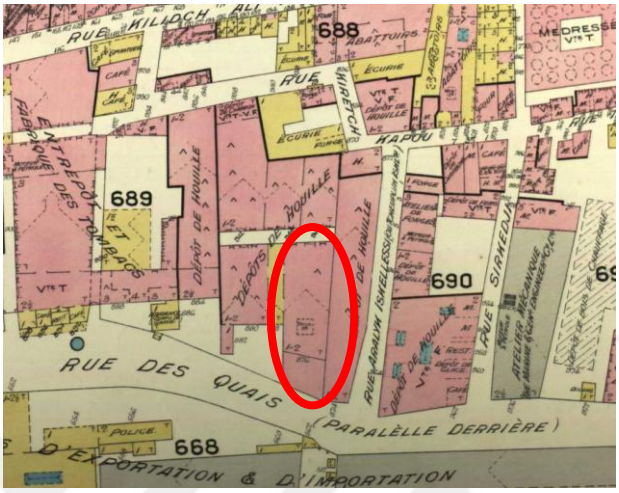
Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan ve 77 ada 41 parselde kayıtlı olan Frank Han'ın geçmişte farklı işlevlere sahip olduğu ve zaman içinde değişim geçirdiği belgelerle desteklenmiştir. Yapı, 20. yüzyılın başlarında inşa edilmiş ve 73-75-77 kapı numaralarıyla anılmaktadır ve tescillidir.

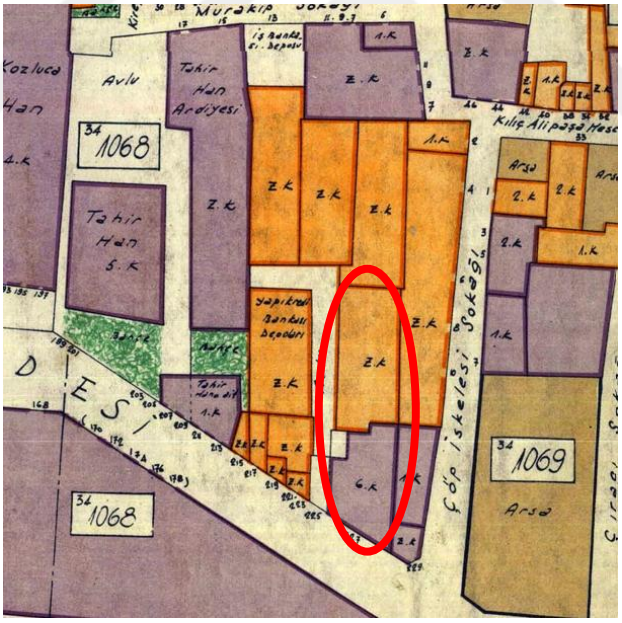
Şekil 343. 77 Ada 41 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Goad Haritası'nda bu alanın kömür depoları ile ilişkilendirildiği, Suat Nirven Haritası'nda ise iki ayrı yapıdan oluştuğu tespit edilmiştir. Suat Nirven haritasına göre ön kısımda altı katlı, tam kâgir bir yapı bulunurken, arka kısımda ise adi kâgir ve zemin kattan oluşan bir yapı yer almıştır. Haritada yapı Goad haritasında farklı forma sahip olup depoların yıkılıp yerine bugünkü yapının inşa edildiği anlaşılmaktadır.

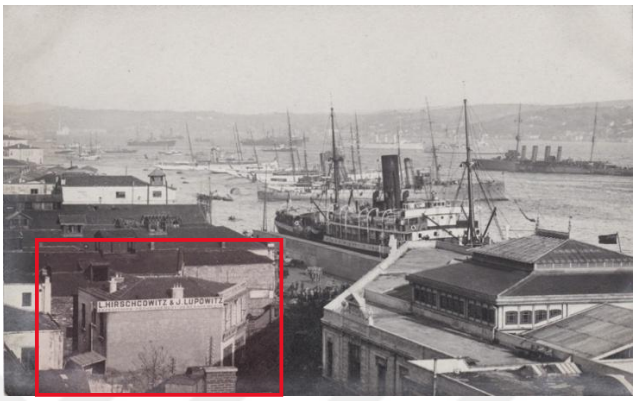
Şekil 344. 77 Ada 41 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 345. 77 Ada 41 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

Frank Han inşa edilmeden önce aynı yerde yer alan daha mütevazı yapı, büyük olasılıkla işgal dönemine ait bir fotoğrafta görülmektedir. Kıyı hattında Müttefik donanmasına ait gemiler seçilebilmektedir. Bu yapının zemin katında, Fransızca tabelaları liman hizmetlerine işaret eden L. Hirschowitz ve J. Lupowitz ortaklığının ofisi bulunmaktaydı. 1914 tarihli Annuaire Oriental kayıtlarında, Leon Hirschowitz'in iş adresi Quai Caddesi

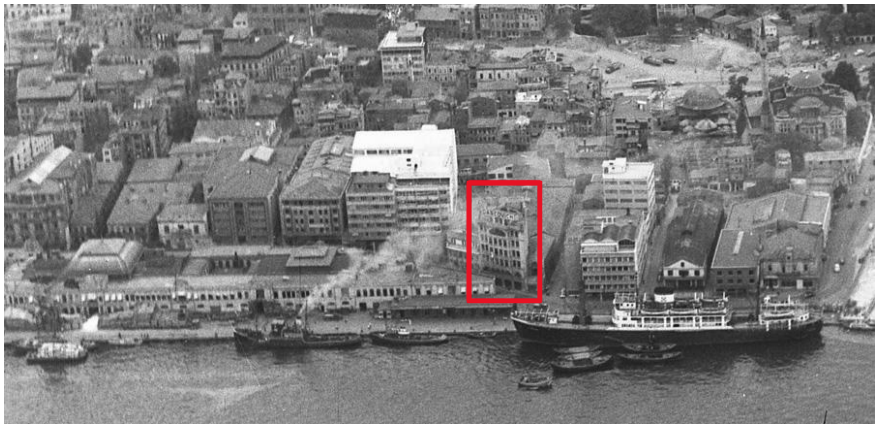
olarak geçerken, ikamet adresi Hamid Bey Sokak'tadır. 1921 tarihli ticaret rehberinde bu ortaklığın sona erdiği belirtilmekte, bu da söz konusu fotoğrafın 1920'lerin başına ait olduğunu düşündürmektedir. Frank Han'ın ise 1922–1927 yılları arasında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Ticaret rehberleri ayrıca Hirschowitz'in 1922 itibarıyla Galata'daki Hüdavendigâr Han'a taşındığını göstermektedir (https://www.levantineheritage.com/frank-han.html).

Şekil 346. Frank Han İnşa Edilmeden Önce Aynı Yerde Yer Alan Yapı, Tahmini 1920

Kaynak: https://www.levantineheritage.com/frank-han.html

Yapının eski fotoğrafları incelendiğinde Dabcovich tabelasının net şekilde görülebildiği bir hava fotoğrafında, artık ayakta olan yolcu limanı binası da seçilebilmektedir. Yapının ilk sahibi, silah ve mühimmat ithalatı yapan Ermeni asıllı bir tüccar olan Mıgırdiç Frenkyan'dır. Bu nedenle yapı, arşiv belgelerinde zaman zaman "Frenkyan Han" olarak da anılmakta ve yapının adının sahibinin soyadından türetildiği anlaşılmaktadır (https://www.levantineheritage.com/frank-han.html).

Şekil 347. Frank Han, Tahmini 1950'lerin Sonuna Tarihlenen Devam Eden Yol Genişletme Projesini Gösteriyor

Kaynak: https://www.levantineheritage.com/frank-han.html

Şekil 348. Frank Han, Tahmini 1950'ler

Kaynak: https://www.levantineheritage.com/frank-han.html

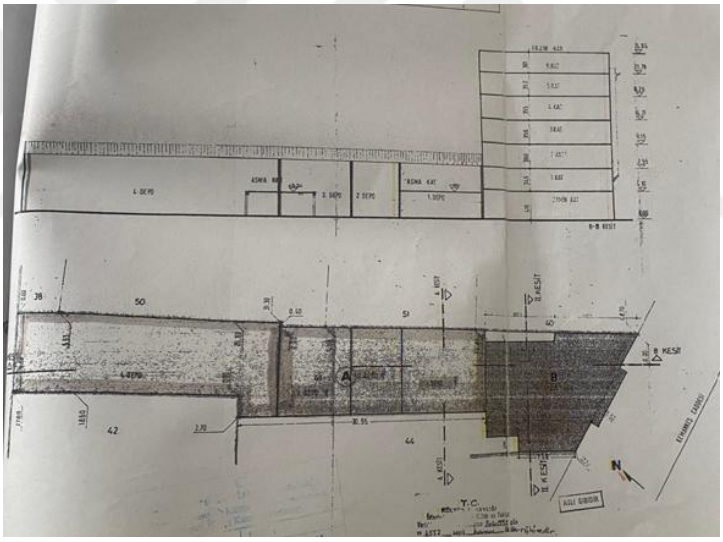
Şekil 349. Frank Han ve Çevresi, 1970'ler

Kaynak: https://www.levantineheritage.com/frank-han.html

2011 yılına ait görüntülerde, yapı "Funda İş Hanı" olarak adlandırılmaktadır. Ön cephesinde klasik detaylara sahip kemerli açıklıklar ve düzenli pencere dizilimi vardır. Yapının ana cephesinde düzenli bir form varken, arka cephede depolar ve servis alanları yer almaktadır. Arka cephenin daha sade ve işlev odaklı bir tasarıma sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, yapının ön cephesinde ticari cazibeyi ön planda tutarken, arka tarafını depolama ve lojistik işlevlere ayırdığına işaret etmektedir (İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, 2011).

Şekil 350. Frank Han'ın 2011 Yılına Ait Arka Cephe ve (Sol) Ön Cephe (Sağ), 2011
Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu

Şekil 351. Frank Han Vaziyet Planı ve Kesit Çizimi, 2011
Kaynak: İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu

2019 yılında ise yapı, zemin katında "Akkanat Holding" tabelası yer almaktadır. Bu durum, yapının farklı ticari işlevlere ev sahipliği yaptığını göstermektedir. Ancak mimari yapısı ve altı katlı formu bu dönemde de korunmuştur. 2024 yılı itibarıyla Frank Han, zemin katında yan parselle beraber "Güllüoğlu" isimli gastronomi markası ve "Akkanat Holding" tabelası ile günümüzdeki işlevini sürdürmektedir. Yapı, dış cephede orijinal

mimari özelliklerini büyük ölçüde korurken, alt katlar sosyal ve ticari bir odak noktası haline gelmiştir. Üst katlar, iş merkezi olarak kullanılmaya devam etmektedir.

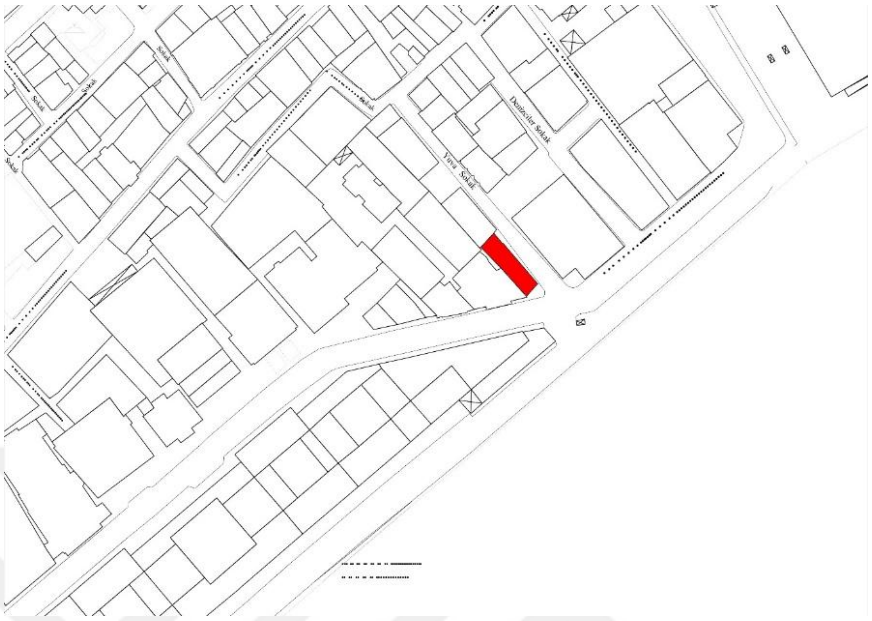
Şekil 352. 77 Ada 41 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

İlk olarak depo olarak kullanılmış olan bina, zamanla ofis/ticari işlevler kazanmış ve günümüze kadar birçok restorasyon ve işlev değişikliği geçirmiştir. 2024 itibarıyla, gastronomi ve ofis şirketi gibi modern işlevlerle kullanılan Frank Han hem mimari mirasını koruyup hem de bölgesel ekonomiye katkı sağlayarak tarih ile modern işlevselliği harmanlayan bir yapıdır.

77 Ada 40 Parsel- Dream In Hotel

Yapı Adı/Adları	Dream In Hotel
Ada/Parsel	77/40
Kapı No	8 (Yuva Sokağı)
Yapım Tarihi	20. yy'ın İkinci Yarısı/ 21. yy
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Depo
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Otel

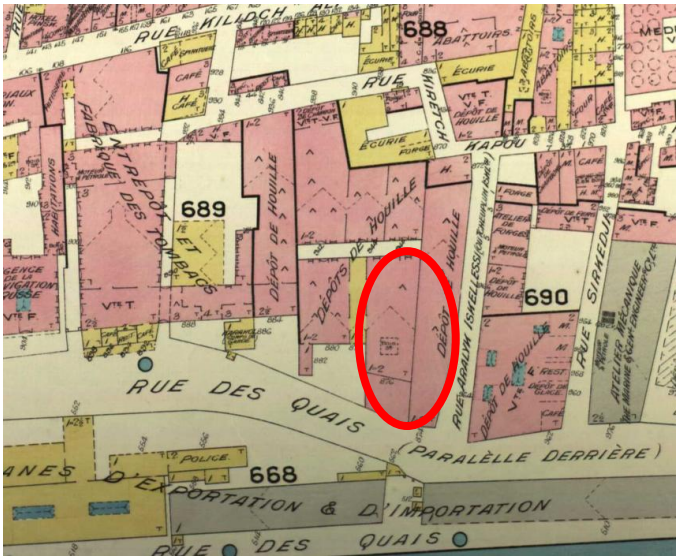
Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan ve 77 ada 40 parselde kayıtlı yapıya ilişkin yapılan incelemelerde, yapı Yuva Sokağı'ndan kapı numarası 8 olarak kayıtlıdır ve tescilli bir kültürel miras değildir.

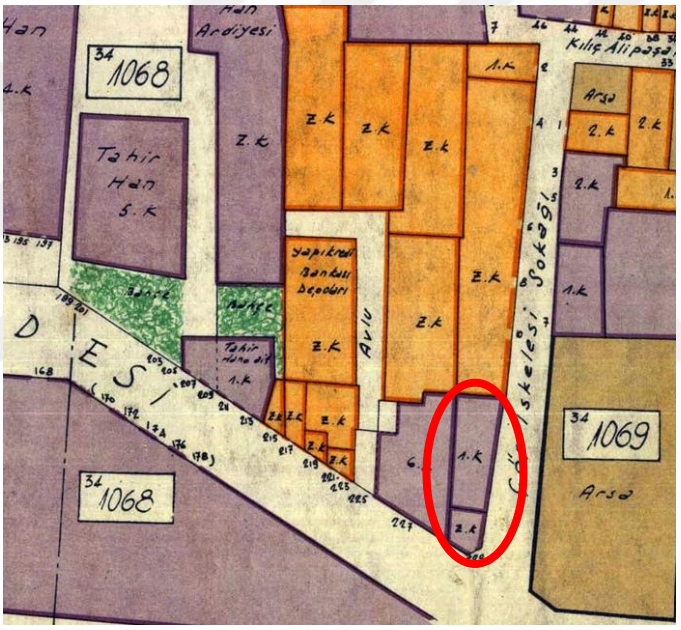
Şekil 353. 77 Ada 40 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapının erken dönemine ilişkin bilgiler, Goad Haritası'nda "Rue Aralyk İskelessi" (Aralık İskelesi Sokağı) bugün Yuva Sokak olarak adlandırılan konumda yer aldığı ve "Dépôt de Houille" (Kömür Deposu) işleviyle kullanıldığı görülmektedir. Bu haritada yapı Yuva Sokak boyunca tek parça olarak görünmekte, günümüzdeki parsel boyutuyla farklılık göstermektedir. Suat Nirven Haritası'nda yan sokağın "Çöp İskelesi Sokak" olarak adlandırıldığı ve sokak boyunca üç farklı yapı yer aldığı tespit edilmiştir. Bu yapılardan bir tanesi tam kâgir zemin ve bir katlı, diğeri adi kâgir ve zemin kattan oluşmaktadır. Ancak, yapıların işlevlerine dair bilgiye bu haritadan ulaşılamamıştır.

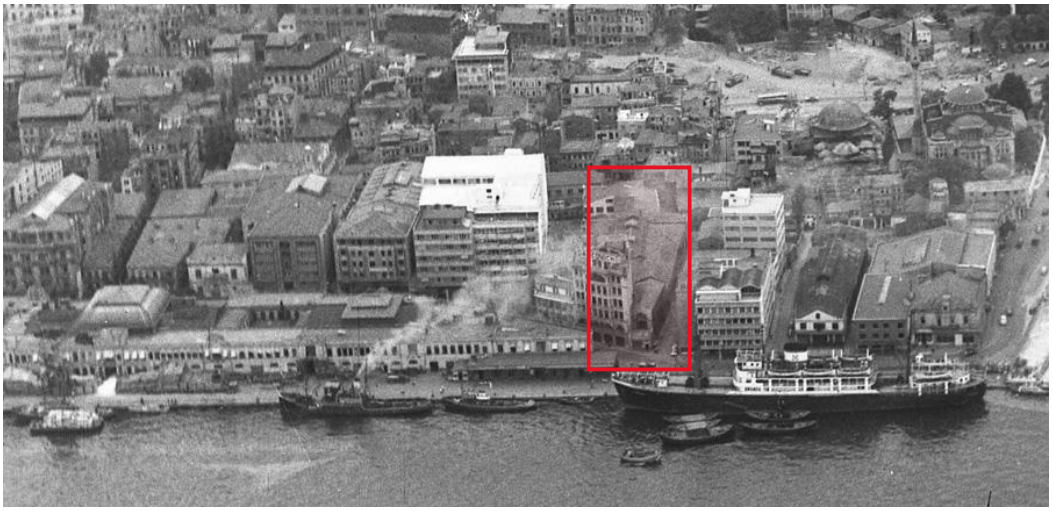

Şekil 354. 77 Ada 40 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 355. 77 Ada 40 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

1950'lerde çekildiği tahmin edilen fotoğraf incelendiğinde alanın Suat Nirven Haritasındaki halini de görmekteyiz. Dönemin koşulları ve bölgenin ağırlıklı olarak zeytinyağı, tütün, kömür gibi ürünlerin depolandığı bir alan olması göz önüne alındığında bu yapının da muhtemelen eski işlevi olan depo işlevini sürdürdüğü düşünülebilir.

Şekil 356. 77 Ada 40 Parseldeki Yapı, Tahmini 1950'lerin Sonuna Tarihlenen Devam Eden Yol Genişletme Projesini Gösteriyor

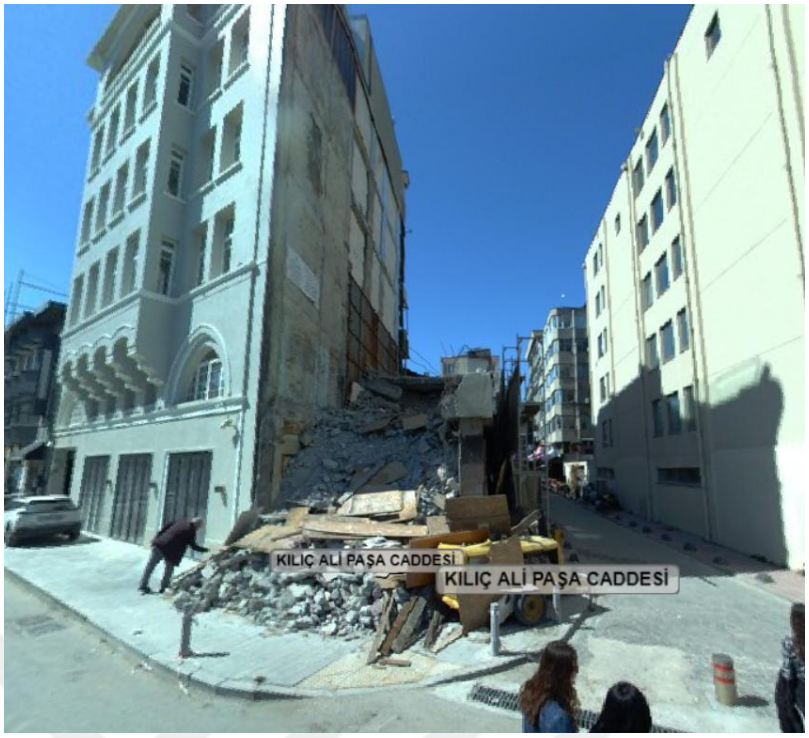
Kaynak: https://www.levantineheritage.com/frank-han.html

1950'lerden sonraki bilinmeyen bir tarihte yapının cephesinde modernist bir tasarım anlayışı hâkimdir; geniş bant cam pencereler, sade düz yüzeyler ile binanın işlevselliği ön planda tutularak tasarlandığını göstermektedir. Köşe parsel yapısı olan cephede bir çıkma ya da dekoratif bir unsur bulunmamaktadır. Bu özellikler ile 20. yy'ın ikinci yarısında inşa edilmiş bir yapı olduğu söylenebilir. 2011 yılına ait fotoğraflarda yapının zemin katında bir kafe bulunmaktadır. Üst katların ise büyük olasılıkla bir iş merkezi olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Şekil 357. 77 Ada 40 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

Şekil 358. 77 Ada 40 Parseldeki Yapının 2022 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Beyoğlu Kent Rehberi, 2022

Yapının 2022 yılında yıkıldığı tespit edilmiştir. 2024 yılında parselin kapsamlı bir işlev ve mimari dönüşüm geçirdiği görülmektedir. Yeni yapı otel işlevine uygun bir şekilde tasarlanmış olup günümüzde "Dream Inn Hotel" olarak kullanılmaktadır. Yeni yapı, altı katlı köşe yapısı niteliğini korumuş, ancak yepyeni bir cephe tasarımıyla farklı bir dönüşüm yapılmıştır. Yuvarlatılmış pencere köşeleri ve dekoratif detaylar, yapıya tarihselci bir görünüm kazandırmıştır. Köşede ve Yuva Sokak cephesinde çıkmalar yapılmıştır. Zemin kat, turistik işletmelere uygun hale getirilmiş olup, "Şef Gaziantep Baklavaları" gibi gastronomi işletmeleriyle ticari bir işlev üstlenmiştir.

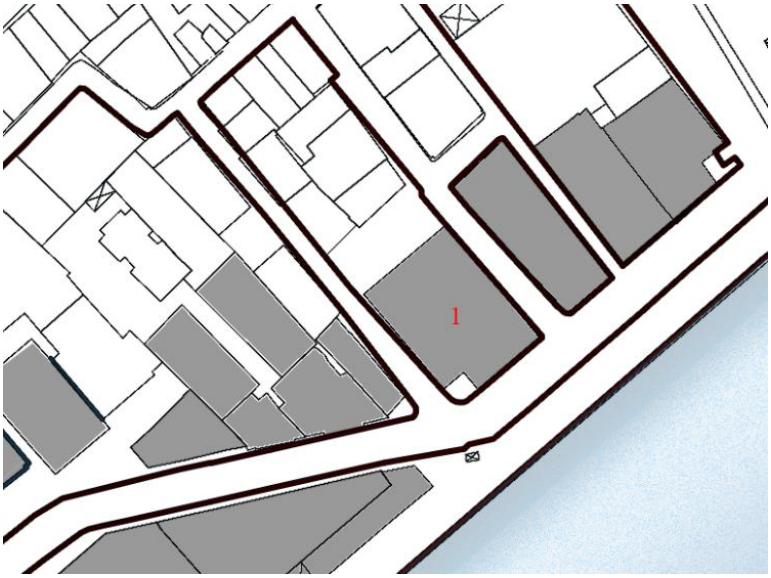

Şekil 359. 77 Ada 40 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

İşlev açısından, alan depo olarak başlayan yolculuğunu önce modernist bir yapıda ticari bir işlevle devam ettirmiş, günümüzde ise yeniden tasarlanarak tarihselci tarza sahip bir otel yapısı olarak sosyal ve ekonomik bir işlev üstlenmiştir. Bu dönüşüm, yapının Karaköy'ün kentsel dönüşüm süreci içindeki adaptasyon yeteneğini ve değişen ekonomik koşullara uyum sağlama kapasitesini ortaya koymaktadır. Mimari açıdan, modernist ve işlevsel çizgilerden turizm odaklı estetik bir klasikleştirme anlayışına geçiş yapılmıştır.

3.3.9. 66 Ada

66 ada üzerinde Kemankeş Caddesi'ne bakan yalnızca 1 numaralı parsel yer almakta olup, günümüzde parsel üzerindeki yapı kullanılmamaktadır.

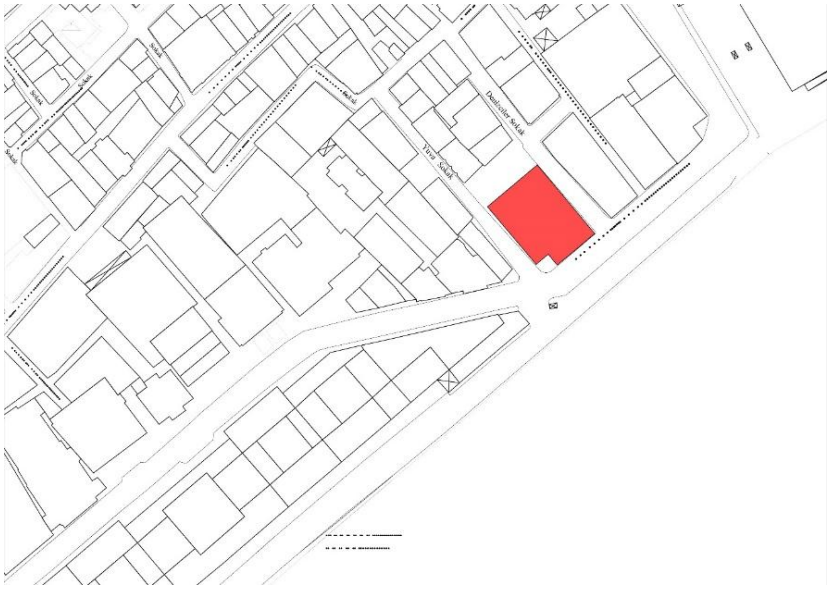
Şekil 360. 66 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parsel

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

66 Ada 1 Parsel

Yapı Adı/Adları	İstanbul Altın Borsası
Ada/Parsel	66/1
Kapı No	81
Yapım Tarihi	20. yy'ın İkinci Yarısı
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Depo
Diğer İşlevleri	Boş Arsa- Kamu Yapısı
Güncel İşlevi	Boş Bina

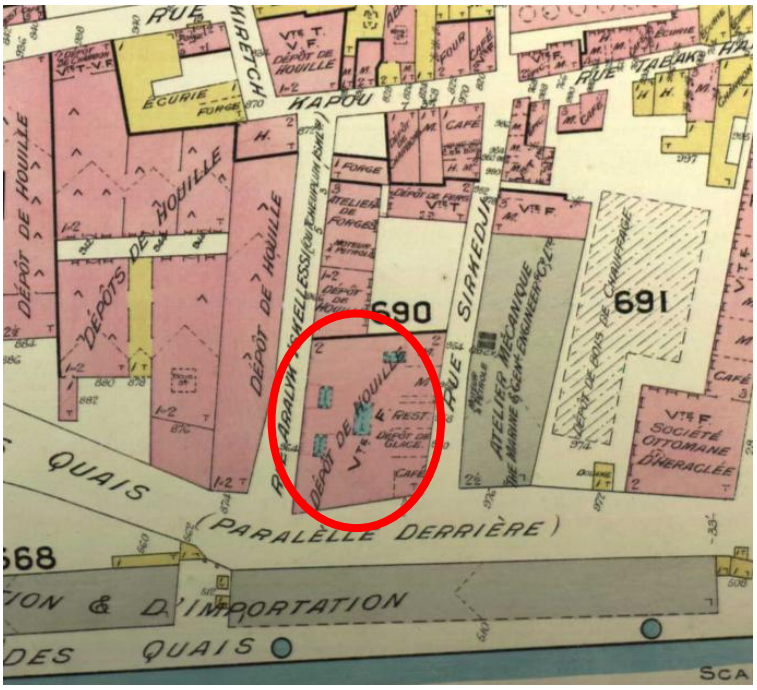
Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde yer alan ve 66 ada 1 parselde kayıtlı yapı, tarih boyunca farklı işlevler üstlenmiş ve mimari üslubunu koruyarak varlığını sürdürmüştür. Yapı, kapı numarası 81 olarak kayıtlı olup, toplamda 728,64 m²'lik bir alanı kaplamaktadır. Bununla birlikte, yapı tescilli bir kültürel miras değildir.

Şekil 361. 66 Ada 1 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Parselin ilk işlevine dair bilgiler, Goad Haritası'nda "Dépôt de Houille" (Kömür Deposu) olarak belirtilmiştir. Bu, yapının başlangıçta bir sanayi yapısı olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Suat Nirven Haritası'nda ise mevcut yapının yeri arsa olarak gösterilmiştir. Yapının yıkıldığı anlaşılmaktadır.

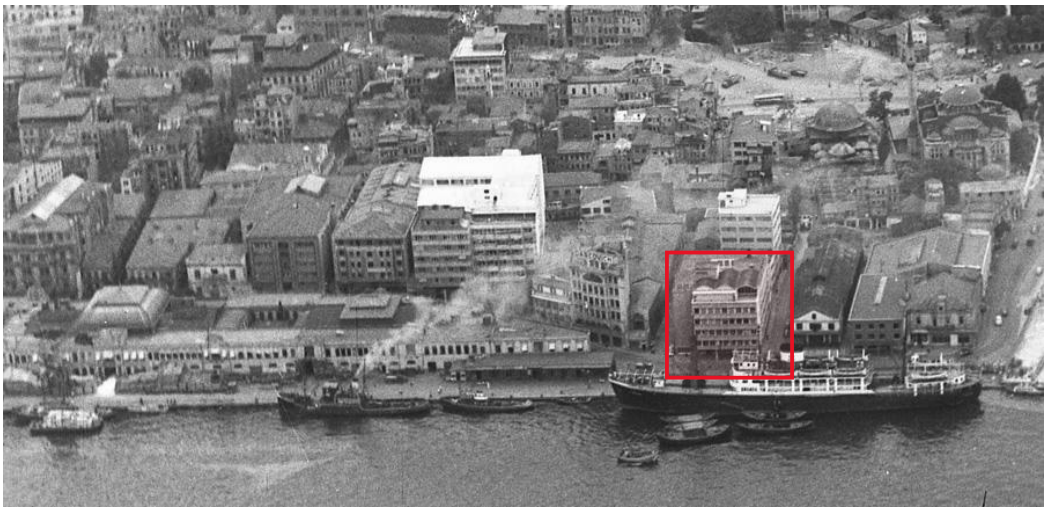

Şekil 362. 66 Ada 1 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 363. 66 Ada 1 Parsel Yapının Suat Nirven Haritasındaki Yeri

1950'lerde çekilen hava görüntüsü incelendiğinde alandaki yapının şuandaki yapı formu ile uyuştuğu görülmektedir. Bu bağlamda yapının 20. yy'ın ikinci yarısında yapıldığı söylenebilir.

Şekil 364. 66 Ada 1 Parseldeki Yapı, Tahmini 1950'lerin Sonuna Tarihlenen Devam Eden Yol Genişletme Projesini Gösteriyor

Kaynak: https://www.levantineheritage.com/frank-han.html

Yapı, “İstanbul Altın Borsası” olarak kullanılmakta ve finans sektöründe önemli bir işlev üstlenmektedir. Beş katlı olan bu yapının modern ve brutalist mimarisi dikkat çekmektedir. Simetrik pencere düzeni ve sade cephe tasarımı, yapının işlevselliği ön planda tutan bir anlayışla tasarlandığını göstermektedir. Zemin katta kolonlarla desteklenen geniş çıkma, bu alanın ticari işlevlere uygun olarak tasarlandığını ortaya koymaktadır. 2024 yılında zemin kat ve üst katlarda herhangi bir değişiklik izlenmemekte, bina sade ve modernist mimari düzenini korumaktadır. Ancak yapıda belirgin bir kullanım bulunmamaktadır.

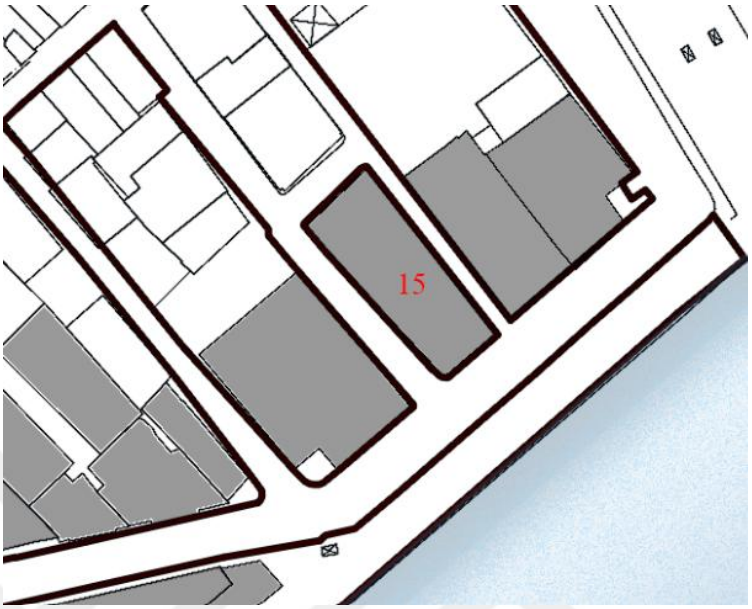

Şekil 365. 66 Ada 1 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Bu yapı, Karaköy’ün değişen kentsel dokusunu ve farklı dönemlerdeki ekonomik işlevlerini yansıtan önemli bir örnektir. Kömür deposu olarak başlayan alanın işlevi, kamu yapısı olarak işlevine devam etmiş ve günümüzde mimari varlığını koruyan ancak kullanılmayan bir yapı haline gelmiştir. Ayrıca Kemankeş Cadde’si üzerinde halen kolonadlı geçit niteliğini koruyabilen ender yapılardandır.

3.3.10. 2213 Ada

2213 ada üzerinde yalnızca 15 numaralı parsel yer almakta olup, Kemankeş Caddesi'ne cephesi olan yapı Denizciler Sokağı'na kayıtlıdır.

Şekil 366. 2213 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

2213 Ada 15 Parsel- Pera Bosphorus Hotel

Yapı Adı/Adları	Pera Bosphorus Hotel
Ada/Parsel	2213/15
Kapı No	7 (Denizciler Sokağı)
Yapım Tarihi	-
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	İmalathane
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Otel

Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde, 2213 ada 15 parselde yer alan yapı, "Bayraktar İş Hanı" adıyla kayıtlı olup, 534,77 m²'lik bir alanı kaplamaktadır. Ayrıca, yapının

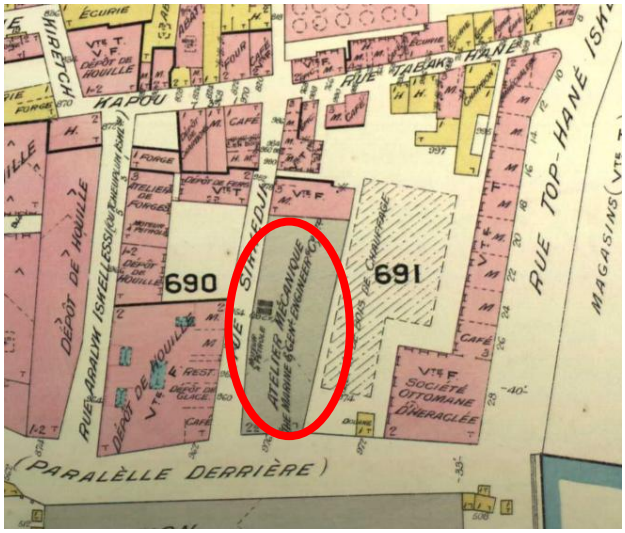
Denizciler Sokağı üzerinde, kapı numarası 7’dir. Buna karşın, yapının tescilli bir kültürel miras yapısı değildir.

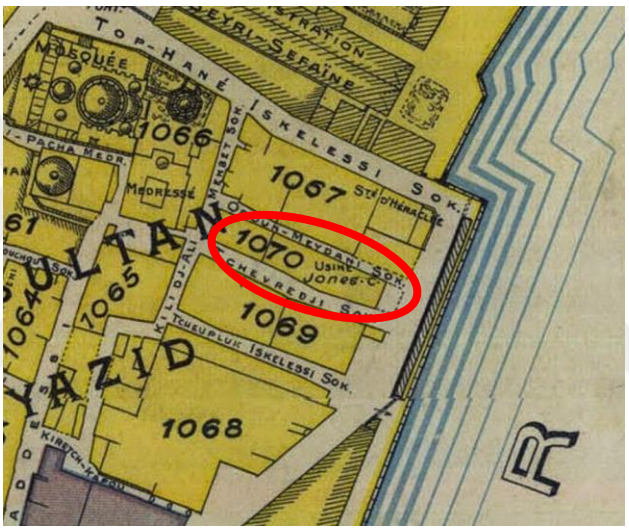
Şekil 367. 2213 Ada 15 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Alanın ilk kayıtlarına, Goad Haritası'nda "Atelier Mécanique" (Mekanik Atölye) olarak rastlanmaktadır. Bu, yapının ilk işlevinin endüstriyel üretime yönelik olduğunu düşündürmektedir. Pervititch Haritası'nda ise yapı, "Usine Jones C" (Jones C Fabrikası) olarak isimlendirilmiştir. Her iki harita buranın aynı zamanda küçük ölçekli sanayi bölgesi olan Karaköy'ün dokusuyla uyumlu bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır.

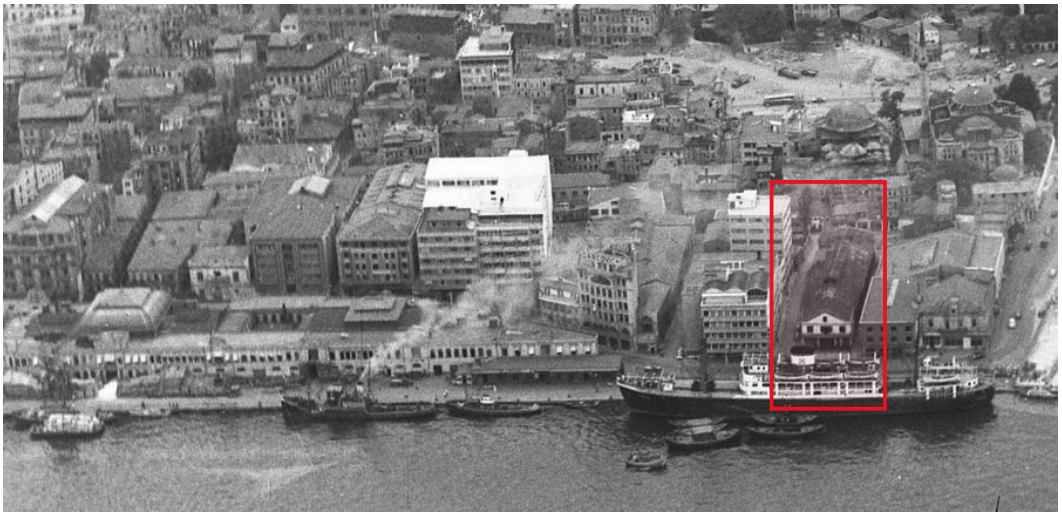

Şekil 368. 2213 Ada 15 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 369. 2213 Ada 15 Parsel Yapının Pervititch Haritasındaki Yeri

1950'lerde çekinildiği düşülen fotoğraf incelendiğinde alandaki yapının ilk hali görülmektedir. Bu yapı, 2 katlı ve kırma çatılı, muhtemelen bir kâgir bina olarak dikkat çekmektedir. Rıhtıma cepheli konumu ve ulaşım aksına yakınlığı, yapının lojistik ya da üretimle ilişkili bir işlev taşıdığını düşündürmektedir. Alt katında geniş açıklıklı girişler yer almakta olup, bu durum binanın zemin katının atölye, depo ya da imalathane gibi üretim veya mal kabul/dağıtım faaliyetlerine yönelik kullanıldığını düşündürmektedir.

Şekil 370. 2213 Ada 15 Parseldeki Yapı, Tahmini 1950'lerin Sonuna Tarihlenen Devam Eden Yol Genişletme Projesini Gösteriyor

Kaynak: https://www.levantineheritage.com/frank-han.html

Bilinmeyen bir tarihte bu atölye yıkılmış, yerine 6 katlı bir bina yapılmıştır. 2011 yılında çekilmiş fotoğrafta cephe düzeninde modernist bir anlayış benimsenmiş olup, düz yüzeyler, simetrik pencere düzeni ve işlevsellik ön plandadır. Zemin katta ticari kullanım belirtileri azdır, zemin kat geriye çekilerek, dükkan önünde kolonadlı bir yürüme yolu yapıldığı anlaşılmaktadır. Cepheyi çevreleyen ikincil müdahaleler dikkat çekmektedir. Cephe kaplaması yıpranmış bir görüntü sergilemekte, bina klimalarla donatılmıştır. Yapının Beyoğlu Belediyesi'nin üç boyutlu harita sisteminde Bayraktar Han olarak kayıtlı olması ticari fonksiyonunu göstermektedir.

Şekil 371. 2213 Ada 15 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

2020 yılına gelindiğinde, yapı neredeyse tamamen boşaltılmış ve bir yenileme sürecine girmiştir. Fotoğraflar, yapının iskeletinin açıkta olduğunu ve dış cephesinin söküldüğünü

göstermektedir. Bu, binanın yeniden işlevlendirilmesi için kapsamlı bir müdahaleye uğradığını ortaya koymaktadır.

Şekil 372. 2213 Ada 15 Parseldeki Yapının 2020 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Google Maps, 2020

Günümüzde cephe tamamen yenilenmiş ve tarihselci bir mimari anlayışla postmodern bir görünüme bürünmüştür. Yapı, zemin kat ve üstte beş normal kat olmak üzere toplamda altı kattan oluşmaktadır. Zemin katta "Dönerci Hamdi Usta" gibi bir gastronomi işletmesi yer almakta, bu da yapının ticari ve sosyal kullanımını artırmaktadır. Ancak, eskiden var olan kolonadlı geçit bu işletmenin kullanımına verilerek erişimi kusutlanmıştır. Yapının en dikkat çekici işlevsel değişikliği üst katların otel olarak kullanılmasıdır. Yeni cephe düzeninde, klasik mimariden esinlenilmiş sütunlar ve alınlıklı pencere açıklıkları gibi ögeler yer almakta, yapı günümüzün otel konseptine uygun bir estetikle yeniden tasarlanmıştır.

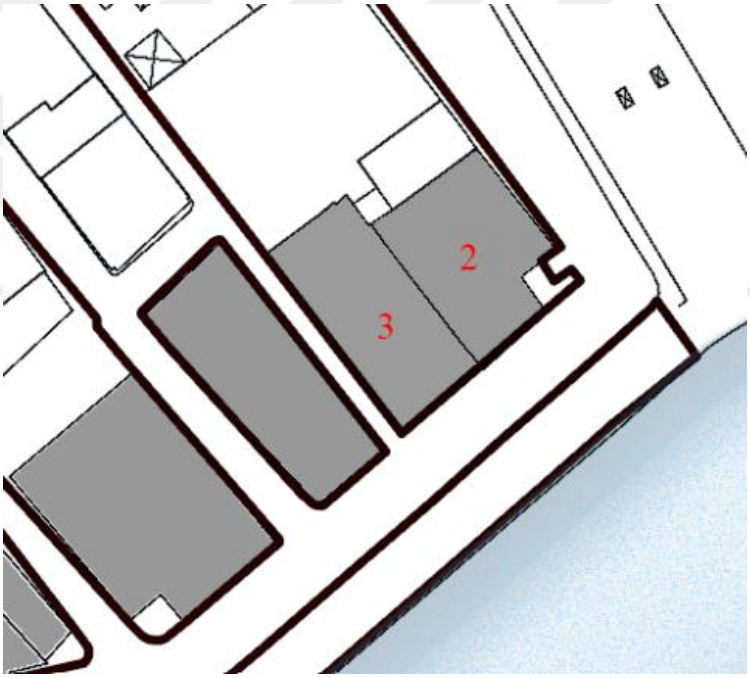

Şekil 373. 2213 Ada 15 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

Yapının tarihî geçmişi, endüstriyel bir üretim alanı olarak başlamış, ardından ticari bir iş hanına dönüşmüş ve nihayet bir otel olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Bu süreç, Karaköy bölgesinin ekonomik ve sosyal yapısındaki dönüşümün bir yansımasıdır. Yapının önceki "Atelier Mécanique" (mekanik atölye) ve "Usine Jones C" (Jones ve Şirketi Fabrikası) işlevleri, bölgedeki endüstriyel faaliyetlerin tarihî önemine işaret etmektedir. Ancak yeniden işlevlendirme sürecinde tarihî bağlamın büyük ölçüde göz ardı edildiği ve özgün mimari karakterin yerine taklitçi bir otel kimliği kazandırıldığı görülmektedir.

3.3.11. 64 Ada

64 ada üzerinde yer alan ve Kemankeş Caddesi'ne cephesi bulunan iki parsel mevcuttur: 3 ve 2 numaralı parseller. Bu parsellerden 3 numaralı parsel Odun Meydanı Sokağı'na, 2 numaralı parsel Tophane İskele Caddesi'ne kayıtlıdır.

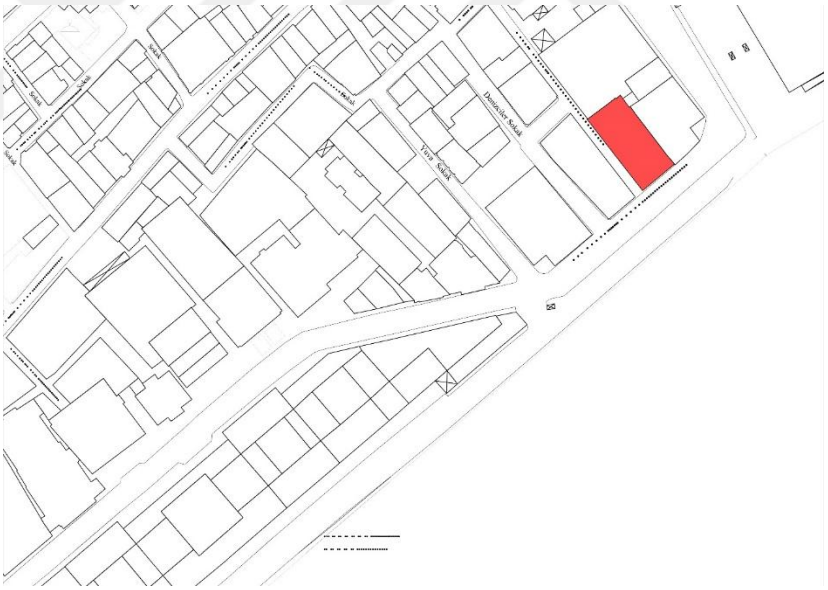
Şekil 374. 64 Adaya Ait Kemankeş Caddesi Üzerindeki Parseller

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

64 Ada 3 Parsel

Yapı Adı/Adları	-
Ada/Parsel	64/3
Kapı No	7 (Odun Meydanı Sokak)
Yapım Tarihi	-
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Depo
Diğer İşlevleri	Kamu Yapısı
Güncel İşlevi	İnşaat Halinde

64 ada 3 parselde yer alan alan, Karaköy Kemankeş Caddesi ile Odun Meydanı Sokak kesişiminde bulunan konumdadır. Kapı numarası 7 olarak ve 480,72 m² yapı alanına sahip olan eskiden yer alan bina tescilli değildir.

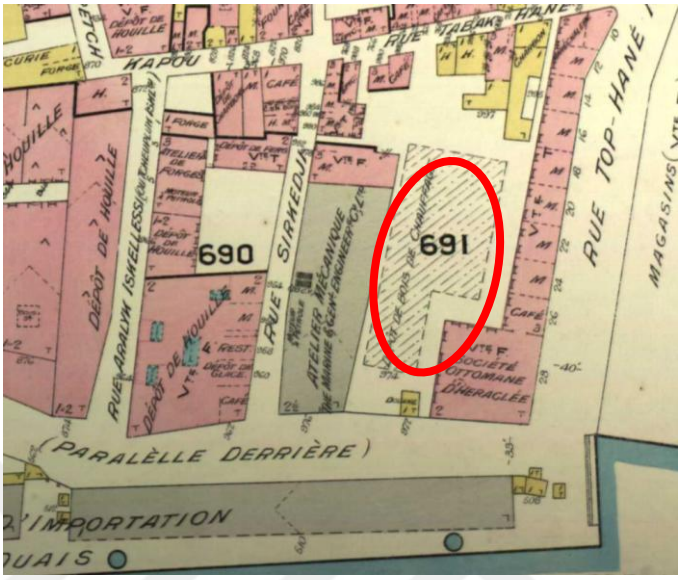

Şekil 375. 64 Ada 3 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapı, Goad haritasında Dépot de Bols de Chauffage (Yakıt amaçlı ısıtma malzemelerinin deposu) olarak görünmektedir. Sokak adının "Odun Meydanı Sokak" olması, bu bölgenin geçmişte odun ticareti ve kereste işlemesi gibi faaliyetlerin merkezi olabileceğine işaret

etmektedir. Osmanlı döneminde, İstanbul'un ısınma ve yapı ihtiyaçlarını karşılayan odun ve kereste ticaretinin genellikle limanlara yakın bölgelerde yoğunlaştığı düşünüldüğünde, sokak adının bu tarihsel bağlama dayandığı anlaşılmaktadır. Haritada görülen yapı günümüze ulaşmamıştır.

Şekil 376. 64 Ada 3 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

1950'den sonra yapıldığı tahmin edilen yapının 2011 yılına ait görsellerde, "T.C. İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Galata Vergi Dairesi" olarak işlevlendirilmiş olduğu görülmektedir. Dönemin mimari karakteristiği, betonarme yapısal sistemle birlikte modernist bir yaklaşıma dayalı bir cephe düzenini işaret etmektedir. Yapı, toplam altı katlı olup, dış cephede beton ve cam malzeme kullanımına odaklanılmıştır. Caddenin bu kısmındaki diğer yapılarda olduğu gibi zemin kat geriye çekilmiştir. Fonksiyonel bir tasarımın, estetik kaygılardan çok yapısal verimliliğe öncelik verdiği anlaşılmaktadır. Bant pencerelerin kullanıldığı yapı, genel olarak bir bürokrat yapı tipolojisinin sade ve işlevsel bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 377. 64 Ada 3 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

2018 yılında çekilen görsellerde, yapının tadilata alındığı gözlemlenmektedir. Bu tadilat sırasında orijinal yapının hangi unsurlarının korunduğu ya da hangi tasarım kararlarının alındığı belirsizdir.

Günümüzde ise yapının tamamen yıkıldığı ve yerinde yeni bir yapı için inşa çalışmalarının başladığı görülmektedir. Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'ne ait inşaat tabelasında yer alan bilgilere göre, projenin mal sahibi Eren Holding A.Ş.'dir. Mimari projeyi Aydın Çiçek yönetmiş olup, inşaat sürecinde SAM İnşaat Proje San. Tic. Ltd. Şti. üstlenici firma olarak görev almıştır. Tabela üzerindeki cephe çiziminde yapının tarihi bağlamını kaybederek tamamen yeni bir proje ile dönüştürüldüğü gösterilmekte, yapının yeni işlevinin ne olacağı ise belirtilmemektedir.

Şekil 378. 64 Ada 3 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

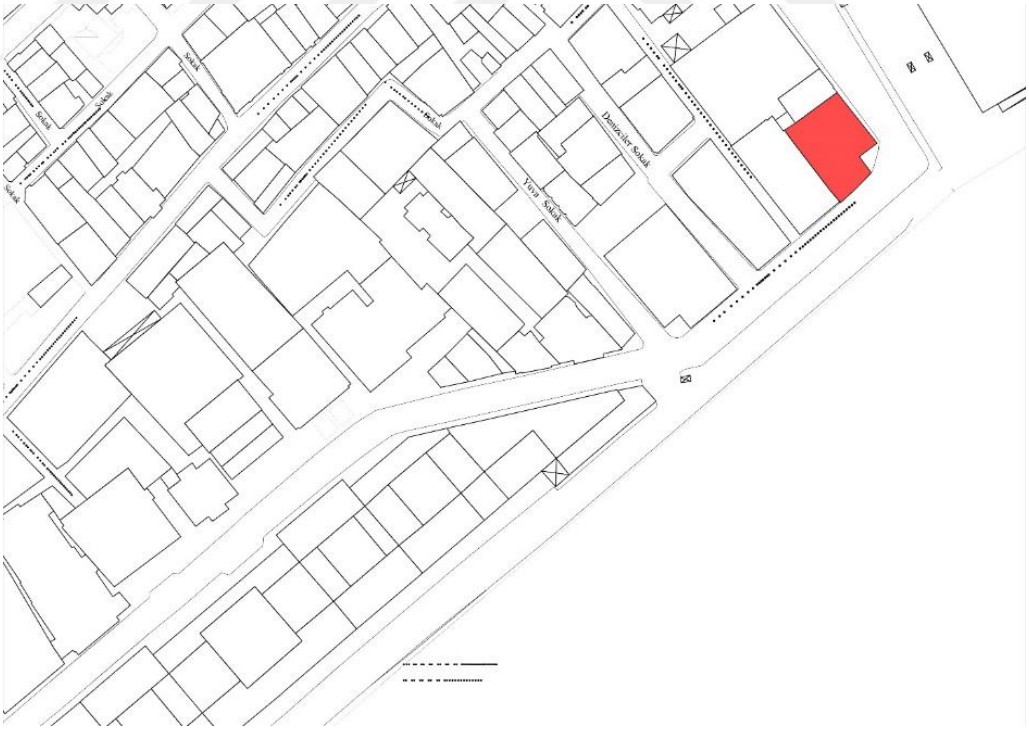
Şekil 379. 64 Ada 3 Parseldeki İnşaat Halindeki Yapıya Ait Bilgilendirme Levhası, 2024

Sonuç olarak, 64 ada, 3 parselde bulunan yapı, depo işleviyle başlamış, kamu yapısına dönüşmüş ve son olarak inşaat halinde olup hangi işleve sahip olacağı belirsizdir.

64 Ada 2 Parsel- Zihni Han

Yapı Adı/Adları	Zihni Han
Ada/Parsel	64/2
Kapı No	12 (Tophane İskele Caddesi)
Yapım Tarihi	-
Mimarı/Yaptıran	-
Tescil Durumu	Tescilli Değil
İlk İşlevi	Ticaret (Ofis)
Diğer İşlevleri	Ticaret (Ofis)
Güncel İşlevi	Tadilatta

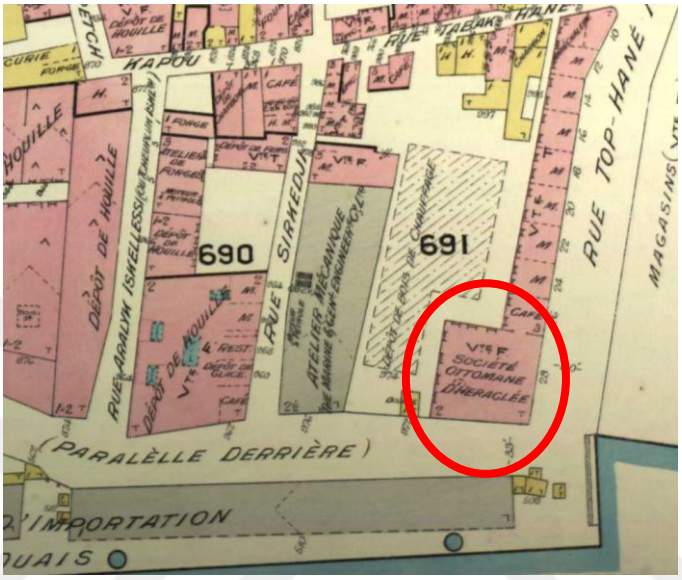
Karaköy'de Kemankeş Caddesi'nin Tophane İskele Caddesi ile kesiştiği noktada, 64 ada 2 parselde yer alan ve 444,55 m² alana sahip olan yapı, kapı numarası 12 olarak kayıtlı olup, Zihni Han olarak adlandırılmıştır. Yapı tescilli değildir. Bu durum, yapının korunması zorunlu kültürel miras kategorisinde yer almadığını göstermektedir.

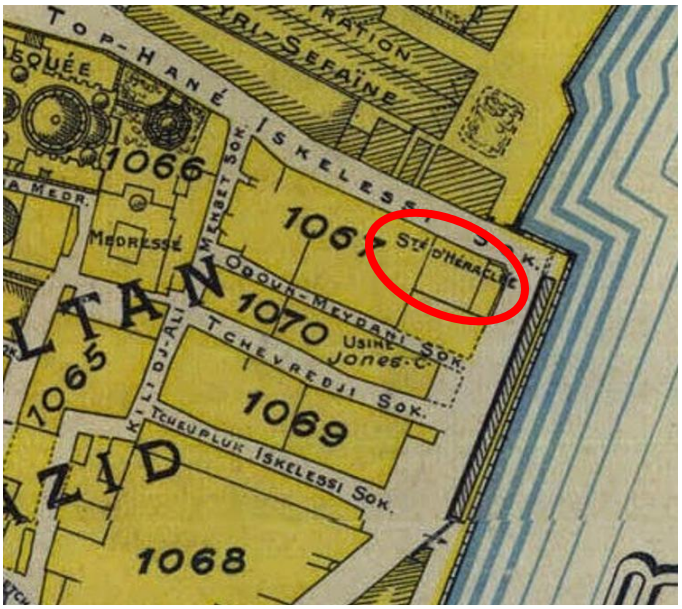
Şekil 380. 64 Ada 2 Parselde Yapının Vaziyet Planı

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Yapı, Goad haritalarında “Société Ottomane d'Héraclé” ve Pervititch haritalarında “Ste d'Héraclée” olarak işaretlenmiştir. Türkçeye “Osmanlı Héraclée Şirketi” olarak çevrilen bu adlandırma, yapının geçmişte Batı Anadolu'da maden işletmeleriyle ilişkilendirilen “Héraclée Şirketi”nin faaliyet merkezi olabileceğini düşündürmektedir (https://www.turkishpostcards.com/SOH). Bu şirket, Osmanlı İmparatorluğu döneminde özellikle Zonguldak ve Ereğli bölgesindeki kömür madenleri ile tanınmıştır. Söz konusu yapı, bu şirketin ticari ya da idari merkezlerinden biri olarak hizmet vermiş olmalıdır.

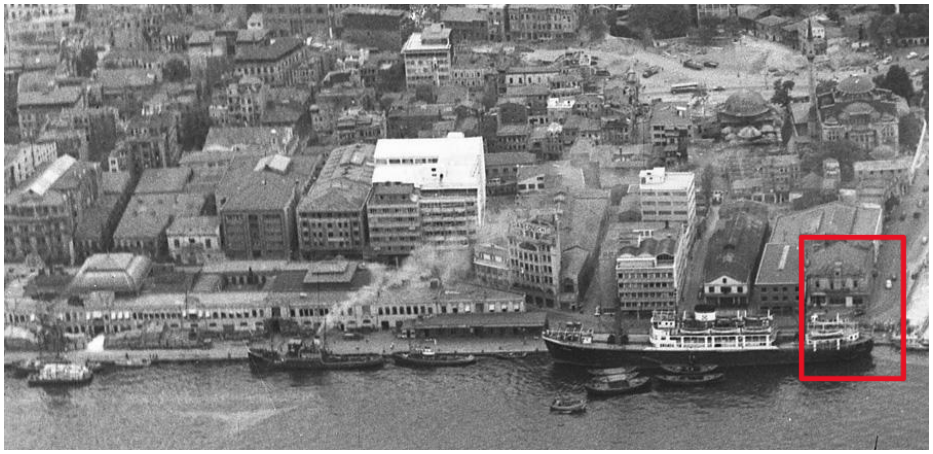

Şekil 381. 64 Ada 2 Parsel Yapının Goad Haritasındaki Yeri

Şekil 382. 64 Ada 2 Parsel Yapının Pervititch Haritasındaki Yeri

1950 yılında çekinildiği düşünülen fotoğraf incelendiğinde yapının 2 katlı, kırma çatılı bir yapı olduğu görülmektedir. Muhtemelen söz konusu haritalarda gösterilen yapı budur.

Şekil 383. 64 Ada 2 Parseldeki Yapı, Tahmini 1950'lerin Sonuna Tarihlenen Devam Eden Yol Genişletme Projesini Gösteriyor

Kaynak: https://www.levantineheritage.com/frank-han.html

Yapının, Beyoğlu Belediyesi'nin üç boyutlu dijital arşivinde Zihni Han olarak kayıtlı olması ticari işlevini göstermektedir. Caddenin bu kısmının dönüşümü bağlamında, muhtemelen 1970'li yıllarda 2 katlı yapı yıkılarak bugünkü yapı yapılmıştır. Yeni yapılan yapı, 20. yüzyılın modern ve brutalist mimari anlayışını yansıtan betonarme bir tasarıma sahiptir. 2011 yılına ait görseller incelendiğinde cephede kırmızımsı tonlarda taş kaplamalar, zemin katın geri çekildiği düzenleme, yapının ticari işlevine vurgu yaparken, bu alanın kamusal erişim için tasarlandığını göstermektedir. Kat sayısı toplam altı olarak tespit edilmiş olup, her katta geniş pencereler dikkat çekmektedir. Ayrıca caddedeki kolonadlı geçidini koruyan nadir yapılardan biridir. Yapının genel estetiği, minimal bir mimari yaklaşıma dayanmaktadır.

Şekil 384. 64 Ada 2 Parseldeki Yapının 2011 Yılına Ait Fotoğrafı

Kaynak: Yandex Maps, 2011

2024 yılında yapının kapsamlı bir yenileme sürecinden geçtiği anlaşılmaktadır. Güncel durumda, cephe kaplamalarının söküldüğü ve binanın taşıyıcı elemanlarının açıkta olduğu görülmektedir. Zemin kattaki ticari alanlar da yeniden düzenlenmektedir.

Şekil 385. 64 Ada 2 Parseldeki Yapının 2024 Yılına Ait Güncel Fotoğrafı

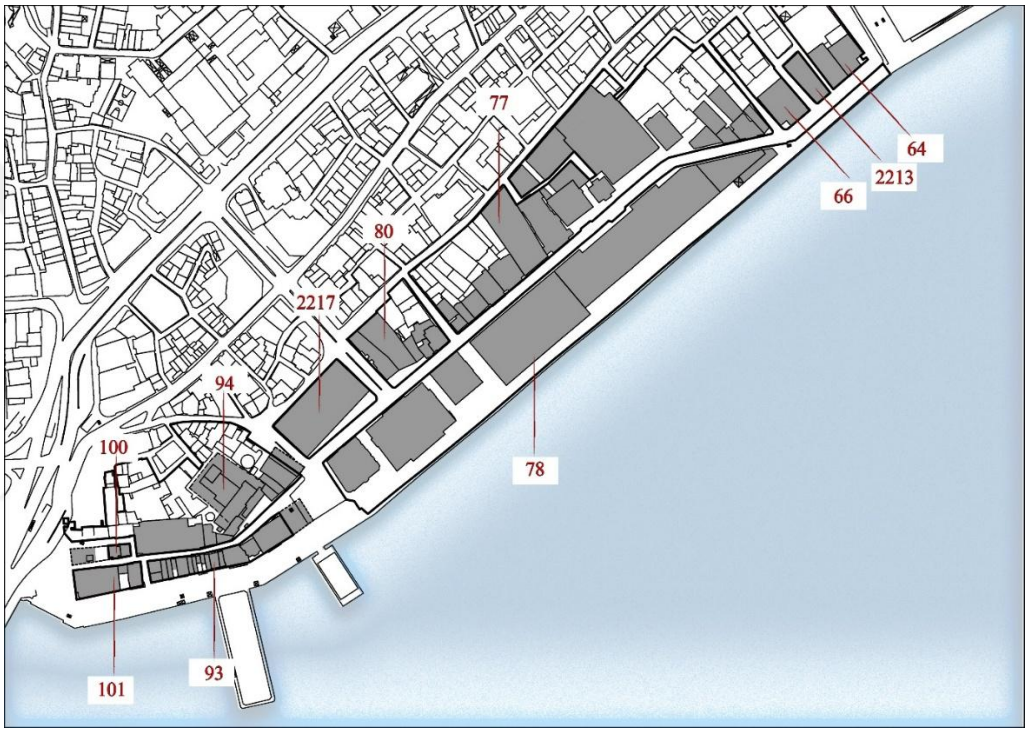
Sonuç olarak Kemankeş Caddesi üzerinde incelediğimiz son parsel, Osmanlı dönemi endüstriyel işlevlerine dair izler taşımıştır ve zamanla ticari bir işlev üstlenmiştir, şimdi ise tadilat süreçleriyle de kentsel dönüşüm projelerinin bir parçası hâline gelmiştir.

Ayrıca; ada 66, 2213, 64 içinde bulunduğu caddenin bu kısmı, bir zamanlar atölye-depoların yer aldığı 2 katlı sanayi tipi yapılarla kullanılırken muhtemelen, 1970'lerdeki bir imar girişiminin parçası olarak benzer bir dönüşüm geçirdiği anlaşılmaktadır. Bu parsellerdeki her 4 yapının da bant pencereli, beton malzemeli ve zemin katlarının geri çekilmiş olarak tasarlanması bu duruma işaret etmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: DEĞERLENDİRME

4.1. Kemankeş Caddesi'nin İşlevsel Dönüşümünün Değerlendirmesi

Bu çalışmada Karaköy Kemankeş Caddesi üzerinde bulunan tüm ada parseller detaylı biçimde incelenmiştir. Çalışma alanı kapsamında; 101, 100, 93, 94, 78, 2217, 80, 77, 66, 2213, ve 64 numaralı adalar olmak üzere toplamda 11 ada bulunmaktadır. Ayrıca, günümüzde yerinde olmayan, ancak geçmiş kaynaklarda varlığı tespit edilen adalar da çalışma kapsamında incelenmiştir. Bu yapı adaları içinde Kemankeş Caddesi üzerinde konumlanan parsel sayısı 55 olup çalışılan alan aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 386. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Yapı Adaları Ve Parselleri Gösteren Harita

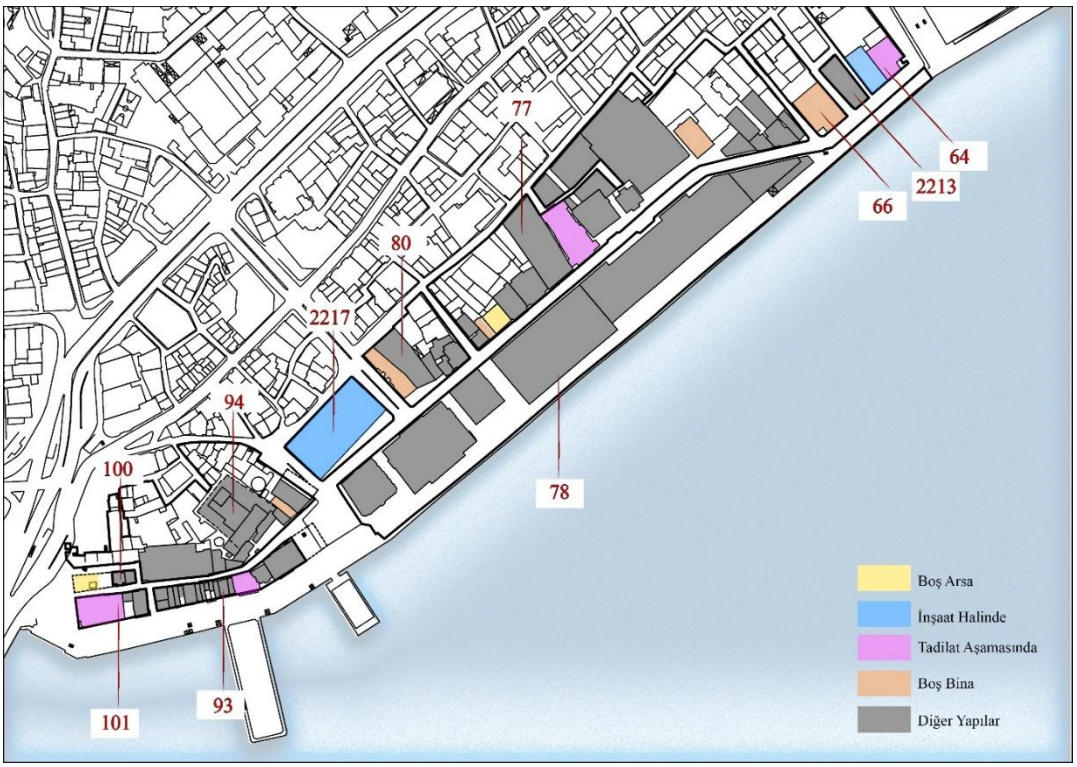
(Kemankeş Caddesi üzerinde bulunan yapılar gri renkte gösterilmiştir.)

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

İnceleme alanı sınırlarında yer alan 2217 ada 7 parsel ile 64 ada 3 parsel halihazırda inşaat süreci devam ederken, 77 ada 8 parsel ise yapılaşmamış olup boş arsa durumundadır. Ayrıca, 100 adanın hemen bitişiğinde yer alan ve geçmişte Merzifonlu Kara Mustafa Paşa

Camii (Karaköy Mescidi) olarak bilinen, günümüzde ise yapı izi tamamen silinmiş olan alan da boş arsa durumundadır. Diğer tüm parsellerde toplam 58 adet yapı bulunmaktadır.

Alandaki 58 yapıdan 4 tanesi (101 ada 8 parsel, 93 ada 15 parsel, 77 ada 61 parsel ve 64 ada 2 parselde yer alan yapılar) halihazırda tadilat aşamasındadır. Üç yapı (94 ada 7 parsel, 77 ada 57 parsel ve 66 ada 1 parseldeki yapılar) ise tamamen işlevsiz durumda olup boş durumdadır. İki yapının (80 ada 14 parsel ve 77 ada 46 parselde bulunan yapıların) zemin katı ticaret amacıyla kullanılmakta üst katları atıl durumdadır. Yani halihazırda tamamen kullanılmakta olan 49 adet yapı vardır. İnşaat halindeki, boş arsa durumundaki, tadilat sürecindeki ve boş binaların bulunduğu ada ve parseller aşağıda gösterilmektedir.

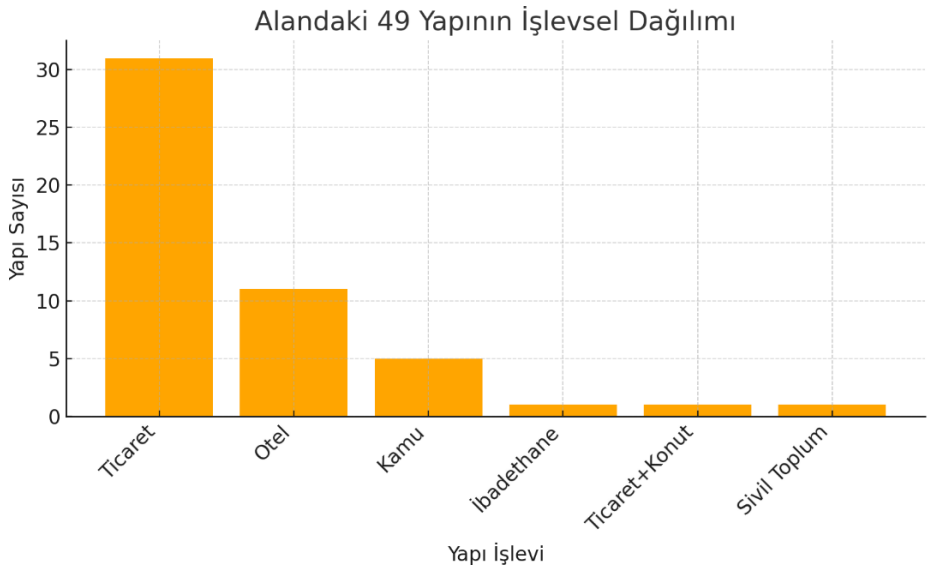

Şekil 387. Kemankeş Caddesi Üzerindeki İnşaat Halinde, Boş Arsa Durumunda, Tadilat Aşamasında ve Boş Binalar

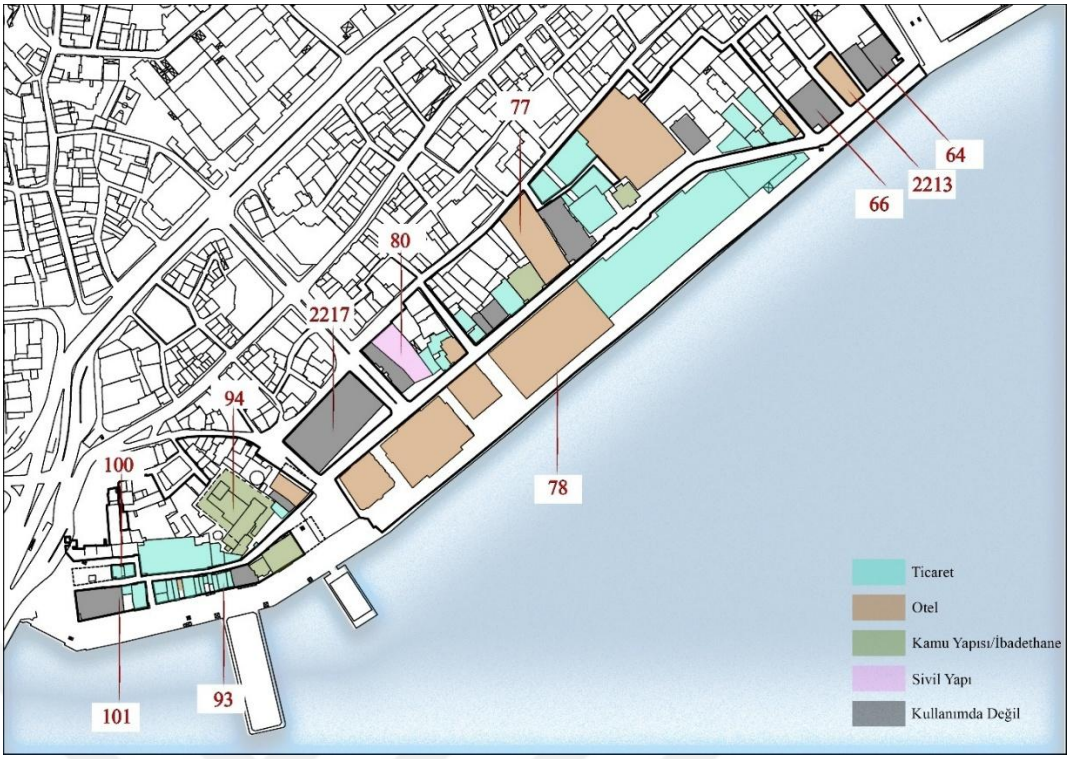
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Alanda yer alan kullanımdaki 49 yapının günümüzdeki işlevsel dağılımı analiz edildiğinde çoğunluğunun ticaret yapısı olduğu tespit edilmiştir. Bu yapılardan 31 adedi ticaret işlevinde olup bunlar arasında 1 adet ticaret-konut karma kullanımlı yapı da bulunmaktadır. Ticari yapıların peşinden 11 adet otel yapısı gelmektedir. Bölgede 5 adet

kamu yapısı bulunurken, ibadet işlevine sahip tek yapı 94 ada 9 parselde yer alan kamu yapısı olan Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'nün altında konumlanan Yeraltı Camii'dir. Ayrıca yapılan analiz kapsamında, 80 ada 25 parselde konumlanan Mimarlar Odası binası, alandaki tek sivil toplum yapısı olarak tespit edilmiştir. Bu dağılım alanın ağırlıklı olarak ticaret işlevine sahip olduğunu göstermektedir.

Şekil 388. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Halihazırda Kullanılmakta Olan Yapıların Kullanım Durumu

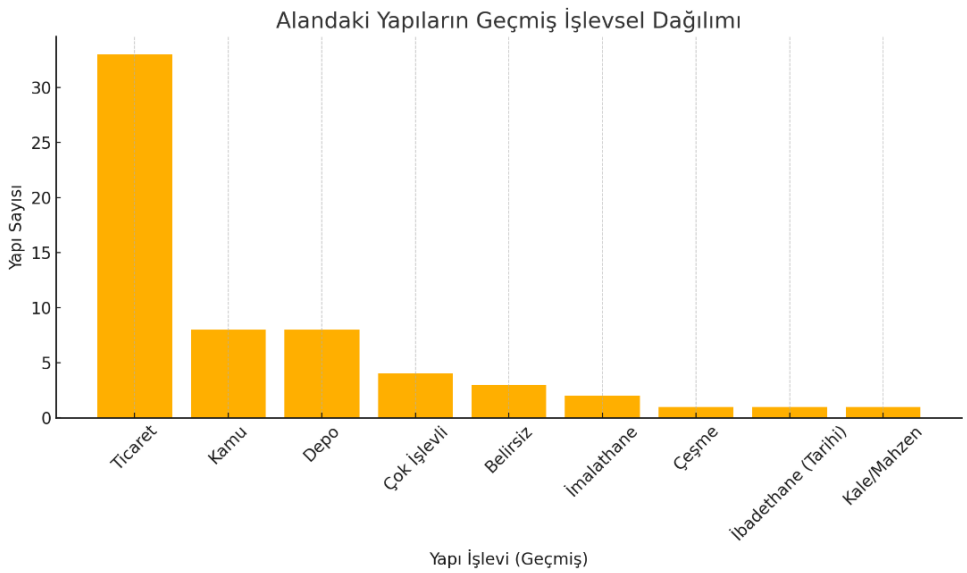
Şekil 389. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Halihazırda Kullanılmakta Olan Yapıların Kullanım Durumu

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Alanda yer alan yapıların daha önceki işlevlerine bakıldığında 33 yapının ticaret yapısı (örneğin yeme-içme, ofis, perakende vb.) olarak inşa edildiği tespit edilmiştir. Bu durum, alanın tarihsel süreçte yoğun biçimde ticaret odaklı bir alan olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Buna ek olarak, 8 yapı kamu hizmetlerine yönelik kullanılmış, yani idari binalar, karakol, postane gibi işlevler görmüş. 8 yapı ise ağırlıklı olarak malzeme saklama ve lojistik işlevlere hizmet eden depo olarak inşa edilmiştir. Ayrıca, alanda bir adet çeşme yapısı yer almakta, bu da dönemin altyapı ve kamusal su temin sistemine ilişkin ipuçları vermektedir. Üretim işlevli yapı kategorisine giren 2 adet imalathane yapısı da alanın yalnızca ticaret değil, aynı zamanda zanaat ve küçük ölçekli üretimin de bu bölgede yer bulduğunu göstermektedir. Belirsiz işlevli olarak sınıflandırılan 3 yapı arşiv belgelerinde net bilgiye ulaşılamaması nedeniyle özgün kullanımı tam olarak tespit edilememiş yapılardır. Ayrıca, kale, mahzen, ibadethane olmak üzere zamanla farklı işlevlere sahip bir yapı da alanda yer almaktadır.

Son olarak, günümüzde yalnızca tek yapının bulunduğu 4 parselde geçmişte birden fazla yapı yer almakta olup, bu parsellerde depo, kamu yapısı, ticaret ve imalathane gibi farklı işlevlerin bir arada bulunduğu görülmektedir. Bu durum, alanın geçmişte çok işlevli bir kullanım yapısına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan, günümüzde meydan işlevi gören, ondan önce park alanı olarak düzenlenmiş ve daha da öncesinde çeşitli kafe ve restoran işletmelerinin bulunduğu bir alanda (93 ada 17 parselin hemen yanı) da geçmişte yoğun bir yapılaşma olduğu anlaşılmaktadır. 94 adanın bittiği yerde Goad ve Suat Nirven haritalarında bu noktanın ilerisinde han, kafe ve restoran gibi yapıların bulunduğu görülse de, günümüzde bu yapıların artık mevcut olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, 100 ada sınırına bitişik konumda bulunan ve tarihî kayıtlarda Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Camii olarak geçen Karaköy Mescidi de söz konusu alanda yer almakta iken günümüze ulaşmamıştır.

Bu veriler alanın tarihsel bağlamda çok işlevli bir kentsel dokuya sahip olduğunu ve sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyal, kültürel ve kamusal işlevleri de içeren çok yönlü bir karakter sergilediğini göstermektedir.

Şekil 390. Kemankeş Caddesi Üzerinde Bulunan Tüm Parsellerdeki Tespit Edilebilen İlk İşlevlerin Dağılımı

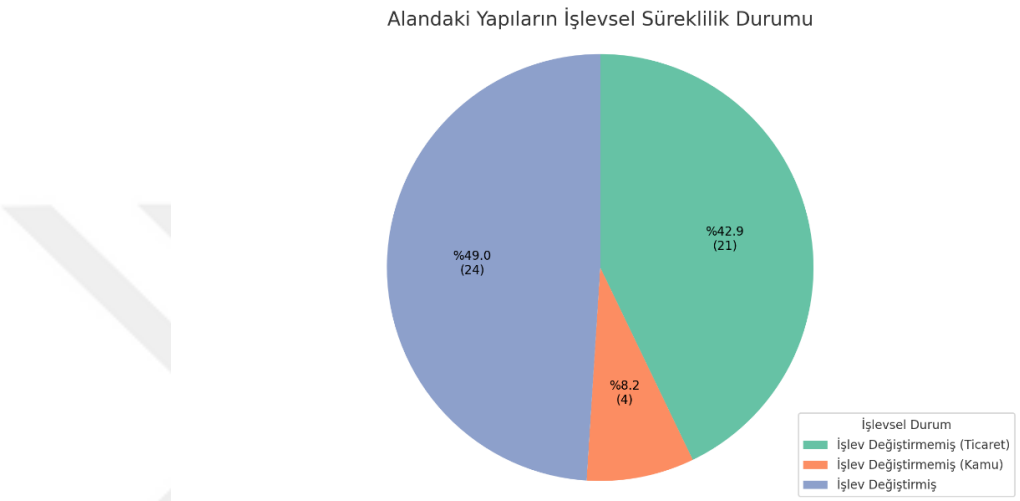
Şekil 391. Kemankeş Caddesi Üzerinde Bulunan Tüm Ada Parsellerdeki Yapıların 1904 Goad Haritasına Göre İşlevleri

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Alan genelinde kullanılmakta olan toplam 49 adet yapının işlev sürekliliği incelendiğinde 25 yapının zaman içerisinde herhangi bir işlev değişikliğine uğramadığı tespit edilmiştir. Bu yapıların büyük çoğunluğunu ticaret yapıları oluşturmaktadır. Söz konusu 25 yapıdan 21 tanesi ilk inşa edildikleri dönemde ticaret amacıyla kullanılmış olup şimdi de aynı işlevle karşımıza çıkmaktadır. 21 yapının içerisinde 3 tanesi (günümüzde Merkez Han, İhracatçı Birlikleri, Karaköy Afrodit Restaurant yapıları) yıkılıp ticaret işlevini sürdürecek şekilde inşa edilmiştir. Bu durum alanın ticaret ihtiyacını da göstermektedir. Bu ticari yapıların daha detaylı analizinde; ilk işlevlerinin 10'unun yeme-içme, 8'inin han/ofis, 2 yapının ticari işlevinin ise net olarak tespit edilemediği anlaşılmaktadır. Ayrıca 1 yapı ise perakende, yeme-içme ve ofis işlevlerinin bir arada kullanıldığı karma bir fonksiyon olarak kullanılmıştır.

Günümüzde ise bu yapılardan 10'u yeme-içme, 10'u han/ofis (bunlardan 1'i konut kullanımını da içermektedir), 1'i ise yeme-içme ile ofis işlevlerini bir arada barındıran karma kullanım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geriye kalan 4 yapının ilk işlevi kamu hizmetine yöneliktir ve günümüzde de kamu yapısı olarak kullanılmaktadır. Bu kamu yapıları 93 ada 16 parsel (Seyahat Sağlığı Merkezi), 93 ada 17 parsel (İstanbul Bölge Liman Başkanlığı), 77 ada 2 (Karaköy Voyvada Karakolu) ve 94 ada 9 (Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü) parselde bulunmaktadır. Bu veriler alandaki yapıların yaklaşık yüzde 51'sinin zaman içinde işlevsel dönüşüme uğramadan özgün işlevlerini koruduklarını göstermektedir.

Şekil 392. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Halihazırda Kullanılmakta Olan Yapıların İşlevsel Süreklilik Durumu

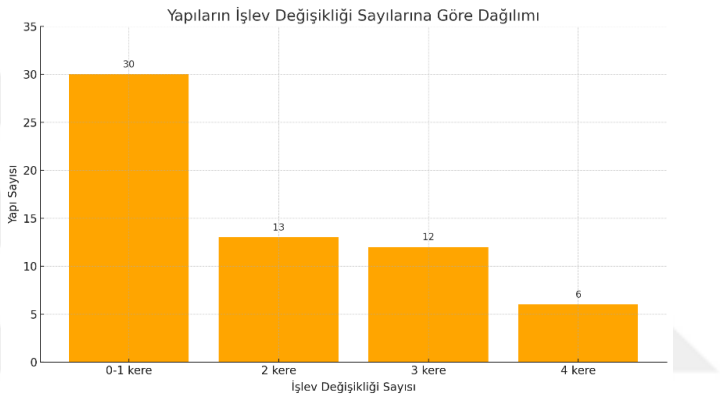
Şekil 393. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Halihazırda Kullanılmakta Olan Yapıların İşlevsel Süreklilik Durumu

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

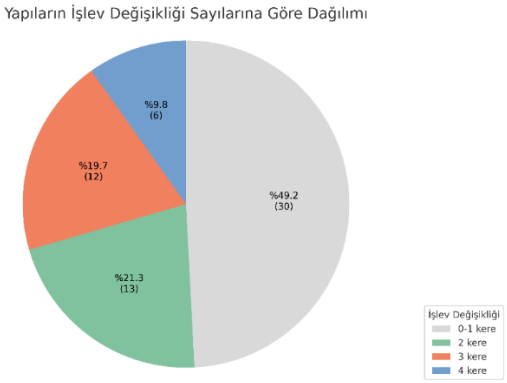
İnceleme alanında bulunan toplam 55 parsel (şu an halihazırda boş arsa, inşaat halinde, boş bina ve tadilatta olan yapılar da dahil) üzerinde yapılan analiz sonucunda verilere göre, 6 yapı zaman içinde 4 kez, 12 yapı ise 3 kez işlev değiştirmiştir. 13 yapıda 2 kez işlev değişikliği tespit edilirken, geriye kalan 30 yapıda yalnızca 1 kez ya da hiç işlev değişikliği görülmemiştir.

İşlev değişikliği açısından en yoğun dönüşümü geçiren 78 ada 11 parselde bulunan yapılardan birinin ilk işlevi kafe restoran işleviyle kullanılmakta iken yıkılıp yerine han (Merkez Rıhtım Han) inşa edilmiş. Bu han daha sonra Türkiye Denizcilik İşletmeleri Genel Müdürlüğü olarak kullanılmış ve son aşamada The Peninsula Hotel olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı parselde yer alan diğer yapı ilk olarak kahvehane, birahane ve alkollü içki satışı yapan dükkanlar olarak kullanılmış ve daha sonra yıkılmış yerine yolcu salonu inşa edilmiş, daha sonra denizcilik bankası olarak kullanılmış ve yine yıkılıp yeniden yapılmış, günümüzde The Peninsula Hotel olarak kullanılmaktadır. Aynı parselde yer alan diğer iki yapı ise ilk olarak gümrük binası olarak kullanılmış ve sonra

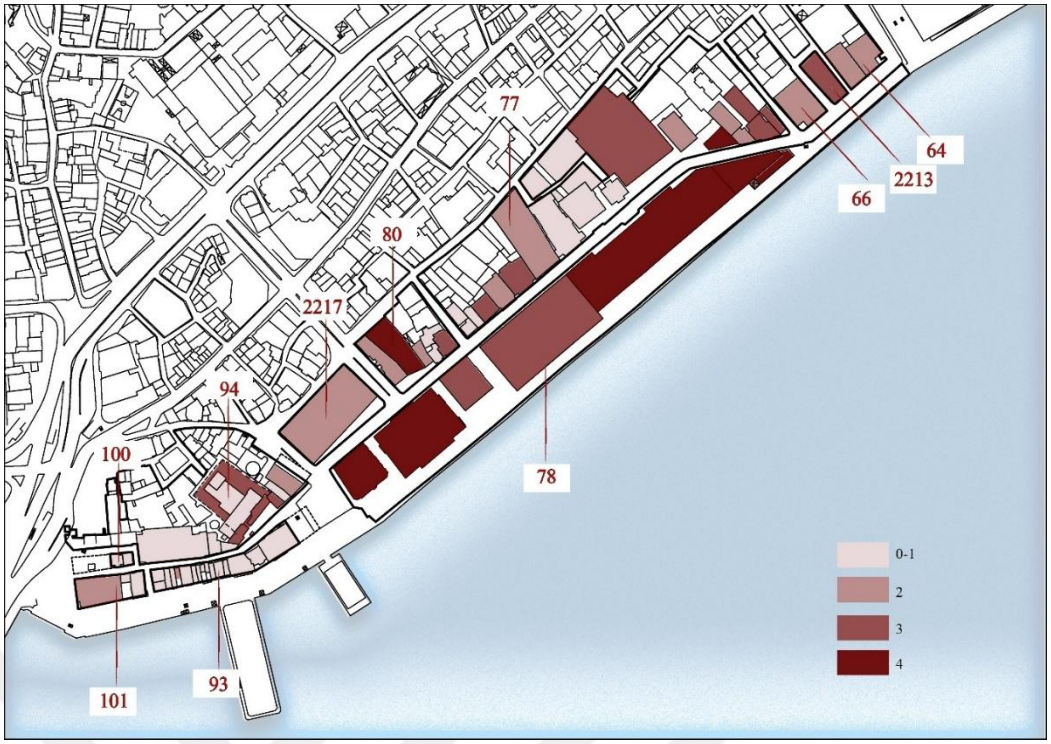
yıkılmış, paket postanesi olarak kullanılmış, daha sonra deniz hastanesi olarak kullanılmış ve yıkılıp şimdi ise Galataport'a bağlı ticari fonksiyon kazanmıştır. Son olarak 77 ada 65 parselde bulunan yapı ise tarihsel süreçte önce Tahir Han Ardiyesi olarak hizmet vermiştir. Bu kullanımın ardından yapı sırasıyla Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü, ardından yurt işlevleriyle kullanılmış, günümüzde ise Mahizer adlı bir ticari işletmeye ev sahipliği yapmaktadır. 80 ada 25 parselde bulunan yapının işlev geçmişi incelendiğinde parselde ilk olarak demir deposu, özel idare ve karakol bulunduğunu, daha sonra alanın yeniden yapılaştığını ve singer kumpanyası isimli ticari fonksiyona ev sahipliği yaptığını ve peşinden İş Bankası olarak kullanıldığını, son olarak yine yıkılıp günümüzde ise Mimarlar Odası İstanbul Büyükken Şubesine hizmet ettiğini görmekteyiz. Yapı işlev değişikliği yoğunluk dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 394. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Yapıların İşlev Değişikliği Yoğunluk Dağılımı

Şekil 395. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Yapıların İşlev Değişikliği Yoğunluk Dağılımı

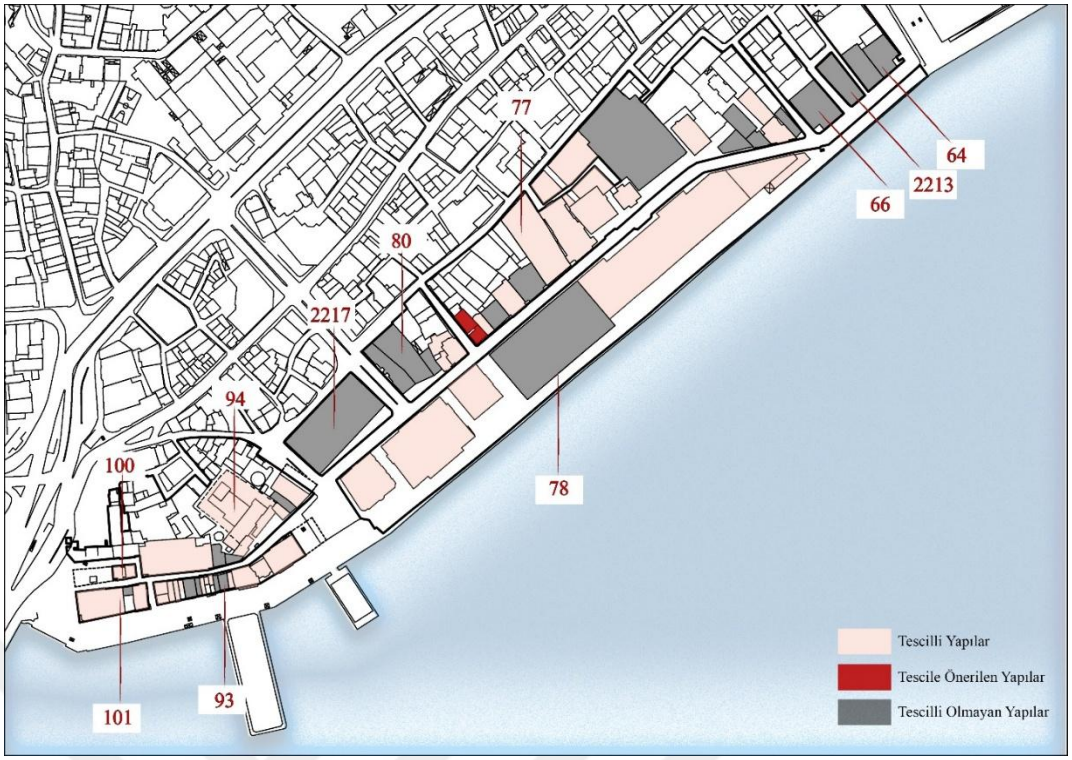

Şekil 396. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Yapıların İşlev Değişikliği Yoğunluğu

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

4.2. Kemankeş Caddesi Kültürel Miras Yapılarının İşlevsel Dönüşüm Açısından Değerlendirilmesi

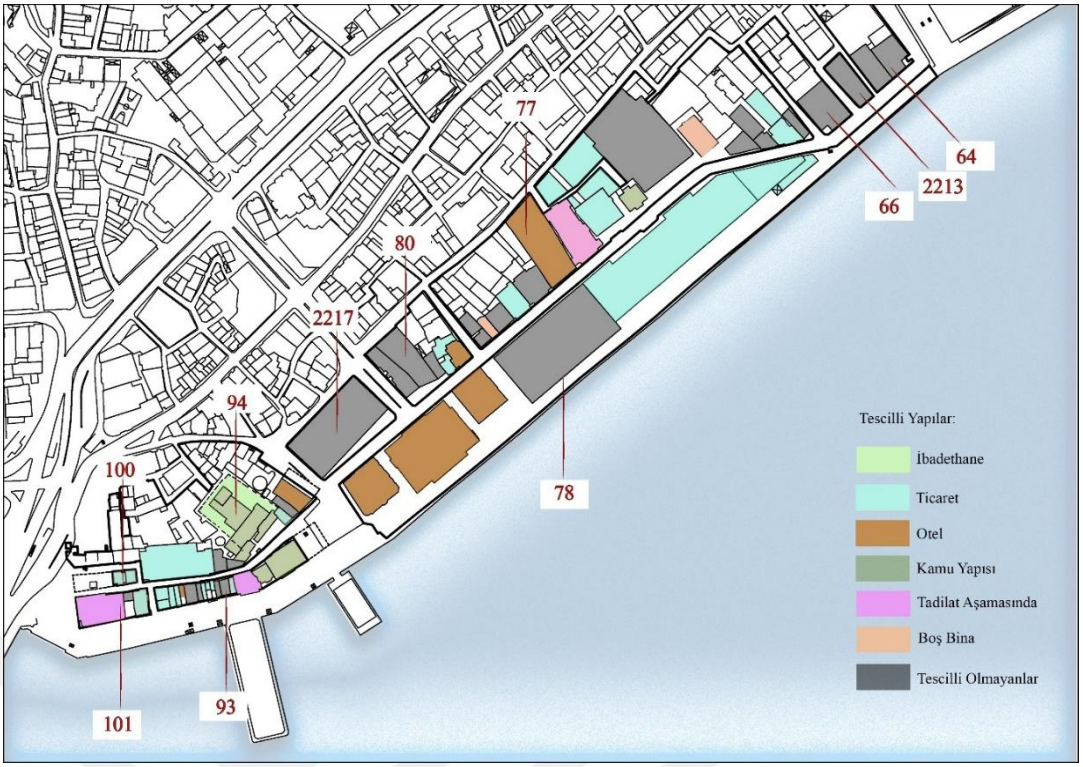
İnceleme alanındaki 55 parseldeki yapılardan 36 tanesi kültürel miras statüsü kapsamında tescilli yapı niteliğindedir. Tescilli yapıların alandaki dağılımı aşağıdaki gibidir.

Şekil 397. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapıların Gösterimi

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

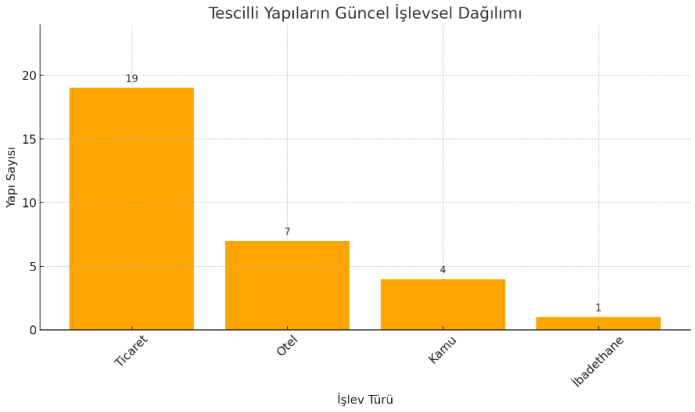
İnceleme alanında bulunan 36 tescilli yapıdan; 101 ada 8 parsel (Ziraat Bankası), 93 ada 15 parsel (Uğurlu Han, eski adıyla Kefeli Han) ve 77 ada 61 parselde (Hüdavendigar Han) bulunan yapılar şu anda tadilat sürecindedir. Ayrıca 77 ada 46 parselde (İktisat Han) bulunan yapı zemin kat ticaret amacıyla kullanılmakta üst katlar âtıl durumda ve 77 ada 57 parsel (Tahir Han) boş bina durumundadır. Yani 36 tescilli yapıdan 31 tanesi günümüzde tam anlamıyla kullanılmakta, tadilat aşamasında ve boş bina durumunda olan ise beş yapı bulunmaktadır. Öte yandan, 77 ada 63 parselde yer alan Liman Ticaret Han Hanı (Davidoviç Han), tescil edilmesi önerilen yapılar arasında değerlendirilmektedir.

Şekil 398. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapı Olan Tadilat Aşamasındaki, Boş Bina Durumunda Olan ve Günümüzdeki İşlev Durumu

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

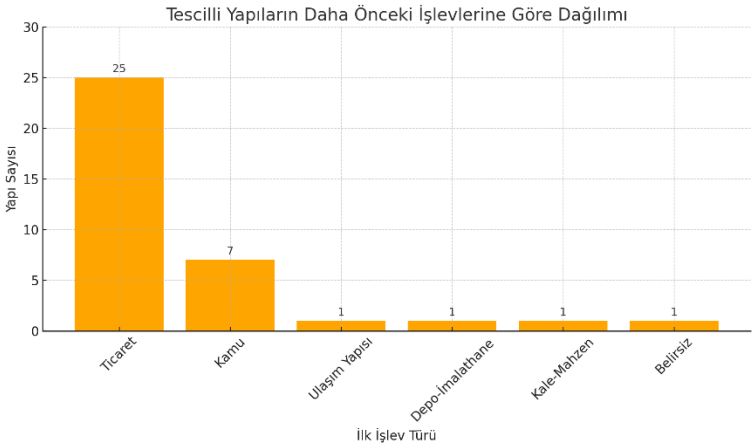
Alanda tamamen kullanılmakta olan 31 tescilli yapının güncel işlevsel dağılımı incelendiğinde ticaret yapısının çoğunlukta olduğu görülmüştür. Bu yapılardan 19 tanesi ticarettir. Kamu yapısı 4 adettir ve 1 tane ibadethane (Yeraltı Cami) bulunmaktadır. Alandaki tescilli yapılar içinde 7 adet otel yapısı bulunmaktadır.

Şekil 399. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapı Yapıların Günümüzdeki İşlev Durumu

Bu çalışma kapsamında yalnızca günümüzde fiziksel olarak varlığını sürdüren tescilli yapıların işlevsel geçmişi incelenmiştir. İnceleme kapsamındaki 36 tescilli yapının (günümüzde tadilatta olan ve boş bina durumunda olanlar da dahil) daha önceki işlevlerine bakıldığında, yapıların büyük bir çoğunluğunun ticari amaçla kullanıldığı görülmektedir. Bu yapılardan 25'i ticaret yapısı, 7'si kamu yapısı olarak inşa edilmiştir. Ayrıca, bir yapı ulaşım yapısı olarak inşa edilmiştir (Yeni Yolcu Salonu). Diğer yapılar arasında ise 1 adet depo-imalathane karma yapı (Tahir Han), 1 adet kale-mahzen (günümüzde Yeraltı Cami) yer almaktadır. Öte yandan, 94 ada 8 parselde bulunan yapının (Heybet Döner) arşiv belgelerinin yetersizliği nedeniyle ilk işlevi kesin olarak belirlenememiştir.

Bu dağılım, tescilli yapıların tarihsel süreçte çoğunlukla ekonomik faaliyetlere hizmet eden bir kimliğe sahip olduğunu ve kamusal işlevlerin sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

Şekil 400. Kemankeş Caddesi Üzerinde Bulunan Tescilli Yapıların Daha Önceki İşlevlerinin Dağılımı

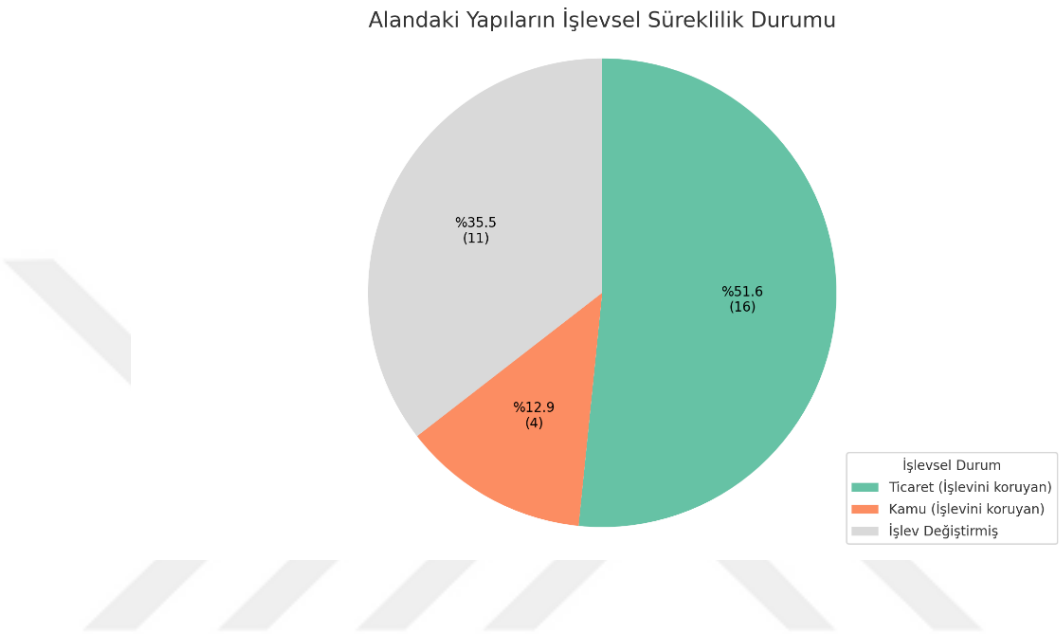

Şekil 401. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapıların Daha Önceki İşlevleri

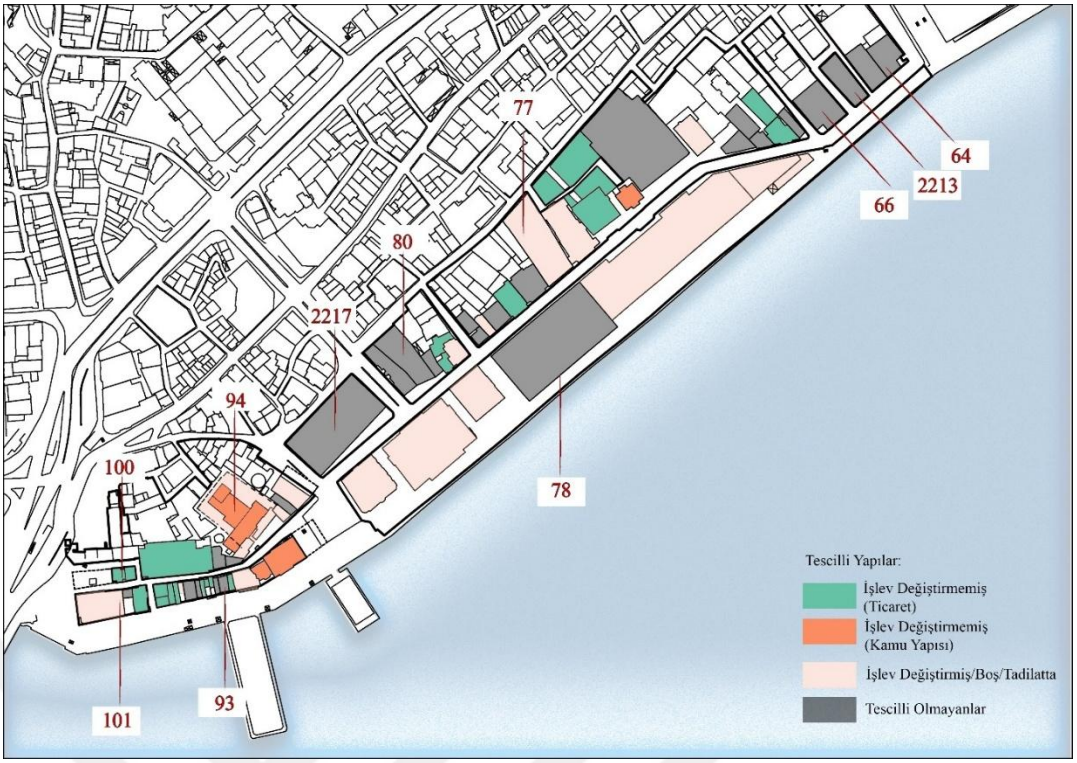
Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

İnceleme alanında yer alan ve günümüzde kullanılmakta olan 31 tescilli yapıdan 20'si işlev değişikliğine uğramamıştır. Bu yapıların 16'sı ticaret yapısı, 4'ü ise kamu yapısıdır (Seyahat Sağlığı Merkezi, İstanbul Bölge Liman Başkanlığı, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü, Karaköy Voyvoda). Söz konusu yapılar, inşa edildikleri tarihten

itibaren ilk işlevlerini günümüze kadar sürdürmüştür. İşlevini koruyan bu kültürel miras yapıları, alanın ticari kimliğinin ve kentsel kültürel belleğinin sürekliliğinin önemli göstergeleri arasında yer almaktadır. Genel olarak bu dağılım, alanın süreç içinde ticari kimliğin baskın ve dirençli olduğunu; kamusal yapıların ise sınırlı, ancak istikrarlı bir varlık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 402. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapıların İşlevsel Süreklilik Durumu

Şekil 403. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapıların İşlevsel Süreklilik Durumunun Gösterimi

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

Tescilli yapıların işlevsel dönüşüm sıklığına ilişkin yapılan değerlendirme, bu yapıların büyük bölümünün sınırlı sayıda değişim geçirdiğini ortaya koymaktadır. Toplam 36 tescilli yapıdan 23 tanesi yalnızca bir kez ya da hiç işlev değiştirmemiştir. Bu durum, tescilli yapıların önemli bir kısmında yoğun bir işlev değişikliğin olmadığına işaret etmektedir. Öte yandan, 9 yapı iki kez, en yoğun işlev değişikliği ise 4 yapıda gerçekleşmiştir.

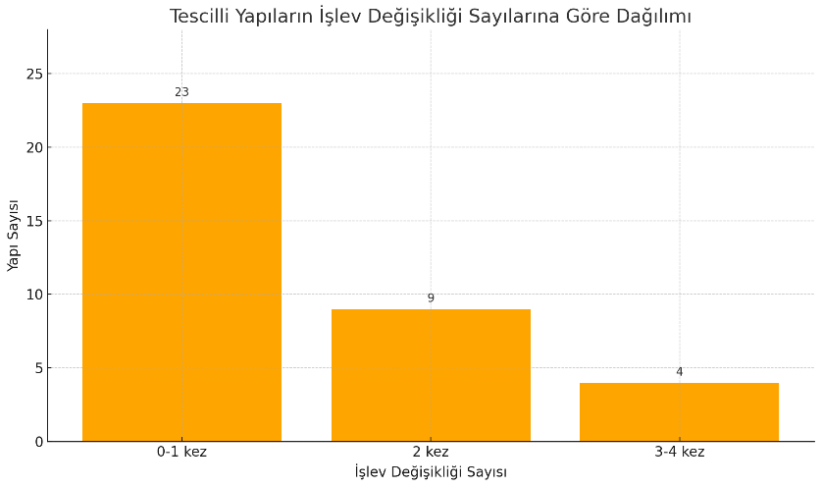
En fazla işlev değişikliğine uğrayan dört yapı detaylı incelendiğinde; ilki, 94 adada bulunan başlangıçta kale-mahzen olarak kullanılan, daha sonra cephanelik işlevi gören ve günümüzde Yeraltı Camii olarak kullanılan yapıdır. İkinci olarak, 78 adada bulunan ilk işlevi Merkez Rıhtım Han olan, sonrasında Türkiye Denizcilik İşletmeleri tarafından kullanılan ve günümüzde The Peninsula Hotel olarak hizmet veren yapı yer almaktadır. Üçüncü ve dördüncü yapılar ise yine 78 adada (eski 78 ada 6 ve 7 parsel) konumlanmakta olup, başlangıçta Gümrük Binası sonrasında Eski Paket Postanesi olarak işlev görmüş,

ardından Deniz Hastanesi olarak kullanılmış ve günümüzde Galataport bünyesinde ticari işletmelere ev sahipliği yapmaktadır.

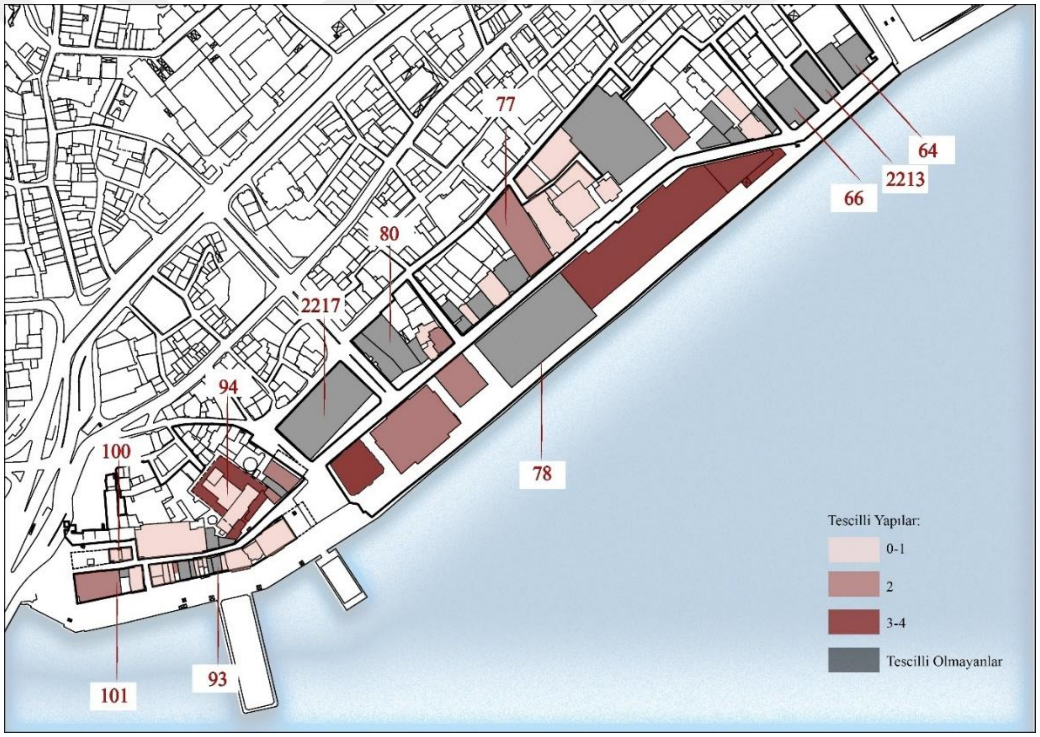
Tescilli yapıların işlev değiştirme yönelimi incelendiğinde, 3 yapının işlev değiştirerek ticaret yapısına dönüştüğü, 7 yapının ise otel işlevine evrildiği görülmektedir. Bu durum, inceleme alanındaki işlevsel dönüşümün özellikle konaklama sektörüne yönelik bir yönelim gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ticaret yapısına dönüşen yapılar; 94 ada 8 parselde yer alan Heybet Döner ile 78 adada (eski 78 ada 6 ve 7 parsel), Galataport kapsamında ticari kullanıma kazandırılan ve daha önceden Eski Paket Postanesi olarak işlev gören iki yapıdır. Otel işlevine dönüşen yapılar ise şu şekildedir: 93 ada 6 parseldeki Weingart Port; 94 ada 141 parseldeki The Wings Hotel; 78 ada 11 parselde bulunan, biri eski Çinili Han, diğeri eski Merkez Rıhtım Han olan ve bir diğeri eski Yolcu Salonu olan günümüzde ise The Peninsula Hotel olarak hizmet veren üç yapı; 80 ada 21 parselde, önceki işlevi 6. Vakıf Han olan ve günümüzde Hotel De Reve olarak kullanılan yapı ile 77 ada 59 parseldeki, eski Veli Alemdar Han'dan dönüştürülerek JW Marriott Hotel olarak kullanılan yapıdır.

Bu veriler, tescilli yapıların büyük ölçüde özgün ya da ilk işlevine yakın kullanımlarla sürdürüldüğünü; ancak belirli yapıların zaman içinde değişen sosyo-ekonomik koşullara bağlı olarak çoklu dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. Bu dönüşümler arasında en dikkat çekici olan ise yapıların otel işlevine yönelmiş olmasıdır.

Özellikle en çok işlev değiştirmiş olan yapıların, kent mekânındaki dinamik dönüşüm süreçlerine daha doğrudan maruz kaldığı söylenebilir. Bu farklılaşma, hem yapı ölçeğinde koruma politikalarının değerlendirilmesi hem de alanın işlevsel evriminin anlaşılması açısından önemli bir veri sunmaktadır.

Şekil 404. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapıların İşlev Değişikliği Yoğunluk Dağılımı

Şekil 405. Kemankeş Caddesi Üzerindeki Tescilli Yapıların İşlev Değişiklik Yoğunluğu

Kaynak: Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Hali Hazır Durum Planı üzerinden işlenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ

Genel olarak, bu çalışma kapsamında elde edilen veriler, Karaköy Kemankeş Caddesi'nin yalnızca güncel mekânsal kullanımlarını değil, aynı zamanda zaman içinde geçirdiği dönüşümleri çok katmanlı bir şekilde değerlendirme olanağı sunmaktadır. Yapıların işlevsel devamlılığı ve değişim sıklıkları üzerine yapılan incelemeler, kentsel belleğin mimari düzeyde nasıl şekillendiğine dair önemli ipuçları vermektedir.

Özellikle ticaret yapılarının büyük ölçüde özgün işlevlerini sürdürerek günümüze ulaşması, bölgenin ekonomik hafızasının mekânda güçlü bir şekilde temsil edildiğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, ticaret yapılarının fiziksel ve işlevsel olarak bazı dönüşümler geçirse de alanın kimliğini belirleyen temel unsurlardan biri olmaya devam ettiği görülmektedir. Ayrıca yapıların önemli bir kısmının ilk inşa edildikleri işlevle varlığını devam ettirmesi, alandaki kullanım sürekliliğinin güçlü ve dirençli bir doku oluşturduğuna işaret etmektedir. Öte yandan, bazı yapılarda gözlenen sınırlı işlev değişiklikleri ise kentsel dönüşüm dinamiklerinin mekân üzerindeki etkilerini gözlemleme imkânı sunmaktadır.

Kıyıya yakın olmasından dolayı Deniz Gümrük binaları (antrepo, depo, atölye ve kamu yapıları) iken ticaretlere (hanlara/ofislere) sonra da yeme-içme ve otel işlevine dönüşümün ağırlık kazandığı gözlenmektedir. Alanın gümrük bölgesi ve küçük sanayi üretimine dair yapısal izleri ne yazık ki 1950'lerden sonra ortadan kaldırılarak yerine çok katlı, modern binalar yapılmıştır. Özellikle son parsellerdeki (ada 66, 2213 ve 64) dönüşüm bu durumu göstermektedir.

Günümüzde ulaşılabilen kültürel miras niteliğindeki tescilli yapılar, Kemankeş Caddesi'nin tarihsel ve kültürel dokusunun devamlılığını net şekilde yansıtan unsurlar olarak öne çıkmaktadır. İncelenen toplam 36 tescilli yapı üzerinden elde edilen veriler, bu yapıların büyük bölümünün özgün işlevlerini koruyarak günümüze ulaştığını ortaya koymaktadır. Bunlardan 25'inin ticari, 7'sinin ise kamu yapısı olarak inşa edilmiş olması, bölgenin hem ekonomik hem de kamusal niteliğinin tarih boyunca birlikte var olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu yapılardan 20'sinin herhangi bir işlevsel değişikliğe uğramadan kullanımına devam etmesi, uygulanan koruma politikalarının başarısını ve yerel düzeydeki kültürel miras bilincini açıkça ortaya koymaktadır.

Tescilli yapıların yalnızca fiziksel varlıklarıyla değil, aynı zamanda işlevsel devamlılıklarıyla da korunmuş olması, kentsel hafıza açısından bu yapıların ne denli

güçlü bir temsil değeri taşıdığını göstermektedir. Hatta kimi örneklerde, yapının yıkılarak aynı işlevle yeniden inşa edilmesi dahi bu süreklilik anlayışının mekânsal düzeyde nasıl sürdürüldüğüne işaret etmektedir. Nitekim bugün fiziksel olarak yerinde olmayan Karaköy Mescidi (Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Camii), alanın dini ve kültürel hafızasında önemli bir yere sahip olmuştur. Yapının geçmişteki konumu ve işleviyle hâlâ anımsanıyor oluşu, fiziksel varlık kadar işlevsel ve simgesel sürekliliğin de ne denli güçlü olduğunu göstermektedir.

Ayrıca alan düzeyindeki dönüşümler yalnızca yapı işlevleriyle sınırlı kalmamış, parsel ve ada sınırlarında da gözle görülür değişiklikler meydana gelmiştir. Örneğin geçmişte 94 ada sınırının bitiminde yer alan ve ticaret işleviyle kullanılan yapılar günümüzde artık mevcut değildir. Benzer şekilde, 93 adanın sonunda geçmişte ticari fonksiyonlara sahip olan alan zamanla park alanına dönüşmüş, günümüzde ise bir tür kamusal meydan işlevi üstlenmiştir. Bu tür fiziksel dönüşümler, yalnızca yapı ölçeğinde değil, kentsel boşluklar ve açık alanlar üzerinden de mekânsal hafızanın yeniden biçimlendiğini göstermektedir.

Tüm bu veriler doğrultusunda, 77 ada 63 parselde yer alan Liman Ticaret Hanı yapısı da tescil edilmesi önerilen önemli örneklerden biri olarak değerlendirilmektedir. Neo-klasik cephe düzenine sahip olan ve döneminin ticaret yapısı özelliklerini özgün biçimde yansıtan bu yapı hem fiziksel korunmuşluk düzeyi hem de işlevsel sürekliliği bakımından kültürel miras niteliği taşımaktadır. Yapının mevcut durumu ve mimari karakteri, bölgenin tarihi silueti içinde önemli bir yere sahip olduğunu göstermekte ve bu doğrultuda koruma altına alınmasının mekânsal süreklilik açısından değer taşıdığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, Karaköy Kemankeş Caddesi'ni ele alan bu çalışma, özellikle tescilli yapıların tarihsel sürekliliği ve işlevsel direncine odaklanarak, kültürel miras alanlarının sürdürülebilirliği açısından önemli bir örnek sunmaktadır. Söz konusu yapıların hem fiziksel nitelikleriyle hem de kullanım biçimleriyle günümüze ulaşması, kentsel belleğin devamlılığında ne kadar merkezi bir rol üstlendiklerini açıkça göstermektedir. Bu nedenle, benzer karaktere sahip tarihi kentsel alanlarda geliştirilecek planlama yaklaşımlarında, tescilli yapıların yalnızca görsel ya da simgesel değerleriyle değil, işlevsel süreklilik potansiyelleriyle de değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

Ahunbay, Z. (2019). *Tarihi çevre koruma ve restorasyon* (11. baskı), YEM Yayın, İstanbul.

Akay, Z. ve Ardıçoğlu, A. (2014). *İlk mimarlık bürolarının izinde: erken Cumhuriyet Döneminin iş merkezi Karaköy.* Erişim adresi: https://zaferakay.blogspot.com/2014/04/normal-0-21-false-false-false-tr-x-none.html. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Aktemur, A. M. (2006). *Karaköy'de batı üslubunda yaptırılmış sivil mimari örnekleri*. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Altınoluk, Ü. (1998). *Binaların yeniden kullanımı* (2. baskı), Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Anay, H. ve Özten, Ü. (Eds.). (2011). *Biçim ve işlev: Günümüzde biçim ve işlev tartışmalarının neresindeyiz?* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları.

Ant, N. (2018). *Tarihi çevrelerde kentsel değişimin kent kimliğine etkisi: Karaköy Perşembe Pazarı örneği*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ar, B. (2006). *İşgal altındaki İstanbul'daki kentsel ve mimari ortam*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Arhelaou, E. (1996). *Kemankeş Karamustafa Paşa Mahallesi'ndeki yapılar – Buildings on Kemankeş Karamustafa Paşa Neighborhood*. SALT Research. Erişim adresi: https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/211107. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Arıgan, H. (2024). Tahir Han satışa çıktı. *Dünya Gazetesi.* Erişim adresi: https://www.dunya.com/gundem/tahir-han-satisa-cikti-haberi-727270. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Asatekin, N. G. (2004). *Kültür ve doğa varlıklarımız: Neyi, niçin, nasıl korumalıyız*? DÖSİMM Basımevi, Ankara.

Aydın, S. (2010). *İstanbul'un tarihi caddeleri*. Tarih Yayınları.

Aygün, H. M. (2011). Kültürel mirası korumada katılımcılık. *Vakıflar Dergisi*, 35, 191-214.

Baran, L. (2014). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e: Karaköy ve çevresi*. Kültür ve Sanat Yayınları.

Batur, A. (1985). *Batılılaşma döneminde Osmanlı mimarlığı*. Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, C. IV, İstanbul.

Bayır, S. (2014). *Endüstriyel yapıların yeniden işlevlendirilmesi ve Rahmi Koç Müzesi örneği*. Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Beyoğlu Belediyesi Bilgi İşlem Müdürlüğü ve Ankageo. *Beyoğlu Kent Rehberi.* Erişim adresi: https://kentrehberi.beyoglu.bel.tr/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Beyoğlu Belediyesi. (t.y.). *Harita Sergisi Kataloğu.* Erişim adresi: http://bellek.beyoglu.bel.tr/download/Harita_sergisi_Katalog.pdf. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Beyoğlu Belediyesi. *3D Beyoğlu.* Erişim adresi: https://3d.beyoglu.bel.tr/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Bilal, E. (2019). *Galataport yenilenme sürecinde Cumhuriyet dönemi kültür mirası üzerine bir değerlendirme: Galata-Karaköy Yolcu Salonu.* Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bullen, P. A. ve Love, P. E. D. (2011). *Adaptive reuse of heritage buildings*. Structural Survey, 29(5), 411–421. https://doi.org/10.1108/02630801111182439.

Büyükarslan, B. ve Güney, D. (2013). Endüstriyel miras yapılarının yeniden işlevlendirilme süreci ve İstanbul Tuz Ambarı örneği. *Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 6(2), 31-58.

Can, C. (1994). *Tophane Kasrı.* Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (7. Cilt), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Ceco, S. (2012). *İstanbul'un 100 Hanı.* İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.

Çakır, S. (2007). *Kentleşme ve gecekondu sorunu,* Fakülte Kitapevi, Isparta.

Çan, M. F. (2010). *Kentleşme, sanayileşme ve kalkınma etkileşimi.* T.C. Fırat Kalkınma Ajansı, 1-11.

Çay, T. ve Kandemir, E. S. (2022). Türkiye'de imar uygulama mevzuatındaki gelişim süreci. *Geomatik Dergisi*, 7(1), 26-40.

ÇEKÜL Vakfı. (2021). *Yerel Kimlik*, 56, 54–55. Erişim adresi: https://www.cekulvakfi.org.tr/haber/yerel-kimlik-dergisi-yeni-sayisi-yayinda. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Çelik, M. (2018). *Kentsel dönüşüm ve tarihi miras.* Mimarlık Araştırmaları.

Çetin, C. İ. (2021). Tarihi yapıların sürdürülebilirlik kapsamında yeniden işlevlendirilmesi: Venedik Un Fabrikası örneği. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 12, 10-17. https://doi.org/10.29228/sanat.2.

Dağıstan, M. (2005). Türkiye'de kültürel mirasın korunmasına kısa bir bakış. *Planlama Dergisi.*

Daifuku, H. (1979). "The significance of cultural property." In *The Conservation of Cultural Property*, UNESCO, Paris, s.19-27.

Demir, O. (2008). *Osmanlı'nın izinde: İstanbul'un kültürel mirası.* İstanbul: Kültür Yayınları.

Doğan, P. (2011). *Kemankeş Caddesi'nin izinde: Bir İstanbul hikayesi.* Şehir Edebiyatı.

Douglas, J. (2002). *Building adaptation.* Heriot-Watt University.

Douglas, J. (2006). *Building adaptation.* Butterworth-Heinemann, Oxford and Burlington, MA.

Elbphilharmonie. *Elbphilharmonie Hamburg.* Erişim adresi: https://www.elbphilharmonie.de/en/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Elbphilharmonie. *The Halls*. Erişim adresi: https://www.elbphilharmonie.de/en/the-halls. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Eldem, S.H. (1974), *Köşkler ve kasırlar* (2. Cilt), İstanbul: 180-7.

Eminağaoğlu, Z. (2023). Kentleşme sürecinde binaların ve kentsel mekanların yeniden üretimi: Çoruh kıyısının değişen-dönüşen yüzü. *Kent Akademisi,* 16(4), 2472-2490.

Enlil, Z. (1992). *Tarihi bir çevreyi yaşatmak: Paris ve Bologna'da bütüncül koruma yaklaşımları*. YTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, MF ŞBP 92.039/02, 199–204.

Erkal, H. (2010). *UNESCO Yaşayan İnsan Hazineleri Ulusal Sistemleri'nin somut olmayan kültürel mirasın yaşatılmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına etkisi üzerine bir inceleme.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Erkal, N. (2010). Bugün liman kara olmuştur: İmparatorluk-Cumhuriyet eşiğinde İstanbul rıhtımlarının dönüşümü. *Osmanlı Başkentinden Küreselleşen İstanbul'a: Mimarlık ve Kent,* Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, 31-48.

Erkal, N. (2011). The corner of the Horn: An architectural review of the Leaded Magazine in Galata İstanbul. *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi,* 28(1), 197–227. http://jfa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-5316/2011/cilt28/sayi_1/197-227.pdf.

Erkmen, A. ve Yılmaz, S. (2023). Bir simge yapının mimari tarihçesi: Yapımından günümüze Karaköy Camisi. *Yakın Mimarlık Dergisi.*

Erlhoff, M. ve Marshall, T. (2008). *Design dictionary: Perspectives on design terminology.* Birkhäuser.

Eski İstanbul Fotoğrafları Arşivi. *Eski İstanbul Fotoğrafları Arşivi.* Erişim adresi: https://www.eskiistanbul.net/?sayfa=374. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Fidan, M. S. (2009). *Geçmişten günümüze İstanbul hanları.* İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul, 206-268.

Freely, J. ve Freely, B. (2011). *Galata Pera Beyoğlu: A biography.* Yapı Kredi Yayınları.

Friends of the High Line. *History of the High Line*. Erişim adresi: https://www.thehighline.org/history/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Friends of the High Line. *The High Line Park.* Erişim adresi: https://www.thehighline.org/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Galataport İstanbul. *İstanbul Modern*. Erişim adresi: https://galataport.com/tr/kultur-sanat/istanbul-modern. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Galataport İstanbul. *Karaköy Yolcu Salonu.* Erişim adresi: https://galataport.com/tr/tarihi-miras/karakoy-yolcu-salonu. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Genim, M. S. *Karaköy Fransız Geçidi*. Erişim adresi: https://www.sinangenim.com/tr/eserler/projeler-ve-yapilar/karakoy-fransiz-gecidi-988/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Giray Küçük, S. (2012). *Karaköy-Kemeraltı bölgesinin 20. yüzyıl başından günümüze gelişimi, koruma sorunları ve öneriler.* Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Giray Küçük, S. ve Mazlum, D. (2017). Karaköy-Kemeraltı bölgesinde 19. yüzyıldan günümüze yaşanan kentsel ve toplumsal gelişim, dönüşüm ve koruma sorunları. *Tasarım + Kuram,* 13(24), 90–106.

Giray, M. ve Eldem, N. (1975). T.C. Ziraat Bankası Karaköy Şubesi yenileme, değiştirme ve ek bina inşaatı. *Arkitekt,* 3(359), 100-103.

Göçer, B. (2003). Devingen toplum esnek mekânlar ister. *Arredamento Mimarlık,* 2, 80-83.

Göktürk, D. (2013). *Türkiye'de küreselleşme ve kentsel dönüşüm.* Metis Yayınları.

Göktürk, H. (1971). Fransız Geçidi. *İstanbul Ansiklopedisi,* Koçu Yayınları, İstanbul.

Gönül, H. ve Gürsel, E. (2016, Ekim). Karaköy Liman Bölgesi dönüşüyor farkında mıyız? *Mimar.ist,* (57), 94-101.

Groat, L. ve Wang, D. (2013). *Architectural research methods* (2nd ed.). John Wiley ve Sons.

Gülenaz, N. (1998). *İstanbul'daki 19. yy ve sonrası Osmanlı ticaret han ve pasajlarının stil ve fonksiyon bakımından incelenmesi.* Doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 318, 342.

Gülhan, D. (2021). Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi: Kayseri Lisesi örneği. *Çevre, Şehir ve İklim Dergisi,* 2(1), 145-160. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2383601

Güven, S. ve Tekdemir, G. (2021). *On interaction between the city and the language(s): Individual to society.* 10.26650/BS/SS41.2021.001-4. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/figure/Karakoey-Karakoey-has-been-one-of-the-most-important-centers-of-Istanbul-throughout-history_fig3_353745054. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Habertürk. *Yolcu Salonu inşası için bazı hanlar yıkılacak.* Erişim adresi: https://www.haberturk.com. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Hasol, D. (2002). *Ansiklopedik mimarlık sözlüğü,* Yapı Endüstri Merkezi Yayınları (8. baskı), İstanbul.

Hasol, D. (2003). *Mimarlık ve yapı sözlüğü*, YEM Yayınları.

Hugo, V. ve Heidegger, M. (1996). Kentin felsefesi. *Cogito,* Sayı 8.

Hürriyet. (2021). *Karaköy'deki 45 yıllık 600 araçlık katlı otopark yıkılacak, yerine meydan yapılacak.* Erişim adresi: https://www.hurriyet.com.tr/gundem/karakoydeki-45-yillik-600-araclik-katli-otopark-yikilacak-yerine-meydan-yapilacak-41837450. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Isozaki, A. (2010). Giriş: Krizler haritası. In K. Karatani (Author) ve B. Yıldırım (Trans.), *Metafor olarak mimari.* Metis Yayınları.

Işıker, F. (2015). *Mimarlıkta işlev kavramının dışarıda bırakılmış anlamları.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

İ.B.B. KUDEB. (2009-2011). *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Müdürlüğü (KUDEB) Raporları*.

İPKB (İstanbul Proje Koordinasyon Birimi). (2018). *Kültürel Mirasın Korunması* (İSMEP No: 6). İstanbul.

İstanbul Bilgi Üniversitesi. *Santralistanbul Kampüsü.* Erişim adresi: https://www.bilgi.edu.tr/tr/universite/ulasim-ve-kampuse-erisim/santralistanbul-kampusu/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Kültürel Miras. *Kılıç Ali Paşa Külliyesi.* Erişim adresi: https://kulturelmiras.ibb.istanbul/kilic-ali-pasa-kulliyesi/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültürel Miras (İBB Miras). *Kültür Varlıkları Haritası*. Erişim adresi: https://kulturelmiras.ibb.istanbul/kultur-varliklari-haritasi/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Planlama Müdürlüğü. *Beyoğlu Arşivi – Haritalar.* Erişim adresi: https://sehirplanlama.ibb.istanbul/beyoglu-arsivi-haritalar/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2020). *Beyoğlu Kentsel Sit Alanı Tasarım Rehberi*. İstanbul: İBB. Erişim adresi: https://sehirplanlama.ibb.istanbul/wp-content/uploads/2020/07/BEYOGLUKENTSELTASARIMREHBERI.pdf. Erişim tarihi: Haziran 2025.

İstanbul Proje Koordinasyon Birimi (İPKB). *İstanbul Proje Koordinasyon Birimi.* Erişim adresi: https://www.ipkb.gov.tr/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Kaplan, M. (1999). *Kültür ve dil,* Dergâh Yayınları, İstanbul.

Kara, A. (2006). *Osmanlı döneminde İstanbul: Ticaret ve mimari*. Ankara: Tarih Dergisi Yayınları.

Kariptaş, F. S. (2019). *Endüstriyel miras kavramı çerçevesinde endüstri yapılarının yeniden işlevlendirilmesi ve elektrik santralleri örneği üzerinden analizi.* Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Karpat, K. (2001). *Modern Türkiye'nin doğuşu*. İletişim Yayınları.

Kartal, S. K. (1978). *Kentleşme ve insan*, TODAİE Yayınları, No: 175, Ankara.

Kaya, S. (2023). *Tarihi su yapılarının korunması ve yeniden işlevlendirilmesi: Gaziantep Kastel yapıları örneği.* Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Keleş, R. (2002). *Kentleşme politikası,* İmge Kitabevi, Ankara.

King, A. D. (2007). Boundaries, networks, and cities - Playing and replaying diasporas and histories. In A. Çınar ve T. Bender (Ed.), *Urban imaginaries – Locating the modern city.* Minneapolis: University of Minnesota Press.

Kocabıyık, Y. (2014). *Yeniden işlevlendirme kavramı ve bu kapsamda İTÜ Taşkışla binasının incelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Korkut, E. (2019). *Yeniden işlevlendirme kapsamında tarihi Sultanahmet Cezaevi örneği.* Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Korkut, E. ve Erarslan, A. (2020). Yeniden işlevlendirme kapsamında tarihi Sultanahmet Cezaevi. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi,* 15(58), 109–126.

Kuban, D. (2000). *Tarihi çevre korumanın mimarlık boyutu: Kuram ve uygulama.* Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Kuban, D. (2018). *Türk ahşap konut mimarisi 17. ve 19. yüzyıllar.* Ayhan Matbaası, İstanbul.

Kuruyazıcı, H. (2010). *Batılılaşan İstanbul'un Ermeni mimarları,* Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları, İstanbul.

Küçük, İ. Ç. (2022). *Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesine bütüncül bir yaklaşım: Konya ili Obruk Hanı.* Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Kültür Envanteri. *Tophane Karakolu.* Erişim adresi: https://kulturenvanteri.com/yer/tophane-karakolu/#17.1/41.024547/28.979834. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu (K.V.T.V.K.Y.K.). (2009). *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İlke Kararları.*

Langston, C. (2012). *Sustainable practices in building retrofit,* Routledge.

Lefebvre, H. (1991). *The production of space* (D. Nicholson-Smith, Trans.). Blackwell.

Levantine Heritage Foundation. *Frank Han of Galata.* Erişim adresi: https://www.levantineheritage.com/frank-han.html. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Lewis, R. H. (2013). *Re-architecture: Adaptive reuse of buildings with focus on interiors,* Manipal, India.

Louvre Museum. *History of the Louvre*. Erişim adresi: https://www.louvre.fr/en/histoirelouvre. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Louvre Museum. *Louvre Museum.* Erişim adresi: https://www.louvre.fr/en/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Mansel, P. (1995). *Constantinople: City of the world's desire, 1453–1924.* John Murray.

Mimarizm. (2009). *Mimarlar Odası Karaköy Hizmet Binası'nda tam faaliyete geçiyor.* Erişim adresi: https://www.mimarizm.com/haberler/mimarlar-odasi-karakoy-hizmet-binasi-nda-tam-faaliyete-geciyor_116557. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Neredekal.com. *Surp Krikor Lusavoriç Kilisesi*. Erişim adresi: https://www.neredekal.com/surp-krikor-lusavoric-kilisesi-gezilecek-yer-detay/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Nilüfer Karakoç. *Karaköy Yolcu Salonu.* Arkitera. Erişim adresi: https://www.arkitera.com/haber/karakoy-yolcu-salonu/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Oğuz, E. (2017). *İstanbul'da Mimar Sinan'a ait 16. yüzyıl camilerinde bulunan çini üzerindeki kitabeler.* Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Okyay, G. G. (2015). *Kültürel değerlerin korunmasının ve sürdürülebilirliğinin güncel kavramlar doğrultusunda irdelenmesi: Karaköy Tophane bölgesi örneği.* Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

OpenEdition Journals. *Cenevizliler'den Kalan (1485–1490) Galata Kulesi'nin Bilinen En Eski Tasviri*. Erişim adresi: https://journals.openedition.org/memini/docannexe/image/1392/img-11.png

Organization of Turkic States. *Organization of Turkic States*. Erişim adresi: http://www.turkicstates.org/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Ökmen, M. ve Görmez, K. (2010). İbn-i Haldun düşüncesinde kent. In B. Parlak (Ed.), *Yerel yönetimler, yerel siyaset ve kentsel politikalar,* Bursa: Dora Yayınevi.

Öksüz Kuşçuoğlu, G. ve Taş, M. (2017). Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi. *Yalvaç Akademi Dergisi,* 2(1), 58-67.

Özalp, M. F. ve Arslan, H. (2020). Kentsel planlamadaki değişim ve dönüşümün kent formunun gelişimine etkisinin incelenmesi: Düzce örneği. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi,* 8, 2229–2244.

Özer, M. N. (1998). *Planlı ve tasarlı yaşam alanlarının kent kimliği üzerindeki etkileri: Antalya örneği.* Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Özlem, A. (2018). Importance of "cultural heritage and conservation" concept in the architectural education. *Journal of Human Sciences.* https://doi.org/10.14687/jhs.v15i3.5380

Özlü, B. (2024). *Kültürel miras turizm potansiyelinin bölgesel gelişmeye katkısında algı araştırması: Gaziantep örneği.* Yayımlanmamış doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Konya.

Öztürk, S. (2009). *Osmanlı İmparatorluğu ve kent mimarisinde yenilikler.* Mimarlık Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

Öztürk, S. S. ve Koramaz, E. K. (2020). Endüstri mirasının yeniden işlevlendirilmesi ve Londra Coal Drops Yard örneği. *Mimarlık Dergisi,* 409, 120-131. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1390954

Parker Pearson, M. ve Richards, C. (Eds.). (1994). *Architecture and order: Approaches to social space.* Routledge.

Plevoets, B. ve Van Cleempoel, K. (2019). *Adaptive reuse of the built heritage: Concepts and cases of an emerging discipline.* Routledge.

Polat, T. E. *Karaköy'de kültürel değişim ve mekânsal farklılaşma.* YAPI Dergisi. Erişim adresi: https://www.yapidergisi.com/karakoyde-kulturel-degisim-ve-mekansal-farklilasma/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Pursuit of Art. *Karaköy walking tour – art galleries, street art, boutiques, cafes.* Erişim adresi: https://www.pursuitofart.com/blog/karakoy-walking-tour. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Pustu, Y. (2006). Küreselleşme sürecinde kent "Antik Site'den Dünya Kenti'ne". *Sayıştay Dergisi,* 129-151.

Resuloğlu, D. (2005). *Koruma olgusu ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurullarının yaklaşımları.* Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Salman, Y. (2008). Utilitas-Firmitas-Venustas. In *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* (Vol. 3). Yem Yayınları.

Schneider, T. ve Till, J. (2007). *Flexible housing,* Architectural Press.

Sencer, Y. (1979). *Türkiye'de kentleşme,* Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Siska İnşaat Taahhüt Mimarlık ve Mühendislik A.Ş. (t.y.). *Merkez Rıhtım Han*. Erişim adresi: https://siska.com.tr/portfolio/merkez-rihtim-han-2. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Siska İnşaat Taahhüt Mimarlık ve Mühendislik A.Ş. *Çinili Han*. Erişim adresi: https://siska.com.tr/portfolio/cinili-han/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Société Ottomane d'Héraclée. *Société Ottomane d'Héraclée*. Erişim adresi: https://www.turkishpostcards.com/SOH. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Şirvan, B. (2023). *Sanayi gelişiminin Bursa kentsel değişimi üzerindeki etkilerinin belirlenmesi.* Yüksek lisans tezi, Bursa Teknik Üniversitesi, Bursa.

Tanrısever, C. Saraç, Ö. ve Aydoğdu, A. (2016). Yeniden işlevlendirilen tarihi yapıların sürdürülebilirliği. *Akademik Bakış Dergisi,* 54, 1068–1088.

Tarakcıoğlu, M. S. ve Aysel, N. R. *Tahir Han (Karaköy).* Academia.edu. Erişim adresi: https://www.academia.edu/30596314/Tahir_Han_Karak%C3%B6y. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Tate. *History of Tate Modern.* Erişim adresi: https://www.tate.org.uk/about-us/history-tate/history-of-tate-modern. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Tate. *Tate Modern*. Erişim adresi: https://www.tate.org.uk/visit/tate-modern. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Teğet Mimarlık (Mehmet Kütükçüoğlu, Ertuğ Uçar ve diğerleri). *Karaköy Güllüoğlu Building.* Erişim adresi: https://teget.com/project/karakoy-gulluoglu-building/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Tekkanat, S. S. ve Türkmen, S. N. (2018). Tarih boyunca kent formlarının biçimlenişi üzerine bir inceleme*, Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 107-124.

Tulay, S. (2023). *BELLEK | Tarihi Karaköy Yolcu Salonu.* DAC İstanbul. Erişim adresi: https://dacistanbul.com/bellek-tarihi-karakoy-yolcu-salonu/. Erişim tarihi: 25 Haziran 2025.

Türk Dil Kurumu. *Türk Dil Kurumu Resmî Web Sitesi*. Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı. (1994). *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* (1. cilt). Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı. (1994). *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* (4. cilt). Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı. (1994). *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* (5. cilt). Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı. (1994). *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* (7. cilt). Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Türkiye'nin Tarihi Eserleri. *Kemankeş Kara Mustafa Paşa Camii – Beyoğlu, İstanbul*. Erişim adresi: https://www.turkiyenintarihieserleri.com/?oku=3148. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Uğursal, S. (2011). *Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi: İzmir Sümerbank Basma Sanayi Yerleşkesi örneği.* Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Ulu, A. ve Karakoç, E. (2004). Cumhuriyet dönemi Türkiye kentleşmesi. *Mimarlık,* 323, 32–37.

Uzun, T. (2007). *Kişisel çekim fotoğraflarından.* İstanbul.

Uzun, T. (2008). *Geç Osmanlı-Erken Cumhuriyet dönemi mimarlık pratiğinde bilgi ve yapım teknolojileri değişimi: Erken betonarme İstanbul örnekleri, 1906–1930.* Doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Vikipedi. *Arap Camii*. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Arap_Camii. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Vikipedi. *Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı*. Erişim adresi: https://www.wikipedia.org. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Weber, M. (2010). *Şehir: Modern kentin oluşumu,* Yarın Yayınları, İstanbul.

Wiener Bank Verein Istanbul Building. *Wiener Bank Verein Istanbul Building Restoration Study – T.C. Ziraat Bankası İstanbul Binası Restorasyon Çalışması.* Erişim adresi: http://wienerbankvereinistanbulbuilding.com/. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Yağan Köylü, N. B. (2023). Tarihi yapıların sürdürülebilirlik bağlamında yeniden işlevlendirilmesi: Aydın Cumhuriyet Mektebi. *İdil,* 12(107), 982–1008. https://doi.org/10.7816/idil-12-107-10

Yapı. (2017). *Karaköy Yolcu Salonu'nu yıktılar. Yapı.* Erişim adresi: https://www.yapi.com.tr/haberler/karakoy-yolcu-salonunu-yiktilar_156268.html. Erişim tarihi: Haziran 2025.

Yaşar, D. (2017). *Göstergebilim ve mimarlık: Bir metin olarak İstanbul Kemankeş Caddesi.* Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Yırcalı, F. S. (2019). *İşlev değişikliğinin Balıkesir'deki tarihi yapılar üzerindeki etkilerinin araştırılması.* Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

Yung, E. H. K. ve Chan, E. H. W. (2012). Critical appraisal of adaptive reuse of built heritage projects. *Habitat International,* 36(3), 352–361. https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2011.11.010

Yüce Aşkın, P. İ. ve Büken Cantimur, B. (2012). Kültür varlıklarına yeni işlev verme ve yeni yapı. *Koruma Sempozyumu II, Kültür Varlıklarını Koruma Amaçlı Proje ve Uygulamaları Çalıştay* içinde (ss. 56-71). Mersin: Mersin Üniversitesi Restorasyon ve Koruma Merkezi.